

CVRIA

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

Metinis pranešimas
2011 m.

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

METINIS PRANEŠIMAS 2011

Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir
Tarnautojų teismo darbų apžvalga

Liuksemburgas, 2012 m.

www.curia.europa.eu

Teisingumo Teismas
L-2925 Liuksemburgas
Tel.: (352) 43 03-1

Bendrasis Teismas
L-2925 Liuksemburgas
Tel.: (352) 43 03-1

Tarnautojų teismas
L-2925 Liuksemburgas
Tel.: (352) 43 03-1

Teisingumo Teismo interneto svetainė: <http://www.curia.europa.eu>

Redaguoti baigta 2012 m. sausio 1 d.

Atgaminti leidžiama tik nurodant šaltinį. Fotografijas atgaminti galima tik kartu su šiuo leidiniu. Bet kokiam kitam naudojimui reikia Europos Sąjungos leidinių biuro leidimo.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete. Ji pasiekama per EUROPA serverį (<http://europa.eu>).

Katalogo duomenys pateikiami šio leidinio pabaigoje.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2012

ISBN 978-92-829-1162-4

doi:10.2862/81053

© Europos Sąjunga, 2012

Printed in Luxembourg

SPAUSDINTA POPIERIUJE, BALINTAME NENAUDOJANT ELEMENTINIO CHLORO (ECF)

Turinys

Puslapis

Įžanga, parengta Teisingumo Teismo pirmininko Vassilios Skouris	5
--	---

I skyrius

Teisingumo Teismas

A – Teisingumo Teismo raida ir veikla 2011 m.	9
B – Teisingumo Teismo praktika 2011 m.	13
C – Teisingumo Teismo sudėtis	63
1. Teisingumo Teismo nariai	65
2. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2011 m.	81
3. Vyresniškumo tvarka	83
4. Buvę Teisingumo Teismo nariai	85
D – Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika	89

II skyrius

Bendrasis Teismas

A – Bendrojo Teismo veikla 2011 m.	121
B – Bendrojo Teismo sudėtis	165
1. Bendrojo Teismo sudėtis	167
2. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2011 m.	177
3. Vyresniškumo tvarka	179
4. Buvę Bendrojo Teismo nariai	181
C – Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika	183

III skyrius*Tarnautojų teismas*

A – Tarnautojų teismo veikla 2011 m.	207
B – Tarnautojų teismo sudėtis	217
1. Tarnautojų teismo nariai	219
2. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2011 m.	225
3. Vyresniškumo tvarka	227
4. Buvę Tarnautojų teismo nariai	229
C – Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika	231

IV skyrius*Susitikimai ir vizitai*

A – Oficialūs vizitai ir renginiai Teisingumo Teisme, Bendrajame Teisme ir Tarnautojų teisme 2011 m.	245
B – Pažintiniai vizitai (2011)	249
C – Iškilmingi teismo posėdžiai 2011 m.	253
D – Vizitai arba dalyvavimas oficialiuose renginiuose	255
<i>Glausta organizacinė struktūra</i>	<i>259</i>

Įžanga

2011-ieji Europos Sąjungos teismams pirmiausia buvo intensyvios teisminės veiklos metai. Gavęs 1 569 ir išnagrinėjęs 1 518 bylų Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pastebi, kad trims jį sudarantiems teismams pateiktų spresti ir jų išspręstų ginčų skaičius labai didėja. Institucija tegali džiaugtis šia raida, kuri rodo nacionalinių teismų ir teisės subjektų pasitikėjimą Sąjungos teismais. Vis dėlto šis ginčų skaičiaus didėjimas reikalauja tam tikro Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Sąjungos teisėkūros institucijų budrumo siekiant, kad nebūtų pakenkta jos teisminės sistemos efektyvumui ir kad būtų toliau kuo geriau tarnaujama Europos piliečiams.

Turėdamas tai omenyje, per praėjusius metus Teisingumo Teismas pasiūlė nemažai savo Statuto pakeitimų, taip pat – visiškai nauja redakcija išdėstyti savo Procedūros reglamentą tam, kad būtų pagerintas jo ir Bendrojo Teismo veiklos efektyvumas ir našumas ir modernizuotos juose vykstančios procedūros.

2011-aisiais taip pat sėkmingai įgyvendintos trys plataus masto reformos informacinėje srityje, daugiausia skirtos priartinti Teismą prie piliečio. Pradėjus taikyti *e-Curia* sistemą, leidžiančią pateikti ir įteikti procesinius dokumentus elektroniniu būdu, įdiegus naują tobulesnę teismo praktikos paieškos sistemą ir internete paskelbus Teisingumo Teismo bibliotekos katalogą, Teisingumo Teismas tampa prieinamesnis ir skaidresnis.

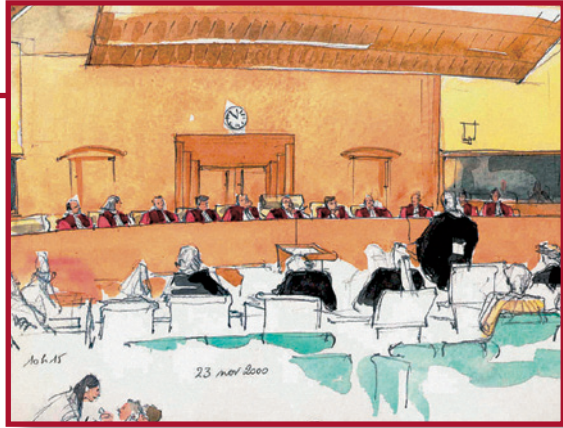
Praėjusiais metais, atnaujinus Tarnautojų teismo sudėtį, darbą baigė šio teismo pirmininkas ir du jo nariai. Darbą baigė ir po vieną Teisingumo Teismo bei Bendrojo Teismo narį.

Šiame pranešime išsamiai pristatoma institucijos veikla ir raida 2011 m. Skaitytojas matys, kad pagrindinė pranešimo dalis skirta glaustai, bet išsamiai apibūdinti Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo teisminę veiklą. Teisminės veiklos analizę papildo ir iliustruoja su kiekvienu teismu susiję statistikos duomenys.

Norėčiau pasinaudoti šia proga ir labai padėkoti trijų teismų kolegoms ir visiems Teisingumo Teismo darbuotojams už nuostabų darbą per šiuos išskirtinai daug pastangų reikalavusius metus.

V. Skouris
Teisingumo Teismo pirmininkas

I skyrius

Teisingumo Teismas

A – Teisingumo Teismo raida ir veikla 2011 m.

Parengė Teisingumo Teismo pirmininkas Vassilios Skouris

Šioje pirmoje Metinio pranešimo dalyje bendrai apžvelgiama 2011 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo veikla. Pirmą, joje pristatoma Teisingumo Teismo raida šiais metais ir pabrėžiami instituciniai pokyčiai, kurie turėjo įtakos Teisingumo Teismo veiklai ir jo vidaus organizacijos pakeitimams. Antra, joje pateikiama statistikos duomenų, susijusių su Teisingumo Teismo darbo krūvio ir vidutinės proceso trukmės raida, analizė. Trečia, kaip ir kiekvienais metais, joje aptariamos pagal sritis suskirstytos pagrindinės teismo praktikos tendencijos.

1. 2011 m. Teisingumo Teismas pateikė Sąjungos teisės aktų leidėjui savo Statuto pakeitimų projektą ir pasiūlymą naują redakciją išdėstyti savo Procedūros reglamentą ir pritaikyti jį prie įvykusių pokyčių. Abiem pasiūlymais iš esmės siekiama pagerinti Sąjungos teismuose vykstančių procedūrų efektyvumą.

Kalbant apie pasiūlymus iš dalies keisti Statutą, pažymėtina, kad jais, be kita ko, siekiama įsteigti Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojo pareigybę, didžiąją kolegiją sudarančių teisėjų skaičių padidinti iki penkiolikos, panaikinti nuolatinį penkių teisėjų kolegijų pirmininkų dalyvavimą ir atsisakyti teismo posėdžio pranešimo. Kalbant apie Bendrajam Teismui skirtas statuto nuostatas, pasakytina, kad Teisingumo Teismas siūlo šį teismą sudarančių teisėjų skaičių padidinti iki trisdešimt devynių teisėjų tam, kad jis galėtų veiksmingai dirbti, nepaisant nuolatinio jame sprendžiamų ginčų skaičiaus augimo.

Pasiūlymu naują redakciją išdėstyti Procedūros reglamentą siekiama jo struktūrą ir turinį priderinti prie ginčų pokyčių, tęsti jau prieš keletą metų pradėtą darbą, stengiantis išsaugoti Teismo, kuriam tenka nagrinėti vis daugiau ir vis sudėtingesnių ginčų, pajėgumą per protingą terminą išnagrinėti gautas bylas, ir padaryti jo taikomas procesines normas aiškesnes ir suprantamesnes.

Šių pasiūlymų visuma paremta vidaus konsultacijomis ir yra brandžių pasvarstymų proceso rezultatas. Šiuo metu minėti pasiūlymai svarstomi Sąjungos teisėkūros institucijose. Su visu šių pasiūlymų tekstu galima susipažinti Teisingumo Teismo interneto svetainėje¹.

Reikia paminėti ir 2011 m. gegužės 24 d. padarytus Teisingumo Teismo procedūros reglamento pakeitimus (OL L 162, p. 17). Šiais pakeitimais pirmą kartą numatyta Teisingumo Teismo galimybė sprendimu nustatyti, kokiomis sąlygomis procesinis dokumentas gali būti įteiktas elektroniniu būdu. Šia galimybe Teisingumo Teismas pasinaudojo priimdamas 2011 m. rugsėjo 13 d. sprendimą dėl procesinių dokumentų pateikimo ir įteikimo per taikomąją programą *e-Curia* (OL L 289, p. 7). Ši taikomoji programa, kuri neginčijamai prisidės prie procedūrų Sąjungos teismuose modernėjimo, sėkmingai pradėta naudoti 2011 m. lapkričio 21 dieną.

Taip pat pabrėžtina, kad nuo šiol Sąjungos piliečiai gali naudotis nauja paieškos sistema, kurioje pirmą kartą galima rasti visą informaciją, susijusią su Sąjungos teismų praktika nuo Teisingumo Teismo įkūrimo 1952 m. Šia paieškos sistema galima nemokamai naudotis Teisingumo Teismo interneto svetainėje.

¹ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/

Galiausiai tuo pačiu tikslu nuo šiol Teisingumo Teismo interneto svetainėje prieinamas Teismo bibliotekos katalogas². Taip naudotojui suteikta galimybė internete atlikti su Sąjungos teise ir kitomis teisės sritimis, kurias apima Teismo bibliotekos katalogas, kaip antai tarptautinė teisė, lyginamoji teisė, Europos Sąjungos valstybių narių ir kai kurių trečiųjų šalių teisė ir bendroji teisės teorija, susijusias bibliografines paieškas. Šiuo metu minėtas katalogas, kiek tai susiję su Sąjungos teise, yra vienas turtingiausių pasaulyje. Dabar jame yra maždaug 340 000 bibliografinių įrašų, iš kurių daugiau kaip 80 000 susiję su Sąjungos teise, o per metus jis papildomas daugiau kaip 20 000 įrašų.

2. Iš 2011 m. Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad išlaikytas didelis bendras jį sudarančių teismų veiklos efektyvumas ir našumas. Taip pat šiais metais labai padidėjo gautų bylų skaičius.

2011 m. Teisingumo Teismas baigė nagrinėti 550 bylų (grynasis skaičius, atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos), o tai yra daugiau nei praėjusiais metais (2010 m. baigtos 522 bylos). Šiose bylose priimta 370 sprendimų ir 180 nutarčių.

2011 m. Teisingumo Teismas gavo 688 naujas bylas (kai kurios iš šių bylų sujungtos dėl tarpusavio ryšio), o tai kur kas daugiau nei 2010 m. (631 gauta byla) ir antrus metus iš eilės tai didžiausias gautų bylų skaičius šio Teismo istorijoje. Tas pats pasakytina ir apie prašymus priimti prejudicinį sprendimą. Šiais metais pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą skaičius jau trečią kartą iš eilės yra didžiausias iš iki šiol buvusių, o palyginti su 2009 m., jis padidėjo beveik 41 % (423 bylos 2011 m. ir 302 bylos 2009 m.). Taip pat pabrėžtina, kad labai išaugo apeliacinių skundų skaičius (2011 m. – 162 apeliaciniai skundai, 2010 m. – 97), o tiesioginių ieškinių skaičius mažėja jau penkti metai iš eilės. Nuo šiol tiesioginiai ieškiniai sudaro tik apie 12 % Teisingumo Teismo gautų bylų, nors 2007 m. jie sudarė maždaug 38 %.

Su procedūrų trukme susiję statistikos duomenys iš esmės tokie patys teigiami kaip ir praėjusiais metais. Prašymų priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjimas vidutiniškai užtruko 16,4 mėnesio – statistiškai, palyginti su 2010 m. (16 mėnesių), tai nėra didelis augimas. 2011 m. tiesioginių ieškinių ir apeliacinių skundų nagrinėjimas vidutiniškai truko atitinkamai 20,2 mėnesio ir 15,4 mėnesio (2010 m. – 16,7 mėnesio ir 14,3 mėnesio).

Išlaikytą Teisingumo Teismo veiklos efektyvumą sprendžiant bylas galima paaiškinti ne tik pastaraisiais metais reformuotais jo darbo metodais, bet ir tuo, kad buvo dažniau taikomi įvairūs jo turimi procesiniai instrumentai, skirti pagreitinti tam tikrų bylų nagrinėjimą (prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra, nagrinėjimas pirmenybės tvarka, pagreitinata procedūra, supaprastinta procedūra ir galimybė priimti sprendimą be generalinio advokato išvados).

Taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą prašyta penkiose bylose, o paskirtoji kolegija nusprendė, kad Procedūros reglamento 104b straipsnyje numatytos sąlygos buvo tenkinamos dviejose iš šių bylų. Tos bylos buvo išspręstos vidutiniškai per 2,5 mėnesio.

Taikyti pagreintą procedūrą prašyta trylikoje bylų, tačiau Procedūros reglamente nustatytos sąlygos buvo tenkinamos tik dviejose iš jų. Remiantis 2004 m. susiklosčiusia praktika, prašymai taikyti pagreintą procedūrą patenkinami arba atmetami motyvuota Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi. Be to, pirmenybės tvarka nagrinėtos 7 bylos.

² <http://bib-curia.eu/>

Atsakydamas į tam tikrus prašymuose priimti prejudicinį sprendimą pateiktus klausimus Teisingumo Teismas dažnai taikė Procedūros reglamento 104 straipsnio 3 dalyje numatytą supaprastintą procedūrą. Remiantis šia nuostata, iš viso 30 bylų buvo baigtos priėmus nutartį.

Galiausiai Teisingumo Teismas toliau naudojo savo Statuto 20 straipsnyje numatyta galimybę priimti sprendimą be generalinio advokato išvados, kai byloje nekyla naujas teisės klausimas. Paminėtina, kad apytiksliai 46 % iš 2011 m. paskelbtų sprendimų buvo priimti be generalinio advokato išvados (2010 m. – 50 %).

Dėl bylų paskirstymo skirtingų sudėčių Teisingumo Teismo kolegijoms atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2011 m. didžioji kolegija išnagrinėjo apytiksliai 11 %, penkių teisėjų kolegijos – 55 %, o trijų teisėjų kolegijos – apie 33 % sprendimais ar jurisdikcinėmis nutartimis baigtų bylų. Palyginti su praėjusiais metais, nebuvo didelių pasikeitimų, kiek tai susiję su skirtingų sudėčių kolegijų išnagrinėtų bylų skaičiumi.

Išsamesnių 2011 teisminės veiklos metų statistikos duomenų skaitytojas gali rasti išskirtinai šiems duomenims skirtoje Metinio pranešimo dalyje.

B – Teisingumo Teismo praktika 2011 m.

Šioje metinio pranešimo dalyje apžvelgiama 2011 m. teismo praktika.

Konstituciniai arba instituciniai klausimai

Keliose bylose Teisingumo Teismui teko patikslinti, kokiomis sąlygomis jis vykdo savo teisminius įgaliojimus. Pirmiausia bus apžvelgti sprendimai dėl ieškinių dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Sprendime *Komisija prieš Portugaliją* (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-52/08) Teisingumo Teismas išnagrinėjo Komisijos ieškinį Portugalijos Respublikai dėl įsipareigojimų neįvykdymo, nes ši nepriėmė įstatymų ir kitų teisės aktų, būtinų įgyvendinti Direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo¹.

Dėl ieškinio priimtino Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors Komisijos ieškinys susijęs su tariamu Direktyvos 2005/36 neperkėlimu, oficialūs pranešimai ir jos pagrįsta nuomonė susiję su Direktyva 89/48 dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos².

Toliau jis priminė, kad nors ieškinio reikalavimai iš principo negali apimti daugiau nei pagrįstos nuomonės rezoliucinėje dalyje ir oficialiame pranešime nurodomi pažeidimai, Komisijos prašymas pripažinti, jog valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų, numatytų tomis vėliau pakeisto arba panaikinto pirminės redakcijos Sąjungos akto nuostatomis, kurios buvo paliktos galioti nauju Sąjungos aktu, yra priimtinas. Tačiau bylos dalykas negali būti išplėstas įtraukus įsipareigojimus pagal naujas nuostatas, kurios neatitinka pirminės atitinkamo akto formuluotės; priešingu atveju būtų pažeisti esminiai procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo konstatavimo teisėtumo reikalavimai.

Dėl bylos esmės Teisingumo Teismas nusprendė, kad jei teisėkūros procese dėl ypatingų aplinkybių, kaip antai teisės aktų leidėjo aiškos pozicijos nesuformulavimo ar Sąjungos teisės nuostatos tikslios taikymo srities nenustatymo, susidaro neaiški padėtis, neįmanoma konstatuoti, kad pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigoje egzistavo pakankamai aiški valstybių narių pareiga perkelti direktyvą. Taigi Teisingumo Teismas atmetė Komisijos ieškinį.

Byloje *Komisija prieš Italiją* (2011 m. lapkričio 17 d. sprendimas, byla C-496/09) Komisija Teisingumo Teisme pareiškė ieškinį Italijos Respublikai dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal ankstesnį Teisingumo Teismo sprendimą³, susijusį su valstybės pagalbos, Komisijos sprendimu pripažintos neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, susigrąžinimu iš gavėjų. Komisija taip pat prašė priteisti iš Italijos Respublikos periodinę baudą ir vienkartinę sumą.

Pirmiausia nurodęs ankstesnį dėl Italijos Respublikos nagrinėjamoje byloje priimtą sprendimą, Teisingumo Teismas priminė, kad kai dėl Komisijos sprendimo, kuriuo reikalaujama panaikinti su bendrąja rinka nesuderinamą valstybės pagalbą, nebuvo pareikštas tiesioginis ieškinys arba toks

¹ 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, p. 22).

² 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989 1 24, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 337).

³ 2004 m. balandžio 1 d. sprendimas, C-99/02.

ieškinys atmestas, vienintelis gynybos pagrindas, kuriuo gali remtis valstybė narė, grindžiamas visišku negalėjimu teisingai įgyvendinti šį sprendimą. Nei vidaus sunkumų, net ir neįveikiamų, baimė, nei tai, kad aptariama valstybė narė ketina patikrinti kiekvienos atitinkamos įmonės individualią situaciją, negali pateisinti šios valstybės narės įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę neįvykdymo. Taigi atitinkamos valstybės narės vėlavimas įgyvendinti Komisijos sprendimą, iš esmės susijęs su tuo, kad ši valstybė delsė imtis veiksmų įveikti sunkumus, kylančius norint nustatyti ir susigrąžinti aptariamoms neteisėtoms pagalbos sumas, negali būti tinkamas pasiteisinimas. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pridūrė, jog faktas, kad atitinkama valstybė narė informavo Komisiją apie sunkumus, su kuriais susidūrė susigrąžindama minėtą pagalbą, ir jiems įveikti priimtus sprendimus, neturi reikšmės.

Toliau dėl piniginių sankcijų skyrimo Teisingumo Teismas nusprendė, kad per EB 228 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą jis, atsižvelgdamas į nagrinėjamos bylos aplinkybes ir, jo manymu, reikalingą įtikinimo ar atgrasymo lygį, kiekvienoje byloje turi nustatyti tinkamas pinigines baudas, kad būtų kuo greičiau įvykdytas sprendimas, kuriuo prieš tai buvo pripažintas įsipareigojimų neįvykdymas, ir užkirstas kelias pakartoti panašius Sąjungos teisės pažeidimus. Be to, jis pridūrė, kad, atsižvelgiant į pripažinto įsipareigojimų neįvykdymo teisinį ir faktinį kontekstą, veiksmingai analogiškų Sąjungos teisės pažeidimų pasikartojimo prevencijai ateityje gali prireikti imtis atgrasomosios priemonės. Dėl periodinės baudos dydžio Teisingumo Teismas patikslino, kad naudodamasis savo diskrecija šioje srityje periodinę baudą jis turi nustatyti taip, kad ji, pirma, atitiktų aplinkybes ir, antra, būtų proporcinga nustatytam įsipareigojimų neįvykdymui ir atitinkamos valstybės narės mokumui.

Galiausiai Teisingumo Teismas priminė, kad, atsižvelgiant į EB 228 straipsnio 2 dalyje numatytos procedūros tikslus, jis, naudodamasis savo diskrecija, kuri jam suteikta šiuo straipsniu, turi teisę nustatyti kartu ir periodinę baudą, ir vienkartinę sumą.

Toliau bus kalbama apie bylą *Komisija prieš Kronoply ir Kronotex* (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-83/09 P), susijusią su ieškiniu dėl panaikinimo.

Šioje byloje Teisingumo Teismas turėjo spręsti ieškinių dėl panaikinimo, trečiųjų asmenų pareikšto dėl Komisijos sprendimo nepateikti prieštaravimų dėl valstybės narės bendrovei suteiktos pagalbos, priimtino klausimą. Anot Teisingumo Teismo, tokio sprendimo, pagrįsto Reglamento Nr. 659/1999⁴ 4 straipsnio 3 dalimi, teisėtumas priklauso nuo to, ar kyla abejonių dėl pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka. Kadangi esant tokių abejonių turi būti pradėta formali tyrimo procedūra, kurioje gali dalyvauti šio reglamento 1 straipsnio h punkte nurodytos suinteresuotosios šalys, reikia pripažinti, kad kiekviena suinteresuotoji šalis, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, yra tiesiogiai ir konkrečiai susijusi su tokiu sprendimu. Asmenys, kurie turi EB 88 straipsnio 2 dalyje ir Reglamento Nr. 659/1999 6 straipsnio 1 dalyje numatytas procedūrines garantijas, gali jomis pasinaudoti tik tuomet, kai turi galimybę Sąjungos teisme ginčyti sprendimą nepateikti prieštaravimų. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad reiškiant ieškinį dėl panaikinimo konkretaus suinteresuotosios šalies, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio h punktą, statuso, susijusio su konkrečiu ieškiniu dalyku, pakanka, kad ieškovą, kuris ginčija sprendimą nepateikti prieštaravimų, būtų galima individualizuoti pagal EB 230 straipsnio ketvirtą pastraipą.

Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio h punktą negalima atmesti galimybės, kad įmonė, kuri tiesiogiai nekonkuruoja su pagalbos gavėja, tačiau kuriai gamybos procese reikia tos pačios žaliavos, bus pripažinta suinteresuotąja šalimi, jeigu

⁴ 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 659/1999, nustatantis išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339).

ji tvirtins, kad pagalbos skyrimu gali būti padaryta įtaka jos interesams. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Bendrojo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkte numatytas reikalavimas apibrėžti ieškinio dalyką teisiškai tinkamai įvykdomas, kai ieškovas identifikuoja sprendimą, kurį prašo panaikinti. Neturi reikšmės tai, ar ieškinyje nurodyta, kad juo prašoma panaikinti sprendimą nepateikti prieštaravimų (tokia formuluočių vartojama Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 3 dalyje), ar sprendimą nepradėti oficialios tyrimo procedūros, nes Komisija vienu sprendimu nutaria dėl abiejų klausimo aspektų.

Pagaliau verta nurodyti dvi bylas, susijusias su Teisingumo Teismo kompetencijos priimti prejudicinius sprendimus įgyvendinimu.

Byloje *Miles ir kt.* (2011 m. birželio 14 d. sprendimas, byla C-196/09) Teisingumo Teismas nagrinėjo nacionalinio teismo sąvoką, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad jis nėra kompetentingas priimti sprendimą dėl Europos mokyklų skundų tarybos prejudicinių klausimų. Atsakydamas į tik su Sąjungos teise susijusį klausimą, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra teismas pagal EB 267 straipsnį, Teisingumo Teismas atsižvelgia į aplinkybių visumą, t. y. koks teisinis institucijos pagrindas, ar ji yra nuolatinė, ar jos jurisdikcija privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungimosi principu, ar institucija taiko teisės normas, taip pat ar ji yra nepriklausoma. Nors minėtoji Skundų taryba atitinka visus šiuos elementus ir todėl laikytina teismu pagal SESV 267 straipsnį, vis dėlto ji yra ne „valstybės narės“, kaip nurodyta šiame straipsnyje, o Europos mokyklų, kurios, kaip matyti iš Europos mokyklų konvencijos pirmos ir trečios konstatuojamųjų dalių, yra *sui generis* sistema, kuria, sudarius tarptautinį susitarimą, įgyvendinamas bendradarbiavimas tarp valstybių narių ir tarp jų bei Sąjungos. Taigi ji yra tarptautinės organizacijos struktūrinis padalinys, kuris, nepaisant funkcinių ryšių su Sąjunga, formaliai nei jai, nei valstybėms narėms nepriklauso. Tokiomis aplinkybėmis vien dėl to, kad Skundų taryba sprendžia ginčą privalo taikyti bendruosius Sąjungos teisės principus, negalima manyti, kad ją apima sąvoka „valstybės narės teismas“ ir todėl jai taikomas SESV 267 straipsnis.

Byloje *Lesoochranárske zoskupenie* (2011 m. kovo 8 d. sprendimas, byla C-240/09) Teisingumo Teismas turėjo galimybę išreikšti poziciją dėl kompetencijos aiškinti tarptautinį susitarimą (Orhuso konvenciją⁵), kurį Bendrija ir valstybės narės sudarė įgyvendindamos pasidalijamąją kompetenciją.

Teisingumo Teismas, į kurį kreiptasi pagal SESV 267 straipsnį, nusprendė turės jurisdikciją nubrėžti ribą tarp įsipareigojimų, kuriuos prisiėmė Sąjunga, ir įsipareigojimų, tenkančių vien valstybėms narėms, ir aiškinti minėtos konvencijos nuostatas. Toliau reikia nustatyti, ar srityje, kuri patenka į Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies taikymo sritį, Sąjunga pasinaudojo įgaliojimais ir priėmė nuostatas dėl iš jos kylančių įsipareigojimų vykdymo. Jei taip nebūtų, iš Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies kylančios įsipareigojimai ir toliau patektų į valstybių narių nacionalinės teisės taikymo sritį. Tokiu atveju šių valstybių teismai remdamiesi nacionaline teise turėtų nustatyti, ar asmenys gali tiesiogiai remtis šios tarptautinės sutarties normomis šioje srityje arba ar šie teismai turi savo iniciatyva jas taikyti. Pagal Sąjungos teisę nei reikalaujama, kad valstybės narės teisinėje sistemoje būtų pripažįstama asmenų teisė tiesiogiai remtis šia norma arba numatyta teismų pareiga ją taikyti savo iniciatyva, nei tai draudžiama. Tačiau jei būtų konstatuota, kad Sąjunga pasinaudojo įgaliojimais ir priėmė nuostatas srityje, kurią apima Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalis, būtų taikoma Sąjungos teisė ir Teisingumo Teismas turėtų nustatyti, ar nagrinėjama tarptautinės sutarties

⁵ Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, Europos bendrijos vardu patvirtinta 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1).

nuostata veikia tiesiogiai. Be to, konkrečiam klausimui, dėl kurio dar nebuvo priimta Sąjungos teisės aktų, vis dėlto gali būti taikoma Sąjungos teisė, jeigu šį klausimą reglamentuoja Sąjungos ir jos valstybių narių sudaryti susitarimai ir jis susijęs su sritimi, kurios didelę dalį apima ši teisė.

Teisingumo Teismas nusprendė, turįs jurisdikciją aiškinti Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies nuostatas ir visų pirma priimti sprendimą dėl to, ar jos veikia tiesiogiai. Kai nuostata gali būti taikoma situacijoms, susijusioms ir su nacionaline, ir su Sąjungos teise, yra akivaizdus suinteresuotumas aiškinti ją vienodai, siekiant užkirsti kelią skirtingam aiškinimui ateityje, neatsižvelgiant į tai, kokiomis sąlygomis ji turi būti taikoma.

Vis dėlto 2011 m. Teismo praktikos indėlis sprendžiant konstitucinio ar institucinio pobūdžio klausimus toli gražu neapsiriboja šiomis ginčo bylomis.

Byloje *Patriciello* (2011 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, byla C-163/10) Teisingumo Teismas aiškino Protokolo dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų, pridėto prie ES, ESV ir EAEB sutarčių, 8 straipsnį ir patikslino Sąjungos teise Europos Parlamento nariams suteikiamo imuniteto dėl einant pareigas pareikštų nuomonių ar balsavimų apimtį.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad Protokolo dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip: Europos Parlamento nario už Europos Parlamento ribų padarytas pareiškimas, dėl kurio jo kilmės valstybėje narėje pradėtas baudžiamasis persekiojimas dėl melagingo įskundimo, yra einant Parlamento nario pareigas pareikšta nuomonė, patenkanti į šioje nuostatoje numatyto imuniteto taikymo sritį, tik jei šis pareiškimas prilygsta subjektyviam vertinimui, tiesiogiai ir akivaizdžiai susijusiam su tokių pareigų vykdymu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šios sąlygos įvykdytos pagrindinėje byloje.

Kiek tai susiję su naujų valstybių narių įstojimu į Europos Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d., byloje *Vicoplus ir kt.* (2011 m. vasario 10 d. sprendimas, sujungtos bylos C-307/09–C-309/09) Teisingumo Teismas aiškino SESV 56 ir 57 straipsnius, taip pat Direktyvos 96/71 dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje⁶ 1 straipsnio 3 dalies c punktą.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 56 ir 57 straipsnius nedraudžiama, kad valstybė narė 2003 m. Stojimo akto⁷ XII priedo 2 skyriaus 2 dalyje numatytu pereinamuoju laikotarpiu Lenkijos piliečių darbuotojų komandiravimą pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 3 dalies c punktą į savo teritoriją siųstų su darbo leidimo gavimu. Nors ši nacionalinė priemonė yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, ji turi būti laikoma priemone, kuria reglamentuojamas Lenkijos piliečių įdarbinimas atitinkamos valstybės narės darbo rinkoje pagal 2003 m. Stojimo akto XII priedo 2 skyriaus 2 dalį. Tokia išvada darytina ir atsižvelgiant į šios dalies tikslus, mat ja siekiama užkirsti kelią trikdydams, kurių galėtų atsirasti naujoms valstybėms narėms įstojus į Sąjungą ankstesnių valstybių narių darbo rinkose dėl staigaus didelio skaičiaus darbuotojų iš naujų valstybių atvykimo.

Visuomenės teisės susipažinti su dokumentais srityje Teisingumo Teismas byloje *Švedija prieš MyTravel ir Komisiją* (2011 m. liepos 21 d. sprendimas, byla C-506/08 P) nagrinėjo apeliacinį skundą

⁶ 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/71 dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431).

⁷ Aktas dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 236, 2003, p. 33).

dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo⁸; juo atmetas *My Travel* ieškinys dėl dviejų Komisijos sprendimų⁹, kuriais atsisakyta leisti susipažinti su tam tikrais institucijos vidaus dokumentais jau baigtoje koncentracijų kontrolės procedūroje.

Reglamento Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais¹⁰ 4 straipsnyje numatytomis išimtimis nukrypstama nuo visuomenės kuo didesnės galimybės susipažinti su dokumentais principo, todėl jos turi būti aiškinamos ir taikomos griežtai. Teisingumo Teismas nusprendė, kad jei institucija nusprendžia neleisti susipažinti su prašomu atskleisti dokumentu, iš principo ji privalo paaiškinti, kaip šio dokumento atskleidimas gali konkrečiai ir realiai pakenkti saugomam interesui, kuriuo remiasi ši institucija, būtent institucijos sprendimų priėmimo procedūros ir teisinių nuomonių apsaugai.

Teisingumo Teismas išnagrinėjo visus susijusius dokumentus ir, be kita ko, nusprendė, jog Pirmosios instancijos teismas turėjo pareikalauti, kad Komisija nurodytų konkrečias priežastis, dėl kurių mano, kad tam tikrų nagrinėjamų dokumentų atskleidimas rimtai pakenktų šios institucijos sprendimų priėmimo procedūrai net ir pasibaigus administracinei procedūrai, su kuria šie dokumentai susiję.

Šiuo pagrindu Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Komisija savo sprendimuose netinkamai taikė ir išimtį, susijusią su jos sprendimų priėmimo procedūros apsauga, ir išimtį, susijusią su teisinių nuomonių apsauga. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė panaikinti Pirmosios instancijos teismo sprendimą ir du Komisijos sprendimus, kiek jie susiję su šiomis išimtimis.

Kadangi kai kurie Komisijos atsisakymą atskleisti tam tikrus kitus dokumentus pagrindžiantys argumentai, būtent susiję su kitomis išimtimis dėl inspekcijų, tyrimų ir audito veiklos tikslų apsaugos, nebuvo išnagrinėti pirmojoje instancijoje, Teisingumo Teismas manė, kad negali priimti sprendimo dėl jų, ir nusprendė grąžinti bylą Bendrajam Teismui.

Kiek tai susiję su Sąjungos teisės taikymu valstybių narių teisinėse sistemose, du sprendimai verti ypatingo dėmesio.

Bylose *Ze Fu Fleischhandel ir Vion Trading* (2011 m. gegužės 5 d. sprendimas, sujungtos bylos C-201/10 ir C-202/10) Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisinio saugumo principas iš esmės nedraudžia to, kad saugant Sąjungos finansinius interesus, kaip tai numatyta Reglamente Nr. 2988/95¹¹, ir taikant šio reglamento 3 straipsnio 3 dalį valstybės narės nacionalinės valdžios institucijos ir teismai ginčams dėl neteisėtai pervestų grąžinamųjų eksporto išmokų grąžinimo pagal analogiją taikytų bendrosios nacionalinės teisės nuostatoje įtvirtintą senaties terminą, tačiau su sąlyga, kad toks taikymas, kurį lemia teismų praktika, būtų pakankamai numatomas, o tai patikrinti privalo nacionalinis teismas. Tačiau, anot Teisingumo Teismo, proporcingumo principas draudžia valstybėms narėms pasinaudojant joms Reglamente Nr. 2988/95 3 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybe taikyti 30 metų senaties terminą ginčams, susijusiems su neteisėtai gautų grąžinamųjų išmokų grąžinimu. Atsižvelgiant į Sąjungos finansinių interesų apsaugos tikslą, dėl kurio Sąjungos

⁸ 2008 m. rugsėjo 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *My Travel prieš Komisiją* (T-403/05).

⁹ 2005 m. rugsėjo 5 d. Komisijos sprendimas D(2005) 8461 ir 2005 m. spalio 12 d. Komisijos sprendimas D(2005) 9763.

¹⁰ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

¹¹ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 340).

teisės aktų leidėjas manė, jog ketverių ar net trejų metų senaties terminas pats savaime yra pakankamai ilgas, kad nacionalinės valdžios institucijos galėtų patraukti atsakomybės asmenis už pažeidimus, keliančius grėsmę šiems finansiniams interesams ir dėl kurių gali būti imamas tokių priemonių, kaip antai nepagrįstai gautos naudos susigrąžinimas, minėtoms valdžios institucijoms suteikiant 30 metų terminą viršijama tai, kas yra būtina rūpestingai institucijai. Galiausiai, Teisingumo Teismo manymu, į minėto reglamento taikymo sritį patenkančiomis aplinkybėmis teisinio saugumo principas draudžia, kad „ilgesnis“ senaties terminas, kaip jis suprantamas pagal šio reglamento 3 straipsnio 3 dalį, galėtų būti nustatytas teismams sutrumpinus bendrojoje teisėje numatytą senaties terminą tam, kad šio termino taikymas atitiktų proporcingumo principą, nes bet kuriuo atveju tokioms aplinkybėms galima taikyti šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatytą ketverių metų senaties terminą.

Byloje *Lady & Kid A ir kt.* (2011 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, byla C-398/09) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teisės nuostatos dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo turi būti aiškinamos taip, kad nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimas gali lemti nepagrįstą praturtėjimą tik tuo atveju, jeigu apmokestinamojo asmens nepagrįstai sumokėtos mokesčio, renkamo valstybėje narėje pažeidžiant Sąjungos teisę, sumos buvo tiesiogiai perkeltos pirkėjui. Iš to jis padarė išvadą, kad pagal Sąjungos teisę draudžiama, kad valstybė narė atsisakytų grąžinti neteisėtą mokesť motyvuodama tuo, kad apmokestinamojo asmens nepagrįstai sumokėtos sumos buvo kompensuotos sutaupius dėl tuo pačiu metu panaikintų kitų mokesčių, nes remiantis Sąjungos teise tokia kompensacija negali būti laikoma nepagrįstu praturtėjimu, kiek tai susiję su šiuo mokesčiu.

Kalbant apie Teisingumo Teismo indėlį nustatant Sąjungos su trečiosiomis valstybėmis sudarytų susitarimų pasekmes, paminėtinos bylos *Unal* (2011 m. rugsėjo 29 d. sprendimas, byla C-187/10) ir *Pehlivan* (2011 m. birželio 16 d. sprendimas, byla C-484/07), kuriose kilo svarbūs klausimai, susiję su tarptautinių susitarimų, visų pirma EEB ir Turkijos asociacijos susitarimo¹², aiškinimu.

Tarptautinių susitarimų klausimu taip pat bus paminėtas Teisingumo Teismo sprendimas dėl Orhuso konvencijos¹³ aiškinimo (2011 m. kovo 8 d. Sprendimas *Lesoochránárske zoskupenie*, C-240/09).

Minėtoje byloje *Unal* Teisingumo Teismas visų pirma nusprendė, kad EEB ir Turkijos asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80 (toliau – Sprendimas Nr. 1/80) 6 straipsnio 1 dalies pirma įtrauka turi būti aiškinama taip, jog pagal ją neleidžiama kompetentingoms nacionalinėms institucijoms panaikinti darbuotojo turto leidimą gyventi šalyje atgaline data nuo tos dienos, kai nebeliko nacionalinėje teisėje numatyto pagrindo išduoti leidimą gyventi šalyje, jeigu toks darbuotojas nepripažintas kaltu dėl jokių apgaulingų veiksmų ir leidimas panaikinamas pasibaigus šio sprendimo 6 straipsnio 1 dalies pirmoje įtraukoje numatytam teisėto vienerių metų darbo terminui. Teisingumo Teismas manė, kad, pirma, šios nuostatos negalima aiškinti taip, kad valstybei narei leidžiama vienašališkai keisti laipsniškos Turkijos piliečių integracijos į priimančiosios valstybės narės darbo rinką sistemos taikymo sritį. Antra, nepripažinus, kad toks darbuotojas priimančiojoje valstybėje narėje teisėtai dirbo ilgiau nei metus, būtų pažeistas bendras įgytų teisių gerbimo principas, pagal kurį, jei Turkijos pilietis gali teisėtai remtis teisėmis pagal Sprendimo Nr. 1/80 nuostatą, šios teisės nebėra siejamos su tolesniu aplinkybių, lėmusių jų atsiradimą, buvimu, nes tokia sąlyga nėra numatyta šiame sprendime.

¹² 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimas dėl Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos susitarimo sudarymo (OL 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10).

¹³ Žr. 5 išnašą.

Minėtoje byloje *Pehlivan* Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tiek iš Sąjungos teisės viršenybės, tiek iš nuostatos, kaip antai Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirma pastraipa, tiesioginio taikymo matyti, kad valstybės narės vienašališkai negali pakeisti laipsniškos Turkijos piliečių integracijos į priimančios valstybės narės darbo rinką sistemos taikymo srities ir neturi teisės priimti priemonių, kurios kliudytų pasinaudoti pagal EEB-Turkijos asociacijos teisę šiems piliečiams suteikiamu teisiniu statusu. Taigi darbuotojo turko šeimos narys, atitinkantis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtintas sąlygas, netenka pagal šią nuostatą jam pripažįstamų teisių tik dviem atvejais: t. y. kai iš Turkijos imigravusio asmens buvimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje dėl jo asmeninio elgesio kelia realią ir rimtą grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar visuomenės sveikatai, kaip numatyta to paties sprendimo 14 straipsnio 1 dalyje, arba kai suinteresuotasis asmuo be pateisinamų priežasčių išvyko iš šios valstybės teritorijos ilgam laikui.

Galiausiai minėtoje byloje *Lesoochranárske zoskupenie* Teisingumo Teismas nusprendė, kad Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) 9 straipsnio 3 dalis¹⁴ Sąjungos teisėje neveikia tiesiogiai. Tačiau procedūros taisyklės, susijusias su sąlygomis, kurios turi būti tenkinamos, kad būtų galima pateikti administracinį skundą arba pareikšti ieškinį, nacionalinis teismas turi aiškinti kuo labiau atsižvelgdamas tiek į šios konvencijos 9 straipsnio 3 dalies tikslus, tiek į tikslą užtikrinti veiksmingą teisminę Sąjungos teise suteikiamų teisių apsaugą, kad aplinkos apsaugos organizacija turėtų galimybę teisme ginčyti sprendimą, priimtą pasibaigus administracinei procedūrai, kuri gali pažeisti Sąjungos aplinkos teisę. Nesant šią sritį reguliuojančių Sąjungos teisės normų, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi nustatyti ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles, nes valstybės narės kiekvienu atveju privalo užtikrinti veiksmingą šių teisių apsaugą. Todėl ieškinių, skirtų užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugą, procesinės taisyklės negali būti nepalankesnės, nei taikomos panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų naudojimas Sąjungos teisėje nustatytais teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas).

Sąjungos pilietybės ir su ja susijusių teisių potencialas toli gražu nėra atskleistas iki galo.

Byloje *Ruiz Zambrano* (2011 m. kovo 8 d. sprendimas, byla C-34/09) Teisingumo Teismas išsakė savo poziciją opiu klausimu, ar sutarties nuostatos dėl Sąjungos pilietybės suteikia tėvui, trečiosios valstybės piliečiui, kuris išlaiko savo nepilnamečius vaikus, Sąjungos piliečius, teisę gyventi ir dirbti valstybėje narėje, kurios pilietybę jo vaikai turi, kurioje jie gyvena ir iš kurios nebuvo išvykę nuo pat gimimo. Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 20 straipsnį valstybei narei draudžiama, viena vertus, atsisakyti leisti trečiosios valstybės piliečiui, išlaikančiam savo mažamečius vaikus, Sąjungos piliečius, gyventi valstybėje narėje, kurioje gyvena jo vaikai ir kurios pilietybę jie turi, ir, antra vertus, atsisakyti šiam trečiosios valstybės piliečiui išduoti darbo leidimą, nes tokiais sprendimais iš minėtų vaikų būtų atimta teisė veiksmingai naudotis su jų, kaip Sąjungos piliečių, statusu susijusiomis pagrindinėmis teisėmis. Sąjungos pilietybė yra pagrindinis valstybių narių piliečių statusas. Dėl tokio atsisakymo leisti gyventi šalyje minėti vaikai, Sąjungos piliečiai, privalėtų išvykti iš Sąjungos teritorijos kartu su tėvais. Analogiškai, jei tokiam asmeniui nebūtų išduotas darbo leidimas, jam kiltų grėsmė netekti lėšų savo ir šeimos išlaidoms padengti, o tai irgi reikštų, kad jo

¹⁴ „Be to, ir nepažeidžiant 1 ir 2 dalyse minimų pakartotinio nagrinėjimo [peržiūros] procedūrų, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenės atstovai, atitinkantys nacionaliniuose įstatymuose numatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų administracine arba teismo tvarka kreiptis dėl privačių asmenų arba valstybės institucijų, pažeidžiančių nacionalinių įstatymų nuostatas, susijusias su aplinkosauga, veiksmų arba neveikimo užginčijimo.“

vaikai, Sąjungos piliečiai, privalėtų išvykti iš jos teritorijos. Tokiomis aplinkybėmis šie Sąjungos piliečiai iš tikrųjų negalėtų naudotis tuo, kas sudaro Sąjungos piliečio statusu suteikiamų teisių esmę.

Byloje *McCarthy* (2011 m. gegužės 5 d. sprendimas, byla C-434/09) Teisingumo Teismas galėjo įvertinti, ar nuostatos dėl Sąjungos pilietybės yra taikomos Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę. Pirmiausia Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/38 dėl laisvės judėti ir apsigyventi¹⁵ 3 straipsnio 1 dalis netaikoma šiam Sąjungos piliečiui. Šiai išvadai negali daryti įtakos tai, kad minėtas pilietis taip pat turi valstybės narės, kurioje jis negyvena, pilietybę. Tai, kad Sąjungos pilietis turi daugiau nei vienos valstybės narės pilietybę, nereiškia, kad jis pasinaudojo teise laisvai judėti. Antra, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad SESV 21 straipsnis netaikomas Sąjungos piliečiui, kuris niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje ir kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę, tiek, kiek šio piliečio situacija nėra susijusi su valstybės narės priemonių, kuriomis iš jo atimama galimybė veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro Sąjungos piliečio statusu suteikiamų teisių esmę, ar kliudoma pasinaudoti teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikymu. Vien aplinkybės, kad asmuo, be savo gyvenamosios vietos valstybės pilietybės, turi ir kitos valstybės narės pilietybę, nepakanka, kad būtų pripažinta, jog suinteresuotojo asmens situacija patenka į SESV 21 straipsnio taikymo sritį, nes ši situacija neturi jokios sąsajos su kuria nors iš Sąjungos teisėje numatytų situacijų ir visi svarbūs šios situacijos elementai yra apriboti viena valstybe nare.

Byloje *Dereci ir kt.* (2011 m. lapkričio 15 d. sprendimas, byla C-256/11) kilo klausimas, ar pagal nuostatas dėl Sąjungos pilietybės trečiosios valstybės piliečiui leidžiama apsigyventi valstybės narės teritorijoje, kai jis siekia gyventi kartu su savo šeimos nariu, kuris yra Sąjungos pilietis, gyvena šioje savo pilietybės valstybėje narėje, niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti ir nėra šio kitos valstybės piliečio išlaikytinis. Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teise, visų pirma su Sąjungos pilietybe susijusiomis jos nuostatomis, valstybei narei nedraudžiama neleisti trečiosios valstybės piliečiui apsigyventi jos teritorijoje, nors jis siekia gyventi kartu su šeimos nariu, kuris yra Sąjungos pilietis, gyvena šioje savo pilietybės valstybėje narėje ir niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti, jei šis atsisakymas iš atitinkamo Sąjungos piliečio neatima galimybės veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro Sąjungos piliečio statusu suteikiamų teisių esmę, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas. Šiuo klausimu kriterijus dėl atimtos galimybės naudotis tuo, kas sudaro Sąjungos piliečio statusu suteikiamų teisių esmę, yra susijęs su situacijomis, kuriose atsidūręs Sąjungos pilietis faktiškai privalės išvykti ne tik iš savo pilietybės valstybės narės teritorijos, bet ir apskritai iš Sąjungos teritorijos. Taigi vienintelės aplinkybės, kad valstybės narės pilietis dėl ekonominių sumetimų arba norėdamas turėti neišskirtą šeimą Sąjungos teritorijoje pageidauja, kad jo šeimos nariai, kurie neturi vienos iš valstybių narių pilietybės, gyventų su juo Sąjungos teritorijoje, savaime dar nepakanka nuspręsti, kad, nepripažinus tokios teisės, Sąjungos pilietis būtų priverstas palikti Sąjungos teritoriją.

Byloje *Aladzhov* (2011 m. lapkričio 17 d. sprendimas, byla C-434/10) Teisingumo Teismas išaiškino Direktyvos 2004/38¹⁶ 27 straipsnio 1 ir 2 dalis. Jis nusprendė, kad Sąjungos teisė nedraudžia valstybės narės teisės nuostatos, kuria administracinės valdžios institucijai leidžiama uždrausti tos valstybės piliečiui išvykti iš jos dėl to, kad bendrovė, kurios vienas iš vadovų jis yra, nesumokėjo

¹⁵ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46).

¹⁶ Žr. 15 išnašą.

mokestinės skolos, tačiau tik su dviem sąlygomis: priemone turi būti siekiama tam tikromis ypatingomis aplinkybėmis, kurias gali lemti, pavyzdžiui, skolos pobūdis ar dydis, pašalinti realų, esamą ir pakankamai rimtą pavojų pagrindiniam visuomenės interesui ir ja turi būti siekiama ne tik ekonominių tikslų. Nacionalinis teismas turi išsiaiškinti, ar abi šios sąlygos yra tenkinamos. Viena vertus, iš principo negalima atmesti to, kad mokestinių skolų negrąžinimas gali būti susijęs su viešosios tvarkos reikalavimais. Kita vertus, kadangi susigrąžinant skolas valstybei, ypač mokestines, siekiama užtikrinti valstybės narės veiksmų, kuriuos ji pasirenka savo nuožiūra ir toks pasirinkimas atspindi jos bendrą ekonominę ir socialinę politiką, finansavimą, priemonės, kurių imasi valdžios institucijos, siekdamos užtikrinti skolų grąžinimą, iš principo negali būti laikomos priimtomis vien dėl ekonominių tikslų, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 1 dalį. Taip pat, pasak Teisingumo Teismo, net jei draudimas išvykti iš šalies teritorijos buvo priimtas laikantis Direktyvos 2004/38 27 straipsnio 1 dalyje numatytų sąlygų, šio straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos draudžia tokią priemonę, jeigu ji yra grindžiama tik bendrovės, kurios vienas iš vadovų yra suinteresuotasis asmuo, mokestine skola ir tik minėtomis asmens pareigomis, visiškai nevertinant asmeninio suinteresuotojo asmens elgesio ir neužsimenant apie kokį nors pavojų, kurį jis keltų viešajai tvarkai, ir jeigu draudimas išvykti iš šalies teritorijos nėra tinkamas užtikrinti juo siekiamo tikslo įgyvendinimą ir viršija tai, kas būtina jį pasiekti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turi įvertinti, ar taip yra jo nagrinėjamos bylos atveju.

Byloje *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (2011 m. gegužės 12 d. sprendimas, byla C-391/09) Teisingumo Teismas galėjo išsakyti savo poziciją dėl Sąjungos piliečių vardų ir pavardžių rašymo valstybės narės civilinės būklės aktų įrašuose taisyklių. Teisingumo Teismas pirmiausia nusprendė, kad SESV 21 straipsniu nedraudžiama kompetentingoms valstybės narės valdžios institucijoms taikant nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos asmens vardai ir pavardės tos valstybės civilinės būklės aktų įrašuose gali būti rašomi tik laikantis valstybinės kalbos rašybos taisyklių, atsisakyti pakeisti gimimo ir santuokos liudijimuose vieno iš savo piliečių vardą ir pavardę pagal kitos valstybės narės rašybos taisykles. Tai, kad asmens vardas ir pavardė jo kilmės valstybės narės civilinės būklės aktų įrašuose negali būti pakeisti ir gali būti užrašyti tik tos valstybės narės kalbos rašmenimis, negali būti laikoma mažiau palankiu vertinimu nei tas, kuris jam taikomas prieš pasinaudojant Sutarties teikiamomis galimybėmis laisvo asmenų judėjimo srityje, taigi negali atgrasinti jo nuo noro pasinaudoti SESV 21 straipsniu pripažįstamomis judėjimo teisėmis. Toliau, pasak Teisingumo Teismo, SESV 21 straipsniu nedraudžiama kompetentingoms valstybės narės valdžios institucijoms, taikant minėtus nacionalinės teisės aktus, atsisakyti pakeisti bendrą Sąjungos piliečių sutuoktinių pavardę, kuri įrašyta vieno iš šių piliečių kilmės valstybės narės išduotuose civilinės būklės aktų liudijimuose, laikantis tos valstybės rašybos taisyklių su sąlyga, kad atsisakymas šiems Sąjungos piliečiams nesukelia rimtų administracinių, profesinių ir asmeninių nepatogumų, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas. Jei atsisakymas sukelia tokių nepatogumų, nacionalinis teismas taip pat turi patikrinti, ar toks atsisakymas yra būtinas siekiant apsaugoti nacionalinės teisės aktais ginamus interesus ir yra proporcingas teisėtai siekiamam tikslui. Galiausiai Teisingumo Teismas nurodė, kad SESV 21 straipsniu nedraudžiama toms pačioms valdžios institucijoms taikant tokius nacionalinės teisės aktus atsisakyti pakeisti Sąjungos piliečio, turinčio kitos valstybės narės pilietybę, santuokos liudijimą taip, kad jo vardai liudijime būtų užrašyti su diakritiniais ženklais, kurie naudojami jo kilmės valstybės narės išduotuose civilinės būklės aktų liudijimuose, ir laikantis tos valstybės narės valstybinės kalbos rašybos taisyklių.

Po Sprendimo *Lassal*¹⁷ Teisingumo Teismas vėl aiškino Direktyvos 2004/38¹⁸ 16 straipsnį byloje *Dias* (2011 m. liepos 21 d. sprendimas, byla C-325/09), kurią jam perdavė tas pats prašymą

¹⁷ 2010 m. spalio 7 d. Sprendimas *Lassal*, C-162/09. Žr. 2011 m. Metinį pranešimą, p. 17;

¹⁸ Žr. 15 išnašą.

priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad iki šios direktyvos perkėlimo datos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d., pasibaigę gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360¹⁹ teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia teisė gyventi šalyje, negali būti laikomi teisėtai išgyventais tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, ir kad po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigę trumpesni nei dvejų metų iš eilės gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama teisė gyventi šalyje, neturi įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisei įgyti pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį. Iš tiesų, nors Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalyje nurodomos tik išvykos iš priimančiosios valstybės narės, piliečio, kuris, teisėtai išgyvenęs šalyje ištisinį penkerių metų laikotarpį, paskui nusprendžia likti šioje valstybėje narėje neturėdamas teisės gyventi šalyje, atveju taip pat kyla klausimas dėl jo ir šios valstybės narės integracinio ryšio. Šiuo klausimu integracija, kuri yra Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo pagrindas, pagrįsta ne vien teritorijos ir laiko aspektais, bet ir ją kokybiškai apibūdinančiais aspektais, susijusiais su integracijos priimančiojoje valstybėje narėje laipsniu.

Galiausiai byloje *Stewart* (2011 m. liepos 21 d. sprendimas, byla C-503/09), susijusioje su trumpalaikę jaunų neįgaliųjų nedarbingumo išmoka, Teisingumo Teismas nagrinėjo šios išmokos skyrimo sąlygas, kuriomis reikalaujama ne tik pareiškėjo buvimo valstybės narės teritorijoje paraiškos pateikimo momentu, bet ir ankstesnio jo buvimo šios valstybės narės teritorijoje. Anot Teisingumo Teismo, pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį draudžiama, kad valstybė narė, nusprendusi skirti trumpalaikę jaunų neįgaliųjų nedarbingumo išmoką, keltų pareiškėjo ankstesnio buvimo jos teritorijoje reikalavimą, neatsižvelgusi į jokių kitus veiksnus, galinčius įrodyti realaus ryšio tarp pareiškėjo ir šios valstybės narės buvimą, ir pareiškėjo buvimo jos teritorijoje paraiškos pateikimo momentu reikalavimą.

Laisvas prekių judėjimas

Nors šioje srityje teismo praktika akivaizdžiai nėra tokia gausi, kokia ji buvo kelis praėjusius dešimtmečius, pradėtų bylų skaičius lieka didelis.

Pavyzdžiui, byloje *Francesco Guarnieri & Cie* (2011 m. balandžio 7 d. sprendimas, byla C-291/09) dėl prekybos ginčo tarp Monako ir Belgijos bendrovių Teisingumo Teismas nusprendė, pirma, kad Monako kilmės prekės turi būti taikomos Sutarties nuostatos, susijusios su laisvu prekių judėjimu. Pagal Reglamento Nr. 2913/92²⁰, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, 3 straipsnio 2 dalies b punktą Monako Kunigaikštystės teritorija laikoma Sąjungos muitų teritorijos dalimi. Kadangi dėl to prekyboje tarp Monako ir valstybių narių negali būti taikomi jokie muitai arba jiems lygiavertis poveikio mokesčiai, Monako kilmės prekės, kurios tiesiogiai eksportuojamos į valstybę narę, turėtų būti taikomas toks pats režimas kaip ir minėtų valstybių kilmės prekės. Antra, Teisingumo Teismas išnagrinėjo klausimą, ar valstybės narės nuostata, pagal kurią visi užsieniečiai, pavyzdžiui, Monako piliečiai, įpareigojami sumokėti *cautio judicatum solvi*, jei nori pareikšti ieškinį šios valstybės narės piliečiui, nors toks reikalavimas nenustatytas šios valstybės piliečiams, yra laisvo prekių judėjimo kliūtis pagal SESV 34 straipsnį. Teisingumo Teismas neigiamai atsakė į šį klausimą. Anot

¹⁹ 1968 m. spalio 15 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių darbuotojų bei jų šeimų judėjimo ir teisės apsigyventi Bendrijoje apribojimų panaikinimo (OL L 257, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 27).

²⁰ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 sk., p. 307).

jo, aišku, kad dėl šios priemonės ketinantiems pareikšti ieškinį ūkio subjektams taikoma kitokia procedūra atsižvelgiant į tai, ar jie turi atitinkamos valstybės narės pilietybę. Vis dėlto aplinkybė, kad dėl šios priežasties kitų valstybių narių piliečiai nesiryzta parduoti prekių minėtoje valstybėje narėje įsteigtiems ir jos pilietybę turintiems pirkėjams, yra pernelyg neapibrėžta ir netiesioginė, kad tokia nacionalinė priemonė galėtų būti laikoma valstybių narių tarpusavio prekybos kliūtimi, todėl negalima pripažinti, jog įrodytas priežastinis ryšys tarp galimo valstybių narių tarpusavio prekybos sumažėjimo ir nagrinėjamo skirtingo vertinimo.

Taip pat paminėtinas kitas su laisvu prekių judėjimu susijęs sprendimas. Tai byla *Komisija prieš Austriją* (2011 m. gruodžio 21 d. sprendimas, byla C-28/09); joje buvo nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas, kuriuo sunkesniems nei 7,5 t sunkvežimiams, vežantiems tam tikrus krovinius, buvo uždrausta važiuoti labai svarbia greitkelio atkarpa, esančia viena iš pagrindinių antžeminių susisiekimo arterijų tarp tam tikrų valstybių narių. Anot Teisingumo Teismo, valstybė narė, kuri siekia užtikrinti aplinkos oro kokybę atitinkamoje zonoje, priėmusi tokį teisės aktą remdamasi Direktyvos 96/62 dėl aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo²¹ 8 straipsnio 3 dalimi, siejama su Direktyva 1999/30 dėl sieros dioksido, azoto dioksido, azoto oksidų, kietųjų dalelių ir švino ribinių verčių aplinkos ore²², neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 28 ir 29 straipsnius. Teisingumo Teismas konstatavo, kad tiek, kiek tokiu draudimu atitinkamos įmonės verčiamos ieškoti rentabilių alternatyvų numatytiems kroviniams vežti, jis sudaro laisvo prekių judėjimo kliūčių ir laikytinas kiekybiniais apribojimams lygiaverčio poveikio priemone, nesuderinama su įsipareigojimais pagal EB 28 ir 29 straipsnius, jeigu ji nėra objektyviai pateisinama. Teisingumo Teismo nuomone, nors imperatyvūs aplinkos apsaugos, kuri iš esmės apima ir sveikatos apsaugą, reikalavimai gali pateisinti nacionalines priemones, galinčias sudaryti prekybos kliūčių Bendrijos viduje, jeigu šios priemonės yra tinkamos užtikrinti šio tikslo įgyvendinimą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti, nurodyto draudimo negalima pateisinti šiuo pagrindu, nes nebuvo įrodyta, kad siekiamo tikslo nebuvo galima pasiekti judėjimo laisvę mažiau ribojančiomis priemonėmis, kaip antai tam tikrų klasių sunkiasvorėms kroviniams transporto priemonėms taikomo eismo draudimo išplėtimu įtraukiant kitų klasių sunkiasvorių krovinių transporto priemones arba kintamo greičio ribojimo pakeitimu nuolatiniu greičio ribojimu iki 100 km/h.

Laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas

Šiais metais Teisingumo Teismas priėmė daug sprendimų įsisteigimo laisvės, laisvės teikti paslaugas, laisvo darbuotojų ir kapitalo judėjimo srityje. Dėl aiškumo pasirinkti sprendimai pateikiami sugrupuoti, atsižvelgiant į juose nagrinėjamą laisvę, paskui prireikus – į atitinkamos veiklos sritį.

Įsisteigimo laisvės srityje Teisingumo Teismas keliose tarpusavyje susijusiose bylose išsakė poziciją dėl veiklos, susijusios su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, sąvokos ir SESV 49 straipsnio (buvęs EB 43 straipsnis) nuostatų netaikymo notaro profesijai. Gavęs šešioms valstybėms narėms, kurių nacionalinės teisės aktais tik jų piliečiams buvo leidžiama verstis notaro profesija, pareikštus ieškinius dėl įsipareigojimų neįvykdymo, Teisingumo Teismas sprendimuose *Komisija prieš Belgiją* (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-47/08), *Komisija prieš Prancūziją* (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-50/08), *Komisija prieš Liuksemburgą* (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-51/08), *Komisija prieš Austriją* (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-53/08), *Komisija*

²¹ 1996 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyva 96/62/EB dėl aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo (OL L 296, p. 55; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 95).

²² 1999 m. balandžio 22 d. Tarybos direktyva 1999/30/EB dėl sieros dioksido, azoto dioksido, azoto oksidų, kietųjų dalelių ir švino ribinių verčių aplinkos ore (OL L 163, p. 41; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 164).

prieš Vokietiją (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-54/08) ir Komisija prieš Graikiją (2011 m. gegužės 24 d. sprendimas, byla C-61/08) nusprendė, kad EB 45 straipsnio pirma pastraipa yra nuo pagrindinės įsisteigimo laisvės taisyklės leidžianti nukrypti nuostata, kurią reikia aiškinti taip, kad jos taikymo sritis turi būti apribota tuo, kas griežtai būtina siekiant apsaugoti interesus, kuriuos remiantis šia nuostata leidžiama saugoti valstybėms narėms. Be to, ši leidžianti nukrypti nuostata turi būti taikoma tik veiklai, kuri savaime reiškia tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas. Dėl notarams priskirtų funkcijų Teisingumo Teismas toliau patikslino, kad siekiant įvertinti, ar šios funkcijos yra tiesioginis ir konkretus dalyvavimas vykdant viešosios valdžios funkcijas, reikia atsižvelgti į jų vykdomos veiklos pobūdį. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, kad atitinkamose valstybėse narėse notarų vykdomomis įvairiomis funkcijomis tiesiogiai ir konkrečiai nedalyvaujama vykdant viešosios valdžios funkcijas, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą (dabar SESV 51 straipsnio pirma pastraipa), nepaisant jų dokumentams priskiriamų svarbių teisinių pasekmių, nes šalių valia, teismo kontrolė ar sprendimas turi ypatingą reikšmę. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad, neperžengdami savo atitinkamos teritorinės kompetencijos ribų, notarijai savo profesija verčiasi konkurencijos sąlygomis, o tai nebūdinga viešosios valdžios funkcijų vykdymui. Taip pat jie tiesiogiai ir asmeniškai savo klientams atsako už žalą, atsiradusią dėl bet kokios jiems vykdant veiklą padarytos klaidos, skirtingai nuo viešosios valdžios institucijų, už kurių klaidas atsakomybę prisiima valstybė. Šiuo pagrindu Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad kiekviena iš apskųstų valstybių narių neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį (dabar SESV 49 straipsnis), nes pagal kiekvienos jų teisės sistemą notarams priskirtos funkcijos nėra susijusios su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą (dabar SESV 51 straipsnio pirma pastraipa).

Įsisteigimo laisvės srityje Teisingumo Teismas taip pat patikslino savo praktiką dėl apribojimų, taikomų perkeltiant bendrovės buveinę į kitą valstybę narę nei ta, kurioje bendrovė buvo įsteigta.

Byloje *National Grid Indus* (2011 m. lapkričio 29 d. sprendimas, byla C-371/10) Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 49 straipsnis nedraudžia valstybės narės teisės aktų, pagal kuriuos mokesčio už bendrovės turto latentinį vertės padidėjimą suma nustatoma galutinai – neatsižvelgiant į turto vertės sumažėjimą ar padidėjimą, kurie gali atsirasti vėliau – tuomet, kai bendrovė dėl savo faktinės administracijos buveinės perkėlimo į kitą valstybę narę nustoja gauti apmokestinamojo pelno pirmojoje valstybėje narėje. Šiuo atžvilgiu neturi reikšmės tai, kad apmokestintas latentinis turto vertės padidėjimas, susijęs su pelnu dėl valiutos kurso, negali būti parodytas priimančiojoje valstybėje narėje, atsižvelgiant į jos galiojančią mokesčių sistemą. Anot Teisingumo Teismo, toks reglamentavimas atitinka proporcingumo principą, atsižvelgiant į tikslą nustatyti mokestį už kilmės valstybėje narėje atsiradusį turto vertės padidėjimą šios valstybės narės mokestinės kompetencijos srityje. Tai, kad kilmės valstybė narė, siekdama apsaugoti naudojimąsi mokestine kompetencija, nustato mokestį, mokėtiną už jos teritorijoje tuo momentu, kai ji nustoja turėti mokestinę kompetenciją susijusios bendrovės atžvilgiu, šioje byloje – šios bendrovės faktinės administracijos buveinės perkėlimo į kitą valstybę narę momentu, atsiradusį latentinį turto padidėjimą, yra proporcinga. Tačiau, Teisingumo Teismo nuomone, pagal SESV 49 straipsnį draudžiama valstybės narės teisės aktus, kuriais reikalaujama mokestį už bendrovės, perkeliančios savo faktinę administracijos buveinę į kitą valstybę narę, turto dalių latentinį vertės padidėjimą sumokėti nedelsiant šio perkėlimo momentu. Teisingumo Teismas nurodė, kad teisės aktai, leidžiantys bendrovei, kuri perkelia savo faktinę administracijos buveinę į kitą valstybę narę, pasirinkti, pirma, mokesčio sumokėjimą nedelsiant, kuris yra nepalankus šiai bendrovei biudžeto srityje, bet nesukuria vėlesnių administracinių pareigų, arba, antra, atidėtą šio mokesčio sumos sumokėjimą, prireikus su palūkanomis pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus, kuris neišvengiamai sukelia susijusiai bendrovei administracinę naštą dėl perkeltito turto kontrolės, yra priemonė, kuri, ne tik tinka užtikrinti subalansuotą apmokestinimo kompetencijos paskirstymą tarp valstybių narių, bet ir mažiau kenkia įsisteigimo laisvei, nei reikalavimas sumokėti mokestį nedelsiant.

Sutarties nuostatas dėl įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas Teisingumo Teismas taip pat aiškino advokatų honorarų dydžio nustatymo srityje.

Byloje *Komisija prieš Italiją* (2011 m. kovo 29 d. sprendimas, byla C-565/08) Komisija kaltino Italijos Respubliką tuo, kad ši numatė nuostatas, kuriomis advokatai įpareigojami neviršyti maksimalių tarifų, ir taip pažeidė EB 43 ir 49 straipsnius (dabar SESV 49 ir 56 straipsniai). Teisingumo Teismas atmetė Komisijos argumentus ir padarė išvadą, kad Italija nepažeidė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį (dabar SESV 49 straipsnis) ir EB 49 straipsnį (dabar SESV 56 straipsnis), nes nagrinėjami teisės aktai nebuvo sukurti taip, kad sudarytų kliūtis normalios ir veiksmingos konkurencijos sąlygomis patekti į Italijos nagrinėjamų paslaugų rinką. Anot Teisingumo Teismo, tai pasakytina apie sistemą, kuriai būdingas lankstumas, leidžiantis mokėti teisingą atlygį už advokatų teikiamas bet kokio tipo paslaugas, nes tam tikromis sąlygomis galima viršyti maksimalias honorarų dydžių ribas jas padidinant du, keturis kartus ar netgi daugiau, taip pat, kai tam tikrose situacijose advokatai su klientu gali sudaryti specialų susitarimą dėl honorarų dydžio. Teisingumo Teismas patikslino, kad apribojimo, kaip tai suprantama pagal Sutartį, egzistavimo negalima kildinti vien iš to fakto, kad apskaičiuodami savo honorarus už priimančiojoje valstybėje narėje teikiamas paslaugas kitose valstybėse narėse nei priimančioji valstybė narė įsisteigę advokatai turi prisitaikyti prie šioje valstybėje narėje taikomų normų, tačiau jis turi būti grindžiamas aplinkybe, kad tokia sistema iš kitų valstybių narių advokatų atimama galimybė patekti į priimančiosios valstybės narės rinką.

Kiek tai susiję su laisve teikti paslaugas, Teisingumo Teismas priėmė kelis svarbius sprendimus labai įvairiose srityse, kaip antai televizijos transliavimo paslaugos, azartiniai lošimai, teismo ekspertų vykdoma veikla, visuomenės sveikata ir komerciniai pranešimai. Šiuose sprendimuose Teisingumo Teismui teko arba taikyti Sutartyje įtvirtintą laisvės teikti paslaugas principą, arba aiškinti direktyvą, kuria siekiama įgyvendinti šį principą konkrečioje srityje.

Iš su SESV 56 straipsniu susijusių sprendimų pirmiausia reikia paminėti Sprendimą *Football Association Premier League ir kt.* (2011 m. spalio 4 d. sprendimas, sujungtos bylos C-403/08 ir C-429/08), kuriame nagrinėta tam tikriems transliuotojams teritoriniu pagrindu suteikta išimtinė teisė tiesiogiai transliuoti futbolo rungtynes ir kai kurių kavinių-restoranų savininkų veiksmams siekiant apeiti šį išimtinį pobūdį, naudojant užsienio dekodavimus. Anot Teisingumo Teismo, SESV 56 straipsniu draudžiami valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos užsienio dekodavimo priemonių, leidžiančių naudotis užkoduota kitos valstybės narės kilmės palydovinio transliavimo, kurį sudaro šios pirmosios valstybės teisės aktais saugomi objektai, paslauga, importas, pardavimas ir naudojimas šioje valstybėje yra neteisėtas. Kalbant konkrečiai, toks apribojimas negali būti pateisintas intelektinės nuosavybės teisių apsaugos tikslu. Teisingumo Teismas pripažino, kad sporto rungtynės, kaip tokios, be abejo, yra unikalios ir todėl originalios, o tai leidžia jas laikyti objektais, kurie yra verti apsaugos, panašios į kūrinių apsaugą. Tačiau kadangi atitinkamos intelektinės nuosavybės konkretų objektą sudarančių teisių apsauga nagrinėjamų teisių turėtojams garantuoja tik tinkamą, o ne kuo didesnę atlyginimą už saugomų objektų naudojimą, ši apsauga užtikrinama, nes palydovinės transliacijos priėmimas galimas tik turint dekodavimo priemonę, todėl labai tiksliai galima nustatyti bendrą skaičių žiūrovų, kurie sudaro atitinkamos programos faktinę ir potencialią žiūrovų auditoriją, taigi – žiūrovus, kurie gyvena ir transliavimo valstybės narės viduje, ir už jos ribų. Be to, transliuotojų mokamas priedas už teritorinio išimtinumo teisių įsigijimą gali lemti dirbtinį kainų skirtumą tarp padalytų nacionalinių rinkų. Teisingumo Teismas mano, kad toks rinkų padalijimas ir toks dirbtinis kainų skirtumas nesuderinami su pagrindiniu Sutarties tikslu – įgyvendinti vidaus rinką.

Toliau bus apžvelgtas Sprendimas *Dickinger ir Ömer* (2011 m. rugsėjo 15 d. sprendimas, byla C-347/09), kuriame patvirtinta ir patikslinta Teisingumo Teismo praktika azartinių lošimų

organizavimo monopolijos srityje. Teisingumo Teismas priminė, kad nors azartinių lošimų monopolija yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, jis gali būti pateisinamas privalomojo bendrojo intereso pagrindais, kaip antai siekiu užtikrinti ypač aukštą vartotojų apsaugos lygį, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas. Konkrečiai dėl monopolijos turėtojo galimybės vykdyti ekspansinę verslo politiką Teisingumo Teismas patikslino, jog tam, kad būtų suderinami su tikslu kovoti su nusikalstamumu ir su tikslu sumažinti galimybes lošti, nacionalinės teisės aktai, kuriais sukurama azartinių lošimų monopolija, leidžianti monopolijos turėtojui vykdyti ekspansinę politiką, turi, pirma, būti grindžiami išvada, kad su lošimais susijusi nusikalstama veikla ir sukčiavimas, taip pat priklausomybė nuo lošimų atitinkamos valstybės narės teritorijoje yra problema, kurią galėtų išspręsti licencijuotos ir reglamentuotos veiklos išplėtimas, ir, antra, leisti vykdyti tik saikingą reklamos veiklą, griežtai apribotą tuo, kas būtina, norint nukreipti vartotojus rinktis kontroliuojamus lošimo tinklus. Norint pasiekti šį nukreipimo į kontroliuojamus tinklus tikslą, leidimą vykdyti veiklą turintys ūkio subjektai turi būti patikima, tačiau kartu ir patraukli draudžiamos veiklos alternatyva, o tai savaime gali reikšti didelę lošimų gamos pasiūlą, tam tikro masto reklamą ir naujų platinimo būdų naudojimą. Tačiau šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad tokia reklama turi būti saikinga ir griežtai apribota tuo, kas būtina, ir ja negali būti siekiama sukelti natūralų vartotojų polinkį lošti skatinant juos aktyviai dalyvauti lošimuose, be kita ko, pristatant lošimus kaip įprastą reiškinį, kuriant teigiamą įvaizdį, pagrįstą tuo, kad gaunamos pajamos skiriamos bendrojo intereso veiklai, arba didinant lošimų patrauklumą dėmesį patraukiančiais reklamos pranešimais, kuriuose išskirti dideli laimėjimai.

Sprendime *Peñarroja Fa* (2011 m. kovo 17 d. sprendimas, sujungtos bylos C-372/09 ir C-373/09) Teisingumo Teismas taip pat nagrinėjo kvalifikacinius reikalavimus, kuriuos galima taikyti teismo ekspertams, norintiems vykdyti savo veiklą vertimų srityje. Atsakydamas į kelis Prancūzijos kasacinio teismo pateiktus klausimus, Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad teismo vertimo srities ekspertų veikla nėra viešosios valdžios funkcijų vykdymas, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą (dabar SESV 51 straipsnio pirma pastraipa), nes tokio eksperto vertimas yra tik pagalba ir neturi įtakos teismo vertinimui ir teismo turimų įgaliojimų vykdymo laisvei. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal EB 49 straipsnį (dabar SESV 56 straipsnis) draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos į teismo ekspertų vertėjų sąrašą galima įrašyti tik tuos suinteresuotuosius asmenis, kurie atitinka kvalifikacijos sąlygas, nesant galimybės šiems asmenims susipažinti su dėl jų priimto sprendimo motyvais ir veiksmingai apskųsti jį teismui, kad būtų patikrintas jo teisėtumas, be kita ko, dėl to, ar laikytasi reikalavimo pagal Sąjungos teisę, kad į jų kitose valstybėse narėse įgytą ir pripažintą kvalifikaciją būtų tinkamai atsižvelgta. Taip pat, anot Teisingumo Teismo, pagal EB 49 straipsnį (dabar SESV 56 straipsnis) draudžiama nustatyti tokį reikalavimą, pagal kurį asmuo, neįrodęs, kad trejus metus iš eilės buvo įrašytas į kurio nors apeliacinio teismo sudarytą sąrašą, negali būti įrašytas į nacionalinį teismo vertimo srities ekspertų sąrašą, nes nagrinėjant kitoje valstybėje narėje įsisteigusio asmens, kuris nebuvo įrašytas į sąrašą ir nepateikė reikiamų įrodymų, prašymą toks reikalavimas kliudo tinkamai atsižvelgti į tokio asmens kitoje valstybėje narėje įgytą ir pripažintą kvalifikaciją, nustatant, ar ir kiek ji gali atitikti kompetenciją, kurią paprastai įgyja asmuo, trejus metus iš eilės įrašytas į kurio nors apeliacinio teismo sudarytą teismo ekspertų sąrašą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad nacionalinės valdžios institucijos, be kita ko, turi teisingai pripažinti kitose valstybėse narėse įgytą kvalifikaciją ir į ją tinkamai atsižvelgti.

Galiausiai paminėtinas Sprendimas *Komisija prieš Liuksemburgą* (2011 m. sausio 27 d. sprendimas, byla C-490/09); jame buvo ginčijamas Liuksemburgo teisės aktas, pagal kurį nekompensuojamos kitose valstybėse narėse atliktų laboratorijos tyrimų ir analizės išlaidos. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad savo socialinės apsaugos teisės aktuose nenumačiusi galimybės padengti apmokėtas kitoje valstybėje narėje atliktų laboratorijos tyrimų ir analizės išlaidas jas kompensuojant ir numačiusi tik tiesioginį padengimą iš ligonių kasų, Liuksemburgo

valstybė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 49 straipsnį (dabar SESV 56 straipsnis). Anot Teisingumo Teismo, kadangi taikant aptariamus teisės aktus faktiškai pašalinama galimybė padengti beveik visų ar netgi visų kitose valstybėse narėse įsisteigusių medicinos paslaugos teikėjų atliktų laboratorijos tyrimų ir analizės išlaidas, tokiais teisės aktais šios valstybės narės socialiniu draudimu apdrausti asmenys atgrasomi ar jiems netgi trukdoma kreiptis į tokius paslaugų teikėjus ir tiek jiems, tiek paslaugų teikėjams sudaroma laisvės teikti paslaugas kliūtis.

Iš sprendimų dėl konkrečios direktyvos aiškinimo pirmiausia paminėtinas Sprendimas *Société fiduciaire nationale d'expertise comptable* (2011 m. balandžio 5 d. sprendimas, byla C-119/09), susijęs su Direktyvos 2006/123²³ aiškinimu. Šioje byloje Prancūzijos *Conseil d'État* iškėlė klausimą, ar valstybės narės gali visiškai uždrausti reglamentuojamųjų profesijų atstovams, kaip antai auditoriams, tiesiogiai siūlyti savo paslaugas. Pirmiausia Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2006/123 4 straipsnio 12 punkte apibrėžta sąvoka „komercinė informacija“ apima ne tik klasikinę reklamą, bet ir kitas reklamos ir naujiems klientams pritraukti skirtų informacinių pranešimų formas, todėl tiesioginis paslaugų siūlymas patenka į sąvoką „komercinė informacija“. Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad bet kokio tiesioginio paslaugų siūlymo draudimas, taikomas nepaisant jo formos, turinio ar naudojamų priemonių ir apimantis visas komunikacijos priemonės, kuriomis galima skleisti šios formos komercinę informaciją, laikytinas absoliučiu komercinės informacijos draudimu, kurio pagal Direktyvos 2006/123 24 straipsnio 1 dalį neleidžiama nustatyti. Iš to Teisingumo Teismas padarė išvadą: kadangi teisės aktais absoliučiai draudžiama viena komercinės informacijos forma ir dėl to jie patenka į Direktyvos 2006/123 24 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, šie teisės aktai neatitinka šios direktyvos ir jų negalima pateisinti remiantis jos 24 straipsnio 2 dalimi, net jeigu jie būtų nediskriminaciniai, pateisinami svarbiais visuomenės interesais ir proporcingi.

Televizijos programų transliavimo srityje paminėtinas Sprendimas *Mesopotamia Broadcast ir Roj TV* (2011 m. rugsėjo 22 d. sprendimas, sujungtos bylos C-244/10 ir C-245/10). Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 89/552²⁴, iš dalies pakeistos Direktyva 97/36, 22a straipsnis, kuriame numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad laidose nebūtų „kurstoma rasinė, lyčių, religinė ar tautinė neapykanta“, turi būti aiškinamas taip, kad minėta sąvoka apima aplinkybes, kurioms taikoma nacionalinės teisės norma, pagal kurią draudžiama kenkti tautų tarpusavio supratimui. Anot Teisingumo Teismo, šis straipsnis valstybei narei taikant bendruosius teisės aktus, kaip antai Asociacijų įstatymą, netrukdo imtis priemonių kitoje valstybėje narėje įsteigto transliuotojo atžvilgiu dėl to, kad jo veikla ir tikslai pažeidžia draudimą kenkti tautų tarpusavio supratimui, jeigu šios priemonės neužkerta kelio šio transliuotojo sukurtų televizijos laidų retransliacijai tiesiogine prasme valstybės narės, kur tos laidos priimanos, teritorijoje iš kitos valstybės narės, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

Laisvo darbuotojų judėjimo srityje verta išskirti dvi bylas. Pirmiausia paminėtinas Sprendimas *Toki* (2011 m. balandžio 5 d. sprendimas, byla C-424/09), susijęs su Direktyvos 89/48²⁵ aiškinimu.

²³ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, p. 36).

²⁴ 1989 m. spalio 3 d. Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo (OL L 298, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 224), iš dalies pakeista 1997 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/36/EB.

²⁵ 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 337), iš dalies pakeista 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB (OL L 206, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 138).

Šioje byloje Graikijos pilietei, kuri aplinkos inžinierės diplomą įgijo Jungtinėje Karalystėje, buvo neleista užsiimti reglamentuojama inžinieriaus profesija Graikijoje, motyvuojant tuo, kad ji nėra visateisė *Engineering Council*, privačios britų organizacijos, kuri aiškiai paminėta Direktyvoje 89/48, tačiau kurioje narystė nėra privaloma tam, kad būtų galima dirbti pagal reglamentuojamą inžinieriaus profesiją Jungtinėje Karalystėje, narė. Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatytas pripažinimo mechanizmas taikytinas neatsižvelgiant į tai, ar suinteresuotasis asmuo yra visateisis atitinkamos asociacijos arba organizacijos narys. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad profesinė patirtis, kurią nurodo prašymą dirbti pagal reglamentuojamą profesiją priimančiojoje valstybėje narėje pateikęs asmuo, turi atitikti šias tris sąlygas: 1) nurodytą patirtį turi sudaryti darbas visu etatu bent dvejus metus per ankstesnius dešimt metų; 2) šis darbas turi apimti kelias nuolatinės ir reguliarios profesinės veiklos rūšis, būdingas atitinkamai profesijai kilmės valstybėje narėje, tačiau nebūtina, kad jis apimtų visas šios veiklos rūšis; ir 3) profesija, pagal kurią paprastai buvo dirbama kilmės valstybėje narėje, veiklos rūšių, kurias ji apima, atžvilgiu turi būti lygiavertė profesijai, pagal kurią prašoma leisti dirbti priimančiojoje valstybėje narėje.

Antra, paminėtinas Sprendimas *Casteels* (2011 m. kovo 10 d. sprendimas, byla C-379/09), susijęs su darbuotojo migranto teisių į papildomą pensiją išsaugojimu. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 45 straipsniui prieštarauja tai, jog privalomai taikant kolektyvinę darbo sutartį, kai nustatomas laikotarpis, kuriuo buvo galutinai įgyta teisė į papildomą pensiją valstybėje narėje, neatsižvelgiama į darbo stažą, įgytą dirbant tam pačiam darbdaviui skirtingose valstybėse narėse esančiuose jo filialuose pagal tą pačią pagrindinę darbo sutartį. Šiam straipsniui taip pat prieštarauja tai, kad darbuotojas, perkeltas iš darbdavio filialo vienoje valstybėje narėje į to paties darbdavio filialą kitoje valstybėje narėje, laikomas savo valia nutraukusiu darbo santykius su šiuo darbdaviu. Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad SESV 48 straipsnis neveikia tiesiogiai ir privatus asmuo negali juo remtis nacionalinių teismų nagrinėjamoje byloje prieš savo darbdavį iš privataus sektoriaus.

Laisvo kapitalo judėjimo principas buvo nagrinėtas keliuose sprendimuose mokesčių srityje. Iš jų pirmiausia paminėtinas Sprendimas *Komisija prieš Austriją* (2011 m. birželio 16 d. sprendimas, byla C-10/10), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybė narė, kuri leidžia apskaičiuojant mokesť atskaityti mokslo tiriamąją ir mokymo veiklą vykdančioms institucijoms dovanojamas lėšas, tik jei šios institucijos yra įsteigtos jos teritorijoje, neįvykdo įsipareigojimų pagal EB 56 straipsnį (dabar SESV 63 straipsnis) ir Europos ekonominės erdvės susitarimo 40 straipsnį. Anot Teisingumo Teismo, mokesčio mokėtojų atskyrimo kriterijus, susijęs tik su dovanojamų lėšų gavėjo įsteigimo vieta, negali būti taikytinas vertinant objektyvų situacijų panašumą, todėl ir nustatant objektyvius jų skirtumus. Be to, nors tiesa, kad mokslo tyrimų ir plėtros skatinimas gali būti laikomas privalomu bendrojo intereso pagrindu, nacionalinės teisės nuostata, kuria mokesčio kreditas suteikiamas tik atitinkamoje valstybėje narėje vykdomiems mokslo tyrimams, tiesiogiai prieštarauja Sąjungos politikos tikslui mokslo tyrimų ir technologijų plėtros srityje. Iš tikrųjų pagal EB 163 straipsnio 2 dalį šia politika, be kita ko, siekiama pašalinti bendradarbiavimo mokslo tyrimų srityje mokesčių kliūtis, dėl to ši politika negali būti įgyvendinama skatinant mokslo tyrimus ir plėtrą nacionaliniu lygiu.

Antra, paminėtina byla *Schröder* (2011 m. kovo 31 d. sprendimas, byla C-450/09), kurioje Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 63 straipsniu draudžiama valstybės narės teisės nuostata, pagal kurią mokesčių mokėtojas rezidentas gali vienam iš savo tėvų, kuris jam perdavė tos valstybės teritorijoje esantį nekilnojamąjį turtą, išmokėtą rentą atskaityti iš pajamų, gautų iš šio turto nuomos, tačiau mokesčių mokėtojas nerezidentas to padaryti negali, jei įsipareigojimas mokėti rentą atsirado dėl to, kad buvo perduotas turtas. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo: kadangi mokesčių mokėtojas nerezidentas įsipareigojo mokėti vienam iš savo tėvų rentą dėl to, kad jam buvo perduotas atitinkamoje valstybėje narėje esantis nekilnojamasis turtas, ši renta yra su šio turto

eksploatavimu tiesiogiai susijusios išlaidos, todėl minėto mokesčių mokėtojo situacija šiuo atžvilgiu yra panaši į mokesčių mokėtojo rezidento situaciją. Tokiomis aplinkybėmis nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią pajamų mokesčių srityje nerezidentams neleidžiama atskaityti tokių išlaidų, nors tai leidžiama rezidentams, nesant tinkamo pateisinimo, prieštarauja SESV 63 straipsniui.

Galiausiai pažymėtina, kad byloje *Stewart* (2011 m. liepos 21 d. sprendimas, byla C-503/09) darbuotojų migrantų socialinės apsaugos srityje Teisingumo Teismas galėjo išsakyti poziciją dėl trumpalaikės jaunų neįgaliųjų nedarbingumo išmokos pobūdžio ir išnagrinėti šiai išmokai skirti nustatytą nuolatinio gyvenimo valstybės narės teritorijoje sąlygą. Iš jo sprendimo matyti, pirma, kad trumpalaikė jaunų neįgaliųjų nedarbingumo išmoka yra invalidumo išmoka, kaip ji suprantama pagal Reglamento (EEB) Nr. 1408/71²⁶ 4 straipsnio 1 dalies b punktą, jeigu paraiškos pateikimo momentu akivaizdu, kad pareiškėjas yra nuolat arba ilgai nedarbingas, nes tokioje situacijoje ši išmoka tiesiogiai susijusi su šioje nuostatoje numatyta invalidumo rizika, ir, antra, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 10 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą draudžiama, kad valstybė narė sietų teisę į trumpalaikę jaunų neįgaliųjų nedarbingumo išmoką, laikomą invalidumo išmoką, su pareiškėjo nuolatinio gyvenimo jos teritorijoje reikalavimu.

Teisės aktų derinimas

Kaip įprastai gausi teismo praktika teisės aktų derinimo srityje pasireiškė įvairiais aspektais, kaip ir ją lėmusi teisėkūra.

Vartotojų apsaugos klausimu Sprendime *Gebr. Weber ir Putz* (2011 m. birželio 16 d. sprendimas, sujungtos bylos C-65/09 ir C-87/09) Teisingumo Teismas išaiškino Direktyvos 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų²⁷ 3 straipsnio 2 ir 3 dalis, kuriose numatyta, kad, pristačius sutartį neatitinkančią prekę, vartotojas turi teisę reikalauti iš pardavėjo ją nemokamai pataisyti arba pakeisti. Kalbant konkrečiau, Teisingumo Teismas turėjo atsakyti į klausimus, pirma, ar nemokamas prekės pakeitimas apima sutarties neatitinkančios prekės išmontavimo ir ją pakeičiančios prekės sumontavimo išlaidas, ir, antra, ar pardavėjas gali atsisakyti prisiimti neproporcingas prekės pakeitimo išlaidas, jei pakeitimas yra vienintelis galimas kompensavimo būdas.

Atsakydamas į pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas priminė, kad nemokamas prekės atitikties sutarčiai užtikrinimas, kurį garantuoja pardavėjas, yra esminis minėtos direktyvos vartotojui garantuojamos apsaugos elementas. Taigi remdamasis šios direktyvos tikslu užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį jis nusprendė, kad Direktyvos 1999/44 3 straipsnio 2 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad kai sutarties neatitinkančios vartojimo prekės, kurią laikydamasis jos pobūdžio ir naudojimo paskirties prieš paaiškėjant trūkumui sąžiningai sumontavo vartotojas, atitiktis sutarčiai yra užtikrinama ją pakeičiant, pardavėjas privalo arba pats išmontuoti ją iš tos vietos, kur ji buvo sumontuota, ir ten sumontuoti pakeičiamąją prekę, arba padengti būtinas su išmontavimu ir pakeičiamosios prekės sumontavimu susijusias išlaidas. Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad

²⁶ Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3) iš dalies pakeistos ir atnaujintos redakcijos 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 149, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35), iš dalies pakeistas 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005 (OL L 117, p. 1).

²⁷ 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų (OL L 171, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 223).

ši pardavėjo pareiga nepriklauso nuo to, ar pardavimo sutartyje numatyta, kad pardavėjas privalo sumontuoti pirma nusipirktą vartojimo prekę.

Antruoju klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėtos direktyvos 3 straipsnio 3 dalimi draudžiama nacionalinės teisės aktais suteikti pardavėjui teisę atsisakyti pakeisti sutarties neatitinkančią prekę, kai pakeitimas yra vienintelė įmanoma kompensacijos priemonė, dėl to, kad tas pakeitimas sukelia neproporcingų išlaidų, palyginti su verte, kurią prekę turėtų, jeigu atitiktų sutartį, ir neatitikimo reikšmingumu, nes jam reikėtų išmontuoti prekę iš tos vietos, kur ji sumontuota, ir ten sumontuoti pakeičiamąją prekę. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat pripažino, kad, siekiant užtikrinti tinkamą vartotojo ir pardavėjo interesų pusiausvyrą, šia nuostata nedraudžiama tokiu atveju apriboti vartotojo teisės į nekokybiškos prekės išmontavimo ir pakeičiamosios prekės sumontavimo išlaidų atlyginimą, atsižvelgiant į pardavėjo prisiimamą proporcingą išlaidų sumą, nustatytą remiantis sprendime apibrėžtais kriterijais.

Atsakomybės už gaminius su trūkumais srityje paminėtina byla *Dutruex* (2011 m. gruodžio 21 d. sprendimas, byla C-495/10), kurioje nagrinėdamas prejudicinį klausimą dėl išaiškinimo Teisingumo Teismas dar kartą²⁸ patikslino Direktyva 85/374²⁹ nustatyto suderinimo apimtį. Šioje byloje buvo pateiktas klausimas iš esmės dėl to, ar nurodyta direktyva draudžiama palikti galioti Prancūzijoje nustatytą viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų atsakomybės be kaltės už pacientams padarytą žalą dėl gydymui naudojamų gaminių ir įrenginių gedimo sistemą.

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė savo praktiką dėl Direktyva 85/374 nustatyto suderinimo intensyvumo laipsnio ir patvirtino, kad ja siekiama visiško³⁰ ir išsamaus³¹ teisės aktų suderinimo visais joje reglamentuojamais klausimais. Po šio patikslinimo atsakant į klausimą, ar atsižvelgiant į šią teismo praktiką minėta direktyva draudžiama konkreti nacionalinė atsakomybės sistema, pirmiausia reikia nustatyti, ar ši sistema patenka į direktyvos taikymo sritį. Taigi iš karto po šio priminimo teisėjai išnagrinėjo minėtos direktyvos taikymo srities ribas, kiek tai susiję su asmenimis, kurių atsakomybė gali kilti pagal joje įtvirtintą atsakomybės sistemą. Anot Teisingumo Teismo, asmenų, kuriems pagal minėtos direktyvos 3 straipsnį priklauso gamintojas ir prekę į Bendriją importavęs asmuo su tiekėju, jei gamintojo negalima nustatyti, sąrašas yra baigtinis. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad paslaugų teikėjo, kuris gydymo įstaigoje teikdamas gydymo paslaugas ir naudodamas įrenginius ar gaminius su trūkumais, kurių gamintojas jis nėra, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 85/374 3 straipsnio nuostatas, padaro žalos paslaugos gavėjui, atsakomybė nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį. Remdamiesi tuo, teisėjai padarė išvadą, kad ši direktyva nedraudžia valstybei narei nustatyti sistemą, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią paslaugos teikėjas atsako už tokiais veiksmais padarytą žalą, net jei visai nėra jo kaltės, tačiau su sąlyga, kad nukentėjęs asmuo ir (arba) paslaugos teikėjas turėtų galimybę remtis gamintojo atsakomybe pagal šią direktyvą, jei yra tenkinamos joje numatytos sąlygos.

²⁸ Žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimą *Moteurs Leroy Somer* (C-285/08, Rink. p. I-4733).

²⁹ 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo (OL L 210, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 257), iš dalies pakeista 1999 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/34/EB (OL L 141, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 147).

³⁰ Žr., be kita ko, 2002 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* C-52/00, Rink. p. I-3827, 24 punktą; 2002 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-154/00, Rink. p. I-3879, 20 punktą ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Skov ir Bilka*, C-402/03, Rink. p. I-199, 23 punktą.

³¹ Žr. minėto Sprendimo *Moteurs Leroy Somer* 24 ir 25 punktus.

Žmonėms skirtų vaistų srityje paminėtini du tą pačią dieną priimti sprendimai (2011 m. gegužės 5 d. sprendimai *Novo Nordisk*, C-249/09, ir *MSD Sharp & Dohme*, C-316/09), kuriuose Teisingumo Teismas pateikė svarbių paaiškinimų dėl Direktyvos 2001/83 dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus³², tam tikrų nuostatų prasmės.

Pirmoje iš minėtų bylų *Novo Nordisk* pagrindinis ginčas buvo susijęs su diabetą gydančia medicinos įmone, kuriai Estijos Respublikos vaistų kontrolės tarnybos sprendimu buvo uždrausta medicinos žurnale skelbti insulino pagrindu pagamintų receptinių vaistų reklamą, skirtą asmenims, turintiems teisę skirti vaistus, tuo pagrindu, kad ji prieštaravo nacionalinės teisės nuostatoms, kuriose numatyta, kad vaistų reklamoje negali būti pateikiama informacija, kurios nėra vaistų savybių santraukoje. Gavęs skundą su prašymu panaikinti šį sprendimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas uždavė Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus dėl Direktyvos 2001/83 87 straipsnio 2 dalies, pagal kurią „visose vaistų reklamos dalyse pateikiama informacija privalo atitikti santraukoje pateiktą vaistų savybių aprašymą“, išaiškinimo.

Pateikęs pirmąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekė sužinoti, ar Direktyvos 2001/83 87 straipsnio 2 dalis aiškinama taip, kad ji taikoma ir iš medicinos žurnalų ar mokslo darbų paimtoms citatoms, kurios pateikiamos vaistų reklamoje, skirtoje asmenims, turintiems teisę skirti vaistus. Teisingumo Teismas atsakė teigiamai, nusprendęs, kad ir iš Direktyvos 2001/83 87 straipsnio vietos šios direktyvos sistemoje, ir iš minėto 87 straipsnio viso teksto bei turinio matyti, kad jo 2 dalis yra bendroji norma, susijusi su bet kokia vaistų reklama, įskaitant reklamą asmenims, turintiems teisę skirti ar tiekti vaistus.

Antruoju klausimu nacionalinis teismas Teisingumo Teismo klausė dėl Direktyvos 2001/83 87 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto draudimo apimties. Teisingumo Teismas atsakė, kad šią nuostatą reikia aiškinti taip, kad ja asmenims, turintiems teisę prirašyti ar tiekti vaistus, skirtoje tokių vaistų reklamoje draudžiama vartoti produkto savybių santraukai prieštaraujančius teiginius, tačiau nereikalaujama, kad visi vaistų reklamoje vartojami teiginiai būtų tokioje santraukoje arba galėtų būti iš jos kildinami. Be to, jis patikslino, kad tokioje reklamoje gali būti vartojami teiginiai, papildantys minėtos direktyvos 11 straipsnyje nurodytą informaciją, jeigu jie suderintai patvirtina ar patikslina tokią informaciją, tačiau jos neiškraipo ir atitinka minėtos direktyvos 87 straipsnio 3 dalyje bei 92 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytus reikalavimus.

Antroje iš minėtų bylų *MSD Sharp & Dohme* Teisingumo Teismas turėjo pareikšti poziciją dėl tos pačios Direktyvos 2001/83 88 straipsnio 1 dalies a punkto, pagal kurį draudžiama reklamuoti visuomenei receptinius vaistus, aiškinimo. Toje byloje farmacijos įmonė teigė, kad vienas jos konkurentų pažeidė nurodytą taisyklę perkeliančias nacionalinės teisės nuostatas, kai savo interneto svetainėje paskelbė laisvai prieinamą informaciją apie jo gaminamus tris receptinius vaistus. Ieškovės prašymu nacionaliniai teismai uždraudė skelbti nurodytą informaciją. Gavęs atsakovės kasacinį skundą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės paklausė, ar ginčijamas skelbimas iš tikrųjų yra reklama, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/83 88 straipsnio 1 dalies a punktą. Teisingumo Teismas atsakė, kad ši nuostata aiškinama taip: ja nedraudžiama farmacijos įmonei per interneto svetainę skleisti informaciją apie receptinius vaistus, jei ši informacija prieinama jos tinklalapyje tik tam, kas jos ieško, o skleidžiama tik pateikiant tikslų vaisto pakuotės vaizdą, kaip nurodyta šios direktyvos 62 straipsnyje, ir pažodžiui

³² 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311, p. 67; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 69), iš dalies pakeista 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/27/EB (OL L 136, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 34 t., p. 262).

perteikiant visą informacinio lapelio turinį arba kompetentingų vaistų institucijų patvirtintą produkto charakteristikų santrauką. Tačiau draudžiama tokiame tinklalapyje skleisti informaciją apie vaistus, kurią gamintojas atrinko arba kuria manipuliuoja, nes tai galima paaiškinti vien siekiu reklamuoti.

Toje pačioje žmonėms skirtų vaistų srityje, tačiau šį kartą dėl Reglamento Nr. 469/2009 dėl medicinos produktų papildomos apsaugos liudijimo³³, paminėtina byla *Medeva* (2011 m. lapkričio 24 d. sprendimas, byla C-322/10), kurioje Teisingumo Teismas atsakė į prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kuriame prašyta patikslinti papildomos apsaugos liudijimo (toliau – PAL) išdavimo sąlygas.

Siekiant kompensuoti patentu suteikiamos apsaugos nepakankamumą, Reglamento Nr. 469/2009 9 straipsnyje numatyta galimybė nacionalinio patento turėtojui gauti PAL, jeigu, be kita ko, produktas jau yra apsaugotas galiojančiu pagrindiniu patentu ir tebegalioja leidimas pateikti tą produktą į rinką (toliau – LPR) kaip medicinos produktą. Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad, kiek tai susiję su kriterijais, kuriais remiantis galima nustatyti, ar „produktas yra apsaugotas galiojančiu pagrindiniu patentu“, minėto reglamento 3 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip: juo kompetentingoms valstybės narės pramoninės nuosavybės tarnyboms draudžiama išduoti PAL veikliosioms sudedamosioms dalims, nenurodytoms pagrindinio patento, kuriuo grindžiama tokia paraiška, apibrėžties punktuose. Toliau dėl Reglamento Nr. 469/2009 3 straipsnio b punkte įtvirtintos antrosios sąlygos, kad produktui turi būti išduotas LPR kaip medicinos produktui, ir dėl šio medicinos produkto sudėties Teisingumo Teismas nurodė, kad jei tenkinamos ir kitos 3 straipsnyje numatytos sąlygos, nurodyto reglamento 3 straipsnio b punktu kompetentingoms valstybės narės pramoninės nuosavybės tarnyboms nedraudžiama išduoti PAL dviejų veikliųjų sudedamųjų dalių deriniui, atitinkančiam nurodytąjį pagrindinio patento, kuriuo remiamasi, apibrėžties punktuose, kai medicinos produktą, kurio LPR grindžiama PAL paraiška, sudaro ne tik šis dviejų veikliųjų sudedamųjų dalių derinys, bet ir kitos veikliosios sudedamosios dalys.

Biotechnologinių išradimų apsaugos srityje Teisingumo Teismas priėmė svarbų prejudicinį sprendimą byloje *Brüstle* (2011 m. spalio 18 d. sprendimas, byla C-34/10), kuriame jis siekė apibrėžti sąvoką „žmogaus embrionas“. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas vykstant *Greenpeace* pradėtam procesui dėl patento neuroninėms pirminėms ląstelėms, gaminamoms iš embrioninių kamieninių ląstelių ir naudojamoms neurologinėms ligoms gydyti, panaikinimo. Šioje byloje Teisingumo Teismo buvo prašoma išaiškinti Direktyvoje 98/44 dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos³⁴ neapibrėžtą sąvoką „žmogaus embrionas“ ir šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalies c punkte numatytą draudimą patentuoti išradimus, susijusius su žmonių embrionų panaudojimu pramoniniams ar komerciniams tikslams.

Pirmiausia Teisingumo Teismas patikslino, kad Direktyvos 98/44 6 straipsnio 2 dalyje vartojamą žodžių junginį „žmogaus embrionas“ reikia laikyti autonomiška Sąjungos teisės sąvoka, kurią Sąjungos teritorijoje būtina aiškinti vienodai. Toliau pažymėjęs, kad iš šios direktyvos konteksto ir tikslo matyti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo atmesti bet kokią galimybę patentuoti tuo atveju, jeigu dėl to galėtų būti pažeistas žmogaus orumas, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad sąvoka „žmogaus embrionas“ aiškintina plačiai ir kad tokiomis aplinkybėmis „žmogaus embrionas“, kaip jis suprantamas pagal minėtą nuostatą, yra kiekviena neapvaisinta kiaušialąstė, į kurią

³³ 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 469/2009 dėl medicinos produktų papildomos apsaugos liudijimo (OL L 152, p. 1).

³⁴ 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos (OL L 213, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 20 t. p. 395).

implantuojamas subrendusios žmogaus ląstelės branduolys, ir kiekviena neapvaisinta žmogaus ląstelė, kuri partenogenezės būdu priverčiama dalytis ir vystytis. Tačiau Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsižvelgdamas į mokslo raidą nacionalinis teismas turi nustatyti, ar iš žmogaus embriono blastocistos stadijoje gauta kamieninė ląstelė yra žmogaus embrionas, kaip suprantama pagal šią nuostatą.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad draudimas patentuoti „žmonių embrionų panaudojimą pramoniniams ar komerciniams tikslams“ apima ir panaudojimą mokslo tyrimams. Iš tikrųjų, anot Teisingumo Teismo, išradimo patentavimas iš esmės reiškia jo panaudojimą pramonėje bei prekyboje, ir net jeigu mokslo tyrimų tikslą reikia atskirti nuo pramoninių ar komercinių tikslų, žmonių embrionų panaudojimo siekiant tirti, dėl kurio būtų pateikta patento paraiška, negalima atskirti nuo paties patento ir su juo susijusių teisių.

Galiausiai Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl su pirminių neuroninių ląstelių gamyba susijusio išradimo patentabilumo. Jis nusprendė, kad turi būti uždrausta patentuoti išradimą, jei, kaip nagrinėjamu atveju, šiam išradimui įgyvendinti iš pradžių reikia sunaikinti žmonių embrionus ar juos naudoti kaip pradinę medžiagą, nepaisant to, kokioje stadijoje tai atliekama, net jeigu techninės teorijos, kurią prašoma užpatentuoti, aprašyme apie žmonių embrionų naudojimą neužsimenama.

Bylose *Monsanto ir kt.* (2011 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, sujungtos bylos C-58/10–C-68/10) Teisingumo Teismas nagrinėjo sąlygas, kuriomis nacionalinės valdžios institucijos gali imtis skubių priemonių, skirtų sustabdyti ar laikinai uždrausti naudoti ar išleisti į rinką genetiškai modifikuotus organizmus (toliau – GMO), kuriuos jau buvo leista išleisti į rinką remiantis Direktyva 90/220 dėl GMO³⁵ (panaikinta Direktyva 2001/18³⁶).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamoje byloje apie kukurūzus MON 810, kuriems pagal Direktyvą 90/220 leidimas buvo išduotas kaip kultivuoti skirtoms sėkloms, buvo pranešta kaip apie „esamą produktą“, kaip numatyta Reglamente Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto³⁷, o vėliau pagal šį reglamentą dėl jų buvo pateiktas prašymas atnaujinti leidimą, kuris tebėra nagrinėjamas. Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokiomis aplinkybėmis valstybė narė negali remdamasi Direktyvoje 2001/18 numatyta apsaugos sąlyga taikyti sustabdymo, o vėliau laikinojo draudimo naudoti ar pateikti į rinką priemonių dėl tokių GMO, kaip antai kukurūzai MON 810. Tačiau teismas patikslino, kad tokių skubių priemonių galima imtis pagal Reglamentą Nr. 1829/2003.

Šiuo klausimu jis pabrėžė, kad kai valstybė narė ketina imtis skubių priemonių pagal šį reglamentą, ji turi laikytis ne tik jame numatytų materialinių sąlygų, bet ir Reglamente Nr. 178/2002³⁸, į kurį nukreipiama pirmuoju reglamentu, numatytų procedūros sąlygų. Taigi valstybė narė turi „oficialiai“ informuoti Komisiją apie būtinybę imtis skubių priemonių. Jeigu Komisija nesiėmė priemonių,

³⁵ 1990 m. balandžio 23 d. Tarybos direktyva 90/220/EEB dėl apgalvoto genetiškai modifikuotų mikroorganizmų išleidimo į aplinką (OL L 117, p. 15).

³⁶ 2001 m. kovo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/220/EEB (OL L 106, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 77).

³⁷ 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų (OL L 268, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 32 t., p. 432).

³⁸ 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (OL L 31, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 463).

valstybė narė „nedelsdama“ praneša jai ir kitoms valstybėms narėms apie priimtų laikinųjų apsaugos priemonių turinį.

Dėl pagal Reglamentą Nr. 1829/2003 taikomų skubių priemonių materialinių sąlygų Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad šiuo reglamentu valstybėms narėms numatytas reikalavimas, be skubos, nustatyti situaciją, dėl kurios gali atsirasti rimtas pavojus, keliantis akivaizdžią grėsmę žmonių ir gyvūnų sveikatai ar aplinkai. Tokių priemonių, nepaisant jų laikino ir prevencinio pobūdžio, galima imtis tik remiantis įmanomai išsamiausiu pavojaus įvertinimu, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes, patvirtinančias priemonių būtinumą.

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1829/2003 struktūrą ir tikslą išvengti dirbtinių skirtumų, tik Komisija ir Taryba yra paskutinės instancijos, galinčios vertinti ir valdyti rimtą ir akivaizdų pavojų prižiūrint Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto³⁹ aiškinimu, taip pat verta paminėti bylą *Bablok ir kt.* (2011 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, byla C-442/09). Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas bitininko ir *Freistaat Bayern*, žemės sklypų, kuriuose buvo auginami kukurūzai MON 810 (GMO), savininkės, ginčas. Bitininkas teigė, kad dėl kukurūzų MON 810 DNR buvimo kukurūzų žiedadulkėse ir kai kuriuose jo pagaminto medaus mėginiuose jo bitininkystės produktai galėjo tapti netinkami parduoti ir vartoti. Pažymėjęs, kad nuo patekimo į medų ar maisto papildus žiedadulkių pagrindu momento nagrinėjamos žiedadulkės praranda gebėjimą apvaisinti, bylą nagrinėjęs nacionalinis teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, iš esmės klausdamas, ar vien dėl genetiškai modifikuotų kukurūzų žiedadulkių, praradusių gebėjimą daugintis, buvimo bitininkystės produktuose būtinas leidimas tiekti šiuos produktus į rinką.

Taigi Teisingumo Teismui teko patikslinti sąvoką „genetiškai modifikuotas organizmas“, esančią Reglamento Nr. 1829/2003 2 straipsnio 5 punkte. Teismas nusprendė, kad į šią sąvoką nebepatenka medžiaga, kaip antai iš genetiškai modifikuotų kukurūzų gautos žiedadulkės, kurios prarado gebėjimą daugintis ir perduoti jose esančią genetinę medžiagą. Tačiau Teisingumo Teismas nusprendė, kad produktai, kaip antai medus ir maisto papildai, kuriuose yra tokių žiedadulkių, yra maistas, kurio sudėtyje yra iš GMO pagamintų ingredientų, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1829/2003. Šiuo klausimu jis konstatavo, kad nagrinėjamos žiedadulkės yra „gaminamos iš GMO“ ir yra medaus ir maisto papildų žiedadulkių pagrindu „ingredientas“. Dėl medaus jis pabrėžė, kad žiedadulkės yra ne svetimkūniai arba nešvarumai, o šio produkto įprastas komponentas, todėl jos tikrai turi būti pripažįstamos „ingredientu“. Dėl šios priežasties nagrinėjamos žiedadulkės patenka į reglamento taikymo sritį ir joms tiekti į rinką taikoma jame numatyta leidimų tvarka. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad apgalvotas ar atsitiktinis šių žiedadulkių patekimas į medų negali lemti šios leidimų tvarkos netaikymo maisto produktams, kuriuose yra iš GMO pagamintų ingredientų. Galiausiai Teisingumo Teismas priminė, kad Reglamento Nr. 1829/2003 3 straipsnio 1 dalyje ir 4 straipsnio 2 dalyje numatyta pareiga maisto produktui gauti leidimą ir atlikti jo priežiūrą išlieka, nepaisant genetiškai modifikuotos medžiagos procentinės dalies tam tikrame produkte, ir kad šiai pareigai pagal analogiją negali būti taikoma tokia riba, kaip antai ženklinimo klausimu to paties reglamento 12 straipsnio 2 dalyje numatyta riba.

Autorių teisių apsaugos informacinėje visuomenėje srityje ypatingo dėmesio verti du sprendimai.

³⁹ Žr. 37 išnašą.

Pirmasis susijęs su nacionalinėmis priemonėmis, skirtomis kovoti su neteisėtu parsisiuntimu internetu (2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *Scarlet Extended*, C-70/10). Byla buvo pradėta dėl interneto prieigos paslaugų teikėjos (toliau – IPPT) *Scarlet Extended SA* ir Belgijos autorių teisių valdymo bendrovės SABAM, suteikiančios leidimus tretiesiems asmenims naudoti autorių, kompozitorių ir leidėjų muzikos kūrinius, ginčo. SABAM konstatavo, kad naudodamiesi *Scarlet* paslaugomis interneto vartotojai be leidimo ir nesumokėję užmokesčio siunčiasi internetu SABAM kataloge esančius kūrinius, naudodamiesi „peer-to-peer“ tinklu. SABAM kreipėsi į nacionalinį pirmosios instancijos teismą, kuris patenkino jos prašymą įpareigoti IPPT nutraukti šiuos autorių teisių pažeidimus ir neleisti savo klientams naudojantis „peer-to-peer“ programine įranga bet kokia forma siųsti SABAM kataloge esančių muzikos kūrinių rinkmenas ar jas gauti. Gavęs IPPT skundą, apeliacinės instancijos teismas sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, iš esmės klausdamas, ar toks įpareigojimas suderinamas su Sąjungos teise.

Teisingumo Teismas atsakė, kad kartu skaitomas ir atsižvelgiant į iš taikytinų pagrindinių teisių apsaugos kylančius reikalavimus aiškinamas direktyvas 2000/31⁴⁰, 2001/29⁴¹, 2004/48⁴², 95/46⁴³ ir 2002/58⁴⁴ reikia aiškinti taip, kad jomis draudžiama nustatyti IPPT įpareigojimą įdiegti filtravimo sistemą visiems naudojantis jo paslaugomis gaunamiems ir siunčiamiems, be kita ko, naudojantis „peer-to-peer“ programine įranga, elektroniniams pranešimams, kuri būtų taikoma visiems jo klientams prevenciškai, tik jo sąskaita ir neterminuotai ir kuri leistų nustatyti tokio tiekėjo tinklu siunčiamas muzikos, kinematografijos ar audiovizualinių kūrinių, kurių intelektinės nuosavybės teisės tariamai priklauso ieškovui, elektronines rinkmenas, kad būtų galima blokuoti rinkmenų, kuriomis keičiantis pažeidžiamos autorių teisės, persiuntimą.

Savo sprendimą Teisingumo Teismas motyvavo tuo, kad toks įpareigojimas faktiškai prieštarauja Direktyvos 2000/31 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam draudimui nustatyti tokiam tiekėjui bendrą pareigą stebėti ir reikalavimui užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, intelektinės nuosavybės teisės ir, kita vertus, laisvės užsiimti verslu, teisės į asmens duomenų apsaugą ir laisvės gauti ir skleisti informaciją.

Antrajame sprendime (2011 m. birželio 16 d. Sprendimas *Stichting de Thuisakopie*, C-462/09) Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl valstybių narių, įtvirtinusių kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, pareigos pagal Direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje⁴⁵ 5 straipsnio 2 dalies b punktą užtikrinti teisingą kompensaciją autorių teisių turėtojams įgyvendinimo tvarkos ir apimties. Nagrinėta byla buvo susijusi su ypatingu atveju,

⁴⁰ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399).

⁴¹ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230).

⁴² 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

⁴³ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355).

⁴⁴ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (OL L 201, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 14).

⁴⁵ Žr. 41 išnašą.

kai profesionalus atgaminimo laikmenų pardavėjas buvo įsisteigęs kitoje valstybėje narėje nei ta, kuriai tenka minėta pareiga, ir jo veikla buvo vykdoma pastarojoje valstybėje narėje.

Teisingumo Teismas pirmiausia pripažino, kad nors galutinis naudotojas, kuris atgamina saugomą kūrinių asmeniniam naudojimui, iš principo turi būti laikomas teisingą kompensaciją turinčiu sumokėti asmeniu, atsižvelgiant į praktinius sunkumus, kylančius siekiant nustatyti privačius naudotojus ir įpareigoti juos kompensuoti teisių turėtojams daromą žalą, valstybės narės gali įtvirtinti mokestį už kopijavimą asmeniniam naudojimui, kurį mokėtų subjektai, teikiantys atgaminimo įrangą, aparatus ar laikmenas šiam galutiniam naudotojui, kadangi šie asmenys gali atgauti šio mokesčio sumą per tokio pateikimo kainą, kurią sumoka galutinis naudotojas. Antra, Teisingumo Teismas šios direktyvos nuostatas išaiškino kaip nustatančias valstybei narei, kuri nacionalinėje teisėje numatė tokią kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, pareigą pasiekti tam tikrą rezultatą: laikdamasi savo kompetencijos ribų, ši valstybė privalo užtikrinti, kad bus realiai gaunama teisinga kompensacija, skirta autoriams už patirtą žalą atlyginti, visų pirma, jei ši žala kilo tos valstybės narės teritorijoje. Šiuo klausimu vien tai, kad profesionalus atgaminimo įrangos, aparatų ar laikmenų pardavėjas įsisteigęs kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje gyvena pirkėjai, neturi įtakos pareigai pasiekti rezultatą. Nesant galimybės užtikrinti, kad teisinga kompensacija bus surinkta iš pirkėjų, nacionalinis teismas turi aiškinti nacionalinę teisę taip, kad šią kompensaciją būtų galima gauti iš komercine veikla užsiimančio skolininko.

Platesnėje intelektinės nuosavybės teisių apsaugos srityje Teisingumo Teismas byloje *Realchemie Nederland* (2011 m. spalio 18 d. sprendimas, byla C-406/09) nagrinėjo Direktyvos 2004/48 dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo⁴⁶ 14 straipsnyje įtvirtintos taisyklės, pagal kurią valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo laimėjusios šalies bylinėjimosi išlaidas paprastai padengtų pralaimėjusi šalis, apimtį.

Šioje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad vienoje valstybėje narėje pradėto teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu proceso, per kurį prašoma pripažinti ir vykdyti sprendimą, priimtą kitoje valstybėje narėje nagrinėjant bylą, kurioje siekiama priversti paisyti intelektinės nuosavybės teisės, bylinėjimosi išlaidos patenka į Direktyvos 2004/48 14 straipsnio taikymo sritį. Anot Teisingumo Teismo, šis aiškinimas atitinka ir bendrąjį Direktyvos 2004/48 tikslą derinti valstybių narių teisės aktus, kad vidaus rinkoje būtų užtikrintas aukštas, lygiavertis ir vienodas intelektinės nuosavybės apsaugos lygis, ir specialųjį minėto 14 straipsnio tikslą – vengti, kad nukentėjusioji šalis būtų atgrasinta pradėti teisinį procesą savo intelektinės nuosavybės teisėms apginti. Vadovaujantis minėtais tikslais, intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjas paprastai turi kompensuoti visas savo elgesio finansines pasekmes.

Byloje *Association Belge des Consommateurs Test-Achats ir kt.* (2011 m. kovo 1 d. sprendimas, byla C-236/09) Belgijos Karalystės *Cour constitutionnelle* klausė Teisingumo Teismo dėl Direktyvos 2004/113⁴⁷ 5 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, kad, „neatsižvelgiant į 1 dalį, valstybės narės gali nuspręsti iki 2007 m. gruodžio 21 d. leisti proporcingus asmenų įmokų ir išmokų skirtumus, jei lytis yra lemiamas veiksnys atliekant rizikos įvertinimą, pagrįstą svarbiais ir tiksliais aktuariniais bei statistiniais duomenimis“, galiojimo. Teisingumo Teismas priminė, kad neginčijama, jog Direktyva 2004/113 siekiamas tikslas draudimo paslaugų srityje, kaip matyti iš jos 5 straipsnio 1 dalies, – taikyti taisyklę dėl lyčių vienodų įmokų ar išmokų. Šios direktyvos 18 konstatuojamojoje

⁴⁶ Žr. 42 išnašą.

⁴⁷ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, p. 37).

dalyje aiškiai nustatoma, kad, siekiant užtikrinti vienodą požiūrį į moteris ir vyrus, dėl to, kad į lytį atsižvelgiama kaip į aktuarinį veiksnių, neturėtų atsirasti asmenų įmokų ir išmokų skirtumų. Pagal šios direktyvos 19 konstatuojamąją dalį valstybės narės gali nuspręsti leisti taikyti nuo taisyklės dėl lyčių vienodų įmokų ar išmokų leidžiančią nukrypti nuostatą. Direktyva 2004/113 grindžiama prielaida, kad taikant vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą, įtvirtintą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniuose, atitinkamos moterų ir vyrų situacijos, kiek tai susiję su draudimo įmokomis ar išmokomis, yra panašios. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/113 5 straipsnio 2 dalis, pagal kurią atitinkamoms valstybėms narėms leidžiama neribotą laiką taikyti nuo taisyklės dėl lyčių vienodų įmokų ar išmokų leidžiančią nukrypti nuostatą, prieštarauja vienodo požiūrio į moteris ir vyrus tikslui, kurio siekiama šia direktyva, ir yra nesuderinama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniais. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ši nuostata yra neteisėta nuo 2012 m. gruodžio 21 dienos.

Byloje *Churchill Insurance Company ir Evans* (2011 m. gruodžio 1 d. sprendimas, byla C-442/10), susijusioje su Pirmąja, Antrąja ir Trečiąja direktyvomis 72/166⁴⁸, 84/5⁴⁹ ir 90/232⁵⁰ dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo, kodifikuotomis Direktyva 2009/103⁵¹, Teisingumo Teismas, gavęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą, turėjo nuspręsti dėl privalomojo draudimo apsaugos taikymo apimtį per eismo įvykį nukentėjusioms trečiosioms šalims.

Savo sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad Trečiosios direktyvos 90/232 1 straipsnio pirma pastraipa ir Antrosios direktyvos 84/5 2 straipsnio 1 dalimi draudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis automatiškai pašalinama draudiko pareiga atlyginti žalą per kelių eismo įvykį nukentėjusiam asmeniui, kai šį įvykį sukėlė pagal draudimo polisą neapdraustas vairuotojas, o šis nukentėjęs asmuo, kuris įvykio metu transporto priemone važiuojo kaip keleivis, buvo apdraustas kaip tokios transporto priemonės vairuotojas ir minėtam vairuotojui buvo davęs leidimą ją vairuoti. Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad šis aiškinimas nebūtų kitoks, atsižvelgiant į tai, ar apdraustasis nukentėjęs asmuo žinojo, jog asmuo, kuriam jis leido vairuoti transporto priemonę, buvo neapdraustas kaip šios transporto priemonės vairuotojas, arba į tai, kad jis manė, jog šis buvo apdraustas, arba į tai, ar jis apie tai pagalvojo, ar ne. Vis dėlto Teisingumo Teismas sutiko, kad tai nepašalina valstybių narių galimybės į šią aplinkybę atsižvelgti nustatant civilinės atsakomybės taisykles, su sąlyga, kad savo kompetenciją šioje srityje jos įgyvendins laikydamosi Sąjungos teisės, ypač Pirmosios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies, Antrosios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies ir Trečiosios direktyvos 1 straipsnio, ir šiomis nacionalinėmis taisyklėmis nebus galiausiai panaikinamas direktyvų veiksmingumas. Taigi, anot Teisingumo Teismo, nacionalinės teisės aktai, kuriuose nurodomi bendrieji ir abstraktūs kriterijai, neturėtų panaikinti ar neproporcingai apriboti keleivio teisės į žalą atlyginimą pagal privalomąjį motorinių transporto priemonių

⁴⁸ 1972 m. balandžio 24 d. Tarybos direktyva 72/166/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo įgyvendinimu, suderinimo (OL L 103, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 10).

⁴⁹ 1983 gruodžio 30 d. Antroji Tarybos direktyva 84/5/EEB dėl valstybių narių teisės aktų, susijusių su motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, suderinimo (OL L 8, 1984, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 3).

⁵⁰ 1990 m. gegužės 14 d. Trečioji Tarybos direktyva 90/232/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, suderinimo (OL L 129, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 249).

⁵¹ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (OL L 263, p. 11). Bylos faktinių aplinkybių atsiradimo momentu ši direktyva dar nebuvo įsigaliojusi.

valdytojų civilinės atsakomybės draudimą vien dėl jo prisidėjimo prie minėtos žalos atsiradimo. Žalos atlyginimas gali būti sumažinamas tik esant išimtinėms aplinkybėms ir vertinant kiekvieną konkretų atvejį atskirai.

Transportas

Byloje *Liuksemburgas prieš Parlamentą ir Tarybą* (2011 m. gegužės 12 d. sprendimas, byla C-176/09) Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl Direktyvos 2009/12 dėl oro uostų mokesčių⁵² galiojimo. Nepaisant to, kad vienintelis šios valstybės narės oro uostas netenkina minėtoje direktyvoje įtvirtinto kiekybinio kriterijaus (per metus aptarnauti daugiau kaip 5 mln. keleivių) ir yra arti kitų kaimyninėse valstybėse narėse esančių oro uostų, jam taikomos administracinės ir finansinės pareigos pagal šią direktyvą, nes, remiantis jos formuluote, jis laikomas turinčiu privilegijuotą patekimo į tą valstybę narę padėtį. Ginčydama nurodytos direktyvos galiojimą Liuksemburgo Didžioji Hercogystė rėmėsi vienodo vertinimo principo pažeidimu dėl to, kad, pirma, yra kitų regioninių oro uostų, aptarnaujančių daugiau keleivių, ir, antra, jos vienintelis oro uostas vertinamas kaip oro uostas, per metus aptarnaujantis daugiau kaip 5 mln. keleivių.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas išskyrė dvi oro uostų kategorijas ir kad valstybėje narėje, kurioje nėra vienas oro uostas nesiekia minimalios 5 mln. keleivių ribos, daugiausia keleivių per metus aptarnaujantis oro uostas laikytinas patekimo į valstybę narę vartais, nes jis užima privilegijuotą padėtį. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nepadarė klaidos ir neviršijo savo įgaliojimų įtvirtinės skirtumą tarp antraeilių ir pagrindinių oro uostų, nepaisydamas per metus aptarnaujamų keleivių skaičiaus: antraeiliai oro uostai iš principo negali būti laikomi patekimo į valstybės narę vartais, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad vien aplinkybės, kad oro uostas užima privilegijuotą padėtį, pakanka pagrįsti šios direktyvos taikymą. Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad dėl šia direktyva įtvirtintos sistemos tenkanti našta nėra neproporcinga, palyginti su iš jos kylančia nauda, ir kad Sąjungos teisės aktų leidėjas teisingai nusprendė, jog oro uostų, kuriuose per metus aptarnaujama mažiau nei 5 milijonai keleivių, nereikia įtraukti į minėtos direktyvos taikymo sritį, jeigu jie nėra pagrindiniai savo valstybėje narėje.

Konkurencija

Nagrinėdamas apeliacinius skundus dėl Bendrojo Teismo sprendimų ir prašymus priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas turėjo progą išaiškinti įvairius konkurencijos teisės aspektus tiek materialinių Sutarties taisyklių, tiek jų įgyvendinimą užtikrinančių procedūrų, pavyzdžiui, Sąjungos institucijų ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimo, lygmeniu.

Byloje *Paint Graphos ir kt.* (2011 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, sujungtos bylos C-78/08–C-80/08) Teisingumo teismui buvo pateikti keli prejudiciniai klausimai dėl Italijos įstatymu kooperatinėms bendrovėms suteiktų mokesčių lengvatų. Teisingumo Teismas turėjo spręsti dėl su valstybės pagalba susijusių nuostatų⁵³ taikymo Italijos teisės aktais šioms kooperatinėms bendrovėms suteiktiems įvairiems atleidimams nuo mokesčių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikėsi nuomonės, kad iš pradžių svarbu išsiaiškinti, ar ir, jei taip, kokiomis sąlygomis tai, kad nagrinėjamos kooperatinės bendrovės tokiu būdu sutaupo mokestines lėšas, kurios dažnai nemažos, yra su bendrąja rinka nesuderinama pagalba, kaip ji suprantama pagal EB 87 straipsnio

⁵² 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/12/EB dėl oro uostų mokesčių (OL L 70, p. 11).

⁵³ EB sutarties 87 ir 88 straipsniai (OL C 325, 2002, p. 67).

1 dalį. Jei šios lengvatos būtų tokia nesuderinama pagalba, dėl EB 88 straipsnio 3 dalies tiesioginio poveikio nacionalinės institucijos, taip pat ir teismai, neturėtų taikyti Italijos dekreto, kuriame numatytos šios mokesčių lengvatos.

Taigi Teisingumo Teismas paaiškino, kaip reikėtų aiškinti sąlygas, nuo kurių priklauso, ar nacionalinė priemonė pagal EB 87 straipsnio 1 dalį laikoma valstybės pagalba, t. y. pirma, kad šios priemonės finansavimas būtų vykdomas valstybės arba iš valstybės išteklių, antra, kad ši priemonė būtų atrankinio pobūdžio, ir, trečia, kad ji darytų įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai ir dėl jos būtų iškraipoma konkurencija. Jis priminė, kad atleidimas nuo mokesčio yra valstybės pagalba ir kad draudžiama pagalba, kuria palaikomos tam tikros įmonės arba tam tikrų prekių gamyba. Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad priemonė, kuri yra bendros mokesčių sistemos taikymo išimtis, vis dėlto gali būti pateisinama, jei atitinkama valstybė narė gali įrodyti, kad ši priemonė tiesiogiai kyla iš jos mokesčių sistemos pagrindinių ar svarbiausių principų, ir patikslino, kad tikslo, kurio siekiama įsikišant valstybei, nepakanka, kad šie įsikišimai automatiškai nebūtų laikomi valstybės pagalba. Bet kuriuo atveju tam, kad atleidimą nuo mokesčių, kaip antai taikomas Italijos kooperatinėms bendrovėms, būtų galima pateisinti atitinkamos valstybės narės mokesčių sistemos pobūdžiu arba bendra struktūra, taip pat reikia užtikrinti, kad jis atitiktų proporcingumo principą ir neviršytų to, kas būtina, t. y. nebūtų galimybės teisėtą tikslą pasiekti mažesnio masto priemonėmis. Galiausiai Teisingumo Teismas išnagrinėjo klausimą dėl įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijos iškraipymo, kaip numatyta EB 87 straipsnio 1 dalies nuostatose. Teisingumo Teismas priminė, kad jei valstybės narės suteikta pagalba sustiprina vienos įmonės padėtį, palyginti su kitų įmonių konkurencijų padėtimi prekyboje tarp valstybių narių, turi būti laikoma, kad šiai prekybai pagalba turėjo įtakos. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pridūrė, jog nebūtina, kad įmonė pagalbos gavėja pati dalyvautų Bendrijos vidaus prekyboje. Kai valstybė narė įmonei suteikia pagalbą, veiklos mastai valstybės viduje gali būti išlaikyti arba išaugti, dėl to kitose valstybėse narėse įsikūrusių įmonių galimybes patekti į šios valstybės narės rinką gali sumažėti. Be to, pagalba įmonei, kuri iki šiol nedalyvavo Bendrijos vidaus prekyboje, gali leisti jai įeiti į kitos valstybės narės rinką. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Italijos kooperatinėms bendrovėms suteikta mokesčių lengvata galėjo turėti įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją ir laikytina valstybės pagalba, tačiau su sąlyga, kad tenkinamos visos EB 87 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar kooperatinių bendrovių atleidimas nuo mokesčių nėra atrankinio pobūdžio, ir tai, ar jį galima pateisinti nacionalinės mokesčių sistemos, kuriai jis priklauso, pobūdžiu arba bendra struktūra. Šiam tikslui Teisingumo Teismas rekomendavo Italijos teismui nustatyti, ar kooperatinių bendrovių padėtis iš tiesų yra panaši į kitų ūkio subjektų, įkurtų pelno siekiančių teisės subjektų forma, padėtį, ir, jei taip, ar palankesnis minėtų kooperatinių bendrovių apmokestinimas, pirma, yra būdingas atitinkamoje valstybėje narėje taikomos mokesčių sistemos pagrindiniams principams ir, antra, atitinka nuoseklumo ir proporcingumo principus.

Byloje *Komisija ir Ispanija prieš Government of Gibraltar ir Jungtinę Karalystę* (2011 m. lapkričio 15 d. sprendimas, sujungtos bylos C-106/09 P ir C-107/09 P) Teisingumo Teismas panaikino 2008 m. gruodžio 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo šis panaikino Komisijos sprendimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės numatytos įgyvendinti pagalbos schemos vykdant Gibraltaro įmonių pelno mokesčio reformą. Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai nutarė, jog mokesčių reformos projektu nebuvo suteikta selektyvaus pobūdžio pranašumų lengvatinės prekybos bendrovėms. Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors vien to, kad taikant „įprastą“ mokesčių režimą nustatoma skirtinga mokesčių našta, nepakanka norint įrodyti, kad apmokestinimas yra selektyvus, tačiau šis selektyvus pobūdis yra, kai, kaip nagrinėtoje byloje, remiantis pagal mokesčių sistemą nustatytais apmokestinimo bazės kriterijais pagalbą gaunančios įmonės dėl joms būdingų požymių gali būti apibrinamos kaip privilegijuota kategorija. Teisingumo Teismas, be kita ko, priminė, kad

mokesčių sistema laikoma „selektyvia“, neatsižvelgiant į tai, ar ji parengta taip, kad visoms įmonėms taikoma tokia pati mokesčių našta, bet kai kurios jų naudojasi išimtimis, kuriomis joms suteikiamas selektyvus pranašumas. Toks selektyvumo kriterijaus aiškinimas reikštų, kad, norint mokesčių režimą laikyti selektyviu, jis turi būti parengtas pagal tam tikrą reguliavimo techniką. Dėl tokio požiūrio nacionalinės mokesčių teisės normoms nuo pat pradžių būtų netaikoma kontrolė valstybės pagalbos srityje vien dėl to, kad jos priimtose naudojant kitokią reguliavimo techniką, nors jų padariniai tokie patys.

Byloje *TeliaSonera Sverige* (2011 m. vasario 17 d. sprendimas, byla C-52/09) Teisingumo Teismas nagrinėjo antikonkurencinę veiklą telekomunikacijų sektoriaus tarpinių asimetrinės skaitmeninės abonento linijos, naudojamos plačiajuosčiam ryšiui, paslaugų didmeninėje rinkoje. Švedijos teismas pateikė Teisingumo Teismui klausimą dėl kriterijų, pagal kuriuos sumažintos maržos kainų politika turi būti laikoma piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi. Šia veikla, vadinama „tarifų žirklių poveikis“, paprastai vertikalčiai integruotas operatorius kartu nustato ir mažmenines rinkos kainas, ir tarpinės paslaugos, būtinos norint patekti į mažmeninę rinką, kainą ir nepalieka tokio šių dviejų kainų skirtumo, kurio pakaktų padengti kitas sąnaudas, patirtas teikiant mažmenines paslaugas. Tokia veikla gali būti pripažįstama piktnaudžiavimu vertikalčiai integruotos telekomunikacijų įmonės užimama dominuojančia padėtimi pagal SESV 102 straipsnį.

Teisingumo Teismas priminė, kad SESV 102 straipsnio antros pastraipos a punktu dominuojančiai įmonei aiškiai draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti nesąžiningas kainas. Toliau jis paaiškino, kad SESV 102 straipsnyje pateiktas piktnaudžiavimo atvejų sąrašas nėra baigtinis, todėl šioje nuostatoje pateiktame sąraše neišvardijami visi Sąjungos teisės draudžiami piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi būdai. Šia nuostata draudžiamo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi sąvoka yra objektyvi ir susijusi su dominuojančią padėtį užimančios įmonės elgesiu rinkoje, kurioje būtent dėl šios įmonės dalyvavimo konkurencija jau yra sumažėjusi; tuo elgesiu, pasitelkiant kitokias nei lemiančias normalią ūkio subjektų prekių ar paslaugų konkurenciją priemones, sudaromos kliūtys rinkoje dar esančiai konkurencijai išlaikyti ar šios konkurencijos plėtrai. Taigi, anot Teisingumo Teismo, siekiant nustatyti, ar dominuojančią padėtį užimanti įmonė taikydama kainų politiką piktnaudžiauja šia padėtimi, reikia įvertinti visas aplinkybes ir patikrinti, ar šiomis kainomis siekiama atimti iš pirkėjo tiekimo šaltinių pasirinkimo galimybę arba ją apriboti, sukurti konkurentams patekimo į rinką kliūtis, taikyti nevienodas sąlygas lygiaverčiams sandoriams su prekybos partneriais arba iškraipant konkurenciją sustiprinti dominuojančią padėtį.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad, nesant jokio objektyvaus pateisinimo, piktnaudžiavimas pagal SESV 102 straipsnį gali būti tai, kad tarpinių asimetrinės skaitmeninės abonento linijos paslaugų didmeninėje rinkoje dominuojančią padėtį užimanti vertikalčiai integruota įmonė laikosi tokios kainų politikos, dėl kurios skirtumo tarp šioje rinkoje taikomų kainų ir galutiniams vartotojams skirtų plačiajuosčio ryšio paslaugų mažmeninėje rinkoje taikomų kainų nepakanka specifinėms sąnaudoms, kurių ši įmonė turi patirti tam, kad patektų į tą rinką, padengti.

Vertindamas šios politikos nesąžiningumą, Teisingumo Teismas patikslino nagrinėjamo atvejo aplinkybes, neturinčias reikšmės nustatant piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi. Šios aplinkybės yra: tai, kad aptariama įmonė neturi teisės aktais nustatytos pareigos teikti tarpines asimetrinės skaitmeninės abonento linijos paslaugas didmeninėje rinkoje, kurioje užima dominuojančią padėtį; šios įmonės dominavimo šioje rinkoje lygis; tai, kad minėta įmonė dominuojančios padėties neužima kartu ir galutiniams vartotojams skirtų plačiajuosčio ryšio paslaugų mažmeninėje rinkoje; tai, ar klientai, kuriems taikoma tokia kainų politika, yra nauji, ar esami atitinkamos įmonės klientai; tai, kad dominuojanti įmonė neturi galimybės kompensuoti nuostolių, kurių ji gali patirti dėl tokios kainų politikos įgyvendinimo; aptariamų rinkų brandos lygis ir tai, kad joms būdingos technologijų naujovės, reikalaujančios labai didelių investicijų.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš principo ir visų pirma reikia atsižvelgti į atitinkamos įmonės kainas ir sąnaudas mažmeninėje paslaugų rinkoje. Tik jeigu atsižvelgiant į aplinkybes nėra galimybės remtis šiomis kainomis ir sąnaudomis, reikia nagrinėti konkurentų kainas ir sąnaudas toje pačioje rinkoje. Jis taip pat nusprendė, kad reikia įrodyti, jog, atsižvelgiant visų pirma į didmeninės prekybos produkto būtinumą, ši politika mažmeninėje rinkoje turi antikonkurencinį poveikį, bent jau potencialų, ir to ekonomiškai negalima pateisinti.

Byloje *General Química ir kt. prieš Komisiją* (2011 m. sausio 20 d. sprendimas, byla C-90/09) Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl prezumpcijos, kad patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui kaučiuko pramonėje naudojamų cheminių medžiagų sektoriuje veikiančiame kartelyje. Ši byla buvo susijusi su kontroliuojančiąja bendrove, valdančia 100 % tarpininkaujančios bendrovės kapitalo, kuri savo ruožtu valdė visą dukterinės bendrovės kapitalą. Anot Teisingumo Teismo, negali būti atmesta kontroliuojančiosios bendrovės solidari atsakomybė už jos grupei priklausančios dukterinės bendrovės, kurios kapitalo ji tiesiogiai nevaldo, padarytus Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimus, jeigu ši kontroliuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką minėtai dukterinei bendrovei, nors ir netiesiogiai, per tarpininkaujančią bendrovę. Būtent toks atvejis yra, kai dukterinė bendrovė nenustato savo veiklos rinkoje nepriklausomai nuo šios tarpininkaujančios bendrovės, o pastaroji taip pat neveikia rinkoje savarankiškai ir vadovaujasi kontroliuojančiosios bendrovės jai duotais nurodymais. Esant tokiai situacijai, kontroliuojančioji bendrovė, tarpininkaujanti bendrovė ir paskutinė grupės dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto dalis, todėl – viena įmonė pagal Sąjungos konkurencijos teisę. Taigi Teisingumo Teismas patvirtino, kad Komisija turi teisę įpareigoti kontroliuojančiąją bendrovę solidariai mokėti paskutinei grupės dukterinei bendrovei paskirtą baudą, nereikalaujant nustatyti jos tiesioginį dalyvavimą darant šį pažeidimą, nebent ši kontroliuojančioji bendrovė nugynytų minėtą prezumpciją ir įrodytų, kad arba tarpininkaujanti bendrovė, arba minėta dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai. Vis dėlto Teisingumo Teismas panaikino Pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo buvo patvirtintas Komisijos sprendimas, motyvuodamas tuo, kad Pirmosios instancijos teismas privalėjo atsižvelgti ir konkrečiai išnagrinėti patronuojančios bendrovės pateiktus argumentus, kuriais siekiama įrodyti dukterinės bendrovės savarankiškumą įgyvendinant savo komercinę politiką, siekiant patikrinti, ar Komisija, tiek, kiek ji nusprendė, kad tie įrodymai šiuo atveju negali įrodyti, jog ši dukterinė bendrovė su patronuojančia bendrove nesudaro ekonominio vieneto, padarė vertinimo klaidą. Pirmosios instancijos teismas, konkrečiai neišnagrinėjęs patronuojančios bendrovės nurodytų aplinkybių ir vadovaudamasis tik teismų praktika, padarė teisės klaidą, nes tvirtino, kad, siekiant nustatyti tokį savarankiškumą, pateiktiems argumentams negalima pritarti.

Su karteliu cheminių medžiagų sektoriuje susijusioje byloje Teisingumo Teismas dar kartą išreiškė poziciją dėl prezumpcijos, kad patronuojanti bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui (2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Elf Aquitaine prieš Komisiją*, C-521/09 P).

2005 m. sprendimu Komisija skyrė baudas kelioms bendrovėms, tarp jų *Elf Aquitaine S.A.* ir jos dukterinei bendrovei *Arkema S.A.*, kurias ji laikė kartelio, veikiančio medžiagos, naudojamos kaip tarpinis cheminis produktas, rinkoje, iniciatorėmis.

Abi šios bendrovės pareiškė atskirus ieškinius Pirmosios instancijos teisme, siekdamos Komisijos sprendimo panaikinimo arba joms skirtų baudų sumažinimo.

Pirmosios instancijos teismas atmetė visus abiejų bendrovių argumentus. Jis priėmė klasikinį sprendimą, kad kai visas ar beveik visas dukterinės bendrovės kapitalas priklauso patronuojančiajai

bendrovei, Komisija gali preziumuoti, jog ši daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės ekonominei politikai.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad jeigu sprendimas konkurencijos teisės srityje susijęs su keliais adresatais ir kelia pažeidimo inkriminavimo problemų, jis turi būti pakankamai pagrįstas kiekvieno adresato atžvilgiu. Taigi, už savo dukterinės bendrovės pažeidimą atsakinga pripažinti patronuojančiai bendrovei tokio sprendimo motyvai turi būti išsamūs, kad pagrįstų pažeidimo jai inkriminavimą.

Teisingumo Teismas pabrėžė: kadangi Komisijos sprendimas buvo pagrįstas išimtinai bendrovės *Elf Aquitaine S.A.* faktinio lemiamos įtakos jos dukterinės bendrovės elgesiui darymo prezumpcija, Komisija privalėjo tinkamai paaiškinti priežastis, dėl kurių bendrovės *Elf Aquitaine S.A.* nurodytų faktinių ir teisinių aplinkybių nepakako šiai prezumpcijai nugincyti, antraip ši prezumpcija taps nenuginčijama. Dėl nuginjamo prezumpcijos pobūdžio pažymėtina, jog tam, kad ji būtų paneigta, iš suinteresuotų asmenų reikalaujama pateikti ekonominių, organizacinių ir teisinių atitinkamų bendrovių ryšių įrodymų.

Anot Teisingumo Teismo, Pirmosios instancijos teismas ypatingą dėmesį turėjo skirti klausimui, ar Komisijos sprendime buvo išsamiai išdėstyti motyvai, dėl kurių bendrovės *Elf Aquitaine S.A.* pateiktų įrodymų nepakako nugincyti šiame sprendime taikytos atsakomybės prezumpcijos.

Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisijos sprendimo motyvai dėl bendrovės *Elf Aquitaine S.A.* išdėstytų argumentų yra tik paprastų teiginių ir neiginių serija, kurie kartojasi ir yra visiškai neišsamūs, o nesant papildomų patikslinimų, ši teiginių ir neiginių serija negalėjo leisti bendrovei *Elf Aquitaine S.A.* suprasti priimtos priemonės pagrindimo arba kompetentingam teismui – vykdyti jos kontrolės.

Dėl šių priežasčių Teisingumo Teismas panaikino Pirmosios instancijos teismo sprendimą ir Komisijos sprendimą, kiek juo bendrovei *Elf Aquitaine S.A.* buvo inkriminuotas pažeidimas ir skirta bauda.

Byloje dėl kartelio pramoninių varinių vamzdžių sektoriuje, kuriame dalyvavo trys tos pačios grupės bendrovės, Komisija priėmė sprendimą dėl EB 81 straipsnio ir Europos ekonominės erdvės susitarimo⁵⁴ 53 straipsnio taikymo procedūros. Trys bendrovės pareiškė ieškinį Pirmosios instancijos teisme ir rėmėsi su Komisijos skirtos baudos dydžiu susijusiais pagrindais. Pirmosios instancijos teismas atmetė visus pagrindus ir bendrovės padavė apeliacinį skundą Teisingumo Teismui (2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimas *KME Germany ir kt. prieš Komisiją*, C-272/09 P).

Be to, kad patikrino nusistovėjusioje Sąjungos teismų praktikoje įtvirtintų kriterijų, į kuriuos atsižvelgiama nustatant baudų už antikonkurencinius veiksmus dydį, t. y. pažeidimo trukmę, jo sunkumą ir galimas suinteresuotųjų bendrovių bendradarbiavimas, taikymą, Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl su teise į veiksmingą teisminę gynybą susijusio pagrindo. Bendrovės teigė, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė Sąjungos teisę ir pagrindinę jų teisę į veiksmingą ir nekludomą teisminę gynybą dėl to, kad atidžiai ir rūpestingai neišnagrinėjo jų argumentų ir pernelyg bei nepagrįstai pasitikėjo Komisijos diskrecija. Jos rėmėsi Europos žmogaus teisių apsaugos konvencijos 6 straipsniu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija⁵⁵.

⁵⁴ Europos ekonominės erdvės susitarimas (OL L 1, 1994, p. 181–185; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3).

⁵⁵ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (OL C 83, 2010, p. 401).

Teisingumo Teismas priminė, kad veiksmingos teisminės gynybos principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiuo metu įtvirtintas Chartijos 47 straipsnyje, ir kad institucijų sprendimų teisminė kontrolė įtvirtinta steigimo sutartyse, ir patikslino, kad, be teisėtumo kontrolės, kuri nustatyta SESV 263 straipsnyje, numatyta neribota jurisdikcija, kiek tai susiję su nustatytais sankcijomis.

Dėl teisėtumo kontrolės Teisingumo Teismas, nenukrypdamas nuo savo ankstesnės praktikos, nusprendė, kad nors tose srityse, kur atliekami sudėtingi ekonominiai vertinimai, Komisija turi diskreciją vertinti, tai vis dėlto nereiškia, kad Sąjungos teismas turi susilaikyti nuo Komisijos ekonominių duomenų aiškinimo kontrolės. Šis teismas turi vykdyti šią kontrolę remdamasis ieškovo nurodytais aplinkybėmis.

Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teismas negali remtis Komisijos turima diskrecija, nei kiek tai susiję su pasirinktais elementais, į kuriuos ji atsižvelgė vertindama kriterijus, kurių pagrindu buvo nustatytas baudų dydis, nei kiek tai susiję su šių elementų vertinimu, kad atsisakytų vykdyti išsamią teisinę ir faktinę kontrolę.

Dėl su baudų dydžiu susijusios neribotos jurisdikcijos Teisingumo Teismas patikslino, kad ši jurisdikcija, be baudos teisėtumo paprastos kontrolės, teismui suteikia teisę pakeisti Komisijos vertinimą savuoju, todėl ir panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą piniginę baudą. Vis dėlto Teisingumo Teismas pabrėžė, kad neribotos jurisdikcijos įgyvendinimas nereiškia, kad teismas privalo atlikti viso skundžiamo sprendimo patikrinimą savo iniciatyva, nes tai faktiškai reikštų naują išsamų bylos tyrimą.

Taigi Teisingumo Teismas pirmiausia padarė išvadą, kad Sąjungos teismas turi atlikti ir teisinę, ir faktinę kontrolę, turi teisę vertinti įrodymus, panaikinti Komisijos sprendimą ir pakeisti baudų dydžius. Todėl Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Sąjungos teisėje numatyta teisminė kontrolė neprieštarauja Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtinto veiksmingos teisminės gynybos principo reikalavimams. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pirmosios instancijos teismas jo nagrinėtoje byloje įvykdė jam tenkančią visišką ir teisinę, ir faktinę kontrolę pareigą.

Byloje *Solvay prieš Komisiją* (2011 m. spalio 25 d. sprendimas, sujungtos bylos C-109/10 P ir C-110/10 P) Teisingumo Teismas turėjo galimybę patikslinti pareigą užtikrinti teisę į gynybą. 1990 m. Komisija pirmą kartą nubaudė bendrovę *Solvay* už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi sodos karbonato rinkoje ir už susitarimą dėl kainų su konkurentu. Sprendimai, kuriais Komisija nubaudė Belgijos bendrovę, buvo panaikinti. Taigi 2000 m. Komisija priėmė naujus sprendimus, kuriais bendrovei *Solvay* buvo skirtos naujos baudos už tuos pačius veiksmus. Ši bendrovė kreipėsi į Pirmosios instancijos teismą ir apkaltino Komisiją teisės susipažinti su jos turimais dokumentais pažeidimu, be kita ko, dėl kai kurių šių dokumentų praradimo. Ji taip pat teigė, kad prieš priimdama naujus sprendimus Komisija turėjo ją išklaudyti. Pirmosios instancijos teismui atmetus bendrovės *Solvay* ieškinį, ši padavė apeliacinį skundą Teisingumo Teismui, kuris turėjo išnagrinėti tuos pačius kaltinimus.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad teisė susipažinti su bylos medžiaga reiškia, kad Komisija atitinkamai įmonei suteikia galimybę išnagrinėti visus tyrimo medžiagoje esančius dokumentus, kurie gali būti svarbūs jos gynybai. Teisės susipažinti su bylos dokumentais pažeidimas vykstant procedūrai iki sprendimo priėmimo iš principo gali lemti šio sprendimo panaikinimą, jeigu buvo pažeista teisė į gynybą.

Teisingumo Teismas patikslino, kad šioje byloje kalbama ne apie kelis trūkstamus dokumentus, kurių turinį buvo galima atkurti remiantis kitais šaltiniais, o apie ištisus segtuvus, kuriuose galėjo būti esminių Komisijoje vykusios procedūros dokumentų, svarbių *Solvay* gynybai.

Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas nutarė, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprendęs, jog dėl to, kad *Solvay* neturėjo galimybės susipažinti su visais tyrimo bylos medžiagoje esančiais dokumentais, jos teisė į gynybą nebuvo pažeista.

Dėl bendrovės išklausymo prieš priimant Komisijos sprendimą Teisingumo Teismas priminė, kad jis yra viena iš teisės į gynybą sudedamųjų dalių, todėl turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į specifines kiekvieno atvejo aplinkybes. Jei dėl procedūrinio trūkumo, susijusio tik su sprendimo galutinio priėmimo komisarų kolegijoje procedūromis, panaikinus sprendimą Komisija priima naują iš esmės tokio paties turinio ir tais pačiais kaltinimais pagrįstą sprendimą, ji neprivalo iš naujo išklausti suinteresuotosios įmonės. Vis dėlto Teisingumo Teismas manė, kad *Solvay* išklausymo problema negali būti atsietą nuo galimybės susipažinti su bylos medžiaga, nes per administracinę procedūrą, per kurią buvo priimti pirmieji 1990 m. sprendimai, Komisija nebuvo pateikusi *Solvay* visų jos byloje esančių dokumentų. Tačiau nekreipdama dėmesio į tai ir nepaisydama Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo praktikos, kurioje patvirtinta galimybės susipažinti su bylos dokumentais svarba, Komisija priėmė tokius pačius sprendimus kaip tie, kurie buvo panaikinti dėl autentiško patvirtinimo nebuvimo, nepradėjusi naujos administracinės procedūros, per kurią, iš pradžių suteikusi galimybę *Solvay* susipažinti su bylos dokumentais, būtų ją išklausiusi.

Taigi Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprendęs, jog nebuvo būtina išklausti *Solvay* prieš priimant naujus sprendimus; jis panaikino Bendrojo Teismo sprendimus ir – priėmęs sprendimą dėl bylos esmės – Komisijos sprendimus.

Bylose dėl Europos sijelių gamintojų susitarimų ir suderintų veiksmų Europos Komisija 1994 m. priėmė sprendimą dėl bendrovės ARBED (dabar – *Arcelor Mittal*), o 1998 m. – sprendimą dėl bendrovės *Thyssen Stahl* (dabar – *ThyssenKrupp*) ir abiem bendrovėms skyrė baudas. Teisingumo Teismas panaikino abu šiuos sprendimus dėl teisės į gynybą pažeidimo. Tačiau 2006 m. Komisija priėmė du naujus sprendimus dėl tų pačių 1988–1991 m. vykusių veiksmų, pasirėmusi, be kita ko, 2002 m. liepos 23 d. netekusios galios EAPB sutarties nuostatomis. Būtent šie du sprendimai buvo apskųsti iš pradžių Pirmosios instancijos teismui (kuris juos patvirtino), paskui Teisingumo Teismui. Savo sprendimais (2011 m. kovo 29 d. Sprendimas *ArcelorMittal Luxembourg prieš Komisiją ir Komisija prieš ArcelorMittal Luxembourg ir kt.*, C-201/09 P, ir 2011 m. kovo 29 d. Sprendimas *ThyssenKrupp Nirosta prieš Komisiją*, C-352/09 P) Teisingumo Teismas patvirtino Pirmosios instancijos teismo sprendimą dėl galimybės taikyti EB sutarties pagrindu priimtas procedūrines taisykles dėl EAPB sutarties pažeidimų po to, kai ši sutartis neteko galios. Teisingumo Teismas nutarė, kad keičiantis teisės aktams reikia užtikrinti teisinių struktūrų tęstinumą, nebent teisės aktų leidėjas aiškiai nurodo kitaip. Nesant jokių rodiklių, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs, kad už EAPB sutartimi draudžiamus suderintus veiksmus visai nebūtų baudžiama šiai Sutarčiai nustojus galioti, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sutarčių tikslams ir nuoseklumui prieštarautų ir būtų nesuderinama su Sąjungos teisės sistemos tęstinumu, jei Komisija neturėtų kompetencijos užtikrinti su EAPB sutartimi susijusių teisės normų, sukuriančių teisinių padarinių net ir šiai Sutarčiai nustojus galioti, vienodo taikymo. Toliau Teisingumo Teismas patikslino, kad laikantis teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų nagrinėjamu atveju būtina taikyti EAPB sutartyje numatytas materialines nuostatas, ir pabrėžė, kad rūpestinga įmonė negalėjo nežinoti savo elgesio pasekmių ir tikėtis, kad dėl EAPB sutarties teisinio reglamentavimo srities perėmimo EB sutartimi ji galėtų išvengti sankcijų. Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad, pirma, Komisijos kompetencija skirti atitinkamoms bendrovėms baudas kyla iš EB sutarties pagrindu priimtų

taisyklių ir kad procedūra turėjo būti atliekama pagal šias taisykles, ir, antra, kad materialinės teisės normos, kuriose numatytos taikytinos sankcijos, įtvirtintos EAPB sutartyje.

Byloje dėl nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo, kuriuo ji nusprendė, kad pagal nacionalinę teisę įmonė nepiktnaudžiavo dominuojančia padėtimi, ir nutraukė bylą dėl EB sutarties pažeidimo, Teisingumo Teismui buvo pateikti prejudiciniai klausimai dėl nacionalinių konkurencijos institucijų kompetencijos apimties (2011 m. gegužės 3 d. Sprendimas *Tele2 Polska*, C-375/09).

Pirmiausia Teisingumo Teismas priminė, kad, siekiant valstybėse narėse užtikrinti nuoseklų konkurencijos taisyklių taikymą, Reglamente (EB) Nr. 1/2003⁵⁶ nustatytas Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų bendradarbiavimo mechanizmas, grindžiamas bendruoju lojalaus bendradarbiavimo principu.

Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu nacionalinė konkurencijos institucija, remdamasi turima informacija, mano, jog keliama reikalavimai, siekiant uždrausti, nėra tenkinami, reglamente aiškiai nurodyta, kad ši institucija kompetentinga tik priimti sprendimą, kad imtis veiksmų nėra pagrindo.

Iš tikrųjų, anot Teisingumo Teismo, nacionalinėms konkurencijos institucijoms suteikus teisę priimti sprendimus, kuriais konstatuojamas Sutarties nuostatų dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pažeidimo nebuvimas, kiltų pavojus Reglamente Nr. 1/2003 nustatytai bendradarbiavimo sistemai ir būtų pažeista Komisijos kompetencija. Teisingumo Teismas nusprendė, kad toks neigiamas sprendimas dėl esmės keltų grėsmę vienodam Sutartyje įtvirtintų konkurencijos taisyklių⁵⁷ taikymui, o tai yra vienas iš minėto reglamento tikslų, nes vėliau dėl tokio sprendimo Komisija negalėtų konstatuoti, kad nagrinėjami veiksmai pažeidžia šias taisykles.

Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad tik Komisija turi teisę konstatuoti, kad nėra SESV 102 straipsnyje numatyto draudimo piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi pažeidimo, net jei šis straipsnis taikomas nacionalinės konkurencijos institucijos vykdomoje procedūroje. Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad nagrinėdama, ar tenkinami SESV 102 straipsniui taikyti keliama reikalavimai, ir nusprendusi, kad nebuvo piktnaudžiaujama, nacionalinė konkurencijos institucija negali priimti sprendimo, kuriuo konstatuojamas draudimo piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi pažeidimo nebuvimas.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad pagal Sąjungos teisę draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatoma, kad SESV 102 straipsnio taikymo procedūra turi būti užbaigiama priimant sprendimą, kuriuo konstatuojama, kad šis straipsnis nepažeistas. Teisingumo Teismas patikslino, kad iš tikrųjų nacionalinė konkurencijos institucija gali taikyti nacionalines nuostatas tik tada, kai Sąjungos teisėje neįtvirtinta speciali taisyklė.

Byloje *Pfleiderer* (2011 m. birželio 14 d. sprendimas, byla C-360/09) gavęs Vokietijos teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl galimybės tretiesiems asmenims, įskaitant nukentėjusiuosius nuo kartelio, kartelių bylose dėl baudos skyrimo susipažinti su prašymais atleisti nuo baudos ir prašymą dėl atleidimo nuo baudos padavusių asmenų nacionalinei konkurencijos institucijai savanoriškai pateikta informacija ir dokumentais.

⁵⁶ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

⁵⁷ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (OL C 83, 2010, p. 47) 101 ir 102 straipsniai.

Iš pradžių Teisingumo Teismas priminė, kad nei EB sutarties konkurencijos nuostatose, nei Reglamente Nr. 1/2003⁵⁸ nenumatytos bendrosios atleidimo nuo baudų taisyklės ar bendrosios taisyklės dėl teisės susipažinti su pagal nacionalinę atleidimo nuo baudų programą nacionalinei konkurencijos institucijai savanoriškai pateiktais dokumentais, susijusiais su atleidimo nuo baudų procedūra. Toliau jis patikslino, kad Komisijos pranešimas dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo⁵⁹ ir pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose⁶⁰ nėra privalomi valstybėms narėms, kaip ir Europos konkurencijos tinkle parengta pavyzdinė atleidimo nuo baudų programa.

Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos kartelių teisės nuostatomis, ypač Reglamentu Nr. 1/2003, nedraudžiama nuo Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimo nukentėjusiam asmeniui, siekiančiam gauti žalos atlyginimą, leisti susipažinti su dokumentais, susijusiais su atleidimo nuo baudų procedūra, kurioje dalyvavo minėtą pažeidimą padaręs subjektas. Tačiau Teisingumo Teismas patikslino, kad valstybių narių teismai, remdamiesi nacionaline teise ir palyginę Sąjungos teise saugomus interesus, turi nustatyti sąlygas, kuriomis reikia leisti ar neleisti susipažinti su tokiais dokumentais.

Mokesčių nuostatos

Pridėtinės vertės mokesčio srityje ypač atkreiptinas dėmesys į Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (2011 m. lapkričio 15 d. sprendimas, C-539/09). Šioje byloje Komisija pareiškė kaltinimus Vokietijos Federacinei Respublikai dėl to, jog ši nesutiko, kad Europos Sąjungos Audito Rūmai jos teritorijoje vykdytų administracinio bendradarbiavimo pagal Reglamentą Nr. 1798/2003⁶¹ auditą. Teisingumo Teismas nusprendė, kad taip pasielgusi Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 248 straipsnio 1–3 dalis, kuriose numatyta, jog Audito Rūmai tikrina visų Bendrijos pajamų ir išlaidų sąskaitas, taip pat, ar visos pajamos buvo gautos ir visos išlaidos padarytos teisėtai bei tvarkingai, ar finansų valdymas yra patikimas, ir kuriomis šiai institucijai suteikiami įgaliojimai atlikti auditą remiantis pateiktais apskaitos dokumentais, o prireikus – vietoje, be kita ko, valstybėse narėse.

Teisingumo Teismo nuomone, vykdant Sutartį nustatyta nuosavų išteklių sistema, kiek tai susiję su ištekliais iš PVM, siekiama valstybėms narėms nustatyti pareigą skirti Bendrijai dalį sumų, kurias jos surenka kaip šį mokestį, į jos nuosavus išteklius. Kadangi bendradarbiavimo mechanizmais, kurie taikomi valstybėms narėms pagal šį Reglamentą Nr. 1798/2003, siekiama kovoti su sukčiavimu ir vengimu PVM srityje, jie patys gali turėti tiesioginį ir esminį poveikį veiksmingam pajamų iš šio mokesčio surinkimui, taigi ir PVM išteklių įtraukimui į Bendrijos biudžetą. Todėl tai, kad valstybė narė veiksmingai taiko Reglamente Nr. 1798/2003 nustatytas bendradarbiavimo taisykles, gali lemti ne tik šios valstybės narės gebėjimą kovoti su mokesčiniu sukčiavimu ir mokesčių vengimu jos pačios teritorijoje, bet ir kitų valstybių narių gebėjimą su tuo kovoti savo teritorijose, ypač kai teisingas PVM taikymas šiose kitose valstybėse narėse priklauso nuo minėtos valstybės narės turimos informacijos. Taigi Audito Rūmų atliekamas administracinio bendradarbiavimo pagal Reglamentą Nr. 1798/2003 auditas yra skirtas tikrinti Bendrijos pajamas jų teisėtumo ir patikimo finansų valdymo požiūriu, todėl turi tiesioginį ryšį su šiai institucijai EB 248 straipsniu suteiktais įgaliojimais.

⁵⁸ Žr. 56 išnašą.

⁵⁹ Komisijos pranešimas 2004/C 101/04 dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo (OL C 101, p. 43).

⁶⁰ Komisijos pranešimas 2006/C 298/11 dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose (OL C 298, p. 17).

⁶¹ 2003 m. spalio 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1798/2003 dėl administracinio bendradarbiavimo pridėtinės vertės mokesčio srityje (OL L 264, 2003 10 15, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 392).

Prekių ženklai

Teisingumo Teismui ne kartą teko nagrinėti prekių ženklų teisės klausimus, susijusius tiek su Bendrijos prekių ženklų⁶², tiek su valstybių narių teisės aktų šioje srityje derinimu⁶³.

Byloje dėl prekių ženklo, sudaryto iš Italijos stilisto Elio Fiorucci vardo ir pavardės, galiojimo (2011 m. liepos 5 d. sprendimas *Edwin prieš VRDT*, C-263/09 P) Teisingumo Teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo (2009 m. gegužės 14 d. sprendimas, byla T-165/06), sprendė dėl Bendrijos prekių ženklo negaliojimo atveju. Teisingumo Teismas nusprendė, kad, remiantis Reglamento Nr. 40/94⁶⁴ 52 straipsnio 2 dalies nuostatomis, Bendrijos prekių ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia suinteresuotojo asmens prašymu, nurodant kitą ankstesnę teisę. Šiame straipsnyje pateiktame teisių sąraše teisės, kuriomis siekiama apsaugoti įvairaus pobūdžio interesus, kaip antai teisė į vardą, teisė į atvaizdą, autoriaus teisė ir pramoninės nuosavybės teisė, nėra vardijamos išsamiai. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai remiamasi teise į vardą, jam išaiškinti pateikto straipsnio formuluotė ir struktūra neleidžia taikyti šios nuostatos vien tokioms situacijoms, kai Bendrijos prekių ženklo registracija prieštarauja teisei, kuria siekiama išimtinai ginti vardą kaip asmenybės aspektą: kaip ir kitos teisės, teisė į vardą yra saugoma ir dėl jos ekonominių aspektų. Be to, Teisingumo Teismas patvirtino Pirmosios instancijos teismo kompetenciją tikrinti Vidaus rinkos derinimo tarnybos atlikto nurodomų nacionalinės teisės aktų vertinimo teisėtumą. Toliau jis pritarė Pirmosios instancijos teismo remiantis byloje nagrinėtų nacionalinės teisės aktų turiniu padarytoms išvadoms, kad žinomo vardo savininkas turi teisę prieštarauti dėl jo vardo naudojimo kaip prekių ženklo, jeigu jis nėra davęs sutikimo registruoti minėtą prekių ženklą.

Byloje *DHL Express France* (2011 m. balandžio 12 d. sprendimas, byla C-235/09), kurioje Teisingumo Teismui buvo pateiktas prejudicinis klausimas, jis nusprendė, kad Bendrijos prekių ženklų teismo nustatytas draudimas tęsti teises į prekių ženklą pažeidžiančius ar galinčius pažeisti veiksmus iš principo apima visą Europos Sąjungos teritoriją. Tokią galiojimo sritį pateisina tiek vienodos Bendrijos prekių ženklo apsaugos tikslas, kurio siekiama Reglamentu Nr. 40/94⁶⁵, tiek vieningas prekių ženklo statusas. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad teritorinė draudimo galiojimo sritis gali būti apribota, visų pirma kai dalyje Europos Sąjungos teritorijos nėra arba negali būti žalos pačioms prekių ženklo funkcijoms. Prekių ženklo savininko išimtinės teisės teritorinė apimtis negali viršyti to, kas šia teise leidžiama jos savininkui siekiant apsaugoti jam priklausančią prekių ženklą. Teisingumo Teismas pridūrė, kad kitos valstybės narės iš principo turi pripažinti ir vykdyti teismo sprendimą ir taip suteikti jam tarpvalstybinį poveikį. Remdamasis Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje įtvirtintu lojalaus bendradarbiavimo principu, Teisingumo Teismas toliau nusprendė, kad valstybės narės turi numatyti priemones, procedūras ir gynybos būdus, būtinus užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių, kurioms taikoma Direktyva 2004/48⁶⁶, laikymąsi. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad prievartos priemonė, kurią Bendrijos prekių ženklų teismas paskyrė taikydamas savo nacionalinę teisę, kaip antai periodinė bauda, galioja ir kitose valstybėse narėse nei ta, kuriai priklauso šis teismas. Tokios priemonės gali būti veiksmingos tik tuo atveju, jeigu jos galioja toje teritorijoje, kur galioja pats teismo sprendimas. Vis dėlto, jeigu valstybėje narėje, kurioje prašoma vykdyti sprendimą, nėra numatyta prievartos

⁶² 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 146).

⁶³ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004 4 30, p. 45).

⁶⁴ Žr. 62 išnašą.

⁶⁵ Žr. pirmesnę išnašą.

⁶⁶ Žr. 63 išnašą.

priemonių, analogiškų toms, kurias skyrė Bendrijos prekių ženklų teismas, teismas, į kurį kreiptasi, privalo įgyvendinti represinį tikslą remdamasis atitinkamomis savo nacionalinės teisės nuostatomis ir taip lygiavertiškai užtikrinti pirma nustatytos prievartos priemonės laikymąsi.

Byloje, kurioje sprendtas ginčas tarp, viena vertus, bendrovės *L'Oréal* bei kai kurių jos dukterinių bendrovių ir, kita vertus, bendrovės *eBay International* bei kai kurių jos dukterinių bendrovių ir privačių perpardavinėtojų (2011 m. liepos 12 d. Sprendimas *L'Oréal ir kt.*, byla C-324/09), Teisingumo Teismas, kuriam Jungtinės Karalystės teismas pateikė kelis prejudicinius klausimus dėl nuorodų į registruotus prekių ženklus atitinkančius raktažodžius teikimo mokamų paslaugų, priėmė sprendimą dėl kelių Bendrijos prekių ženklų teisės aspektų. Taigi jis nusprendė, kad jeigu pasiūlymai pirkti Bendrijos prekių ženklais pažymėtas prekes arba jų reklama, kai jų savininkas nėra davęs leidimo juos naudoti, yra skirti vartotojams, esantiems Sąjungos teritorijoje, taikytinos Sąjungos taisyklės. Vertinant, ar tokie pasiūlymai arba reklama iš tikrųjų skirti Sąjungos vartotojams, Teisingumo Teismas pasiūlė nacionaliniams teismams patikrinti, ar egzistuoja svarbūs rodikliai, visų pirma rodantys geografines zonas, į kurias pardavėjas yra pasirengęs išsiųsti atitinkamą prekę. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad prekių ženklo savininko įgaliojims platintojams tiekiamos juo pažymėtos prekės, skirtos būti padovanotos kaip nemokami mėginiai, nėra išleidžiamos į rinką, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 89/104⁶⁷ arba Reglamentą Nr. 40/94⁶⁸. Teisingumo Teismas pateikė paaiškinimą dėl internetinės prekyvietės operatoriaus atsakomybės: nors tai ne jis naudoja prekių ženklus, kai paprasčiausia leidžia savo klientams vaizduoti prekių ženklus atitinkančius žymenis, jis vis dėlto atsakingas, nes atlieka aktyvų vaidmenį, leidžiantį jam turėti žinių apie šių pasiūlymų duomenis ar juos kontroliuoti. Taigi operatorius negali išvengti atsakomybės, jeigu padeda savo klientams patobulinti pasiūlymų teikimą ar juos reklamuoti. Jis juo labiau negali išvengti atsakomybės, jeigu žinojo apie faktus ir aplinkybes, suteikiančias pagrindą tam, kad rūpestingas ūkio subjektas konstatuotų internetinių pasiūlymų pirkti neteisėtumą, tačiau nedelsdamas nesiėmė veiksmų, kad išimty nagrinėjamus duomenis arba atimtų galimybę su jais susipažinti. Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokiu atveju atitinkamam operatoriui gali būti nustatyti teismo įpareigojimai, įskaitant informacijos, pagal kurią būtų galima identifikuoti klientus pardavėjus, perdavimą laikantis asmens duomenų apsaugos taisyklių. Taigi, Teisingumo Teismo nuomone, pagal Sąjungos teisę reikalaujama iš valstybių narių užtikrinti, kad intelektinės nuosavybės teisių apsaugos srityje kompetentingi nacionaliniai teismai galėtų įpareigoti internetinės prekyvietės operatorių imtis priemonių, kuriomis būtų prisidedama ne tik prie šios prekyvietės naudotojų daromų šių teisių pažeidimų nutraukimo, bet ir prie naujų tokio pobūdžio pažeidimų prevencijos. Vis dėlto taip nustatyti įpareigojimai turi būti veiksmingi, proporcingi, atgrasantys ir jais neturi būti sukuriama teisėtos prekybos kliūtys.

Nagrinėdamas apeliacinį skundą dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo (2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas, sujungtos bylos T-225/06, T-255/06, T-257/06 ir T-309/06), Teisingumo Teismas turėjo išspręsti bendrovių *Anheuser-Busch* ir *Budějovický Budvar* ginčą dėl prekių ženklo BUD naudojimo žymėti tam tikras prekes, tarp jų – alų. Pirmasis apeliacinio skundo pagrindas buvo susijęs su ankstesnių teisių (nacionalinis prekių ženklas ir tam tikrose valstybėse narėse saugomos kilmės vietos nuorodos), kuriomis remtasi pareiškiant protestą dėl nagrinėjamų prekių ženklų registracijos, apimtimi⁶⁹: Sprendime *Anheuser-Busch prieš Budějovický Budvar* (2011 m. kovo 29 d. sprendimas, byla C-96/09 P) Teisingumo Teismas nusprendė, jog nepakanka vien fakto, kad ankstesnės teisės buvo saugomos keliose valstybėse narėse, kad būtų galima daryti išvadą, jog

⁶⁷ 1988 m. gruodžio 21 d. Pirmoji Tarybos direktyva valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 40, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 92).

⁶⁸ Žr. 62 išnašą.

⁶⁹ Ten pat.

šios teisės turėjo ne tik vietinę reikšmę. Net jeigu geografiniu požiūriu apsaugos reikšmė yra ne tik vietinė, teisės turėjo būti pakankamai reikšmingai naudotos prekyboje didelėje teritorijoje, kurioje jos saugomos, dalyje. Be to, jis pažymėjo, kad naudojimą prekyboje reikia vertinti kiekvienoje atitinkamoje teritorijoje atskirai. Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tik ankstesnių teisių apsaugos teritorijoje – visoje ar jos dalyje – su žymeniu susijusios išimtinės teisės gali būti nesuderinamos su Bendrijos prekių ženklu. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą patvirtinęs, jog žymens naudojimas prekyboje turėjo būti įrodytas tik iki prekių ženklo registracijos paraiškos paskelbimo, o ne vėliausiai iki šios paraiškos pateikimo dienos. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad atsižvelgiant, be kita ko, į galimą ilgą laiko tarpą tarp registravimo paraiškos padavimo ir jos paskelbimo, taikant teisei į prekių ženklą įgyti naudojamą kriterijų galima geriau užtikrinti, kad nurodytas nagrinėjamo žymens naudojimas yra tikras ir tai nėra veiksmas, kuriuo tik siekiama užkirsti kelią naujo prekių ženklo registracijai. Taigi sprendimas buvo iš dalies panaikintas, o byla grąžinta Bendrajam Teismui.

Sprendime *Budějovický Budvar* (2011 m. rugsėjo 22 d. sprendimas, byla C-482/09) Teisingumo Teismas vėl sprendė dėl bendrovių *Anheuser-Busch* ir *Budějovický Budvar* atitinkamų teisių. Jungtinės Karalystės teismo pateikti prejudiciniai klausimai kilo nagrinėjant ypatingas faktines aplinkybes, į kurias Teisingumo Teismas atsižvelgė priimdamas sprendimą. Abi bendrovės beveik trisdešimt metų sąžiningai naudojo žodį „Budweiser“ kaip prekių ženklą alui žymėti, dar prieš įregistruojant šį žymenį kaip prekių ženklą. Atsakydamas į pirmuosius du Jungtinės Karalystės teismo pateiktus klausimus, Teisingumo Teismas pirmiausiai nusprendė, kad žodis „leido“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 89/104⁷⁰ 9 straipsnio 1 dalį, yra Sąjungos teisės sąvoka, ir negalima manyti, kad ankstesnio prekių ženklo savininkas leido trečiajam asmeniui ilgai ir sąžiningai naudoti jo prekių ženklui tapatų vėlesnį prekių ženklą, nors ir seniai žinojo apie tokį naudojimą, jeigu jis neturėjo jokios galimybės jo užprotestuoti. Toliau jis pabrėžė, kad senaties dėl neprieštaravimo terminas negali prasidėti nuo paprasto vėlesnio prekių ženklo naudojimo, net jeigu jo savininkas vėliau jį įregistruoja, nes, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, ankstesnio prekių ženklo registracija atitinkamoje valstybėje narėje nėra būtina sąlyga tam, kad prasidėtų Direktyvos 89/104 9 straipsnio 1 dalyje numatyto senaties dėl neprieštaravimo termino eiga. Šiam senaties terminui prasidėti būtinos sąlygos, kurias turi patikrinti nacionalinis teismas, yra šios: vėlesnis prekių ženklas turi būti įregistruotas atitinkamoje valstybėje narėje, šio prekių ženklo paraiška turi būti pateikta sąžiningai, be to, savininkas turi naudoti vėlesnį prekių ženklą jo registracijos valstybėje narėje ir galiausiai – ankstesnio prekių ženklo savininkas turi žinoti, kad vėlesnis prekių ženklas įregistruotas ir naudojamas po jo registracijos. Atsakydamas į trečiąjį prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas priminė, kad vėlesnio prekių ženklo registracija gali būti pripažinta negaliojančia tik tuo atveju, kai jis kenkia arba gali pakenkti ankstesnio prekių ženklo esminei funkcijai, kaip numatyta Direktyvos 89/104 4 straipsnio 1 dalyje, kuri yra užtikrinti vartotojams juo žymimų prekių arba paslaugų kilmę. Aiškiai paminėdamas sąžiningumą Teisingumo Teismas toliau nusprendė, kad sąžiningai ir ilgai paraleliai naudojant du tapačius prekių ženklus, žyminčius tapačias prekes, nekenkiama ir negali būti pakenkta ankstesnio prekių ženklo esminei funkcijai, todėl vėlesnio prekių ženklo registracija neturėtų būti pripažinta negaliojančia. Tačiau Teisingumo Teismas pats apribojo savo sprendimo poveikį, kelis kartus priminęs apie ypatingas bylos aplinkybes ir net pažymėjęs, jog aplinkybės, dėl kurių kilo ginčas pagrindinėje byloje, yra „išskirtinės“.

Socialinė politika

Nors šioje srityje vienodo požiūrio klausimai keliama nuolat, jie buvo ne vieninteliai, kuriais diskutuota Teisingumo Teismo salėje.

⁷⁰ Žr. 67 išnašą.

Dviejose bylose Teisingumo Teismas turėjo progą aiškinti nediskriminavimo dėl amžiaus principą.

Bylose *Hennigs ir Mai* (2011 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, sujungtos bylos C-297/10 ir C-298/10) Teisingumo Teismas, pirma, nusprendė, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje įtvirtintu ir Direktyvoje 2000/78, nustatančioje vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus⁷¹, sukonkretintu nediskriminavimo dėl amžiaus principu, visų pirma šios direktyvos 2 straipsniu ir 6 straipsnio 1 dalimi, draudžiama kolektyvinėje sutartyje numatyta priemonė, pagal kurią viešojo sektoriaus tarnautojo-sutartininko pagrindinio atlyginimo pakopa kiekvienos atlyginimų grupės viduje, įdarbinant tokį tarnautoją, nustatoma atsižvelgiant į jo amžių. Šiuo atžvilgiu tai, kad minėta priemonė draudžiama pagal Sąjungos teisę ir yra įtvirtinta kolektyvinėje sutartyje, nepažeidžia Chartijos 28 straipsniu pripažįstamos teisės derėtis ir sudaryti kolektyvines sutartis. Nors darbo stažu pagrįstas kriterijus paprastai yra tinkamas pasiekti teisėtą tikslą – atsižvelgti į profesinę patirtį, kurią tarnautojas yra įgijęs prieš jį įdarbinant, vis dėlto viešojo sektoriaus tarnautojo-sutartininko pagrindinio atlyginimo pakopos nustatymas įdarbinimo momentu atsižvelgiant į amžių viršija tai, kas būtina ir tinkama šiam tikslui pasiekti. Kriterijus, kuris taip pat grindžiamas darbo stažu arba įgyta profesine patirtimi, tačiau nedarant nuorodos į amžių, pagal Direktyvą 2000/78 atrodytų labiau tinkamas minėtam teisėtam tikslui pasiekti. Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2000/78 2 straipsniu ir 6 straipsnio 1 dalimi bei Chartijos 28 straipsniu nedraudžiama kolektyvinėje sutartyje numatyta priemonė, kuria viešojo sektoriaus tarnautojų-sutartininkų atlyginimų sistema, nustatanti diskriminaciją dėl amžiaus, pakeičiama objektyviais kriterijais pagrįsta atlyginimų sistema, pereinamuoju, laiko atžvilgiu apribotu laikotarpiu išlaikant tam tikrą pirmosios iš šių sistemų diskriminacinį poveikį tam, kad būtų užtikrintas jau dirbančių tarnautojų perėjimas prie naujosios sistemos, nepatiriant pajamų sumažėjimo. Pereinamojo laikotarpio sistema, kuria siekiama išsaugoti įgytas teises, turi būti laikoma siekiančia teisėto tikslo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalį. Be to, atsižvelgiant į socialiniams partneriams pripažintą didelę diskreciją atlyginimų nustatymo srityje, nėra neprotinga tai, kad socialiniai partneriai priima pereinamojo laikotarpio priemones, kurios yra tinkamos ir būtinos siekiant išvengti aptariamų tarnautojų-sutartininkų pajamų netekimo.

Byloje *Prigge ir kt.* (2011 m. rugsėjo 13 d. sprendimas, byla C-447/09) Teisingumo Teismas pirmiausia nusprendė, kad Direktyvos 2000/78⁷² 2 straipsnio 5 dalis aiškintina taip, kad valstybės narės įgaliojimus suteikiančiomis taisyklėmis gali leisti socialiniams partneriams priimti priemones, kaip jos suprantamos pagal minėtą nuostatą, šioje nuostatoje numatytoje srityse, kurioms taikomi kolektyviniai susitarimai, su sąlyga, kad šios įgaliojimus suteikiančios taisyklės yra pakankamai tikslios, kad užtikrintų, jog minėtos priemonės atitiks šios direktyvos 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus reikalavimus. Priemonė, kurioje nustatoma 60 metų amžiaus riba, nuo kurios pilotai nebegali užsiimti profesine veikla, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai, nėra būtina visuomenės saugumui ir sveikatos apsaugai užtikrinti, kaip tai suprantama pagal šios Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 dalį. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalimi draudžiama, kad kolektyvinės sutarties nuostatoje būtų nustatyta 60 metų amžiaus riba, nuo kada pilotai laikomi fiziškai nebepajėgiais vykdyti profesinę veiklą, nors nacionalinės ir tarptautinės teisės aktuose toks amžius yra 65 metai. Kadangi šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje leidžiama nukrypti nuo diskriminacijos draudimo principo, ji turi būti aiškinama siaurai. Nors didelis fizinis pajėgumas gali būti laikomas esminiu ir lemiamu profesiniu reikalavimu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, norint vykdyti oro linijų piloto profesinę veiklą, ir nors šia priemone siekiamas tikslas užtikrinti oro transporto eismo saugumą yra teisėtas, kaip tai

⁷¹ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79).

⁷² Žr. pirmesnę išnašą.

suprantama pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį, 60 metų amžiaus ribos, nuo kada oro linijų pilotai laikomi fiziškai nebepajėgiais vykdyti profesinę veiklą, nustatymas tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į nacionalinį bei tarptautinį reglamentavimą yra neproporcingas reikalavimas, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą aiškintina taip, kad oro eismo saugumas nėra teisėtas tikslas pagal šią nuostatą. Nors šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje išvardytų teisėtų tikslų sąrašas neišsamus, vis dėlto tikslai, kurie gali būti laikomi teisėtais pagal šią nuostatą ir todėl galinčiais pateisinti diskriminacijos dėl amžiaus draudimo principo išimtį, yra socialinės politikos tikslai, kaip antai susiję su užimtumo politika, darbo rinka arba profesiniu mokymu.

Byloje *Römer* (2011 m. gegužės 10 d. sprendimas, byla C-147/08) Teisingumo Teismas turėjo pateikti išaiškinimą dėl tos pačios Direktyvos 2000/78⁷³, tik kitos diskriminacijos rūšies. Šioje byloje nagrinėta diskriminacija dėl seksualinės orientacijos, susijusi su papildomos senatvės pensijos dydžiu. Taigi, dėl šios direktyvos dalykinės taikymo srities Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad Direktyva 2000/78 turi būti aiškinama taip, kad papildomos senatvės pensijos, kaip antai viešojo sektoriaus darbdavio mokamos buvusiems darbuotojams ir juos pergyvenusiems jų išlaikytiniams pagal nacionalinį įstatymą, kurios pagal SESV 157 straipsnį yra užmokestis, nėra pašalinamos iš jos dalykinės taikymo srities nei pagal jos 3 straipsnio 3 dalį, nei pagal jos 22 konstatuojamąją dalį. Toliau, pasak Teisingumo Teismo, kartu skaitomomis Direktyvos 2000/78 1 ir 2 straipsnių bei 3 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatomis draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią įregistravęs partnerystę asmuo gauna mažesnę papildomą senatvės pensiją nei susituokęs, negyvenantis skyrium asmuo, jei atitinkamoje valstybėje narėje santuoka gali būti sudaryta tik tarp skirtingų lyčių asmenų ir lygiagrečiai yra numatytas tos pačios lyties asmenims skirtas partnerystės institutas ir jeigu egzistuoja tiesioginė diskriminacija dėl seksualinės orientacijos, nes pagal nacionalinę teisę tokio partnerio teisinė ir faktinė padėtis, kiek ji susijusi su minėta pensija, yra panaši į susituokusio asmens padėtį. Panašumo įvertinimas yra nacionalinio teismo kompetencija ir jį atliekant daugiausia dėmesio reikia skirti atitinkamais teisės institutais reglamentuotoms sutuoktinių ir partnerių teisėms ir pareigoms, kurios yra svarbios atsižvelgiant į nagrinėjamos išmokos tikslą ir jos skyrimo sąlygas. Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tuo atveju, jeigu tokia nacionalinė nuostata lemia diskriminaciją, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnį, privatus asmuo gali remtis teise į vienodą požiūrį ne anksčiau kaip nuo šiai direktyvai perkelti nustatyto termino pabaigos, t. y. nuo 2003 m. gruodžio 3 d., ir jis neprivalo laukti, kol nacionalinės teisės aktų leidėjas suderins minėtą nuostatą su Sąjungos teise.

Byloje *KHS* (2011 m. lapkričio 22 d. sprendimas, byla C-214/10) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2003/88⁷⁴ 7 straipsnio 1 dalimi nedraudžiamos nacionalinės nuostatos arba praktika, kaip antai kolektyvinės sutartys, kuriose numatyta, kad kelis referencinius laikotarpius iš eilės nedarbingas darbuotojas teises į mokamas kasmetines atostogas gali kaupti tik 15 mėn. perkėlimo laikotarpiu, kuriam pasibaigus teisė į šias atostogas prarandama. Tokia teisė neribotai kaupti teises į mokamas kasmetines atostogas nebeatitiktų paties teisės į mokamas kasmetines atostogas tikslo. Šis tikslas yra dvejopas, nes jis suteikia galimybę darbuotojui ir pailsėti nuo savo darbo, ir turėti laiko atsipalaiduoti, ir laisvalaikiui. Nors mokamų kasmetinių atostogų teigiamas poveikis darbuotojo saugai ir sveikatai visiškai pasireiškia, kai jos išnaudojamos per tam numatytus metus, t. y. per einamuosius metus, šis poilsio laikotarpis nepraranda reikšmės, jeigu juo pasinaudojama vėliau. Vis dėlto, kai perkėlimas viršija tam tikrą laiko ribą, kasmetinės atostogos, atsižvelgiant į jų, kaip poilsio laiko, paskirtį, praranda teigiamą poveikį darbuotojui ir išsaugo tik atsipalaidavimo ir

⁷³ Žr. 71 išnašą.

⁷⁴ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381).

laisvalaikio paskirtį. Todėl, atsižvelgiant į patį teisės į mokamas kasmetines atostogas tikslą, kelerius metus iš eilės nedarbingas darbuotojas, kuris remiantis nacionaline teise šiuo laikotarpiu negali išeiti mokamų kasmetinių atostogų, negali turėti teisės neribotai kaupti per šį laikotarpį įgytas teises į mokamas kasmetines atostogas. Atsižvelgiant į šį kontekstą, tam, kad šios teisės į mokamas kasmetines atostogas, kuria siekiama apsaugoti darbuotoją, būtų paisoma, Teisingumo Teismas nusprendė, jog nustatant bet kurį perkėlimo laikotarpį turi būti atsižvelgta į specifinę darbuotojo, kuris yra kelis referencinius laikotarpius iš eilės nedarbingas, situaciją. Todėl šis perkėlimo laikotarpis visų pirma turi gerokai viršyti referencinio laikotarpio, kuriam nustatytas, trukmę. Taigi, Teisingumo Teismo nuomone, galima pagrįstai manyti, kad penkiolikos mėnesių perkėlimo laikotarpiu nepažeidžiamas teisės į mokamas kasmetines atostogas tikslas, nes juo darbuotojui užtikrinama, kad atostogų, kaip poilsio laiko, teigiamas poveikis jam išsaugomas.

Byloje *Scattolon* (2011 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, byla C-108/10) Teisingumo Teismas patikslino naujo darbdavio perimtų darbuotojų teisių apsaugos apimtį. Jis pirmiausia nusprendė, kad valstybės narės viešosios valdžios institucijos atliktas kitoje viešosios valdžios institucijoje dirbančių darbuotojų, kurie mokykloms teikia pagalbines paslaugas, įskaitant, be kita ko, priežiūros ir administracinės pagalbos užduotis, perėmimas yra įmonės perdavimas pagal Direktyvą 77/187⁷⁵, kai tokie darbuotojai sudaro struktūrinę grupę darbuotojų, kuriems taikoma pagal šios valstybės narės vidaus teisę darbuotojams numatyta apsauga. Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad kai dėl perdavimo pagal Direktyvą 77/187 perkeltiems darbuotojams iš karto pradedama taikyti perėmėjo taikoma kolektyvinė sutartis ir kai tokioje sutartyje numatytos darbo užmokesčio sąlygos visų pirma susijusios su darbo stažu, pagal šios direktyvos 3 straipsnį draudžiama, kad gerokai sumažėtų perkeltų darbuotojų darbo užmokestis, palyginti su tuo, kurį jie gavo prieš pat perkėlimą, dėl to, kad apskaičiuojant jų pradinį darbo užmokestį pas perėmėją neatsižvelgta į jų darbo stažą, įgytą dirbant pas perdavėją, kuris atitinka pas perėmėją dirbančių darbuotojų darbo stažą. Nacionalinis teismas turi išnagrinėti, ar toks perdavimas lėmė tokį darbo užmokesčio sumažėjimą.

Byloje *Ardennen* (2011 m. lapkričio 17 d. sprendimas, byla C-435/10) Teisingumo Teismas patikslino darbuotojų apsaugos darbdaviui tapus nemokiam apimtį. Jis nusprendė, kad Direktyvos 80/987⁷⁶ 3 ir 4 straipsniai draudžia nacionalinės teisės nuostatas, kuriose darbuotojo, kurio darbdavys yra nemokus, galimybė visiškai pasinaudoti teise į nacionalinėje teisėje numatyto ir neginčijamo darbo užmokesčio įsiskolinimo apmokėjimą siejama su pareiga užsiregistruoti kaip darbo ieškančiam asmeniui. Tik išimtiniais atvejais valstybės narės, remdamosi Direktyvos 80/987 4 straipsniu, gali apriboti šios direktyvos 3 straipsnyje numatytą mokėjimo pareigą. Šis 4 straipsnis turi būti aiškinamas siaurai ir atsižvelgiant į jo socialinį tikslą – užtikrinti minimalią visų darbuotojų apsaugą. Todėl atvejai, kada leidžiama nepaisyti garantijų institucijų pareigos apmokėti įsiskolinimus, yra griežtai išvardyti Direktyvoje 80/987, o atitinkamos jos nuostatos turi būti aiškinamos siaurai, atsižvelgiant į jų išimtinį pobūdį ir šios direktyvos tikslą. Šiuo požiūriu šios direktyvos tikslui prieštarautų toks jos, ypač 3 ir 4 straipsnių, aiškinimas, kai dėl pareigos užsiregistruoti kaip darbo ieškančiam asmeniui per numatytą terminą nesilaikymo darbuotojui konkrečiu dydžiu ir automatiškai būtų sumažinti nacionalinėje teisėje numatyti ir neginčijami darbo užmokesčio įsiskolinimai ir dėl to jis negalėtų pasinaudoti garantija dėl darbo užmokesčio praradimo, kurį iš tikrųjų patyrė atitinkamu laikotarpiu.

⁷⁵ 1977 m. vasario 14 d. Direktyva 77/187 dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 61, p. 26).

⁷⁶ 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyva 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo (OL L 283, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 217) su pakeitimais, padarytais 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/74/EB (OL L 270, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 261).

Aplinka

Igyvendinant aplinkosaugos politiką, kurią ryžtingai vykdo Europos Sąjunga, kilo ne vienas klausimas, į kuriuos teko atsakyti Teisingumo Teismui.

Bylose *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (2011 m. gegužės 26 d. sprendimas, sujungtos bylos C-165/09–C-167/09) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą dėl Direktyvos 2008/1⁷⁷, kurioje įtvirtinami principai, pagal kuriuos išduodami didelių pramonės įrenginių statybos ir eksploatavimo leidimai, ir Direktyvos 2001/81⁷⁸, kuria nustatoma tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų sistema, išaiškinimo. Teisingumo Teismas nusprendė, kad išduodamos aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį valstybės narės neprivalo atsižvelgti į Direktyvoje 2001/81 nustatytas SO₂ ir NO_x išmetimo nacionalines ribas kaip į vieną šio leidimo išdavimo sąlygų, tačiau turi laikytis iš šios direktyvos kylančio įsipareigojimo sumažinti visų pirma šių teršalų išmetimą iki tokių kiekių, kurie vėliausiai 2010 m. pabaigoje neviršytų šios direktyvos I priede nurodytų ribų. Pereinamuoju laikotarpiu nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d. valstybės narės privalėjo susilaikyti nuo nuostatų, kurios galėjo rimtai trukdyti pasiekti nurodytą rezultatą, priėmimo⁷⁹. Tačiau Teisingumo Teismas suteikė valstybėms narėms galimybę šiuo laikotarpiu priimti konkrečią, tik SO₂ ir NO_x šaltiniui skirtą priemonę, nusprendęs, jog ji negali rimtai trukdyti pasiekti nurodytą rezultatą. Teisingumo Teismo nuomone, šiuo laikotarpiu pačia Direktyva 2001/81 valstybės narės neįpareigojamos nei atsakyti išduoti tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį ar apriboti jo išdavimo, nei patvirtinti konkrečių kompensacinių priemonių dėl kiekvieno tokio išduoto leidimo, net jei būtų viršytos išmetamų SO₂ ir NO_x nacionalinės ribos arba kiltų tokio viršijimo grėsmė. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2001/81 4 straipsnis nėra besąlyginis ir pakankamai tikslus, kad privatūs asmenys galėtų juo remtis nacionaliniuose teismuose. Iki 2010 m. gruodžio 31 d. Direktyvos 2001/81 6 straipsniu, atvirkščiai, privatiems asmenims, su kuriais jis tiesiogiai susijęs, suteikiamos teisės, kuriomis galima remtis nacionaliniuose teismuose reikalaujant, kad pereinamuoju laikotarpiu valstybės narės priimtų arba planuotų tinkamą bei nuoseklią politiką ir priemones, galinčias sumažinti nurodytų teršalų išmetimą tiek, kad būtų laikomasi šios direktyvos I priede numatytų nacionalinių ribų. Privatūs asmenys taip pat gali reikalauti, kad valstybės leistų visuomenei ir atitinkamoms organizacijoms naudotis šiuo tikslu parengtomis programomis, pateikdamos aiškią, suprantamą ir lengvai prieinamą informaciją.

Byloje *The Air Transport Association of America ir kt.* (2011 m. gruodžio 21 d. sprendimas, byla C-366/10) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2008/101⁸⁰ turi būti aiškinama atsižvelgiant į reikšmingas tarptautinės jūrų teisės ir tarptautinės oro teisės normas. Sąjungos teisė gali būti taikoma orlaivio naudotojui, jeigu jo orlaivis yra vienos iš valstybių narių teritorijoje ir konkrečiai tokioje teritorijoje esančiame aerodrome. Šiuo aspektu Direktyvoje 2008/101 numačius šios direktyvos taikytinumo valstybėje narėje ar trečiojoje valstybėje įregistruotų orlaivių naudotojams kriterijų, pagrįstą aplinkybe, kad šie orlaiviai skrenda iš kurios nors valstybės

⁷⁷ 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (OL L 24, p. 8).

⁷⁸ 2001 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/81/EB dėl tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų (OL L 309, p. 22; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., 320 p.).

⁷⁹ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 4 straipsnio 3 dalis ir 288 straipsnio 3 dalis. Direktyva 2001/81/EB, žr. 78 išnašą.

⁸⁰ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/101/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2003/87/EB, kad į šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų prekybos sistemą Bendrijoje būtų įtrauktos aviacijos veiklos rūšys (OL L 8, 2009 1 13, p. 3).

narės teritorijoje esančio aerodromo arba į jį, Direktyva 2008/101 nėra pažeidžiamas teritorialumo principas arba trečiųjų valstybių, iš kurių arba į kurias vykdomi šie skrydžiai, suverenitetas, nes šie orlaiviai fiziškai yra vienos iš Sąjungos valstybės narės teritorijoje ir dėl to jiems taikoma neribota Sąjungos jurisdikcija. Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas iš principo gali nuspręsti leisti vykdyti jos teritorijoje tam tikrą komercinę veiklą, nagrinėjamu atveju – oro susisiekimą, tik su sąlyga, kad ūkio subjektai paisys Sąjungos apibrėžtų kriterijų, skirtų pasiekti jos nusistatytus tikslus aplinkos apsaugos srityje, ypač jeigu šie tikslai papildo Sąjungos pasirašytą tarptautinį susitarimą, kaip antai Bendroji konvencija⁸¹ ir Kioto protokolas. Teisingumo Teismo manymu, aplinkybė, kad, kiek tai susiję su Sąjungos reglamentavimo aplinkos srityje taikymu, tam tikrus prie valstybių narių oro, jūros ar sausumos teritorijos užteršimo prisidedančius veiksnius lemia įvykis, kuris iš dalies vyksta už šios teritorijos ribų, atsižvelgiant į paprotinės tarptautinės teisės principus, negali sukelti abejonių dėl visiško Sąjungos teisės taikytinumo minėtoje teritorijoje.

Byloje *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (2011 m. gegužės 12 d. sprendimas, byla C-115/09) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 85/337⁸² 10a straipsnį draudžiami teisės aktai, pagal kuriuos, kai nagrinėjamas ieškinys dėl projektų, galinčių daryti reikšmingą poveikį aplinkai pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalį, patvirtinimo sprendimų, šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje nurodytai nevyriausybinei organizacijai, skatinančiai aplinkos apsaugą, nesuteikiama galimybė teisme remtis iš Sąjungos teisės kylančios ir aplinkos apsaugos tikslą turinčios teisės normos pažeidimu, motyvuojant tuo, kad ja saugomi tik visuomenės, o ne pavienių asmenų interesai.

Bylose *Boxus ir kt.* (2011 m. spalio 18 d. sprendimas, sujungtos bylos C-128/09–C-131/09, C-134/09 ir C-135/09) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 85/337⁸³ 1 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka tik tie projektai, kurių detalės patvirtintos konkrečiu įstatymo galią turinčiu teisės aktu ir todėl šios direktyvos tikslai buvo pasiekti per įstatymų leidybos procesą. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar buvo laikomasi šių dviejų sąlygų, atsižvelgdamas tiek į priimto teisės akto turinį, tiek į visą su jo priėmimu susijusį įstatymų leidybos procesą. Šiuo atžvilgiu įstatymo galią turintis teisės aktas, kuriuo, remiantis viršesniais bendrojo intereso pagrindais, tik patvirtinamas ankstesnis administracinis aktas, prieš tai nepradėjus įstatymų leidybos proceso iš esmės, kuris užtikrintų, kad laikomasi minėtų sąlygų, negali būti laikomas konkrečiu teisės aktu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, taigi jo nepakanka laikyti, kad projektas nepatenka į Direktyvos 85/337 taikymo sritį. Aiškindamas Orhuso konvencijos⁸⁴ 9 straipsnio 2 dalį ir Direktyvos 85/337 10a straipsnį Teisingumo Teismas nusprendė, kad kai projektas, patenkantis į jų taikymo sritį, priimtas įstatymų galią turinčiu teisės aktu, turi būti sudaryta galimybė, kad teismas arba įstatymų nustatyta tvarka įsteigta nepriklausoma ir nešališka institucija patikrintų minėtos direktyvos 1 straipsnio 5 dalyje nustatytų sąlygų laikymąsi. Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad jei nėra jokios galimybės apskūsti tokio akto, kiekvienas nacionalinis teismas, į kurį kreipiamasi, įgyvendindamas savo kompetenciją turi atlikti tokį patikrinimą ir prireikus netaikyti šio teisės akto.

⁸¹ 1992 m. gegužės 9 d. Niujorke pasirašyta Jungtinių Tautų Bendroji klimato kaitos konvencija.

⁸² 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248), iš dalies pakeista 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB (OL L 156, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 466).

⁸³ Žr. pirmesnę išnašą.

⁸⁴ Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, kuri Europos bendrijos vardu patvirtinta 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1).

Vizos, prieglobstis ir imigracija

Nacionaliniams teismams, kuriems pavesta tikrinti valstybių narių veiksmus šioje itin jautrioje srityje, ne kartą teko pasinaudoti prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūra tam, kad Teisingumo Teismas išaiškintų iš Sąjungos teisės kylančius reikalavimus dėl trečiųjų valstybių piliečių, siekiančių gyventi Sąjungos teritorijoje, traktavimo.

Byloje *El Dridi* (2011 m. balandžio 28 d. sprendimas, byla C-61/11 PPU) Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar Direktyva 2008/115⁸⁵, visų pirma jos 15 ir 16 straipsniai, turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas toks nacionalinės teisės aktas, kuriame numatyta skirti laisvės atėmimo bausmę neteisėtai esančiam užsieniečiui vien dėl tos priežasties, kad jis nacionalinėje teritorijoje be pateisinamos priežasties gyvena pažeisdamas įpareigojimą per nustatytą terminą iš jos išvykti. Teisingumo Teismas, kuris, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui paprašius, bylą išnagrinėjo pagal sprendimo priėmimo skubos tvarką procedūrą, atsakė teigiamai, nes tokia bausmė dėl visų pirma jos taikymo sąlygų ir tvarkos gali trukdyti pasiekti šios direktyvos tikslą, t. y. suformuoti veiksmingą neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo ir repatriacijos politiką.

Byloje *Achughbabian* (2011 m. gruodžio 6 d. sprendimas, byla C-329/11) taip pat aiškinta Direktyva 2008/115⁸⁶, nagrinėjant baudžiamąsias sankcijas numatančias nacionalinės teisės nuostatas. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar, atsižvelgiant į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį, ja draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta laisvės atėmimo bausmė trečiosios šalies piliečiui vien todėl, kad jis į nacionalinę teritoriją atvyko neteisėtai ar neteisėtai joje gyvena. Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad Direktyva 2008/115 susijusi tik su sprendimų grąžinti trečiųjų šalių piliečius, neteisėtai esančius valstybės narės teritorijoje, priėmimu ir jų vykdymu. Taigi ja nesiekama suderinti visų nacionalinės teisės normų, susijusių su užsieniečių buvimu. Teisingumo Teismo nuomone, darytina išvada, jog šia direktyva nedraudžiama pagal valstybės narės teisę neteisėtą buvimą kvalifikuoti kaip baudžiamąjį nusižengimą ir numatyti baudžiamosios teisės sankcijas, siekiant atgrasinti nuo tokio nacionalinių norminių aktų, reglamentuojančių buvimą šalyje, pažeidimo ir už jį nubausti. Pagal šią direktyvą taip pat nedraudžiama sulaikyti trečiosios šalies piliečio siekiant išsiaiškinti, ar jis teisėtai yra valstybės teritorijoje.

Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2008/115 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama valstybės narės teisės nuostata, pagal kurią neteisėtas buvimas šalyje užkardomas baudžiamosios teisės sankcijomis ir pagal kurią leidžiama trečiosios šalies piliečiui skirti laisvės atėmimo bausmę, nors šiam piliečiui, kuris minėtos valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai ir nesutinka savanoriškai išvykti iš šios šalies teritorijos, nebuvo taikytos direktyvos 8 straipsnyje nustatytos priverstinės priemonės, ir jo, jeigu jis sulaikytas, kad būtų parengtas išsiųsti ir išsiųstas, maksimalus sulaikymo terminas dar nėra pasibaigęs. Tačiau toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ši direktyva nedraudžia tokio teisės akto, jeigu juo leidžiama trečiosios šalies piliečiui, kuriam taikyta direktyvoje nustatyta grąžinimo procedūra ir kuris minėtoje teritorijoje yra neteisėtai be pateisinamos priežasties nebūti grąžintam, skirti laisvės atėmimo bausmę. Nors valstybės narės, saistomos Direktyvos 2008/115, negali numatyti laisvės atėmimo bausmės trečiųjų šalių piliečiams, kurie neteisėtai yra jų teritorijoje, tais atvejais, kai jie, atsižvelgiant į šią direktyvą nustatytas bendras taisykles ir procedūras, turi būti išsiųsti, o tik gali juos suimti, kad jie būtų parengti išsiųsti ir vėliau išsiųsti, tai nepanaikina valstybių narių teisės priimti ar palikti galioti nuostatas, prireikus – baudžiamąsias, reglamentuojančias situaciją,

⁸⁵ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, p. 98).

⁸⁶ Žr. pirmesnę išnašą.

kai priverstinėmis priemonėmis nepavyko išsiųsti trečiosios šalies piliečio, kuris neteisėtai yra jų teritorijoje, ir nepažeidžiančias direktyvoje įtvirtintų principų ir jos tikslo.

Byla *Samba Diouf* (2011 m. liepos 28 d. sprendimas, byla C-69/10) buvo susijusi su trečiosios valstybės piliečiu, kurio tarptautinės apsaugos prašymas, pateiktas valstybės narės kompetentingoms institucijoms, buvo atmestas pagreitinotos procedūros tvarka. Tuomet jis pateikė skundą, kuriuo, be kita ko, siekė, kad būtų panaikintas sprendimas atmesti jo prašymą ta dalimi, kuria nacionalinės valdžios institucijos nusprendė jo prašymo pagrįstumą nagrinėti pagreitinotos procedūros tvarka, ir kad šis sprendimas būtų pakeistas (o jei ne – panaikintas) ta dalimi, kuria atsisakyta jam suteikti tarptautinę apsaugą. Nagrinėdamas skundo, kuriuo siekta, kad būtų panaikintas nacionalinių valdžios institucijų sprendimas nagrinėti prašymą pagreitinotos procedūros tvarka, priimtinumą, nacionalinis teismas nutarė, kad taikant nacionalinės teisės aktus, kuriuose numatyta, jog toks sprendimas neskundžiamas, kyla klausimų, susijusių su Direktyvos 2005/85, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse⁸⁷, 39 straipsnio išaiškinimu, atsižvelgiant į bendrąją teisės į veiksmingą teisės gynimo priemonę principą. Teisingumo Teismas, į kurį kreiptasi prejudicine tvarka, nusprendė, kad šios direktyvos 39 straipsnis ir veiksmingos teisminės gynybos principas nedraudžia tokių nacionalinės teisės aktų nuostatų, pagal kurias dėl kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos sprendimo nagrinėti prieglobsčio prašymą pagreitinotos procedūros tvarka negali būti pateiktas joks atskiras skundas teisme, jeigu motyvus, lėmusius šios institucijos sprendimą minėto prašymo pagrįstumą nagrinėti tokia tvarka, realiai gali patikrinti teismas, nagrinėdamas skundą, kurį galima pateikti dėl galutinio sprendimo atmesti prašymą, o tai turi įvertinti nacionalinis teismas. Teisingumo Teismo nuomone, sprendimas, kuriame nustatoma, kokia procedūra bus taikoma nagrinėjant prieglobsčio prašymą, priimtas atskirai ir neatsižvelgiant į galutinį sprendimą, kuriuo šis prašymas patenkinamas arba atmetamas, yra parengiamasis galutinio sprendimo dėl šio prašymo aktas. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad šioje procedūros stadijoje neegzistuoja galimybė pateikti skundą, nėra teisės į veiksmingą teisės gynimo priemonę pažeidimas, tačiau su sąlyga, kad pagal pagreintą procedūrą priimto galutinio sprendimo teisėtumą, ypač motyvus, dėl kurių kompetentinga valdžios institucija atmetė prieglobsčio prašymą kaip nepagrįstą, galėtų išsamiai išnagrinėti nacionalinis teismas kartu su skundu dėl sprendimo atmesti šį prašymą. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymi, kad galimybės apskųsti veiksmingumas nebus užtikrintas, jeigu dėl to, kad valdžios institucijos, kompetentingos pagreitinotos procedūros tvarka nagrinėti prieglobsčio prašymą, sprendimo negalima apskųsti, priežastys, lėmusios šios valdžios institucijos pasirinkimą nagrinėti prašymo pagrįstumą pagreitinotos procedūros tvarka, negalės būti tokios kontrolės dalykas, nes šios priežastys yra tos pačios, dėl kurių nuspręsta atmesti šį prašymą. Tokiu atveju neįmanoma atlikti sprendimo teisėtumo kontrolės nei dėl faktų, nei dėl teisės. Todėl svarbu, kad būtų galimybė tokias priežastis vėliau veiksmingai ginčyti nacionaliniame teisme ir kad šis galėtų jas išanalizuoti nagrinėdamas skundą, kurį galima pateikti dėl galutinio sprendimo, kuriuo užbaigiama prieglobsčio prašymo procedūra.

Toliau prieglobsčio teisės srityje byloje *NS* (2011 m. gruodžio 21 d. sprendimas, sujungtos bylos C-411/10 ir C-493/10) Teisingumo Teismo buvo klausama, ar valstybės narės gali prieglobsčio prašytojus perduoti kitoms valstybėms narėms, kai egzistuoja tikimybė, kad bus šurkščiai pažeistos teisės, kurios šiems prieglobsčio prašytojams garantuojamos pagal Europos Sąjungos

⁸⁷ 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyva 2005/85/EB, nustatanti būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, p. 13).

pagrindinių teisių chartiją. Šia proga Teisingumo Teismas priėmė sprendimą dėl, pirma, Pagrindinių teisių chartijos 1, 4, 18 ir 47 straipsnių ir, antra, Reglamento Nr. 343/2003⁸⁸ 3 straipsnio išaiškinimo.

Iš pradžių Teisingumo Teismas išaiškino Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį taip, kad valstybės narės, įskaitant nacionalinius teismus, privalo neperduoti prieglobsčio prašytojo atsakingai valstybei narei, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 343/2003, kai negali nežinoti, kad sisteminiai prieglobsčio procedūros ir prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų šioje valstybėje narėje trūkumai yra rimta ir pagrįsta priežastis manyti, jog prašytojui kils reali nežmoniško ir žeminamo elgesio grėsmė, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Todėl, anot Teisingumo Teismo, pagal Europos Sąjungos teisę draudžiama vadovautis nenuginčijama prezumpcija, kad valstybė narė, kuri pagal Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 1 dalį nurodoma kaip atsakinga, laikosi Europos Sąjungos pagrindinių teisių, ir tokio aiškinimo nepaneigia Pagrindinių teisių chartijos 1, 18 ir 47 straipsniai.

Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, nepažeidžiant Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nurodytos valstybės narės teisės pačiai išnagrinėti prašymą, tuo atveju, jei neįmanoma perduoti prašytojo kitai Europos Sąjungos valstybei narei, kai tokia valstybė yra atsakinga valstybė narė pagal šio reglamento III skyriuje nustatytus kriterijus, valstybė narė, kuri turėjo atlikti tokį perdavimą, privalo toliau išnagrinėti šiame skyriuje išdėstytus kriterijus, kad įvertintų, ar kuris nors kitas kriterijus leidžia nustatyti kitą valstybę narę, kuri būtų atsakinga už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Tačiau, Teisingumo Teismo nuomone, valstybė narė, kurioje yra prieglobsčio prašytojas, turi užtikrinti, kad dėl nepagrįstai ilgai trunkančios atsakingos valstybės narės nustatymo procedūros nebūtų dar labiau pažeistos šio prašytojo pagrindinės teisės. Jei būtina, tokia valstybė narė pati turi išnagrinėti prašymą laikydamasi Reglamento Nr. 343/2003 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 1, 18 ir 47 straipsnius, atsakymai nesikeičia.

Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose ir tarptautinė privatinė teisė

2011 m. Teisingumo Teismas priėmė kelis sprendimus dėl Reglamento Nr. 44/2001⁸⁹, kurių du itin svarbūs.

Pirmasis Sprendimas *BVG* (2011 m. gegužės 12 d. sprendimas, byla C-144/10) susijęs su Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 2 punkto taikymo sritimi; pagal šį straipsnį „turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą <...> teismo procesuose, kurių objektas yra įstatų galiojimas, bendrovių ar kitų juridinių asmenų arba fizinių ar juridinių asmenų asociacijų negaliojimo [negaliojimas], likvidavimo [likvidavimas] ar jų valdymo organų sprendimų galiojimas, valstybės narės, kurioje yra minėtos bendrovės, juridinio asmens arba asociacijos buveinė, [teismai]“. Teisingumo Teismo nuomone, ši išimtinės jurisdikcijos taisyklė netaikoma ginčui, kuriame bendrovė prieštarauja jai iš sutarties kylantiems reikalavimams, nurodydama savo valdymo organų sprendimų, lėmusių sutarties sudarymą, negaliojimą dėl įstatų pažeidimo. Visi klausimai dėl vienos iš šalių valdymo organų priimto sprendimo sudaryti sutartį galiojimo nagrinėjant sutartinį ginčą turi būti laikomi šalutiniais. Pažymėtina, kad tokio sutartinio ginčo dalykas nebūtinai turi būti ypač glaudžiai susijęs su šalies, kuri remiasi tariamu savo valdymo organų sprendimo negaliojimu,

⁸⁸ 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 343/2003, nustatantis valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109).

⁸⁹ 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

buveinės vietos teismu. Taigi, jei šie ginčai būtų priskirti išimtinai vienos iš sutartį sudariusios bendrovės buveinės valstybės narės jurisdikcijai, būtų pakenkta geram teisingumo vykdymui.

Antrajame sprendime byloje *eDate Advertising ir kt.* (2011 m. spalio 25 d. sprendimas, sujungtos bylos C-509/09 ir C-161/10) Teisingumo Teismas patikslino, kaip turi būti aiškinama Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte vartojama sąvoka „vieta, kur įvyko žalą sukėlęs įvykis ar jis gali įvykti“ tais atvejais, kai tariamas asmeninių teisių pažeidimas padarytas patalpinius atitinkamą turinį interneto svetainėje. Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad ši sąvoka reiškia tiek tą vietą, kur atsirado žalą lėmusi aplinkybė, tiek vietą, kur žala materializavosi. Toliau jis konstatavo, kad turinio patalpimas interneto svetainėje skiriasi nuo spaudos teritorinės sklaidos, nes šį turinį nedelsiant iš bet kurio pasaulio taško gali pasiekti neribotas interneto vartotojų skaičius. Taigi, pirma, dėl pasaulinės sklaidos asmeninių teisių pažeidimai gali būti dar sunkesni ir, antra, gali tapti itin sudėtinga nustatyti iš šių pažeidimų kylančios žalos materializavimosi vietą. Tuomet Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad dėl problemų, susijusių su žalos, kilusios dėl informacijos sklaidos, materializavimosi kriterijaus taikymu, reikia atitinkamai priderinti šį kriterijų. Kadangi šio į internetą patalpinto turinio poveikį subjekto asmeninėms teisėms tinkamiau gali įvertinti tariamai nukentėjusiojo asmens interesų centro vietos teismas, Teisingumo Teismas nurodė, kad šis teismas turi jurisdikciją dėl visos žalos, patirtos Europos Sąjungos teritorijoje. Atsižvelgdamas į šį kontekstą Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vieta, kur yra asmens interesų centras, paprastai yra jo įprasta gyvenamoji vieta. Jis pridūrė, jog šis asmuo, be to, turi teisę pareikšti ieškinį dėl visos žalos atlyginimo internete patalpinto turinio skleidėjo įsteigimo valstybės narės teismuose. Šis asmuo nebūtinai turi reikšti ieškinį dėl visos žalos atlyginimo, jis gali kreiptis į kiekvienos valstybės narės, iš kurios teritorijos yra arba buvo pasiekiamas internete patalpintas turinys, teismus. Šie teismai turi jurisdikciją nagrinėti tik jų buvimo valstybės narės teritorijoje padarytos žalos klausimą.

Be kita ko, šiame sprendime Teisingumo Teismas išreiškė poziciją dėl Direktyvos 2000/31⁹⁰ 3 straipsniui teiktinos metodinės reikšmės. Jo nuomone, nors pagal šį straipsnį nereikalaujama jį perkelti į nacionalinę teisę priimti konkrečios kolizinės normos, vis dėlto valstybės narės turi užtikrinti, kad, išskyrus šios direktyvos 3 straipsnio 4 dalyje nustatytomis sąlygomis leidžiamas išimtis, koordinuojamoje srityje elektroninės komercijos paslaugų teikėjui nebūtų taikomi griežtesni reikalavimai nei tie, kurie nustatyti valstybės narės, kur įsisteigęs šis paslaugų teikėjas, galiojančioje materialinėje teisėje.

Be to, Teisingumo Teismui pirmą kartą byloje *Koelzsch* (2011 m. kovo 15 d. sprendimas, byla C-29/10) pateiktas prašymas išaiškinti 1980 m. birželio 19 d. Romos konvencijos dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės⁹¹ 6 straipsnį, susijusį su individualiomis darbo sutartimis, nagrinėjant tarptautinio pobūdžio ginčą, kilusį nutraukus sunkvežimių vairuotojo darbo sutartį. Šios konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje teigiama: „šalių teisė pasirinkti taikytiną teisę darbo sutartyje neatima ir neriboja darbuotojo teisės į apsaugą, kurią jam suteikia privalomos teisės normos, jeigu, nesant pasirinkimo, būtų taikytina teisė pagal šio straipsnio 2 dalį“. Nagrinėjamoje byloje Teisingumo Teismas turėjo aiškinti Romos konvencijos 6 straipsnio 2 dalies a punkte numatytą susiejimo kriterijų. Taigi jis nusprendė, kad ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai darbuotojas atlieka savo darbą daugiau nei vienoje susitariančiojoje valstybėje, valstybė, kurioje darbuotojas, vykdydamas sutartį, paprastai dirba, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, yra valstybė, kurioje arba iš kurios darbuotojas vykdo pagrindinę dalį

⁹⁰ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399).

⁹¹ 1980 m. Romos konvencija dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (konsoliduota redakcija) (OL C 27, 1998, p. 34).

įsipareigojimų darbdaviui, atsižvelgiant į visas tą darbą apibūdinančias aplinkybes. Šioje nuostatoje numatytas kriterijus taikytinas ir tuo atveju, kai darbuotojas dirba daugiau nei vienoje susitariančiojoje valstybėje, jei byla nagrinėjantis teismas gali nustatyti valstybę, su kuria darbas yra glaudžiai susijęs. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad, atsižvelgiant į Romos konvencijos 6 straipsnio tikslą užtikrinti adekvačią darbuotojo apsaugą, šio straipsnio 2 dalies a punkte nustatytas valstybės, kurioje darbuotojas paprastai dirba, kriterijus turi būti aiškinamas plačiai. Lygiai kaip ir 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo⁹² išaiškinime, kurį Teisingumo Teismas pateikė dėl jos 5 straipsnio 1 punkto, valstybės, kur paprastai dirbama, kriterijus turi būti suprantamas kaip susijęs su vieta, kurioje arba iš kurios darbuotojas faktiškai vykdo savo profesinę veiklą, o jei nėra verslo centro, – su vieta, kur jis vykdo didžiąją dalį savo veiklos. Toks aiškinimas atitinka ir naujos nuostatos dėl kolizinių normų, susijusių su individualiomis darbo sutartimis, įtvirtintos Reglamentu Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I)⁹³, formuluotę, visų pirma jo 8 straipsnį.

Teisingumo Teismas galiausiai pridūrė, kad kiek tai susiję su darbu tarptautinių pervežimų sektoriuje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nustatydamas valstybę, kurioje darbuotojas paprastai dirba, turi atsižvelgti į visas šiai veiklai būdingas aplinkybes. Šiuo tikslu jis turi, be kita ko, nustatyti, kurioje valstybėje yra vieta, iš kur darbuotojas vykdo pervežimus, gauna nurodymus pervežti ir organizuoja savo darbą, ir vieta, kur yra darbo priemonės. Taip pat jis turi patikrinti, į kurias vietas daugiausiai vykdomi pervežimai, kur iškraunamos prekės ir į kurią vietą darbuotojas grįžta baigęs darbą.

Policijos ir teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose

Šioje srityje pakaks paminėti bylas *Gueye ir Salmerón Sánchez* (2011 m. rugsėjo 15 d. sprendimas, sujungtos bylos C-483/09 ir C-1/10), kuriose Teisingumo Teismas aiškino Pamatinio sprendimo 2001/220⁹⁴ dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose 2, 3, 8 ir 10 straipsnius ir patikslino, be kita ko, pamatinio sprendimu pripažįstamos nukentėjusiųjų teisės būti išklausytiems apimtį ir jos įtaką bausmėms, kurios bus skirtos baudžiamuosius nusižengimus padariusiems asmenims.

Pirma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šio pamatinio sprendimo 2, 3 ir 8 straipsniai nedraudžia skirti privalomos minimalios trukmės draudimo prisiartinti sankcijos, kuri valstybės narės nacionalinėje teisėje numatyta kaip papildoma bausmė, smurtavusiems šeimoje asmenims, nors patys nukentėjusieji prieštarauja tam, kad tokia sankcija būtų taikoma.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, viena vertus, kiek tai susiję su pamatinio sprendimo 2 straipsnio 1 dalyje nurodytomis pareigomis, jomis siekiama užtikrinti, kad nukentėjusysis galėtų realiai ir prideramai dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą, tačiau tai nereiškia, kad toks privalomas draudimas prisiartinti negali būti skirtas prieš nukentėjusiojo valią. Kita vertus, procesinė teisė būti išklausytam taip, kaip ji suprantama pagal šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio pirmą pastraipą, nesuteikia nukentėjusiesiems jokių teisių nei parenkant bausmių rūšį, nei šių bausmių dydį. Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad baudžiamąją apsaugą nuo smurto šeimoje siekiama ne tik apsaugoti nukentėjusiųjų interesus, bet taip pat ginti bendresnius visuomeninius interesus.

⁹² 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 299, 1972 12 31, p. 32).

⁹³ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6).

⁹⁴ 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose (OL L 82, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 72).

Galiausiai šio pamatinio sprendimo 8 straipsnyje numatyta apsauga, kuria visų pirma siekiama tinkamai apsaugoti nukentėjusį nuo baudžiamojo nusižengimo vykdytojo per baudžiamąjį procesą, negali būti suprantama taip, kad valstybės narės taip pat privalo apsaugoti nukentėjusiuosius nuo netiesioginių pasekmių, kurių vėliau gali atsirasti dėl nacionalinio teismo paskirtų bausmių.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad įpareigojimas taikyti draudimo prisiartinti priemonę pagal nagrinėjamą materialinę teisę nepatenka į minėto pamatinio sprendimo taikymo sritį.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad to paties pamatinio sprendimo 10 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad, atsižvelgiant į specifinę baudžiamųjų nusižengimų šeimoje kategoriją, ja valstybėms narėms leidžiama nevykdyti tarpininkavimo visose baudžiamosiose bylose dėl tokių nusižengimų.

Bendra užsienio ir saugumo politika

Šioje srityje įgyvendindamas ribotą kompetenciją Teisingumo Teismas priėmė tris sprendimus, kurie ypač verti dėmesio.

Bendros užsienio ir saugumo politikos srityje nagrinėdamas Prancūzijos Respublikos pateiktą apeliacinį skundą (2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Prancūzija prieš People's Mojahedin Organization of Iran*, C-27/09 P) dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo⁹⁵, kuriuo panaikintas Sprendimas 2008/583⁹⁶ (toliau – ginčijamas sprendimas) tiek, kiek jis susijęs su *People's Mojahedin Organization of Iran*, Teisingumo Teismas priminė, kad priimdama pradinį sprendimą išaldyti lėšas institucija neprivalo atitinkamam asmeniui ar subjektui iš anksto pranešti apie motyvus, kuriais ketina pagrįsti šio asmens pavardės ar subjekto pavadinimo įtraukimą į Reglamento Nr. 2580/2001⁹⁷ 2 straipsnio 3 dalyje nurodytą sąrašą. Dėl pačios tokios priemonės pobūdžio, kad ji neprarastų savo veiksmingumo, būtina galimybė tokią priemonę priimti netikėtai ir taikyti nedelsiant. Tačiau priimant vėlesnį sprendimą išaldyti lėšas, kuriuo šio reglamento 2 straipsnio 3 dalyje numatytame sąrašė jau esantys asmens pavardė ar organizacijos pavadinimas jame paliekami, toks netikėtumas, siekiant užtikrinti priemonės veiksmingumą, nebūtinai, todėl prieš priimant tokį sprendimą iš esmės turi būti pateikti kaltinimai ir suteikta galimybė atitinkamam asmeniui ar subjektui būti išklaustytiems. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisingą išvadą: kadangi ginčijamu sprendimu *People's Mojahedin Organization of Iran* (toliau – PMOI) pavadinimas buvo paliktas Reglamento Nr. 2580/2001 2 straipsnio 3 dalyje nurodytame sąrašė, Taryba negalėjo apie naujus PMOI atžvilgiu turimus kaltinimus pranešti tuo pačiu metu, kai priėmė ginčijamą sprendimą. Taryba būtinai privalėjo užtikrinti PMOI teisę į gynybą, t. y. pranešti apie jos atžvilgiu turimus kaltinimus ir užtikrinti teisę būti išklaustyti, dar prieš priimdama šį sprendimą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nutarė, kad apsaugos elementas, kurį užtikrina reikalavimas pranešti apie kaltinimus ir teisė pateikti pastabas prieš ribojimus nustatančios priemonės, kaip antai ginčijamas sprendimas, priėmimą yra pagrindinis ir esminis teisės į gynybą elementas. Juo labiau kad tokios priemonės turi didelį poveikį asmenų ir grupių, kurių atžvilgiu jos priimtos, teisėms ir laisvėms.

⁹⁵ 2008 m. gruodžio 4 d. Sprendimas *People's Mojahedin Organization of Iran prieš Tarybą* (T-284/08).

⁹⁶ 2008 m. liepos 15 d. Tarybos sprendimas 2008/583/EB, įgyvendinantis Reglamento (EB) Nr. 2580/2007 dėl specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu, 2 straipsnio 3 dalį ir panaikinantį Sprendimą 2007/868/EB (OL L 188, p. 21).

⁹⁷ 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2580/2001 dėl specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu (OL L 344, p. 70; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 207).

Galiausiai atsižvelgiant į tai, kad teisei į gynybą užtikrinti, kuri aiškiai įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a punkte, turi būti teikiama ypatinga svarba, kai vykdoma procedūra, po kurios priimamas toks sprendimas, kaip antai ginčijamas, Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, kad Taryba neįrodė, jog ginčijamą sprendimą reikėjo priimti taip skubiai, kad ši institucija niekaip negalėjo pranešti PMOI apie jos atžvilgiu gautus naujus įrodymus ir suteikti jai galimybę būti išklausytai prieš priimant ginčijamą sprendimą.

Kitoje byloje, šį kartą dėl Irano Islamo Respublikai taikytų ribojamųjų priemonių siekiant užkirsti kelią branduolinių ginklų platinimui, Teisingumo Teismui apeliacinį skundą pateikė Irano valstybei priklausantis Irano bankas *Bank Melli Iran* su prašymu panaikinti Pirmosios instancijos teismo sprendimą⁹⁸, kuriuo šis atmetė jo ieškinį⁹⁹ dėl jam skirtų priemonių panaikinimo (2011 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Bank Melli Iran prieš Tarybą*, C-548/09 P). Teisingumo Teismas nusprendė, jog veiksmingos teisminės gynybos principas reiškia, kad Sąjungos institucija, priimanti aktą, kuriuo imamasi ribojamųjų priemonių prieš asmenį ar subjektą, turi nurodyti motyvus, kuriais toks aktas yra grindžiamas, kai tik įmanoma – arba tuo momentu, kai priimamas šis aktas, arba bent jau kuo greičiau po jo priėmimo, kad tokie asmenys ar subjektai galėtų pasinaudoti apskundimo teise. Būtent tam, kad būtų laikomasi šio principo, Reglamento Nr. 423/2007¹⁰⁰ 15 straipsnio 3 dalyje numatyta Tarybos pareiga nurodyti konkrečias ir specifines priežastis, dėl kurių buvo priimti sprendimai pagal šio reglamento 7 straipsnio 2 dalį, ir apie jas pranešti atitinkamiems asmenims, subjektams ir organizacijoms. Lėšų įšaldymas turi rimtų pasekmių susijusiems subjektams, nes jis gali riboti naudojimąsi pagrindinėmis teisėmis. Vadinas, šioje nuostatoje numatytą pareigą Taryba turi įvykdyti pranešdama individualiai. Be to, nors iš principo būtinas individualus pranešimas, pakanka konstatuoti, kad pagal šio reglamento 15 straipsnio 3 dalį nereikalaujama jokio konkretaus būdo; šioje dalyje tik minima pareiga „pranešti“. Svarbu užtikrinti šios nuostatos veiksmingumą, t. y. užtikrinti asmenų ir subjektų, su kuriais susijusios pagal minėto reglamento 7 straipsnio 2 dalį priimtos ribojamosios priemonės, veiksmingą teisminę gynybą.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad kiekvieno Bendrijos teisės akto teisinio pagrindo pasirinkimas privalo būti paremtas objektyviomis ir teismine tvarka patikrinamomis aplinkybėmis, kurioms ypač priskirtinas teisės akto tikslas ir turinys. Kaip matyti iš pavadinimo, Reglamentas Nr. 423/2007 susijęs su ribojamųjų priemonių Irano Islamo Respublikai nustatymu. Iš jo konstatuojamųjų dalių ir visų nuostatų matyti, kad juo siekiama, imantis ekonominių ribojamųjų priemonių, užkirsti kelią šios valstybės branduolinei politikai arba ją pristabdyti, atsižvelgiant į ją keliamą riziką. Kovojaama būtent su rizika, kylančia dėl Irano branduolinių ginklų platinimo programos, o ne su bendra branduolinių ginklų platinimo veikla. Aiškiai matyti, kad nagrinėjamo akto tikslas ir turinys susijęs su ekonominių priemonių nustatymu Irano Islamo Respublikai, todėl nebuvo būtina remtis EB 308 straipsniu, ir EB 301 straipsnis buvo pakankamas teisinis pagrindas, nes juo Sąjungai leidžiama imtis veiksmų, kuriais būtų visiškai nutraukti arba iš dalies apriboti ekonominiai santykiai su viena ar keliomis trečiosiomis valstybėmis, ir tokie veiksmai gali apimti su atitinkamos trečiosios valstybės režimu siejamų subjektų, kaip antai *Bank Melli Iran*, lėšų įšaldymą. Dėl būtinybės į teisinių pagrindų sąrašą įtraukti Bendrąją poziciją 2007/140¹⁰¹ pažymėtina, kad EB 301 straipsnyje nurodyta, jog bendrosios pozicijos ar bendrųjų veiksmų reikia tam, kad galima būtų nustatyti Bendrijos priemonės, tačiau nenumatyta, kad šios priemonės turi būti pagrįstos tokia bendrąja pozicija

⁹⁸ 2009 m. spalio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Bank Melli Iran prieš Tarybą* (T-390/08).

⁹⁹ Ieškinys dėl 2008 m. birželio 23 d. Tarybos sprendimo 2008/475/EB, įgyvendinančio Tarybos reglamento (EB) Nr. 423/2007 dėl ribojančių priemonių Iranui 7 straipsnio 2 dalį (OL L 163, p. 29), priedo B lentelės 4 punkto panaikinimo.

¹⁰⁰ 2007 m. balandžio 19 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 423/2007 dėl ribojančių priemonių Iranui (OL L 103, p. 1).

¹⁰¹ 2007 m. vasario 27 d. Tarybos bendroji pozicija 2007/140/BUSP dėl ribojančių priemonių Iranui (OL L 61, p. 49).

ar bendraisiais veiksmais. Tarybos bendrosios pozicijos bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) srityje, kaip antai bendrosios pozicijos 2007/140 ir 2008/479¹⁰², priimamos pagal ES sutartį, remiantis jos 15 straipsniu, o Tarybos reglamentai, kaip antai Reglamentas Nr. 423/2007, priimami pagal EB sutartį. Taigi Taryba galėjo priimti Bendrijos aktą remdamasi tik kompetencija, kuri jai buvo suteikta pagal EB sutartį, nagrinėjamu atveju – pagal EB 60 ir 301 straipsnius.

Toliau dėl Tarybos reglamento Nr. 423/2007¹⁰³ dėl ribojamųjų priemonių Irano Islamo Respublikai Teisingumo Teismas, į kurį kreipėsi *Oberlandesgericht Düsseldorf*, pateikė jo 7 straipsnio 3 ir 4 dalių išaiškinimą (2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Afrasiabi ir kt.*, C-72/11).

Teisingumo Teismas nusprendė, kad šio reglamento 7 straipsnio 3 dalis aiškintina taip, jog netiesioginio galimybės naudotis ekonominiais ištekliais, kaip jie suprantami pagal šio reglamento 1 straipsnio i punktą, suteikimo draudimas apima veiksmus, susijusius su veikiančios, tačiau dar neparengtos eksploatacijai vitrifikacinės krosnies tiekimu ir pastatymu trečiajam asmeniui Irane, kuris, veikdamas šio reglamento IV ir V prieduose nurodyto asmens, subjekto ar organizacijos vardu, nurodymu ar jo kontroliuojamas, ketina eksploatuoti šią krosnį, kad gamintų tokiam asmeniui, subjektui ar organizacijai produktus, kuriuos naudojant gali būti prisidedama prie branduolinių ginklų platinimo šioje valstybėje. Be to, Teisingumo Teismas nutarė, kad šio reglamento 7 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad: a) ji taikytina veiklai, kurioje, vertinant formaliai, negalima įžvelgti šio reglamento 7 straipsnio 3 dalyje nurodyto pažeidimo sudėties, tačiau kuria tiesiogiai ar netiesiogiai siekiama užkirsti kelią šioje nuostatoje įtvirtinto draudimo taikymui ar dėl kurios jis nėra taikomas; b) sąvokos „apgalvotai“ ir „sąmoningai“ apima kumuliacinius žinojimo ir valios aspektus, kurie egzistuoja tuomet, kai nurodytą tikslą ar poveikį turinčioje veikloje dalyvaujantis asmuo sąmoningai jo siekia ar bent jau suvokia, kad jo dalyvavimas gali turėti tokį tikslą ar poveikį, ir sutinka su tokia galimybe.

¹⁰² 2008 m. birželio 23 d. Tarybos bendroji pozicija 2008/479/BUSP, iš dalies keičianti Bendrąją poziciją 2007/140 (OL L 163, p. 43).

¹⁰³ Žr. 100 išnašą.

C – Teisingumo Teismo sudėtis

(2011 m. spalio 7 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

Kolegijos pirmininkas U. Løhmus; pirmasis generalinis advokatas J. Mazák; kolegijų pirmininkai K. Lenaerts ir A. Tizzano; Teisingumo Teismo pirmininkas V. Skouris; kolegijų pirmininkai J. N. Cunha Rodrigues, J.-C. Bonichot, J. Malenovský ir M. Safjan.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjai A. Borg Barthet ir E. Juhász; generalinė advokatė J. Kokott; teisėjas A. Rosas; kolegijos pirmininkė A. Prechal; teisėja R. Silva de Lapuerta; teisėjai K. Schiemann, G. Arestis ir M. Ilešič.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

Generalinė advokatė V. Trstenjak; generalinis advokatas Y. Bot; generalinė advokatė E. Sharpston; teisėjai A. Ó Caoimh, E. Levits ir L. Bay Larsen; generalinis advokatas P. Mengozzi; teisėjas T. von Danwitz; teisėjas A. Arabadjiev.

Ketvirtoje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjas C. G. Fernlund; generalinis advokatas P. Cruz Villalón; teisėja M. Berger; teisėjas J.-J. Kasel; teisėja C. Toader; teisėjas D. Šváby; generalinis advokatas N. Jääskinen; teisėjas E. Jarašiūnas; kancleris A. Calot Escobar.

1. Teisingumo Teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Vassilios Skouris

gimė 1948 m.; Berlyno Laisvojo universiteto Teisės fakulteto diplomas (1970 m.); Hamburgo universiteto konstitucinės ir administracinės teisės mokslų daktaras (1973 m.); Hamburgo universiteto dėstytojas asistentas (1972–1977 m.); Bylefeldo universiteto viešosios teisės dėstytojas (1978 m.); Salonikų universiteto viešosios teisės dėstytojas (1982 m.); vidaus reikalų ministras (1989 m. ir 1996 m.); Kretos universiteto administracijos tarybos narys (1983–1987 m.); Salonikų Tarptautinės ir Europos ekonominės teisės centro direktorius (1997–2005 m.); Graikijos Europos teisės asociacijos pirmininkas (1992–1994 m.); Graikijos nacionalinio tyrimų komiteto narys (1993–1995 m.); Vyriausiojo Graikijos tarnautojų atrankos komiteto narys (1994–1996 m.); Tryro Europos teisės akademijos Mokslo tarybos narys (nuo 1995 m.); Graikijos nacionalinės teisėjų mokyklos Administracinės tarybos narys (1995–1996 m.); Užsienio reikalų ministerijos Mokslo tarybos narys (1997–1999 m.); Graikijos ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos pirmininkas (1998 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 1999 m. birželio 8 d.; Teisingumo Teismo pirmininkas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Antonio Tizzano

gimė 1940 m.; Romos „La Sapienza“ universiteto Europos Sąjungos teisės dėstytojas; Neapolio „Istituto Orientale“ (1969–1979 m.) ir „Federico II“ universiteto (1979–1992 m.), Katanijos universiteto (1969–1977 m.) ir Mogadišo universiteto (1967–1972 m.) dėstytojas; advokatas prie Italijos Kasacinio Teismo; Italijos Respublikos nuolatinės atstovybės prie Europos Bendrijų patarėjas teisės klausimais (1984–1992 m.); Italijos delegacijos narys derybose dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo į Europos Bendrijas, dėl Suvestinio Europos Akto ir dėl Europos Sąjungos sutarties; daugelio publikacijų, įskaitant Europos sutarčių komentarus ir Europos Sąjungos kodeksus, autorius; žurnalo „Il Diritto dell’Unione Europea“ steigėjas ir vyriausiasis redaktorius nuo 1996 m.; kelių teisinių leidinių vadovų arba redakcinių kolegijų narys; daugelio tarptautinių kongresų pranešėjas; įvairiose tarptautinėse institucijose, įskaitant Hagos tarptautinės teisės akademiją (1987 m.), vykusių konferencijų ir paskaitų dalyvis ir pranešėjas; nepriklausomų ekspertų grupės Europos Bendrijų Komisijos finansinei veiklai įvertinti narys (1999 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2000 m. spalio 7 d. iki 2006 m. gegužės 3 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. gegužės 4 d.

José Narciso da Cunha Rodrigues

gimė 1940 m.; ėjo įvairias pareigas teisėsaugos institucijose (1964–1977 m.); pagal Vyriausybės įgaliojimą vykdė įvairias su teismų sistemos reformos tyrimų atlikimu ir koordinavimu susijusias užduotis; Vyriausybės atstovas Europos žmogaus teisių komisijoje ir Europos Žmogaus Teisių Teisme (1980–1984 m.); Europos Tarybos Žmogaus teisių koordinacinio komiteto ekspertas (1980–1985 m.); darbo grupės dėl Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso reformos narys; *Procurador- Geral da República* (1984–2000 m.); Europos Sąjungos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) Priežiūros komiteto narys (1999–2000 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2000 m. spalio 7 d.

Allan Rosas

gimė 1948 m.; 1977 m. Turku universitete (Suomija) suteiktas teisės mokslų daktaro laipsnis; teisės dėstytojas Turku universitete (1978–1981 m.) ir *Åbo Akademi* (Turku / Åbo) (1981–1996 m.); šio universiteto Žmogaus teisių instituto direktorius (1985–1995 m.); įvairios atsakingos akademinės pareigos šalyje ir užsienyje; mokslo draugijų narys; daugelio tarptautinių ir nacionalinių tyrimo projektų ir programų, visų pirma Bendrijos teisės, tarptautinės teisės, žmogaus teisių ir pagrindinių teisių, konstitucinės teisės ir lyginamosios viešojo administravimo teisės srityse koordinatorius; kaip delegacijų narys arba patarėjas atstovavo Suomijos vyriausybei įvairiose tarptautinėse konferencijose ir susitikimuose; ekspertas Suomijos teisinio gyvenimo klausimais Vyriausybės ar Parlamento komisijose, Jungtinėse Tautose, UNESCO, ESBO ir Europos Taryboje; nuo 1995 m. – Europos Komisijos Teisės tarnybos vyresnysis patarėjas užsienio santykių klausimais; nuo 2001 m. kovo mėn. – Europos Komisijos Teisės tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotojas; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2002 m. sausio 17 d.

Rosario Silva de Lapuerta

gimė 1954 m.; teisės diplomas (Madrido „Complutense“ universitetas); Malagos *Abogado del Estado*; Transporto, turizmo ir komunikacijų ministerijos Teisės skyriaus, o vėliau – Užsienio reikalų ministerijos Teisės tarnybos *Abogado del Estado*; Valstybės teisės tarnybos, atsakingos už bylas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme, *Abogado del Estado-Jefe* ir *Abogacía General del Estado* (Teisingumo ministerija) Bendrijos ir tarptautinės teisės pagalbos tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotoja; Komisijos darbo grupės dėl Bendrijos teismų sistemos ateities narė; Ispanijos delegacijos „Pirmininkavimo draugijos“ dėl Bendrijos teismų sistemos reformos pagal Nicos sutartį ir Europos Sąjungos Tarybos *ad hoc* „Teisingumo Teismo“ darbo grupės vadovė; Madrido diplomatijos mokyklos Bendrijos teisės dėstytoja; žurnalo „Noticias de la Unión Europea“ redakcinės kolegijos narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2003 m. spalio 7 d.

Koen Lenaerts

gimė 1954 m.; teisės diplomas ir teisės mokslų daktaras (Liuvono katalikų universitetas); Teisės magistras ir viešojo administravimo magistras (Harvardo universitetas); asistentas (1979–1983 m.), o nuo 1983 m. – Europos Sąjungos teisės dėstytojas Liuvono katalikų universitete; Teisingumo Teismo teisės referentas (1984–1985 m.); Europos koledžo Briugėje dėstytojas (1984–1989 m.); Briuselio advokatūros narys (1986–1989 m.); Harvardo teisės mokyklos kviestinis dėstytojas (1989 m.); Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 1989 m. rugsėjo 25 d. iki 2003 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Juliane Kokott

gimė 1957 m.; teisės studijos Bonos ir Ženevos universitetuose; magistrė (LL.M) (Amerikos universitetas, Vašingtonas); teisės mokslų daktarė (Heidelbergo universitetas, 1985 m.; Harvardo universitetas, 1990 m.); Berklio universiteto kviestinė dėstytoja (1991 m.); Augsburgio (1992 m.), Heidelbergo (1993 m.) ir Diuseldorfo (1994 m.) universitetų Vokietijos ir užsienio šalių viešosios teisės, tarptautinės teisės ir Europos teisės dėstytoja; Vokietijos vyriausybės teisėja *ad interim* Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Sutaikymo ir arbitražo teisme; Federalinės konsultacinės tarybos dėl globalinių pasikeitimų (WBGU) pirmininko pavaduotoja (1996 m.); Sankt Galeno universiteto Teisės fakulteto tarptautinės teisės, tarptautinės verslo teisės ir Europos teisės dėstytoja (1999 m.); Sankt Galeno universiteto Europos ir tarptautinės verslo teisės instituto direktorė (2000 m.); Sankt Galeno universiteto Verslo teisės specializacijos programos direktoriaus pavaduotoja (2001 m.); Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2003 m. spalio 7 d.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

gimė 1937 m.; teisės studijos Kembridžo universitete; baristeris (1964–1980 m.); *Queen's Counsel* (1980–1986 m.); *High Court of England and Wales* teisėjas (1986–1995 m.); *Lord Justice of Appeal* (1995–2003 m.); *Honourable Society of the Inner Temple* vyresnysis narys (nuo 1985 m.) ir išdininkas (2003 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. sausio 8 d.

Endre Juhász

gimė 1944 m.; Segedo universiteto teisės diplomas (Vengrija, 1967 m.); išlaikė Vengrijos advokatūros egzaminus (1970 m.); trečiojo ciklo lyginamosios teisės studijos Strasbūro universitete (1969–1972 m.); Užsienio prekybos ministerijos Teisės departamento pareigūnas (1966–1974 m.), direktorius teisės aktų leidybos klausimais (1973–1974 m.); Vengrijos ambasados Briuselyje pirmasis atašė prekybos klausimais, atsakingas už Bendrijos klausimus (1974–1979 m.); Užsienio prekybos ministerijos direktorius (1979–1983 m.); Vengrijos ambasados Vašingtone (Jungtinės Amerikos Valstijos) pirmasis atašė prekybos klausimais, vėliau – patarėjas prekybos klausimais (1983–1989 m.); generalinis direktorius Prekybos ministerijos ir Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijoje (1989–1991 m.); vyriausiasis derybininkas dėl Asociacijos sutarties tarp Vengrijos Respublikos ir Europos Bendrijų ir jų valstybių narių (1990–1991 m.); Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijos generalinis sekretorius, Europos reikalų biuro direktorius (1992 m.); Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijos valstybės sekretorius (1993–1994 m.); Pramonės ir prekybos ministerijos valstybės sekretorius, Europos reikalų tarnybos pirmininkas (1994 m.); nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius, Vengrijos Respublikos diplomatinės misijos prie Europos Sąjungos vadovas (1995 m. sausio mėn.–2003 m. gegužės mėn.); vyriausiasis derybininkas dėl Vengrijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą (1998 m. liepos mėn.–2003 m. balandžio mėn.); ministras be portfelio Europos integracijos klausimams koordinuoti (nuo 2003 m. gegužės mėn.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

George Arestis

gimė 1945 m.; Atėnų universiteto teisės diplomas (1968 m.); Kenterberio Kento universiteto lyginamosios politikos ir valdymo magistras (M. A.) (1970 m.); praktikuojantis advokatas Kipre (1972–1982 m.); Rajono teismo teisėjas (nuo 1982 m.); Rajono teismo pirmininkas (nuo 1995 m.); Nikosijos rajono teismo administracijos vadovas (1997–2003 m.); Kipro Aukščiausiojo Teismo teisėjas (2003 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

gimė 1947 m.; Maltos karališkojo universiteto teisės mokslų daktaras (1973 m.); 1975 m. priimtas į Maltos valstybės tarnybą *Notary to Government* pareigoms; Respublikos patarėjas (1978 m.), pirmasis Respublikos patarėjas (1979 m.); Generalinio prokuroro padėjėjas (1988 m.); Maltos Respublikos prezidento paskirtas generalinis prokuroras (1989 m.); Maltos universiteto civilinės teisės ne visą darbo dieną dirbantis dėstytojas (1985–1989 m.); Maltos universiteto Tarybos narys (1998–2004 m.); Teisingumo vykdymo komisijos narys (1994–2004 m.); Maltos arbitražo centro valdytojų komiteto narys (1998–2004 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Marko Ilešič

gimė 1947 m.; teisės mokslų daktaras (Liublianos universitetas); lyginamosios teisės specializacija (Strasbūro ir Koimbros universitetai); teisėjo egzaminas; civilinės, komercinės ir tarptautinės privatinės teisės dėstytojas; Liublianos universiteto Teisės fakulteto prodekanas (1995–2001 m.) ir dekanas (2001–2004 m.); daugelio teisės publikacijų autorius; Liublianos Darbo teismo garbės teisėjas ir kolegijos pirmininkas (1975–1986 m.); Slovėnijos Sporto teismo pirmininkas (1978–1986 m.); Liublianos Biržos arbitražo kolegijos pirmininkas; Jugoslavijos (iki 1991 m.) ir Slovėnijos (nuo 1991 m.) Prekybos rūmų arbitras; Paryžiaus Tarptautinių prekybos rūmų arbitras; UEFA ir FIFA apeliacinio teismo teisėjas; Slovėnijos teisininkų draugijų sąjungos pirmininkas (1993–2005 m.); „International Law Association“, Tarptautinio jūrų komiteto ir daugelio kitų tarptautinių teisės asociacijų narys; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Jiří Malenovský

gimė 1950 m.; Prahos Karolio universiteto teisės mokslų daktaras (1975 m.); Brno „Masaryk“ universiteto vyresnysis dėstytojas (1974–1990 m.), prodekanas (1989–1991 m.) bei Tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės katedros vedėjas (1990–1992 m.); Čekoslovakijos Konstitucinio Teismo teisėjas (1992 m.); ambasadorius prie Europos Tarybos (1993–1998 m.); Europos Tarybos ministrų atstovų komiteto pirmininkas (1995 m.); generalinis direktorius Užsienio reikalų ministerijoje (1998–2000 m.); Tarptautinės teisės asociacijos Čekijos ir Slovakijos padalinio pirmininkas (1999–2001 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (2000–2004 m.); Teisės aktų leidžiamosios tarybos narys (1998–2000 m.); Nuolatinio arbitražo teismo Hagoje narys (nuo 2000 m.); Brno „Masaryk“ universiteto tarptautinės viešosios teisės dėstytojas (2001 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Uno Lõhmus

gimė 1952 m.; teisės mokslų daktaras nuo 1986 m., advokatas (1977–1998 m.); Tartu universiteto baudžiamosios teisės kviestinis dėstytojas; Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjas (1994–1998 m.); Estijos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas (1998–2004 m.); Konstitucinės teisės komisijos narys; Baudžiamojo kodekso rengimo darbo grupės konsultantas; Baudžiamojo proceso kodekso rengimo darbo grupės narys; kelių darbų žmogaus teisių ir konstitucinės teisės tema autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Egils Levits

gimė 1955 m.; Hamburgo universiteto teisės ir politikos mokslų diplomas; Kylio universiteto Teisės fakulteto mokslo darbuotojas; Latvijos Seimo patarėjas tarptautinės teisės, konstitucinės teisės ir teisėkūros reformos klausimais; Latvijos Respublikos ambasadorius Vokietijoje ir Šveicarijoje (1992–1993 m.), Austrijoje, Šveicarijoje ir Vengrijoje (1994–1995 m.); ministro pirmininko pavaduotojas ir teisingumo ministras, einantis užsienio reikalų ministro pareigas (1993–1994 m.); ESBO sutaikymo ir arbitražo teismo taikintojas (nuo 1997 m.); Nuolatinio arbitražo teismo narys (nuo 2001 m.); 1995 m. išrinktas Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėju, perrinktas 1998 m. ir 2001 m.; įvairių publikacijų konstitucinės teisės ir administracinės teisės, teisėkūros reformos ir Bendrijos teisės temomis autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Aindrias Ó Caoimh

gimė 1950 m.; civilinės teisės bakalauras (Airijos nacionalinis universitetas, Dublino universiteto koledžas, 1971 m.); baristeris („King’s Inns“, 1972 m.); Europos teisės aukštesniosios pakopos studijų diplomą (Dublino universiteto koledžas, 1977 m.); Airijos advokatūros baristeris (1972–1999 m.); Europos teisės lektorius („King’s Inns“, Dublinas); *Senior Counsel* (1994–1999 m.); Airijos vyriausybės atstovas daugelyje bylų Europos Bendrijų Teisingumo Teisme; Airijos *High Court* teisėjas (nuo 1999 m.); *Honorable Society of King’s Inns* seniūnas (*bencher*) (nuo 1999 m.); Airijos Europos teisės draugijos viceprezidentas; Tarptautinės teisės asociacijos (Airijos padalinio) narys; Teisingumo Teismo teisėjo Andreas O’Keeffe (Aindrias Ó Caoimh) (1974–1985 m.) sūnus; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. spalio 13 d.

Lars Bay Larsen

gimė 1953 m.; Kopenhagos universiteto politikos mokslų diplomą (1976 m.); teisės diplomą (1983 m.); Teisingumo ministerijos tarnautojas (1983–1985 m.); Kopenhagos universiteto šeimos teisės dėstytojas (1984–1991 m.), vėliau – asocijuotasis dėstytojas (1991–1996 m.); *Advokatsamfund* skyriaus vedėjas (1985–1986 m.); Teisingumo ministerijos skyriaus vedėjas (1986–1991 m.); priimtas į advokatūrą (1991 m.); Teisingumo ministerijos skyriaus vedėjas (1991–1995 m.); Policijos departamento direktorius (1995–1999 m.); Teisės departamento direktorius (2000–2003 m.); Danijos Karalystės atstovas K 4 komitete (1995–2000 m.), Pagrindinėje Šengeno grupėje (1996–1998 m.) ir Europolo vykdomojoje taryboje (1998–2000 m.); *Højesteret* teisėjas (2003–2006 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. sausio 11 d.

Eleanor Sharpston

gimė 1955 m.; ekonomikos, kalbų ir teisės studijos Kembridžo „King’s“ koledže (1973–1977 m.); Oksfordo „Corpus Christi“ koledžo asistentė ir mokslo darbuotoja (1977–1980 m.); priimta į advokatūrą (*Middle Temple*, 1980 m.); baristerė (1980–1987 m. ir 1990–2005 m.); generalinio advokato, vėliau teisėjo Gordon Slynn padėjėja (1987–1990 m.); Londono universiteto koledžo Europos teisės ir lyginamosios teisės dėstytoja (*Director of European Legal Studies*) (1990–1992 m.); Kembridžo universiteto Teisės fakulteto dėstytoja (*Lecturer*) (1992–1998 m.), vėliau asocijuotoji dėstytoja (*Affiliated Lecturer*) (1998–2005 m.); Kembridžo „King’s“ koledžo *fellow* (1992–2010 m.); Kembridžo „King’s“ koledžo *Emeritus fellow* (nuo 2011 m.); Kembridžo Europos teisės studijų centro asocijuotoji dėstytoja ir mokslo darbuotoja (*Senior Research Fellow*) (1998–2005 m.); *Queen’s Counsel* (1999 m.); *Bencher of Middle Temple* (2005 m.); Oksfordo „Corpus Christi“ koledžo *Honorary fellow* (2010 m.); LL.D (h.c.) Glazgas (2010 m.) ir Notingamas Trentas (2011 m.); Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2006 m. sausio 11 d.

Paolo Mengozzi

gimė 1938 m.; Bolonijos universiteto tarptautinės teisės dėstytojas ir Žano Monė Europos bendrijos teisės katedros vedėjas; Madrido „Karlo III“ universiteto daktaras *honoris causa*; „Johns Hopkins“ (Bolonijos centras), „St. Johns“ (Niujorkas), Džordžtauno, Paryžiaus II, „Georgia“ (Atėnai) universitetų ir Tarptautinio universitetinio instituto (Liuksemburgas) kviestinis dėstytojas; Nijmegeno universiteto Europos Verslo teisės „Pallas“ programos koordinatorius; Europos Bendrijų Komisijos patariamojo komiteto viešųjų pirkimų klausimais narys; valstybės sekretoriaus pavaduotojas prekybos ir pramonės klausimais Italijos pirmininkavimo Tarybai laikotarpiu; Europos bendrijos darbo grupės dėl Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) narys ir Hagos tarptautinės teisės akademijos tyrimų centro 1997 m. sesijos, skirtos PPO, pirmininkas; Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 1998 m. kovo 4 d. iki 2006 m. gegužės 3 d.; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. gegužės 4 d.

Pernilla Lindh

gimė 1945 m.; Lundo universiteto teisės diplomas; Trolhetano pirmosios instancijos teismo teisės referentė ir teisėja (1971–1974 m.); Stokholmo apeliacinio teismo teisės referentė (1974–1975 m.); Stokholmo pirmosios instancijos teismo teisėja (1975 m.); Stokholmo apeliacinio teismo pirmininko patarėja teisės ir administraciniais klausimais (1975–1978 m.); reikalų patikėtinė Nacionalinėje teismų administracijoje (*Domstolverket*) (1977 m.); Teisingumo kanclerio (*Justice Chancellor*) kabineto patarėja (1979–1980 m.); Stokholmo apeliacinio teismo teisėja asesorė (1980–1981 m.); Prekybos ministerijos patarėja teisės klausimais (1981–1982 m.); Užsienio reikalų ministerijos patarėja teisės klausimais, vėliau – Teisės departamento direktorė ir generalinė direktorė (1982–1995 m.); 1992 m. ambasadorės rangas; *Swedish Market Court* viceprezidentė; atsakinga už teisės ir institucinius klausimus EEE derybose (ELPA grupės vicepirmininkė, vėliau – pirmininkė) ir derybose dėl Švedijos Karalystės stojimo į Europos Sąjungą; Pirmosios instancijos teismo teisėja nuo 1995 m. sausio 18 d. iki 2006 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2006 m. spalio 7 d. iki 2011 m. spalio 6 d.

Yves Bot

gimė 1947 m.; Teisės fakulteto (Ruanas) diplomas; teisės mokslų daktaras (Paryžiaus II Panteono-Aso universitetas); Teisės fakulteto (Le Manas) dėstytojas; Le Mano prokuratūros prokuroro padėjėjas, vėliau – pirmasis padėjėjas (1974–1982 m.); Respublikos prokuroras prie Djepo apygardos teismo (1982–1984 m.); Respublikos prokuroro pavaduotojas prie Strasbūro apygardos teismo (1984–1986 m.); Respublikos prokuroras prie Bastjos apygardos teismo (1986–1988 m.); generalinis advokatas prie Kano apeliacinio teismo (1988–1991 m.); Respublikos prokuroras prie Le Mano apygardos teismo (1991–1993 m.); teisingumo ministro patarėjas (1993–1995 m.); Respublikos prokuroras prie Nantero apygardos teismo (1995–2002 m.); Respublikos prokuroras prie Paryžiaus apygardos teismo (2002–2004 m.); generalinis prokuroras prie Paryžiaus apeliacinio teismo (2004–2006 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Ján Mazák

gimė 1954 m.; teisės mokslų daktaras („Pavol Jozef Safarik“ universitetas Košicėje, 1978 m.); civilinės teisės (1994 m.) ir Bendrijos teisės dėstytojas (2004 m.); Teisės fakulteto (Košicė) Bendrijos teisės instituto direktorius (2004 m.); Košicės apygardos teismo teisėjas (1980 m.); Košicės miesto teismo vicepirmininkas (1982 m.) ir pirmininkas (1990 m.); Slovakijos advokatų asociacijos narys (1991 m.); Konstitucinio Teismo patarėjas teisės klausimais (1993–1998 m.); teisingumo viceministras (1998–2000 m.); Konstitucinio Teismo pirmininkas (2000–2006 m.); Venecijos komisijos narys (2004 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Jean-Claude Bonichot

gimė 1955 m.; Meco universiteto teisės diplomas, Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas, studijos Nacionalinėje administravimo mokykloje (*École nationale d'administration*); Valstybės Tarybos *rapporteur* (1982–1985 m.), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 m. ir 1992–1999 m.), asesorius (1999–2000 m.), Ginčų skyriaus 6-ojo poskyrio pirmininkas (2000–2006 m.); Teisingumo Teismo teisės referentas (1987–1991 m.); Darbo, užimtumo ir profesinio mokymo reikalų ministro kabineto vadovas, vėliau – Viešosios tarnybos ir administracijos modernizavimo ministro kabineto vadovas (1991–1992 m.); Valstybės Tarybos misijos teisės klausimais prie Nacionalinės pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų sveikatos draudimo kasos vadovas (2001–2006 m.); Meco universiteto dėstytojas (1988–2000 m.), vėliau Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto dėstytojas (nuo 2000 m.); daugelio publikacijų administracinės teisės, Bendrijos teisės ir Europos žmogaus teisių teisės srityse autorius; „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“ leidinio steigėjas ir redakcinio komiteto pirmininkas; „Bulletin juridique des collectivités locales“ leidinio vienas steigėjų ir redakcinio komiteto narys; Planavimo, urbanistikos ir apgyvendinimo institucijų ir teisės tyrimo grupės mokslo tarybos pirmininkas; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Thomas von Danwitz

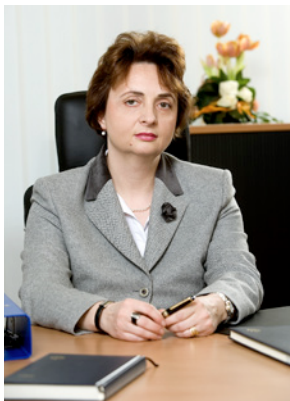
gimė 1962 m.; studijavo Bonoje, Ženevoje ir Paryžiuje; išlaikė valstybinį teisės egzaminą (1986 m. ir 1992 m.); teisės mokslų daktaras (Bonos universitetas, 1988 m.); Nacionalinės administravimo mokyklos tarptautinis viešojo administravimo diplomas (*École nationale d'administration*, 1990 m.), habilituotasis daktaras (Bonos universitetas, 1996 m.); Rūro universiteto Teisės fakulteto Vokietijos viešosios teisės ir Europos teisės dėstytojas (Bochumas, 1996–2003 m.), dekanas (2000–2001 m.); Vokietijos viešosios teisės ir Europos teisės dėstytojas (Kelno universitetas, 2003–2006 m.); Viešosios teisės ir administracinių mokslų instituto direktorius (2006 m.); Fletčerio teisės ir diplomatijos mokyklos (2000 m.), Fransua Rablė universiteto (Turas, 2001–2006 m.) ir Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto (2005–2006 m.) kviestinis dėstytojas; Fransua Rablė universiteto (Turas, 2010 m.) daktaras *honoris causa*; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Verica Trstenjak

gimė 1962 m.; teisėjo egzaminas (1987 m.); Liublianos universiteto teisės mokslų daktarė (1995 m.); teisės ir valstybės teorijos (doktrinos) bei privatinės teisės dėstytoja (nuo 1996 m.); tyrinėtoja; doktorantūros studijos Ciuricho universitete, Vienos universiteto lyginamosios teisės institute, Makso Planko tarptautinės privatinės teisės institute Hamburge, Amsterdamo laisvajame universitete; Vienos universiteto, Fribūro universiteto (Vokietija) ir Bucerijaus teisės mokyklos Hamburge kviestinė dėstytoja; Mokslo ir technologijos ministerijos teisės skyriaus vedėja (1994–1996 m.) ir valstybės sekretorė (1996–2000 m.); Vyriausybės generalinė sekretorė (2000 m.); Studijos apie Europos civilinį kodeksą darbo grupės narė nuo 2003 m.; Humbolto tyrimo projekto vadovė; daugiau nei šimto teisės straipsnių ir kelių knygų apie Europos teisę ir privatinę teisę autorė; Slovėnijos teisininkų asociacijos premija „2003 metų teisininkas“; kelių teisės leidinių redakcinės kolegijos narė; Slovėnijos teisininkų asociacijos generalinė sekretorė, kelių teisininkų asociacijų, tarp jų – „Gesellschaft für Rechtsvergleichung“, narė; Pirmosios instancijos teismo teisėja nuo 2004 m. liepos 7 d. iki 2006 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2006 m. spalio 7 d.

Alexander Arabadjiev

gimė 1949 m.; teisės studijos (Šv. Klemenso iš Ochridos universitetas, Sofija); Blagojevgrado apylinkės teismo teisėjas (1975–1983 m.); Blagojevgrado apygardos teismo teisėjas (1983–1986 m.); Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1986–1991 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (1991–2000 m.); Europos žmogaus teisių komisijos narys (1997–1999 m.); Europos konvento dėl Europos ateities narys (2002–2003 m.); Parlamento narys (2001–2006 m.); stebėtojas Europos Parlamente; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2007 m. sausio 12 d.

Camelia Toader

gimė 1963 m.; teisės diplomas (1986 m.); teisės mokslų daktarė (Bukarešto universitetas, 1997 m.); Buftios pirmosios instancijos teismo teisėja stažuotoja (1986–1988 m.); Bukarešto 5-ojo sektoriaus pirmosios instancijos teismo teisėja (1988–1992 m.); priimta į Bukarešto advokatūrą (1992 m.); Bukarešto universiteto civilinės teisės ir Europos sutarčių teisės lektorė (1992–2005 m.), vėliau dėstytoja (2005–2006 m.); doktorantūros studijos ir mokslo tyrimai Makso Planko tarptautinės privatinės teisės institute Hamburge (1992–2004 m.); Teisingumo ministerijos Europos integracijos skyriaus vadovė (1997–1999 m.); Aukščiausiojo kasacinio ir teisingumo teismo teisėja (1999–2006 m.); Vienos universiteto kvietinė dėstytoja (2000 m. ir 2001 m.); Bendrijos teisės dėstytoja Nacionaliniame teisėjų institute (2003 m. ir 2005–2006 m.); kelių teisinių leidinių redakcinių kolegijų narė; nuo 2010 m. Tarptautinės lyginamosios teisės akademijos asocijuotoji narė ir Rumunijos akademijos Teisės tyrimų instituto Europos teisės studijų centro garbės tyrinėtoja; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2007 m. sausio 12 d.

Jean-Jacques Kasel

gimė 1946 m.; teisės mokslų daktaras, specialus diplomas administracinės teisės srityje (Laisvasis Briuselio universitetas, 1970 m.); Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas (*Ecofin*, 1972 m.); advokato praktika; *Banque de Paris et des Pays Bas* patarėjas teisės klausimais (1972–1973 m.); Užsienio reikalų ministerijos atašė, vėliau – sekretorius (1973–1976 m.); Ministrų tarybos darbo grupių pirmininkas (1976 m.); Ambasados (Paryžius) pirmasis sekretorius, nuolatinio atstovo prie EBPO pavaduotojas (atsakingas už ryšius su UNESCO, 1976–1979 m.); Vyriausybės vicepirmininko kabineto vadovas (1979–1980 m.); Europos politinio bendradarbiavimo darbo grupių (Azija, Afrika, Lotynų Amerika) pirmininkas; Europos Bendrijų Komisijos Pirmininko patarėjas, vėliau Pirmininko kabineto vadovo pavaduotojas (1981 m.); Ministrų Tarybos generalinio sekretoriato biudžeto ir statuto direktorius (1981–1984 m.); Projektų vadovas nuolatinėje atstovybėje prie Europos Bendrijų (1984–1985 m.); Biudžeto komiteto pirmininkas; įgaliotasis ministras, Politikos ir kultūros reikalų direktorius (1986–1991 m.); Ministro pirmininko patarėjas diplomatiniais klausimais (1986–1991 m.); ambasadorius Graikijai (1989–1991 m., nereziduojantis), Politikos komiteto pirmininkas (1991 m.); ambasadorius, nuolatinis atstovas prie Europos Bendrijų (1991–1998 m.); COREPER pirmininkas (1997 m.); ambasadorius (Briuselis, 1998–2002 m.); nuolatinis atstovas prie NATO (1998–2002); Rūmų maršalas ir Jo Prakilnybės Didžiojo Hercogo kabineto vadovas (2002–2007 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2008 m. sausio 15 d.

Marek Safjan

gimė 1949 m.; teisės mokslų daktaras (Varšuvos universitetas, 1980 m.); habilituotasis teisės mokslų daktaras (Varšuvos universitetas, 1990 m.); tituluotasis teisės mokslų profesorius (1998 m.); Varšuvos universiteto Civilinės teisės instituto direktorius (1992–1996 m.); Varšuvos universiteto prorektorius (1994–1997 m.); Prancūzų teisės kultūros Henri Capitant draugijos (*Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française*) Lenkų skyriaus generalinis sekretorius (1994–1998 m.); Lenkijos atstovas Europos Tarybos bioetikos komitete (1991–1997 m.); Konstitucinio Tribunolo teisėjas (1997–1998 m.), vėliau – šio Tribunolo pirmininkas (1998–2006 m.); Lyginamosios teisės tarptautinės akademijos narys (nuo 1994 m.) ir jos pirmininko pavaduotojas (nuo 2010 m.), Tarptautinės teisės, etikos ir mokslų asociacijos narys (nuo 1995 m.), Lenkijos Helsinkio komiteto narys; Lenkijos menų ir mokslų akademijos narys; Europos Tarybos generalinio sekretoriaus suteiktas *pro merito* medalis (2007 m.); daugelio publikacijų civilinės, medicinos ir Europos teisės klausimais autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Daniel Šváby

gimė 1951 m.; teisės mokslų daktaras (Bratislavos universitetas); Bratislavos apylinkės teismo teisėjas; Bratislavos apeliacinio teismo civilinių bylų teisėjas ir pirmininko pavaduotojas; Teisingumo ministerijos Teisės instituto Civilinės ir šeimos teisės skyriaus narys; Aukščiausiojo Teismo komercinių bylų pakaitinis teisėjas; Europos žmogaus teisių komisijos (Strasbūras) narys; Konstitucinio Teismo teisėjas (2000–2004 m.); Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d. iki 2009 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Maria Berger

gimė 1956 m.; teisės ir ekonomikos studijos (1975–1979 m.), teisės mokslų daktarė; Insbruko universiteto Viešosios teisės ir politikos mokslų instituto asistentė ir dėstytoja (1979–1984 m.); Federalinės mokslo ir tyrimų ministerijos administratorė, vėliau – skyriaus vadovo pavaduotoja (1984–1988 m.); už Europos Sąjungos klausimus Federalinėje kanceliarijoje atsakingas asmuo (1988–1989 m.); Federalinės kanceliarijos Europos integracijos skyriaus vedėja (Austrijos pasirengimas narystei Europos Sąjungoje) (1989–1992 m.); ELPA priežiūros institucijos vadovė Ženevoje ir Briuselyje (1993–1994 m.); Kremso universiteto prie Dunojaus prorektorė (1995–1996 m.); Europos Parlamento narė (1996 m. lapkričio mėn.–2007 m. sausio mėn. ir 2008 m. gruodžio mėn.–2009 m. liepos mėn.) ir Teisės reikalų komiteto narė; Europos konvento dėl Europos ateities pakaitinė narė (2002 m. vasario mėn.–2003 m. liepos mėn.); Pergo miesto tarybos narė (1997 m. rugsėjo mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); federalinė teisingumo ministrė (2007 m. sausio mėn.–2008 m. gruodžio mėn.); Teisingumo Teismo teisėja nuo 2009 m. spalio 7 d.

Niilo Jääskinen

gimė 1958 m.; teisės diplomas (1980 m.), aukštesnės pakopos teisės diplomas (1982 m.), daktaro disertacija Helsinkio universitete (2008 m.); Helsinkio universiteto dėstytojas (1980–1986 m.); Rovaniemi apylinkės teismo teisės referentas ir laikinasis teisėjas (1983–1984 m.); Teisingumo ministerijos patarėjas teisės klausimais (1987–1989 m.), vėliau – Europos teisės skyriaus vedėjas (1990–1995 m.); Užsienio reikalų ministerijos patarėjas teisės klausimais (1989–1990 m.); Suomijos Parlamento Didžiosios komisijos sekretorius ir patarėjas Europos klausimais (1995–2000 m.); Vyriausiojo administracinio teismo laikinasis teisėjas (2000 m. liepos mėn.–2002 m. gruodžio mėn.), vėliau – teisėjas (2003 m. sausio mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); vykstant deryboms dėl Suomijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą – už teisės ir institucinius klausimus atsakingas asmuo; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Pedro Cruz Villalón

gimė 1946 m.; Sevilijos universiteto teisės diplomas (1963–1968 m.) ir teisės mokslų daktaras (1975 m.); trečiosios pakopos studijos Breisgau Fribūro universitete (1969–1971 m.); Sevilijos universiteto politikos teisės profesorius (1978–1986 m.); Sevilijos universiteto Konstitucinės teisės katedros vedėjas (1986–1992 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo teisės referentas (1986–1987 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo teisėjas (1992–1998 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo pirmininkas (1998–2001 m.); Berlyno mokslų kolegijos (*Wissenschaftskolleg*) narys (2001–2002 m.); Madrido autonominio universiteto Konstitucinės teisės katedros vedėjas (2002–2009 m.); renkamas Valstybės Tarybos narys (2004–2009 m.); daugelio publikacijų autorius; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2009 m. gruodžio 14 d.

Alexandra (Sacha) Prechal

gimė 1959 m.; studijavo teisę (Groningeno universitetas, 1977–1983 m.); įgijo teisės daktaro laipsnį (Amsterdamo universitetas, 1995 m.); dėstė teisę Maastrichto universiteto Teisės fakultete (1983–1987 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1987–1991 m.); dėstė Amsterdamo universiteto Teisės fakulteto Europos institute (1991–1995 m.); Europos teisės dėstytoja Tilburgo universiteto Teisės fakultete (1995–2003 m.); Europos teisės dėstytoja Utrechto universiteto Teisės fakultete ir Utrechto universiteto Europos instituto valdybos narė (nuo 2003 m.); įvairių nacionalinių ir tarptautinių teisinių leidinių redakcinės kolegijos narė; daugelio publikacijų autorė; Nyderlandų karališkosios mokslų akademijos narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2010 m. birželio 10 d.

Egidijus Jarašiūnas

gimė 1952 m.; teisės diplomą Vilniaus universitete (1974–1979 m.); socialinių mokslų (teisė) daktaras Lietuvos teisės universitete (1999 m.); Lietuvos advokatų kolegijos narys (1979–1990 m.); Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo narys (1990–1992 m.), Lietuvos Respublikos Seimo narys ir Seimo Valstybės ir teisės komiteto narys (1992–1996 m.); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjas (1996–2005 m.), paskui – Konstitucinio Teismo pirmininko patarėjas (nuo 2006 m.); Mykolo Romerio universiteto Konstitucinės teisės katedros asistentas (1997–2000 m.), vėliau – šios katedros asocijuotasis profesorius (2000–2004 m.), profesorius (nuo 2004 m.) ir galiausiai Konstitucinės teisės katedros vedėjas (2005–2007 m.); Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto dekanas (2007–2010 m.); Venecijos komisijos tikrasis narys (2006–2010 m.); 1990 m. kovo 11 d. Nepriklausomos Lietuvos Valstybės Atkūrimo Akto signataras; daugelio teisinių publikacijų autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2010 m. spalio 6 d.

Carl Gustav Fernlund

gimė 1950 m.; Lundo universiteto teisės diplomą (1975 m.); Landskronos pirmosios instancijos teismo kancleris (1976–1978 m.); Administracinio apeliacinio teismo asesoriaus (1978–1982 m.); Administracinio apeliacinio teismo pakaitinis teisėjas (1982 m.); Švedijos Parlamento nuolatinio Konstitucijos komiteto patarėjas teisės klausimais (1983–1985 m.); Finansų ministerijos patarėjas teisės klausimais (1985–1990 m.); Finansų ministerijos Fizinį pajamų pajamų mokesčio skyriaus vadovas (1990–1996 m.); Finansų ministerijos Akcizų skyriaus vadovas (1996–1998 m.); patarėjas mokesčių klausimais nuolatinėje Švedijos atstovybėje prie Europos Sąjungos (1998–2000 m.); Finansų ministerijos Mokesčių ir muitinės departamento generalinis direktorius teisės klausimais (2000–2005 m.); Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas (2005–2009 m.); Geteborgo administracinio apeliacinio teismo pirmininkas (2009–2011 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

Alfredo Calot Escobar

gimė 1961 m.; Valensijos universiteto teisės diplomas (1979–1984 m.); Valensijos autonominio regiono Prekybos rūmų tarybos prekybos analizės specialistas (1986 m.); teisininkas lingvistas Teisingumo Teisme (1986–1990 m.); teisininkas revizorius Teisingumo Teisme (1990–1993 m.); administratorius Teisingumo Teismo Spaudos ir informacijos tarnyboje (1993–1995 m.); administratorius Europos Parlamento Institucinių reikalų komiteto sekretariate (1995–1996 m.); Teisingumo Teismo kanclerio atašė (1996–1999 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1999–2000 m.); Teisingumo Teismo Ispanų kalbos vertimų raštu skyriaus vadovas (2000–2001 m.); Teisingumo Teismo Vertimų raštu tarnybos direktorius, vėliau – generalinis direktorius (2001–2010 m.); Teisingumo Teismo kancleris nuo 2010 m. spalio 7 d.

2. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2011 m.

2011 m. spalio 6 d. iškilmingas posėdis

Atsistatydinus iš pareigų Pernilla Lindh, Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybės atstovai 2011 m. rugsėjo 8 d. sprendimu likusiam P. Lindh kadencijos laikui, t. y. iki 2012 m. spalio 6 d., Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėju paskyrė Carl Gustav Fernlund.

3. Vyresniškumo tvarka

2011 m. sausio 1 d.–2011 m. spalio 6 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkas
J. N. CUNHA RODRIGUES
Trečiosios kolegijos pirmininkas K. LENAERTS
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas
J.-C. BONICHOT
Pirmasis generalinis advokatas Y. BOT
Aštuntosios kolegijos pirmininkas
K. SCHIEMANN
Šeštosios kolegijos pirmininkas A. ARABADJIEV
Penktosios kolegijos pirmininkas J.-J. KASEL
Septintosios kolegijos pirmininkas D. ŠVÁBY
Teisėjas A. ROSAS
Teisėja R. SILVA de LAPUERTA
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas M. ILEŠIČ
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas U. LÖHMUS
Teisėjas E. LEVITS
Teisėjas A. Ó CAOIMH
Teisėjas L. BAY LARSEN
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Teisėja P. LINDH
Generalinis advokatas J. MAZÁK
Teisėjas T. von DANWITZ
Generalinė advokatė V. TRSTENJAK
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

2011 m. spalio 7 d.–2011 m. gruodžio 31 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkas
J. N. CUNHA RODRIGUES
Trečiosios kolegijos pirmininkas K. LENAERTS
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas
J.-C. BONICHOT
Pirmasis generalinis advokatas J. MAZÁK
Septintosios kolegijos pirmininkas
J. MALENOVSKÝ
Šeštosios kolegijos pirmininkas U. LÖHMUS
Penktosios kolegijos pirmininkas M. SAFJAN
Aštuntosios kolegijos pirmininkė A. PRECHAL
Teisėjas A. ROSAS
Teisėja R. SILVA de LAPUERTA
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas K. SCHIEMANN
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas M. ILEŠIČ
Teisėjas E. LEVITS
Teisėjas A. Ó CAOIMH
Teisėjas L. BAY LARSEN
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas T. von DANWITZ
Generalinė advokatė V. TRSTENJAK
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas J.-J. KASEL
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C. G. FERNLUND

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

4. Buve Teisingumo Teismo nariai

Massimo Pilotti, teisėjas (1952–1958), pirmininkas (1952–1958)
Petrus Serrarens, teisėjas (1952–1958)
Adrianus Van Kleffens, teisėjas (1952–1958)
Jacques Rueff, teisėjas (1952–1959 ir 1960–1962)
Otto Riese, teisėjas (1952–1963)
Maurice Lagrange, generalinis advokatas (1952–1964)
Louis Delvaux, teisėjas (1952–1967)
Charles Léon Hammes, teisėjas (1952–1967), pirmininkas (1964–1967)
Karl Roemer, generalinis advokatas (1953–1973)
Nicola Catalano, teisėjas (1958–1962)
Rino Rossi, teisėjas (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, teisėjas (1958–1979), pirmininkas (1958–1964)
Alberto Trabucchi, teisėjas (1962–1972), vėliau – generalinis advokatas (1973–1976)
Robert Lecourt, teisėjas (1962–1976), pirmininkas (1967–1976)
Walter Strauss, teisėjas (1963–1970)
Joseph Gand, generalinis advokatas (1964–1970)
Riccardo Monaco, teisėjas (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, teisėjas (1967–1984), pirmininkas (1980–1984)
Pierre Pescatore, teisėjas (1967–1985)
Alain Louis Dutheil de Lamothe, generalinis advokatas (1970–1972)
Hans Kutscher, teisėjas (1970–1980), pirmininkas (1976–1980)
Henri Mayras, generalinis advokatas (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, teisėjas (1973–1974)
Max Sørensen, teisėjas (1973–1979)
Gerhard Reischl, generalinis advokatas (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, generalinis advokatas (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, teisėjas (1973–1988), pirmininkas (1984–1988)
Aindrias O'Keeffe, teisėjas (1975–1985)
Adolphe Touffait, teisėjas (1976–1982)
Francesco Capotorti, teisėjas (1976), vėliau – generalinis advokatas (1976–1982)
Giacinto Bosco, teisėjas (1976–1988)
Thymen Koopmans, teisėjas (1979–1990)
Ole Due, teisėjas (1979–1994), pirmininkas (1988–1994)
Ulrich Everling, teisėjas (1980–1988)
Alexandros Chloros, teisėjas (1981–1982)
Simone Rozès, generalinė advokatė (1981–1984)
Pieter Verloren van Themaat, generalinis advokatas (1981–1986)
Seras Gordon Slynn, generalinis advokatas (1981–1988), vėliau – teisėjas (1988–1992)
Fernand Grévisse, teisėjas (1981–1982 ir 1988–1994)
Kai Bahlmann, teisėjas (1982–1988)
Yves Galmot, teisėjas (1982–1988)
G. Federico Mancini, generalinis advokatas (1982–1988), vėliau – teisėjas (1988–1999)
Constantinos Kakouris, teisėjas (1983–1997)

Marco Darmon, generalinis advokatas (1984–1994)
René Joliet, teisėjas (1984–1995)
Carl Otto Lenz, generalinis advokatas (1984–1997)
Thomas Francis O’Higgins, teisėjas (1985–1991)
Fernand Schockweiler, teisėjas (1985–1996)
José Luís da Cruz Vilaça, generalinis advokatas (1986–1988)
José Carlos de Carvalho Moithinho de Almeida, teisėjas (1986–2000)
Jean Mischo, generalinis advokatas (1986–1991 ir 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, teisėjas (1986–2003), pirmininkas (1994–2003)
Manuel Díez de Velasco, teisėjas (1988–1994)
Manfred Zuleeg, teisėjas (1988–1994)
Walter Van Gerven, generalinis advokatas (1988–1994)
Giuseppe Tesauro, generalinis advokatas (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, generalinis advokatas (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, teisėjas (1990–2000)
John L. Murray, teisėjas (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, generalinis advokatas (1991–1994), vėliau – teisėjas (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, teisėjas (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, generalinis advokatas (1994–1997)
Günter Hirsch, teisėjas (1994–2000)
Georges Cosmas, generalinis advokatas (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, teisėjas (1994 ir 1999–2006), generalinis advokatas (1995–1999)
Jean-Pierre Puissochet, teisėjas (1994–2006)
Philippe Léger, generalinis advokatas (1994–2006)
Hans Ragnemalm, teisėjas (1995–2000)
Nial Fennelly, generalinis advokatas (1995–2000)
Leif Sevón, teisėjas (1995–2002)
Melchior Wathelet, teisėjas (1995–2003)
Peter Jann, teisėjas (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, generalinis advokatas (1995–2009)
Romain Schintgen, teisėjas (1996–2008)
Krateros Ioannou, teisėjas (1997–1999)
Siegbert Alber, generalinis advokatas (1997–2003)
Antonio Saggio, generalinis advokatas (1998–2000)
Fidelma O’Kelly Macken, teisėja (1999–2004)
Stig Von Bahr, teisėjas (2000–2006)
Ninon Colneric, teisėja (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, generalinis advokatas (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, generalinė advokatė (2000–2006)
Christiaan Willem Anton Timmermans, teisėjas (2000–2010)
Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro, generalinis advokatas (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, teisėjas (2004–2009)
Ján Klučka, teisėjas (2004–2009)
Pranas Kūris, teisėjas (2004–2010)
Lindh Pernilla, teisėja (2006–2011)

Pirmininkai

Massimo Pilotti (1952–1958)

Andreas Matthias Donner (1958–1964)

Charles Léon Hammes (1964–1967)

Robert Lecourt (1967–1976)

Hans Kutscher (1976–1980)

Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)

Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)

Ole Due (1988–1994)

Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

Kancleriai

Albert Van Houtte (1953–1982)

Paul Heim (1982–1988)

Jean-Guy Giraud (1988–1994)

Roger Grass (1994–2010)

D – Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Teisingumo Teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2007–2011)

Gautos bylos

2. Procedūrų pobūdis (2007–2011)
3. Ieškinio dalykinė sritis (2011)
4. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2007–2011)

Baigtos bylos

5. Procedūrų pobūdis (2007–2011)
6. Sprendimai, nutartys, nuomonės (2011)
7. Teismo sudėtys (2007–2011)
8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi (2007–2011)
9. Ieškinio dalykinė sritis (2007–2011)
10. Ieškinio dalykinė sritis (2011)
11. Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2007–2011)
12. Proceso trukmė (2007–2011) (sprendimai ir jurisdikcinės nutartys) (2007–2011)

Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

13. Procedūrų pobūdis (2007–2011)
14. Teismo sudėtys (2007–2011)

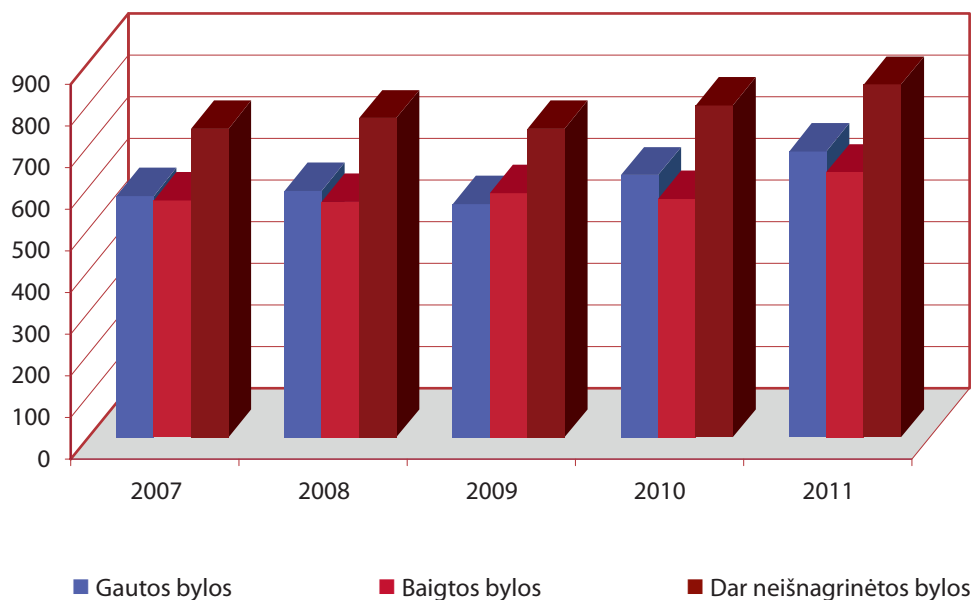
Kita

15. Pagreitintos procedūros (2007–2011)
16. Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2008–2011)
17. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių (2011)

Bendra teisminės veiklos raida (1952–2011)

18. Gautos bylos ir sprendimai
19. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir metus)
20. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)
21. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo

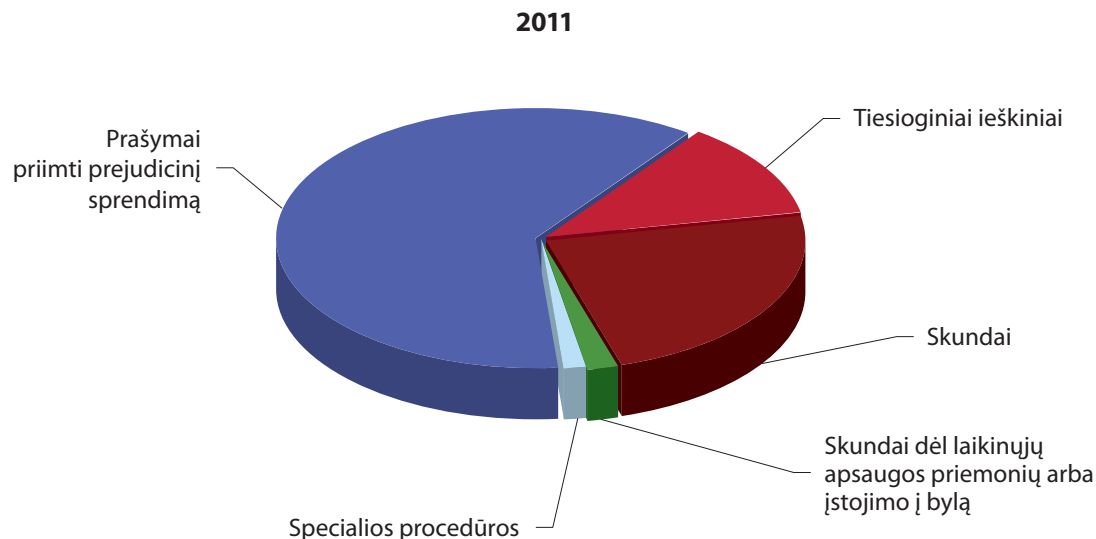
1. *Bendrieji Teisingumo Teismo veiklos duomenys* **Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2007–2011)¹**

	2007	2008	2009	2010	2011
Gautos bylos	581	593	562	631	688
Baigtos bylos	570	567	588	574	638
Dar neišnagrinėtos bylos	742	768	742	799	849

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2. *Gautos bylos – Procedūrų pobūdis (2007–2011)*¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	265	288	302	385	423
Tiesioginiai ieškiniai	222	210	143	136	81
Skundai	79	78	105	97	162
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	8	8	2	6	13
Nuomonės		1	1		
Specialios procedūros ²	7	8	9	7	9
Iš viso	581	593	562	631	688
Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	3	3	2	2	3

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

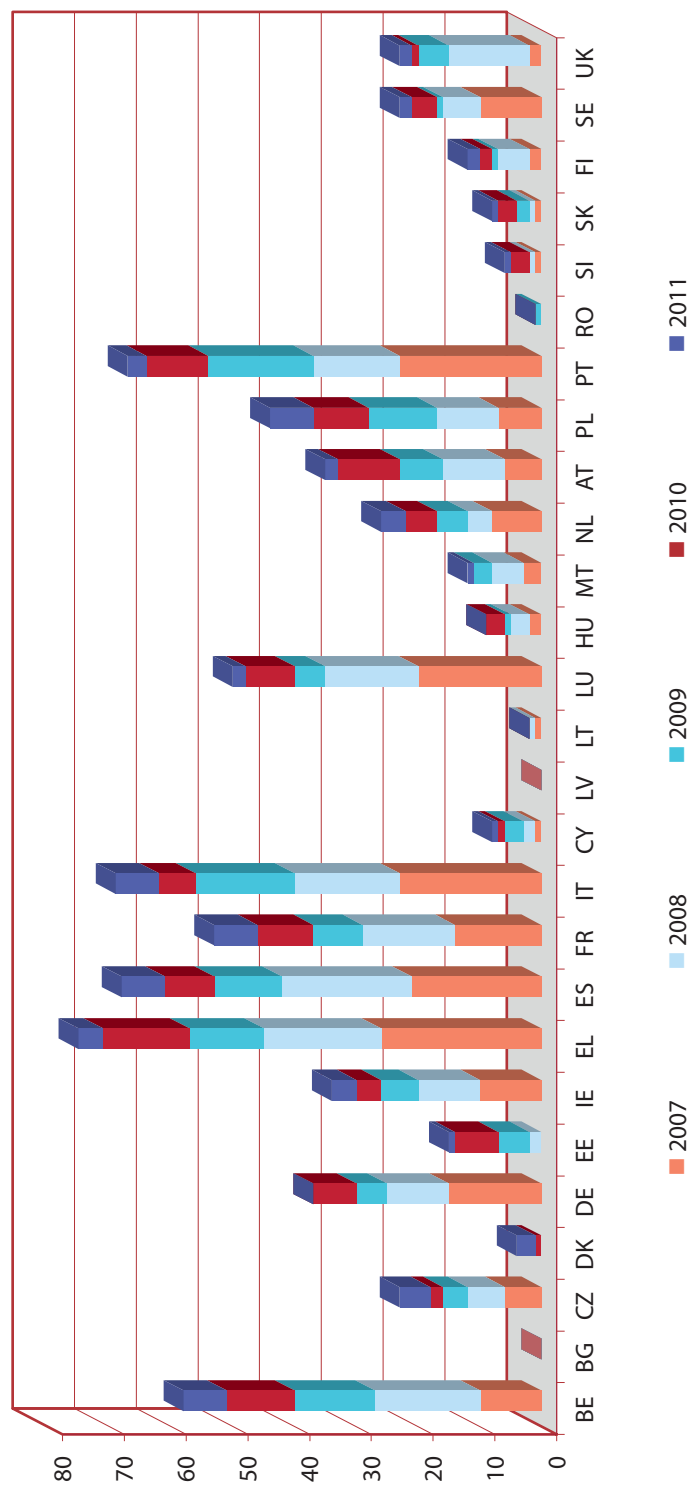
² Prie „specialių procedūrų“ priskiriama: sprendimo ištaisyimas (Procedūros reglamento 66 straipsnis), atlygintinų išlaidų nustatymas (Procedūros reglamento 74 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Procedūros reglamento 76 straipsnis), procesas dėl sprendimo už akių panaikinimo (Procedūros reglamento 94 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Procedūros reglamento 97 straipsnis), sprendimo peržiūrėjimas (Procedūros reglamento 98 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Procedūros reglamento 102 straipsnis), pirmojo generalinio advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą nagrinėjimas (Teisingumo Teismo statuto 62 straipsnis), turto suvaržymo procedūra (Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų), bylos dėl imunitetų (Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų).

3. *Gautos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2011)*¹

	Tiesioginiai ieškiniai	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Skundai	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Iš viso	Specialios procedūros
Aplinka	20	19	3		42	
Bendra užsienio ir saugumo politika	1	9	6	1	17	
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga		11			11	
Ekonominė ir pinigų politika			1		1	
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda		2	4		6	
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1	5	1		7	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu, ...)	1	3			4	
Įmonių teisė	2	1			3	
Institucinė teisė	7	2	17	10	36	1
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	2	17	39		58	
Įsisteigimo laisvė	4	11			15	
Konkurencija		7	52	1	60	
Laisvas asmenų judėjimas	1	11	2		14	
Laisvas kapitalo judėjimas	3	19			22	
Laisvas prekių judėjimas	3	2			5	
Laisvė teikti paslaugas	1	12	3		16	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		44			44	
Mokesčiai	19	66			85	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas		19			19	
Naujų valstybių įstojimas		2			2	
Pramonės politika	3	7			10	
Prekybos politika		2	2		4	
Sąjungos pilietybė	1	12			13	
Sąjungos teisės principai		9	2		11	
Socialinė politika	3	37	1		41	
Susipažinimas su dokumentais			6		6	
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1			1	
Teisės aktų derinimas		15			15	
Transportas	2	19			21	
Turizmas		1			1	
Valstybės pagalba	2	3	14		19	
Vartotojų apsauga	2	21			23	
Viešieji pirkimai		9	3		12	
Visuomenės sveikata		2			2	
Žemės ūkis	3	23	5		31	
SESV	81	423	161	12	677	1
Institucinė teisė				1	1	
Pareigūnų tarnybos nuostatai			1		1	
Privilegijos ir imunitetai						1
Procesas						7
Kita			1	1	2	8
IŠ VISO BENDRAI	81	423	162	13	679	9

¹ Skaiciai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

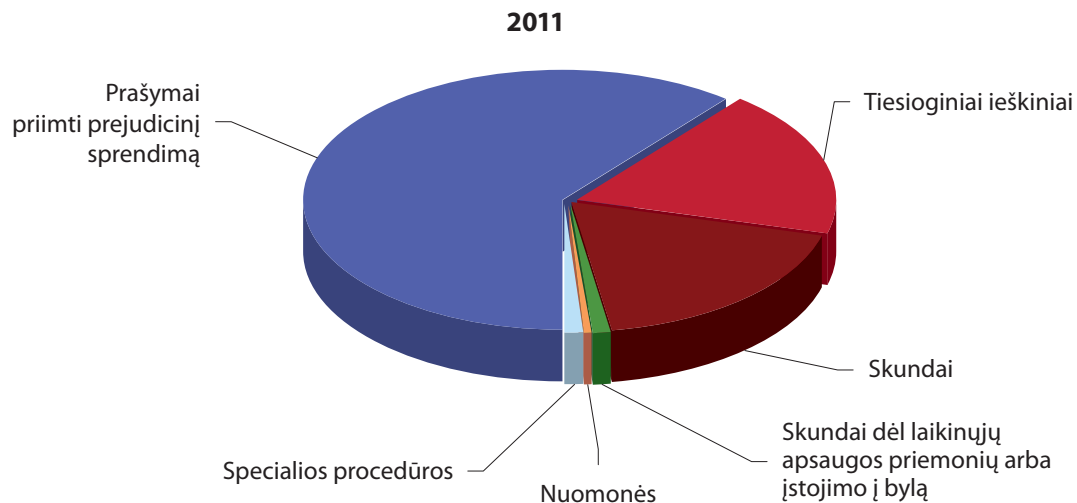
4. Gautos bylos – leškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Belgija	10	17	13	11	7
Bulgarija					
Čekijos Respublika	6	6	4	2	5
Danija				1	3
Vokietija	15	10	5	7	
Estija		2	5	7	1
Airija	10	10	6	4	4
Graikija	26	19	12	14	4
Ispanija	21	21	11	8	7
Prancūzija	14	15	8	9	7
Italija	23	17	16	6	7
Kipras	1	2	3	1	1
Latvija					
Lietuva	1	1			
Liuksemburgas	20	15	5	8	2
Vengrija	2	3	1	3	
Malta	3	5	3		1
Nyderlandai	8	4	5	5	4
Austrija	6	10	7	10	2
Lenkija	7	10	11	9	7
Portugalija	23	14	17	10	3
Rumunija			1		
Slovėnija	1	1		3	1
Slovakija	1	1	2	3	1
Suomija	2	5	1	2	2
Švedija	10	6	1	4	2
Jungtinė Karalystė	2	13	5	1	2
Iš viso	212	207	142	128	73

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

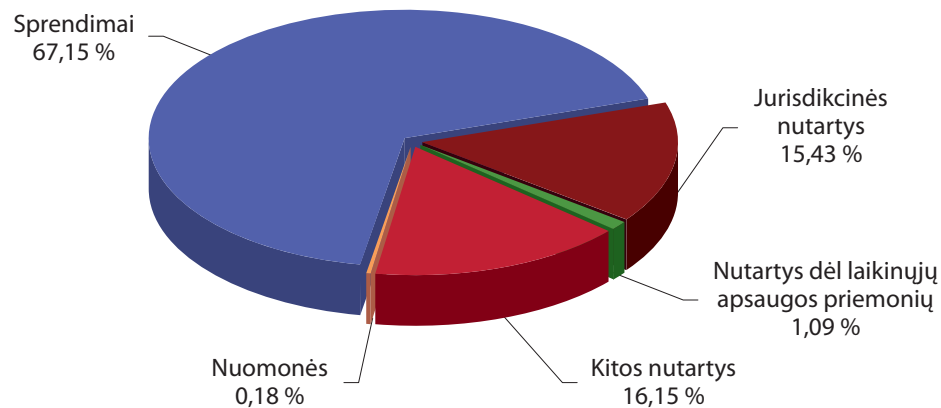
5. Baigtos bylos – Procedūrų pobūdis (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	235	301	259	339	388
Tiesioginiai ieškiniai	241	181	215	139	117
Skundai	88	69	97	84	117
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	2	8	7	4	7
Nuomonės			1		1
Specialios procedūros	4	8	9	8	8
Iš viso	570	567	588	574	638

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

6. Baigtos bylos – Sprendimai, nutartys, nuomonės (2011)¹

	Sprendimai	Jurisdikcinės nutartys ²	Nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių ³	Kitos nutartys ⁴	Nuomonės	Iš viso
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	237	38		45		320
Tiesioginiai ieškiniai	82	1		34		117
Skundai	51	41	2	5		99
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą			4	3		7
Nuomonės					1	1
Specialios procedūros		5		2		7
Iš viso	370	85	6	89	1	551

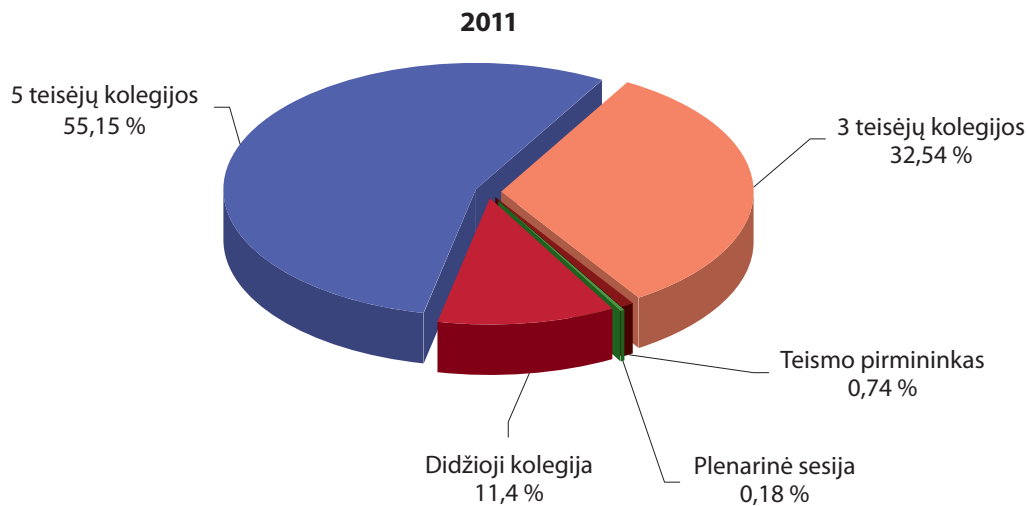
¹ Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

³ Nutartys, priimtose pateikus prašymą pagal SESV 278 ir 279 straipsnius (anksčiau – EB 242 ir 243 straipsniai), SESV 280 straipsnį (anksčiau – EB 244 straipsnis) ar atitinkamas EAEBs nuostatas arba apskundus nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą.

⁴ Nutartys dėl proceso užbaigimo išbraukiant bylą iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą arba bylos perdavimo Bendrajam Teismui.

7. Baigtos bylos – Teismo sudėty (2007–2011)¹

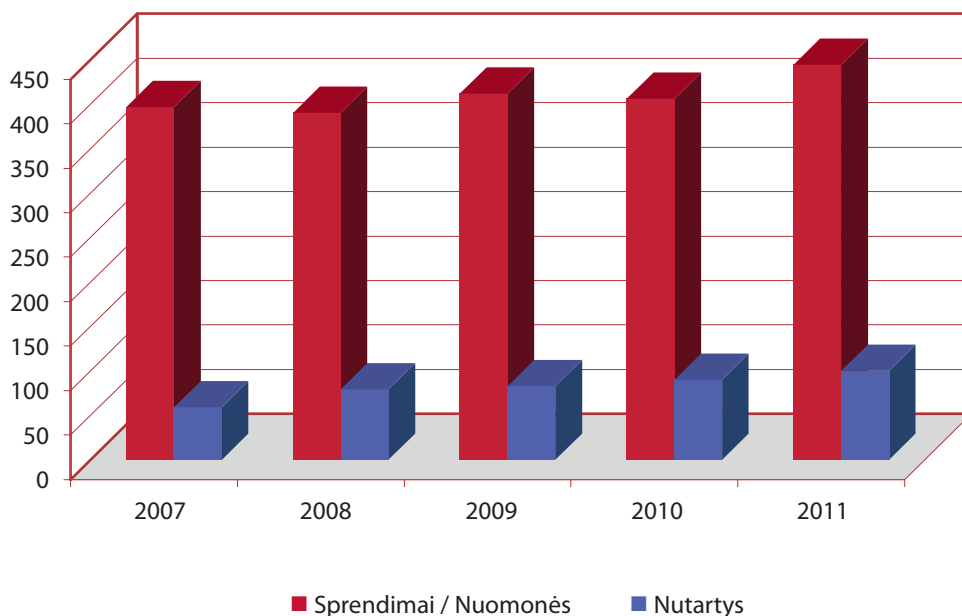

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Plenarinė sesija													1		1
Didžioji kolegija	51		51	66		66	41		41	70	1	71	62		62
5 teisėjų kolegijos	241	8	249	259	13	272	275	8	283	280	8	288	290	10	300
3 teisėjų kolegijos	105	49	154	65	59	124	96	70	166	56	76	132	91	86	177
Teismo pirmininkas		2	2		7	7		5	5		5	5		4	4
Iš viso	397	59	456	390	79	469	412	83	495	406	90	496	444	100	544

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – leškinio dalykinė sritis (2007–2011)^{1 2}

	2007	2008	2009	2010	2011
Sprendimai / Nuomonės	397	390	412	406	444
Nutartys	59	79	83	90	100
Iš viso	456	469	495	496	544

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

9. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – ieškinio dalykinė sritis (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Aplinka ir vartotojai ³	50	43	60	48	25
Aplinka ³				9	35
Bendra užsienio ir saugumo politika	4	2	2	2	4
Bendra žuvininkystės politika	6	6	4	2	1
Bendrasis muitų tarifas ⁴	10	5	13	7	2
Bendrijų biudžetas ²				1	
Bendrijų nuosavi ištekliai ²	3		10	5	2
Briuselio konvencija	2	1	2		
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)					1
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	7	5	3	6	8
Ekonominė ir pinigų politika	1	1	1	1	
Energetika	4	4	4	2	2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	9	8	8	10	8
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu, ...) ²				1	4
Įmonių teisė	16	17	17	17	8
Institucinė teisė	6	15	29	26	20
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	21	22	31	38	47
Įsisteigimo laisvė	19	29	13	17	21
Konkurencija	17	23	28	13	19
Laisvas asmenų judėjimas	19	27	19	17	9
Laisvas kapitalo judėjimas	13	9	7	6	14
Laisvas prekių judėjimas	14	12	13	6	8
Laisvė teikti paslaugas	24	8	17	30	27
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	17	4	26	24	23
Mokesčiai	44	38	44	66	49
Moksliniai tyrimai, informacija, švietimas, statistika				1	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁴	12	8	5	15	19
Naujų valstybių įstojimas	1		1		1
Pramonės politika	11	12	6	9	9
Prekybos politika	1	1	5	2	2
Privilegijos ir imunitetai	1	2			
Regioninė politika	7	1	3	2	
Romos konvencija			1		
Sąjungos pilietybė	2	7	3	6	7
Sąjungos teisės principai	4	4	4	4	15
Socialinė politika	26	25	33	36	36
Susipažinimas su dokumentais					2
Teisės aktų derinimas	21	21	32	15	15
Teisingumas ir vidaus reikalai		1			
Transportas	6	4	9	4	7
Valstybės pagalba	9	26	10	16	48

>>>

	2007	2008	2009	2010	2011
Vartotojų apsauga ³				3	4
Viešieji pirkimai					7
Visuomenės sveikata					3
Žemės ūkis	23	54	18	15	23
EB sutartis / SESV	430	445	481	482	535
ES sutartis	4	6	1	4	1
AP sutartis	1	2			1
AE sutartis	1				
Privilegijos ir imunitetai					2
Procesas	3	5	5	6	5
Pareigūnų tarnybos nuostatai	17	11	8	4	
Kita	20	16	13	10	7
IŠ VISO BENDRAI	456	469	495	496	544

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

² Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijų nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

³ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

⁴ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

10. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – ieškinio dalykinė sritis (2011)¹

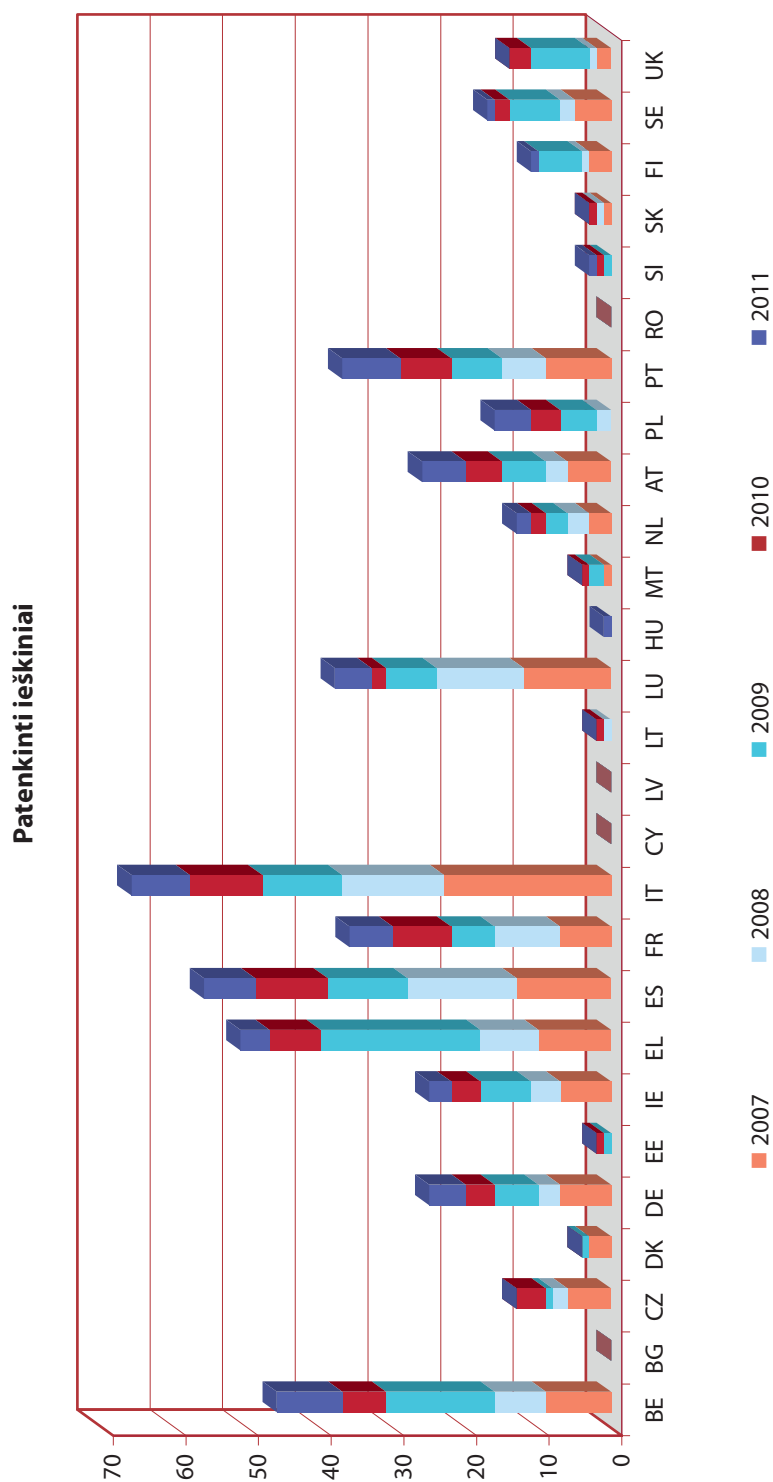
	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Aplinka ir vartotojai ⁴	21	4	25
Aplinka ⁴	34	1	35
Bendra užsienio ir saugumo politika	4		4
Bendra žuvininkystės politika	1		1
Bendrasis muitų tarifas ⁵	2		2
Bendrijų nuosavi ištekliai ³	2		2
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)	1		1
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	8		8
Energetika	2		2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	7	1	8
Europos Sąjungos pilietybė	7		7
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu, ...) ³	4		4
Įmonių teisė	7	1	8
Institucinė teisė	8	12	20
Intelektinė nuosavybė	26	21	47
Įsisteigimo laisvė	20	1	21
Konkurencija	17	2	19
Laisvas asmenų judėjimas	9		9
Laisvas kapitalo judėjimas	13	1	14
Laisvas prekių judėjimas	8		8
Laisvė teikti paslaugas	26	1	27
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	22	1	23
Mokesčiai	39	10	49
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁵	18	1	19
Naujų valstybių įstojimas	1		1
Pramonės politika	8	1	9
Prekybos politika	2		2
Sąjungos teisės principai	7	8	15
Socialinė politika	28	8	36
Susipažinimas su dokumentais		2	2
Teisės aktų derinimas	13	2	15
Transportas	6	1	7
Valstybės pagalba	42	6	48
Vartotojų apsauga ⁴	2	2	4
Viešieji pirkimai	3	4	7
Visuomenės sveikata	1	2	3
Žemės ūkis	21	2	23

>>>

EB sutartis / SESV	440	95	535
ES sutartis	1		1
AP sutartis	1		1
Privilegijos ir imunitetai	2		2
Procesas		5	5
Kita	2	5	7
IŠ VISO BENDRAI	444	100	544

- ¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).
- ² Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.
- ³ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijų nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.
- ⁴ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.
- ⁵ Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

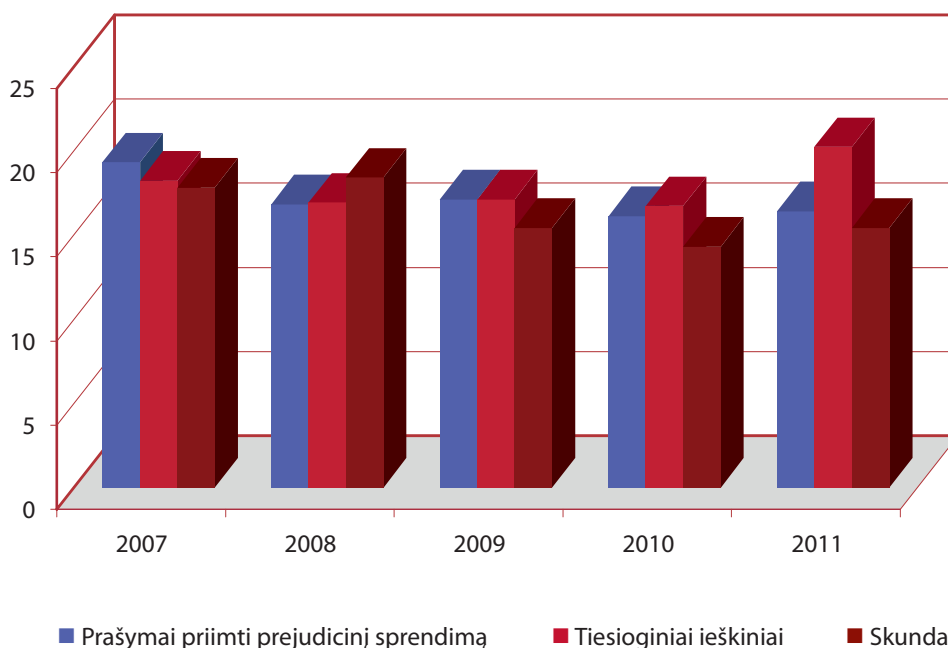
11. Baigtos bylos – Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2007–2011)¹

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Atmesti ieškinį
Belgija	9	1	7			15	1	6	1			9		1	
Bulgarija															
Čekijos Respublika	6		2			1		4							
Danija	3					1									
Vokietija	7	1	3	3	3	6	2	4	2	5					
Estija						1		1							
Airija	7	2	4			7		4		3					
Graikija	10	3	8	1	1	22		7		4					
Ispanija	13	1	15	1	1	11		10	2	7					
Prancūzija	7		9	1	1	6		8	2	6					
Italija	23	2	14	1	1	11	4	10		8					
Kipras															
Latvija															
Lietuva			1					1							
Liuksemburgas	12		12			7		2		5					
Vengrija															
Malta	1					2		1	1	1					
Nyderlandai	3	1	3			3		2	1	2					
Austrija	6		3			6		5		6					
Lenkija			2			5		4	1	5					
Portugalija	9		6			7	1	7	1	8					
Rumunija															
Slovėnija						1		1		1					
Slovakija	1		1					1							
Suomija	3	1	1	1	1	6	1			1					
Švedija	5		2	1	1	7		2		1					
Jungtinė Karalystė	2	4	1			8	1	3	1						
Iš viso	127	16	94	9	10	133	83	12	72	9	9	72	9	9	9

¹ Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

12. *Baigtos bylos – Proceso trukmė (2007–2011)*¹ (sprendimai ir jurisdikcinės nutartys)

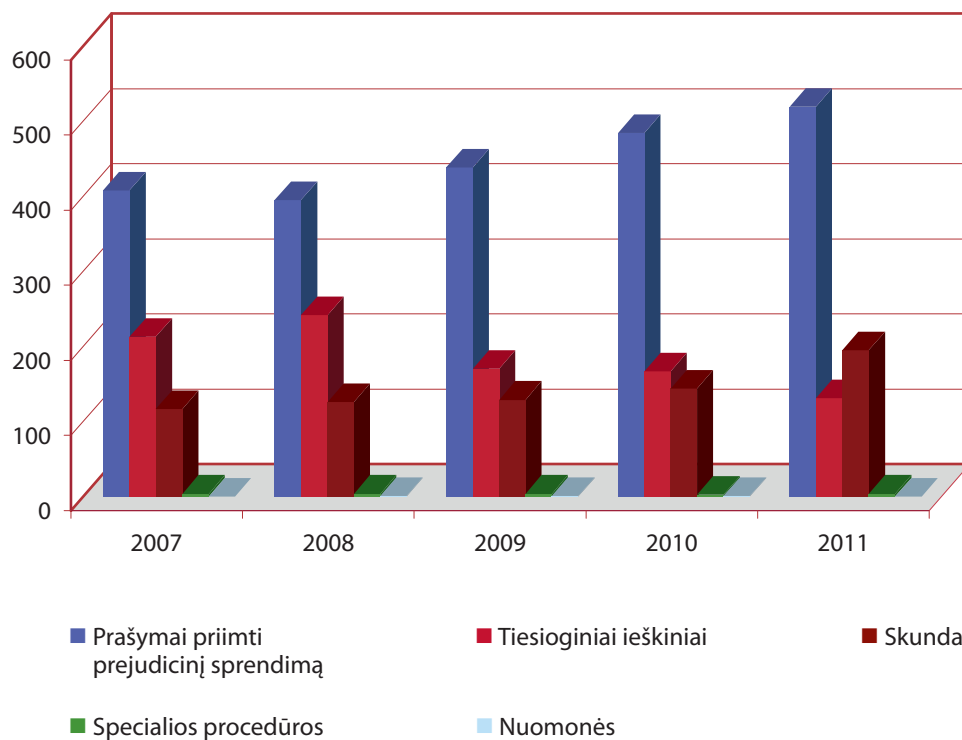

	2007	2008	2009	2010	2011
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	19,3	16,8	17,1	16,1	16,4
Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros		2,1	2,5	2,1	2,5
Tiesioginiai ieškiniai	18,2	16,9	17,1	16,7	20,2
Skundai	17,8	18,4	15,4	14,3	15,4

¹ Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

Skaičiuojant proceso trukmę neatsižvelgiama į: bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas arba imtasi parengtinio tyrimo priemonių; nuomones; specialias procedūras (t. y. atlygintinų išlaidų nustatymo, nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, sprendimo už akių panaikinimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, sprendimo peržiūrėjimo, sprendimo ištaisymo, turto suvaržymo); bylas, kurios užbaigtos nutartimi dėl bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą arba bylos perdavimo Bendrajam Teismui; laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūras arba skundų dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar įstojimo į bylą nagrinėjimo procedūras.

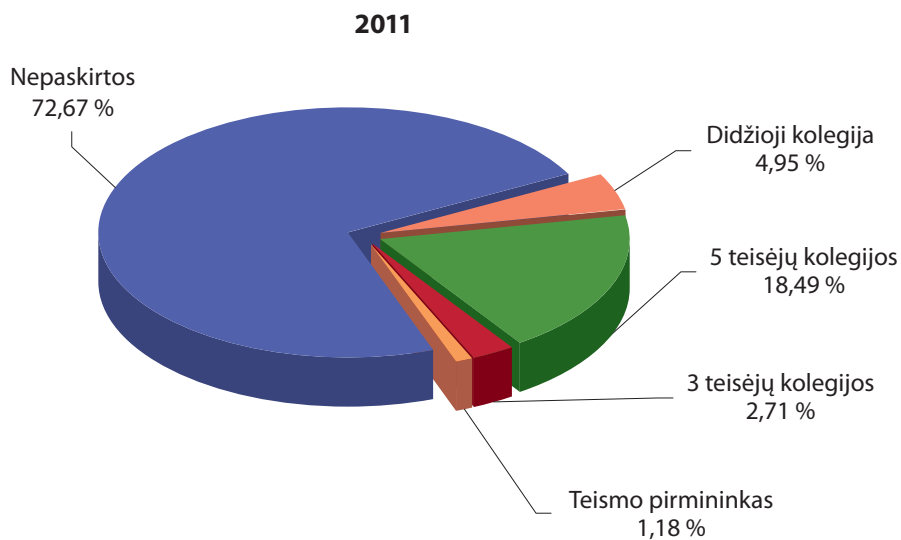
13. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Procedūrų pobūdis (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	408	395	438	484	519
Tiesioginiai ieškiniai	213	242	170	167	131
Skundai	117	126	129	144	195
Specialios procedūros	4	4	4	3	4
Nuomonės	0	1	1	1	0
Iš viso	742	768	742	799	849

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

14. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Teismo sudėtys (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Nepaskirtos	481	524	490	519	617
Plenarinė sesija	0	0	0	1	0
Didžioji kolegija	59	40	65	49	42
5 teisėjų kolegijos	170	177	169	193	157
3 teisėjų kolegijos	24	19	15	33	23
Teismo pirmininkas	8	8	3	4	10
Iš viso	742	768	742	799	849

¹ Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

15. Kita – Pagreitinotos procedūros (2007–2011)¹

	2007		2008		2009		2010		2011	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Tiesioginiai ieškiniai	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	0	5	2	6	1	3	4	7	2	6
Skundai	0	1	0	0	0	1	0	0	0	5
Specialios procedūros	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Iš viso		7	2	6	1	5	4	8	2	11

16. Kita – Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2008–2011)²

	2008		2009		2010		2011	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Žemės ūkis	0	1	0	0	0	0	0	0
Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose	2	1	0	1	0	0	0	0
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	1	1	2	0	5	1	2	3
Iš viso	3	3	2	1	5	1	2	3

¹ Nuo 2000 m. liepos 1 d. byla gali būti sprendžiama pagreitinata procedūra pagal Procedūros reglamento 62a ir 104a straipsnius.

² Nuo 2008 m. kovo 1 d. su laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė susijusiose bylose gali būti taikoma prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra pagal Procedūros reglamento 104b straipsnį.

17. Kita – Laikinių apsaugos priemonių taikymo procedūros (2011)¹

	Prašymai dėl laikinių apsaugos priemonių	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Sprendimo esmė		
			Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Išbraukti bylą iš registro arba nereikia priimti sprendimo
Susipažinimas su dokumentais			1		
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1				
Valstybės pagalba			1		
Konkurencija		1			1
Institucinė teisė		11	3		1
Aplinka					1
Prekybos politika					1
Bendra užsienio ir saugumo politika		1			
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	2				
IŠ VISO BENDRAI	3	13	5		4

¹ Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

18. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2011) – Gautos bylos ir sprendimai

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomosės ²
	Tiesioginiai ieškiniai	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1 218	106				1 324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188

>>>

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomonės ²
	Tiesioginiai ieškiniai	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
2010	136	385	97	6		624	2	370
2011	81	423	162	13		679	3	371
Iš viso	8 682	7 428	1 280	98	19	17 507	354	9 008

¹ Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.² Skaičius neto.

19. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2011) – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą
(pagal valstybę narę ir metus)¹

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos ¹	Iš viso
1961																		1											1
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964											2							4											6
1965					4				2									1											7
1966																		1											1
1967	5				11				3						1			3											23
1968	1				4				1		1							2											9
1969	4				11				1						1														17
1970	4				21				2		2							3											32
1971	1				18				6		5				1			6											37
1972	5				20				1		4							10											40
1973	8				37				4		5				1			6											61
1974	5				15				6		5							7								1			39
1975	7			1	26				15		14				1			4								1			69
1976	11				28				8		12							14							1				75
1977	16			1	30				14		7							9							5				84
1978	7			3	46				12		11							38							5				123
1979	13			1	33				18		19				1			11							8				106
1980	14			2	24				14		19							17							6				99
1981	12			1	41				17		11				4			17							5				108
1982	10			1	36				39		18							21							4				129
1983	9			4	36				15		7							19							6				98
1984	13			2	38				34		10							22							9				129
1985	13				40				45		11				6			14							8				139
																													>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos¹	Iš viso
1986	13			4	18		4	2	1	19	5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36	5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38	28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28	10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21	25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29	36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15	22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22	24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36	46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43	58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24	70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10	50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16	39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17	43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12	50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15	40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8	37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9	45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21	48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24	34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26	43			1		2		19	20	7	3	1			1	5	6	16	265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12	39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28	29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33	49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31	44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
Iš viso	685	40	20	141	1 885	7	62	160	271	847	1 100	2	20	11	75	46	1	789	387	43	88	33	4	11	76	91	531	2	7 428

¹ Byla C-265/00, *Campina Melkunie (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof)*.
 Byla C-196/09, *Miles ir kt.* (Europos mokyklų skundų taryba).

20. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2011) – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)

			Iš viso
Belgija	Cour constitutionnelle	21	
	Cour de cassation	85	
	Conseil d'État	64	
	Kiti teismai	515	685
Bulgarija	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Kiti teismai	39	40
Čekijos Respublika	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud	10	
	Ústavní soud		
	Kiti teismai	10	20
Danija	Højesteret	30	
	Kiti teismai	111	141
Vokietija	Bundesgerichtshof	148	
	Bundesverwaltungsgericht	105	
	Bundesfinanzhof	279	
	Bundesarbeitsgericht	23	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Kiti teismai	1 255	1 885
Estija	Riigikohus	2	
	Kiti teismai	5	7
Airija	Supreme Court	19	
	High Court	20	
	Kiti teismai	23	62
Graikija	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	50	
	Kiti teismai	100	160
Ispanija	Tribunal Supremo	46	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Kiti teismai	217	271
Prancūzija	Cour de cassation	95	
	Conseil d'État	75	
	Kiti teismai	677	847
Italija	Corte suprema di Cassazione	110	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	75	
	Kiti teismai	914	1 100
Kipras	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Kiti teismai		2
Latvija	Augstākā tiesa	18	
	Satversmes tiesa		
	Kiti teismai	2	20

>>>

			Iš viso
Lietuva	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	3	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	3	
	Kiti teismai	4	11
Liuksemburgas	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	8	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	8	
	Kiti teismai	36	75
Vengrija	Legfelsőbb Bíróság	3	
	Fővárosi Ítélőtábla	2	
	Szegedi Ítélőtábla	1	
	Kiti teismai	40	46
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Kiti teismai	1	1
Nyderlandai	Raad van State	74	
	Hoge Raad der Nederlanden	207	
	Centrale Raad van Beroep	49	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	140	
	Tariefcommissie	34	
	Kiti teismai	285	789
Austrija	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	87	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	66	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Kiti teismai	199	387
Lenkija	Sąd Najwyższy	5	
	Naczelny Sąd Administracyjny	15	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Kiti teismai	23	43
Portugalija	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	45	
	Kiti teismai	41	88
Rumunija	Tribunal Dâmbovița	3	
	Curtea de Apel	14	
	Kiti teismai	16	33
Slovėnija	Vrhovno sodišče	1	
	Ustavno sodišče		
	Kiti teismai	3	4

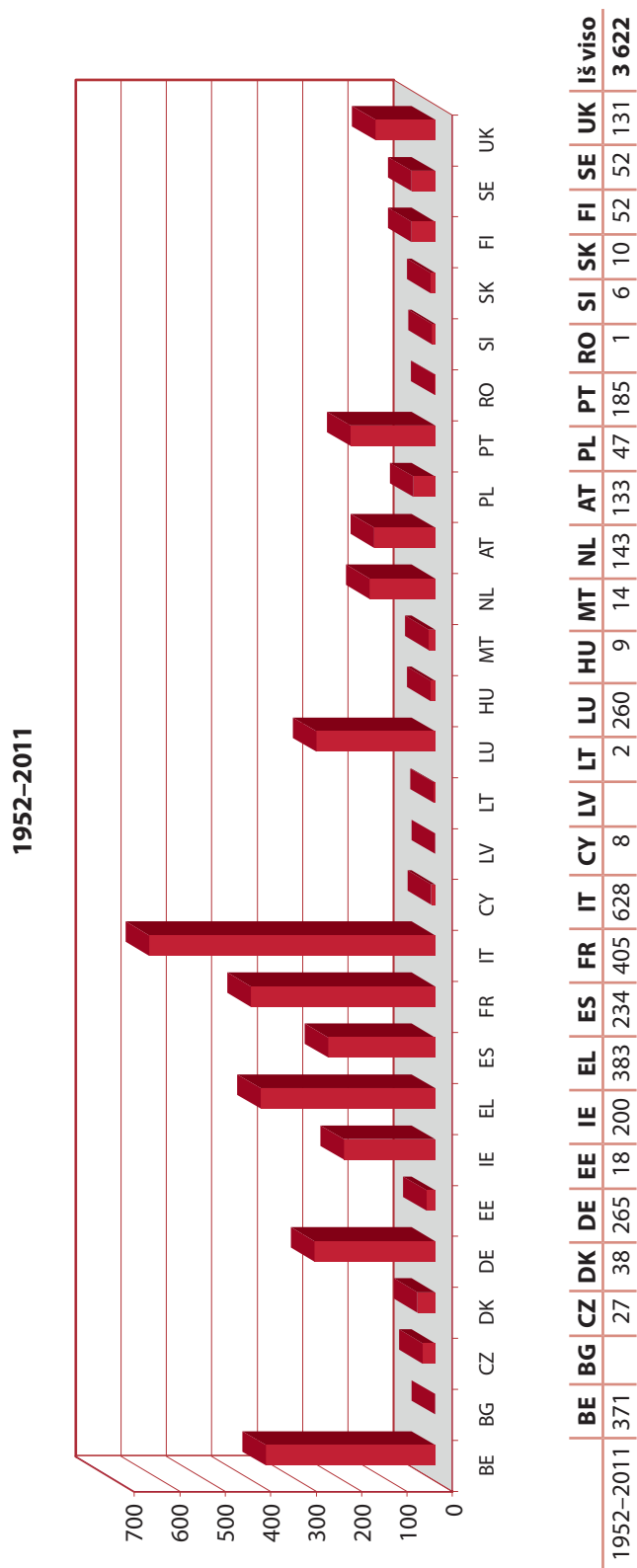
>>>

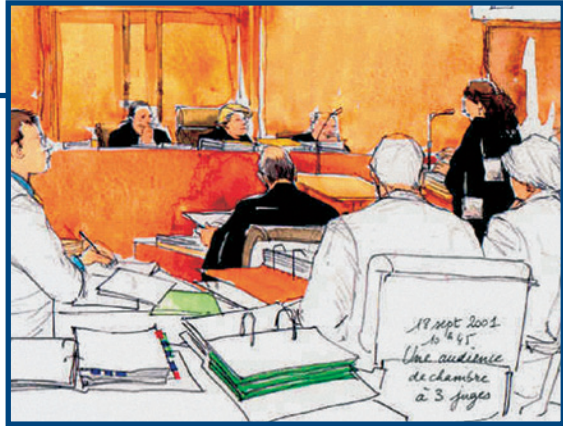
			Iš viso
Slovakija	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	6	
	Kiti teismai	5	11
Suomija	Korkein hallinto-oikeus	38	
	Korkein oikeus	12	
	Kiti teismai	26	76
Švedija	Högsta Domstolen	14	
	Marknadsdomstolen	5	
	Regeringsrätten	24	
	Kiti teismai	48	91
Jungtinė Karalystė	House of Lords	40	
	Supreme Court	3	
	Court of Appeal	69	
	Kiti teismai	419	531
Kita	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	1
	Chambre de recours des écoles européennes ²	1	1
Iš viso			7 428

¹ Byla C-265/00, *Campina Melkunie*.

² Byla C-196/09, *Miles ir kt.*

21. Bendroji teisminės veiklos raida (1952–2011) – Pateikti ieškiniai dėl valstybės išpareigojimų neįvykdymo

II skyrius

Bendrasis Teismas

A – Bendrojo Teismo veikla 2011 m.

Parengė Bendrojo Teismo pirmininkas Marc Jaeger

Nors 2011 m. nebuvo Bendrojo Teismo sudėties dalinio atnaujinimo metai, tačiau šiuo požiūriu jie nebuvo ir visiškai stabilūs. Į Teismą atėjo M. Kancheva, paskirta vietoj nuo 2010 m. birželio mėn. iš pareigų atsistatydinusio T. Tchipev, be to, teko atsisveikinti su E. Moavero Milanese. Tokių pokyčių, vykstančių ne pagal kas trejus metus atnaujinamos sudėties grafiką, Teisme pasitaiko vis dažniau ir dėl jų reikia imtis tinkamų organizacinių ir teisingumo vykdymo priemonių.

Pagal statistiką 2011 m. gali būti neabejotinai laikomi rekordiniais metais. Iš viso įregistruotos 722 naujos bylos – tai beveik 15 % daugiau nei 2010 m. (636 gautos bylos), nors ir tais metais, palyginti su ankstesniais, buvo gauta daugiausia bylų. Didelis išspręstų bylų skaičiaus augimas (+ 35 %) lėmė beprecedentį Teismo darbo našumą – buvo baigta 714 bylų (2010 m. baigtos 527), prie kurių dar reikia pridėti 52 išnagrinėtus prašymus dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Tokius rezultatus lėmė Bendrojo Teismo įgyvendintos esminės reformos, susijusios tiek su „case management“ plačiąja prasme, tiek su informacinių priemonių ir redagavimo metodų tobulinimu.

Nors Teismas turi siekti, kad visą laiką būtų išlaikytas toks pat tempas kaip 2011 m., dėl konjunktūrinių veiksnių egzistavimo negalima teigti, kad toks pats tempas galės būti nuolat užtikrinamas kiekvienais metais. Reformos turi būti tęsiamos, kad Bendrasis Teismas galėtų ne tik susidoroti su nuolatiniu bylų skaičiaus didėjimu, bet ir sumažinti susikaupusį likutį. Reikia pažymėti, kad, nepaisant tokių įspūdingų rezultatų, neišnagrinėtų bylų skaičius išaugo ir pasiekė 1 308, o bylų nagrinėjimo laikas ilgėjo ir vidutiniškai buvo 26,7 mėnesio (24,7 mėnesio 2010 m.).

Kadangi vidaus reformos galimybės yra visiškai išnaudotos, šiuo metu reikėtų galvoti apie Bendrojo Teismo procedūros taisyklių modernizavimą, siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnę ir lankstesnę Bendrajame Teisme nagrinėjamų įvairių rūšių bylų procesinį tvarkymą, užtikrinant šalių procesines teises. Tačiau, nepaisant šių akivaizdžiai būtinų patobulinimų, 2011 m. statistika rodo, kad Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į nepalankias ekonomines, finansines ir biudžetines aplinkybes, sunkiai gali įsivaizduoti ateitį be struktūrinių reformų ir naujų papildomų išteklių.

Dėl bylų pobūdžio pažymėtina, kad 2011 m. Bendrajame Teisme išaugo bylų valstybės pagalbos srityje skaičius (67 gautos bylos), kaip visada didelę dalį sudarė intelektinės nuosavybės bylos (219 bylų arba 30 % visų bylų), staiga ir labai padidėjo ieškinių dėl Europos Sąjungos ribojamųjų priemonių, susijusių su situacija kai kuriose trečiosiose valstybėse (93 gautos bylos), o tai labai aiškiai rodo, jog Sąjungos teisėkūros ir reglamentavimo veikla daro tiesioginę įtaką Teismui. Apskritai reikia pasakyti, kad bylos tampa vis įvairesnės ir sudėtingesnės, o tai matyti iš toliau pateikiamo įvairioms Bendrojo Teismo, sprendžiančio bylas dėl teisėtumo (I), žalos atlyginimo (II), apeliacines bylas (III) ir bylas dėl prašymų taikyti laikinąsias apsaugos priemones (IV), veiklos sritims skirto pristatymo.

I. Ginčai dėl teisėtumo

Pagal SESV 263 straipsnį pareikštų ieškinių dėl panaikinimo priimtinumą

1. Ieškinio senatis

Ieškinys dėl panaikinimo priimtinas, jei laikomasi SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje nurodyto termino. Pagal šią nuostatą ieškiniai dėl panaikinimo turi būti pateikti, nelygu atvejis, per du mėnesius nuo akto paskelbimo, pranešimo apie jį ieškovui dienos arba, jei to nebuvo padaryta, nuo tos dienos, kai ieškovas apie jį sužinojo. Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 1 dalį, jeigu aktas yra skelbiamas, šis terminas prasideda praėjus keturiolikai dienų po jo paskelbimo.

Byloje *PPG ir SNF prieš ECHA* (2011 m. rugsėjo 21 d. nutartis, T-268/10, dar nepaskelbta Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas, priimta išplėstinės kolegijos) buvo ginčijamas Europos cheminių medžiagų agentūros sprendimas, kuris laikantis REACH¹ reglamente numatytos pareigos buvo paskelbtas jos interneto svetainėje. Bendrasis Teismas pažymėjo, jog Procedūros reglamento 102 straipsnio 1 dalis taikoma tik sprendimams, paskelbtiems *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, ir jog toje byloje jokia nuostata nereikalavo, kad ginčijamas sprendimas būtų skelbiamas Oficialiajame leidinyje (priešingai nei, pavyzdžiui, sprendimai dėl valstybės pagalbos), ir, nusprendęs, kad termino pratęsimas keturiolika dienų yra netaikytinas, ieškinį pripažino nepriimtiniu.

Be to, 2011 m. balandžio 1 d. Nutartyje *Doherty prieš Komisiją* (T-468/10, dar nepaskelbta Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į Procedūros reglamento 43 straipsnio 3 dalį (kurioje numatyta, kad skaičiuojant procesinius terminus atsižvelgiama tik į dokumento pateikimo kanceliarijai datą), laikas, į kurį reikia atsižvelgti, kai ieškinys pateikiamas faksu, yra Bendrojo Teismo kanceliarijoje užregistruotas laikas. Atsižvelgiant į tai, kad pagal prie ESV sutarties pridėtą Protokolą Nr. 6 Europos Sąjungos Teisingumo Teismo buveinė yra Liuksemburge, tas laikas yra Liuksemburgo laikas.

Galiausiai 2011 m. birželio 22 d. Nutartyje *Evropaïki Dynamiki prieš Komisiją* (T-409/09, dar nepaskelbta Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nusprendė, kad Procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalyje numatytas dešimties dienų terminas dėl nuotolių susijęs tik su procesiniais terminais, o ne su Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje numatytu penkerių metų senaties terminu, kuriam pasibaigus išnyksta teisė pareikšti ieškinį dėl deliktinės atsakomybės. Taigi, procesiniai terminai, kaip antai ieškinio pareiškimo ir ieškinio dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės penkerių metų senaties terminas, yra terminai, kurie pagal savo pobūdį skiriasi. Iš tikrųjų ieškinio pareiškimo terminai yra imperatyvūs, ir šalys ar teismas jų atžvilgiu neturi diskrecijos, nes jie nustatyti tam, kad būtų užtikrintas teisinių situacijų aiškumas ir saugumas. Taigi Sąjungos teismui priklauso netgi savo iniciatyva išnagrinėti, ar ieškinys buvo pareikštas per nustatytą terminą. Tačiau teismas negali savo iniciatyva iškelti pagrindo, susijusio su ieškinio dėl deliktinės atsakomybės senatimi.

¹ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, p. 1).

2. SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa – Pirmieji taikymo atvejai

a) Reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto sąvoka

Pagal EB 230 straipsnio ketvirtą pastraipą keliamos dvi privačių asmenų pareikštų ieškinių dėl jiems neskirtų teisės aktų priimtino sąlygos – ginčijamas aktas turi būti su ieškova tiesiogiai ir konkrečiai susijęs. Pagal teismo praktiką kiti fiziniai ar juridiniai asmenys nei tie, kuriems sprendimas skirtas, gali tvirtinti, kad sprendimas yra su jais konkrečiai susijęs, tik jei šis sprendimas juos paveikia dėl tam tikrų ypatingų jų savybių arba faktinių aplinkybių, kurios juos išskiria iš kitų asmenų ir todėl individualizuoja taip pat kaip ir asmenį, kuriam jis skirtas².

2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai pasikeitė ieškinio dėl panaikinimo priimtino sąlygos. Pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali pareikšti ieškinį dėl aktų, kurie yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susiję, ir dėl tiesiogiai su juo susijusių reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų, dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių. Šią naują nuostatą, skirtą, kad būtų sudarytos geresnės galimybės asmenims kreiptis į Sąjungos teismą, Bendrasis Teismas išaiškino pirmą kartą.

Byloje *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. prieš Parlamentą ir Tarybą* (2011 m. rugsėjo 6 d. nutartis, T-18/10, dar nepaskelbta Rinkinyje, priimta išplėstinės kolegijos) Bendrasis Teismas pirmą kartą apibrėžė „reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą. Aiškindamas šią nuostatą jis pažymėjo, kad nors joje nėra žodžio „sprendimas“, pagal ją leidžiama pareikšti ieškinį dėl individualaus pobūdžio aktų, dėl visuotinio taikymo aktų, kurie tiesiogiai ir konkrečiai susiję su fiziniu ar juridiniu asmeniu, bei galiausiai dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų, tiesiogiai su juo susijusių, dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių. Bendrojo Teismo teigimu, remiantis žodžių junginio „reglamentuojamojo pobūdžio“ bendrąja prasme matyti, kad ši trečia galimybė taip pat apima visuotinio taikymo aktus. Tačiau, kaip matyti iš 263 straipsnio struktūros ir šios nuostatos, kuri iš pradžių buvo pasiūlyta kaip Sutarties dėl Konstitucijos Europai projekto III-365 straipsnio ketvirta pastraipa, priėmimo proceso genezės, ši galimybė apima ne visus visuotinio taikymo aktus, o tik tuos, kurie nėra įstatymo galios aktai. Atlikęs teleologinę analizę, Bendrasis Teismas pridūrė, kad šios nuostatos tikslą – leisti privačiam asmeniui pareikšti ieškinį dėl visuotinio taikymo teisės aktų, kurie nėra įstatymo galios teisės aktai, ir taip išvengti atvejų, kai toks asmuo turėtų pažeisti teisę, kad galėtų kreiptis į teismą, – atitinka tai, kad ieškinio dėl įstatymo galią turinčio teisės akto panaikinimo priimtino sąlygos išlieka griežtesnės nei ieškinio dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto priimtinumui taikomos sąlygos.

Šioje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginčijamas aktas – Reglamentas dėl prekybos produktais iš ruonių³ – buvo priimtas laikantis bendro sprendimo priėmimo procedūros pagal EB sutartį (EB 251 straipsnis). Pažymėjęs, jog iš SESV 289 straipsnio matyti, kad teisės aktai, priimti pagal SESV 294 straipsnyje numatytą procedūrą (įprasta teisėkūros procedūra), yra įstatymo galią turintys teisės aktai ir kad ši procedūra iš esmės yra analogiška ankstesnei bendro sprendimo priėmimo procedūrai, Bendrasis Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į ESV sutartyje numatytas įvairias teisės aktų rūšis, ginčijamas reglamentas kvalifikuotinas kaip įstatymo galią turintis teisės aktas. Taigi, pagal ESV sutartį aktas kvalifikuojamas kaip įstatymo galią turintis teisės aktas arba reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas atsižvelgiant į tai, ar jo priėmimo procedūra yra teisėkūros procedūra. Šioje byloje ieškovų pateikto ieškinio priimtinumą lemia tai, ar jie

² 1963 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Plaumann prieš Komisiją*, 25/62, Rink. p. 197, 223.

³ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1007/2009 dėl prekybos produktais iš ruonių (OL L 286, p. 36).

gali įrodyti, jog reglamentas yra su jais tiesiogiai ir konkrečiai susijęs, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytą antrą galimybę.

b) Tiesioginė sąsaja ir akto, dėl kurio reikia priimti įgyvendinamąsias priemones, sąvoka

Remdamasis šios reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto sąvokos apibrėžimu 2011 m. spalio 25 d. Sprendime *Microban International ir Microban (Europe) prieš Komisiją* (T-262/10, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pripažino priimtiniu ieškinį dėl Komisijos sprendimo dėl ieškovių gaminamos cheminės medžiagos triklozano neįtraukimo į priedų, kurie gali būti naudojami gaminant plastikines medžiagas ir gaminius, galinčius liestis su maisto produktais, sąrašą.

Bendrasis Teismas konstatavo, kad, pirma, ginčijamą sprendimą Komisija priėmė vykdydama įgyvendinimo, o ne teisėkūros įgaliojimus ir kad, antra, jis yra visuotinio taikymo, nes taikomas objektyviai apibrėžtomis situacijoms ir daro teisinį poveikį bendrai ir abstrakčiai numatytų asmenų kategorijoms. Remdamasis tuo, jis padarė išvadą, kad ginčijamas sprendimas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, kaip jis suprantamas pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

Priminęs, kad leidžiant fiziniam ar juridiniam asmeniui pareikšti ieškinį dėl tiesiogiai su juo susijusių reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų, dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa siekiama sudaryti sąlygas pareikšti tiesioginius ieškinius, Bendrasis Teismas nusprendė, kad šioje nuostatoje iš naujo įtvirtintos tiesioginės sąsajos sąvokos negalima aiškinti siauriau negu iš EB 230 straipsnio ketvirtos pastraipos išplaukiančios tiesioginės sąsajos sąvokos. Bendrasis Teismas konstatavo, kad ginčijamas sprendimas tiesiogiai susijęs su ieškovėmis, atsižvelgiant į tai, kaip tiesioginės sąsajos sąvoka suprantama pagal EB 230 straipsnio ketvirtą pastraipą, ir nusprendė, kad šis sprendimas su jomis taip pat tiesiogiai susijęs, kaip tiesioginės sąsajos sąvoka suprantama pagal naujai suformuluotą SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

Dėl to, ar ginčijamame sprendime numatytos įgyvendinamosios priemonės, Bendrasis Teismas konstatavo, kad pagal Direktyvą 2002/72/EB⁴ po 2010 m. sausio 1 d. toliau gali būti naudojami tik į laikinąjį sąrašą įtraukti priedai. Be to, remiantis šia direktyva priedas išbraukiamas iš laikinojo sąrašo, jei Komisija nusprendžia jo neįtraukti į leidžiamų naudoti priedų sąrašą. Taigi sprendimas neįtraukti triklozano iškart lėmė jo išbraukimą iš laikinojo sąrašo ir draudimą juo prekiauti, o valstybės narės neturėjo priimti jokių įgyvendinamųjų priemonių. Be to, dėl pereinamojo laikotarpio priemonės, kuria leista pratęsti galimybę prekiauti triklozanu iki 2011 m. lapkričio 1 d., valstybės narės neturėjo priimti jokių įgyvendinamųjų priemonių, o galimas jų įsikišimas siekiant nustatyti ankstesnį terminą nei 2011 m. lapkričio 1 d. yra tik fakultatyvus. Galiausiai Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nors tokiu atveju dėl pereinamojo laikotarpio priemonės valstybės narės gali priimti įgyvendinamąsias priemones, tokia pereinamoji priemonė skirta tik ginčijamo sprendimo įgyvendinimui palengvinti. Taigi tokia priemonė yra pagalbinė ginčijamo sprendimo pagrindinio tikslo uždrausti prekiauti triklozanu atžvilgiu.

Konstatavęs, kad ginčijamas aktas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, kuris tiesiogiai susijęs su ieškovėmis ir dėl kurio nereikia priimti įgyvendinamųjų priemonių, remdamasis naujomis SESV 263 straipsnio nuostatomis Bendrasis Teismas ieškinį pripažino priimtiniu.

⁴ 2002 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos direktyva 2002/72/EB dėl plastikinių medžiagų ir gaminių, galinčių liestis su maisto produktais (OL L 220, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 535).

3. Bendrojo Teismo kompetencija sprendimų dėl periodinių baudų, Teisingumo Teismo skirtų neįvykdžius jo sprendimo dėl įsipareigojimo neįvykdymo, panaikinimo srityje

Byloje *Portugalija prieš Komisiją* (2011 m. kovo 29 d. sprendimas, T-33/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) į Bendrąjį Teismą kreiptasi su prašymu panaikinti Komisijos sprendimą, kuriuo nurodoma sumokėti periodines baudas, paskirtas vykdant 2008 m. sausio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Komisija prieš Portugaliją*⁵, kuris priimtas po pirmojo sprendimo⁶ dėl šios valstybės įsipareigojimų neįvykdymo priėmimo jai nepanaikinus nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos viešųjų pirkimų srityje asmenims, nukentėjusiems dėl Sąjungos teisės pažeidimo, nuostoliai atlyginami tik įrodžius kaltę ar apgaulę.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas konstatavo, kad Sutartyje nenumatyta konkreti nuostata, kaip spręsti ginčą tarp valstybės narės ir Komisijos išieškant sumas, kurias valstybė narė turi mokėti vykdydama Teisingumo Teismo sprendimą dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kuriuo iš jos priteisiama Komisijai mokėti periodinę baudą neįvykdžius pirmojo sprendimo dėl įsipareigojimo neįvykdymo. Darytina išvada, kad tokiu atveju gali būti taikomos Sutartyje nustatytos teisių gynimo priemonės ir kad dėl sprendimo, kuriuo Komisija nustato valstybės narės privalomą sumokėti kaip periodinę baudą priteistą sumą, gali būti pareikštas ieškinys dėl panaikinimo, kuris priklauso Bendrojo Teismo kompetencijai.

Tačiau įgyvendindamas šią kompetenciją Bendrasis Teismas negali kėsintis į Teisingumo Teismui suteiktą išimtinę kompetenciją įsipareigojimų neįvykdymo srityje. Todėl nagrinėdamas ieškinį dėl panaikinimo, kuris pateiktas dėl Komisijos sprendimo, susijusio su tokio Teisingumo Teismo sprendimo vykdymu, Bendrasis Teismas negali spręsti klausimo dėl valstybės narės pareigų nesilaikymo pagal Sutartį, kurio anksčiau nesprendė Teisingumo Teismas.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vykdydama Teisingumo Teismo sprendimą, kuriuo valstybei narei skirta periodinė bauda, Komisija turi turėti galimybę įvertinti valstybės narės priimtas priemones Teisingumo Teismo sprendimui įvykdyti, tačiau neturi pažeisti nei valstybių narių teisių, nustatytų procedūroje dėl įsipareigojimų neįvykdymo, nei Teisingumo Teismo išimtinės jurisdikcijos priimti sprendimą dėl nacionalinės teisės suderinamumo su Sąjungos teise. Taigi prieš išieškodama periodinę baudą Komisija privalo patikrinti, ar pasibaigus procesui dėl įsipareigojimo neįvykdymo Teisingumo Teismo sprendime nustatyti kaltinimai tebėra aktualūs pasibaigus Teisingumo Teismo valstybei narei nustatytam terminui nutraukti pažeidimą. Tačiau Komisija tokioje situacijoje negali nuspręsti, kad valstybės narės Teisingumo Teismo sprendimui įvykdyti priimtos priemonės neatitinka Sąjungos teisės, ir tuo remdamasi apskaičiuoti Teisingumo Teismo nustatytą periodinę baudą. Jeigu ji mano, kad valstybei narei priėmus naują teisės aktą tam tikra direktyva vis dar yra netinkamai perkelta, ji turi pradėti procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas priminė, kad iš 2008 m. sausio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* (C-70/06) matyti, kad valstybė narė turėjo panaikinti ginčijamą nacionalinės teisės aktą ir kad periodinė bauda turėjo būti mokama iki jo panaikinimo dienos. Šis teisės aktas buvo panaikintas 2008 m. sausio 30 d. įsigaliojusi įstatymu. Tačiau Komisija atsisakė pripažinti, kad įsipareigojimų nevykdymas pasibaigė tą dieną, ir nusprendė, jog pažeidimas buvo nutrauktas 2008 m. liepos 18 d., kai įsigaliojo naujas teisės aktas. Bendrasis Teismas konstatavo, kad taip Komisija nesilaikė Teisingumo Teismo sprendimo rezoliucinės dalies, ir panaikino ginčijamą sprendimą.

⁵ C-70/06, Rink. p. I-1. Nagrinėjant tokio pat pobūdžio ginčą priimtas 2011 m. spalio 19 d. Sprendimas *Prancūzija prieš Komisiją* (T-139/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje).

⁶ 2004 m. spalio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Komisija prieš Portugaliją*, C-275/03, neskelbiamas Rinkinyje.

Įmonėms taikomos konkurencijos taisyklės

1. Bendrieji klausimai

a) Įmonės sąvoka

Sujungtose bylose *Gosselin prieš Komisiją* ir *Stichting Administratiekantoor Portielje prieš Komisiją* (2011 m. birželio 16 d. sprendimas, T-208/08 ir T-209/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas patikslino teismo praktikos, pagal kurią tiesioginis ar netiesioginis subjekto dalyvavimas įmonės, kurios kontrolinį akcijų paketą jis turi, ekonominėje veikloje leidžia tokį subjektą laikyti įmone, kaip tai suprantama konkurencijos teisėje, taikymo sąlygas. Savo sprendime Komisija nurodė, kad *Portielje*, fondas, patikėjimo teise valdantis akcijas bendrovėje *Gosselin*, netiesiogiai dalyvavo jos vykdomoje ekonominėje veikloje. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad teismo praktikoje nėra nustatyta „dalyvavimo“ įmonės valdyme prezumpcija, todėl jo įrodymo našta tenka Komisijai. Šioje byloje jis nusprendė, jog Komisija rėmėsi tik su struktūra susijusiais argumentais ir tik pažymėjo, kad *Portielje* valdė beveik visą *Gosselin* kapitalą ir kad trys pagrindiniai jos administracijos nariai tuo pačiu metu buvo ir *Gosselin* valdybos nariai, tačiau ji nepateikė jokių konkrečių įrodymų, patvirtinančių, kad *Portielje* iš tikrųjų kišosi į *Gosselin* valdymą. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija neįrodė, jog *Portielje* yra įmonė.

b) Konkurencijos ribojimas – Potenciali konkurencija

Byloje *Visa Europe ir Visa International Service prieš Komisiją* (2011 m. balandžio 14 d. sprendimas, T-461/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) ieškovės kaltino Komisiją, kad ji vertino neteisėtų veiksmų, kuriais jos buvo kaltinamos, poveikį konkurencijai remdamasi ekonomiškai ir teisiškai klaidingu kriterijumi – galimybe sustiprinti konkurenciją atitinkamoje rinkoje. Bendrasis Teismas atmetė šį argumentą ir pažymėjo, kad tai, jog Komisija pripažino, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra neveiksminga, netrukdo jai skirti sankcijų už veiksmus, kuriais siekiama iš rinkos pašalinti potencialų konkurentą. Iš tikrųjų nagrinėjant konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje reikia remtis ne tik esama konkurencija, kuri yra tarp atitinkamoje rinkoje jau veikiančių įmonių, bet ir potencialia konkurencija. Todėl Bendrasis Teismas pritarė Komisijos požiūriui, pagrįstam konkurenciją ribojančio poveikio potencialiai konkurencijai ir atitinkamos rinkos struktūrai vertinimu.

Šiame sprendime Bendrasis Teismas taip pat turėjo galimybę patikslinti potencialaus konkurento sąvokos kontūrus. Jis pažymėjo, kad įmonės ketinimas įeiti į rinką gali būti svarbus nustatant, ar ji gali būti laikoma potencialia konkurente, tačiau esminis elementas, kuriuo turi būti grindžiama tokia išvada, yra jos pajėgumas įeiti į rinką.

c) Protingas terminas

2011 m. birželio 16 d. sprendimuose *Heineken Norderland ir Heineken prieš Komisiją bei Bavaria prieš Komisiją* (T-240/07 ir T-235/07, dar nepaskelbti Rinkinyje, pateikti apeliaciniai skundai), priimtuose tiriant olandiško alaus kartelį, Komisija 100 000 eurų sumažino kiekvienai įmonei skirtos baudos dydį, nes pripažino, kad administracinės procedūros, kuri po patikrinimų tęsėsi daugiau nei septynerius metus, trukmė buvo neprotinga. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas nusprendė, kad pernelyg ilga administracinės procedūros trukmė lėmė protingo termino principo pažeidimą ir kad fiksuotu dydžiu sumažindama baudą Komisija neatsižvelgė į įmonėms skirtų baudų dydį – 219,28 mln. eurų *Heineken NV* ir jos dukterinei bendrovei bei 22,85 mln. eurų *Bavaria NV*, – todėl toks sumažinimas negali tinkamai kompensuoti šio pažeidimo. Todėl Bendrasis Teismas baudą sumažino 5 %.

2. Teismo praktikos įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje

a) Įrodymų vertinimas

Sprendimuose, priimtuose dėl skirstomųjų įrenginių su dujų izoliacija, Bendrasis Teismas turėjo galimybę patikslinti keletą dalykų dėl įrodinėjimo kartelių byloje.

– Priimtinas

Byloje *Fuji Electric prieš Komisiją* (2011 m. liepos 12 d. sprendimas, T-132/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Komisija teigė, kad per administracinę procedūrą nesuformuluoti kaltinimai ir per ją nepateikti dokumentai, kuriuos pirmą kartą ieškovė pateikia Bendrajam Teismui, yra nepriimtini. Bendrasis Teismas atmetė šį požiūrį ir pabrėžė, kad konkurencijos teisėje numatytų taisyklių, kuriose išvardijamos įmonių teisės ir pareigos administracinėje procedūroje, negalima aiškinti taip, kad jos įpareigoja asmenį bendradarbiauti ir, atsakant į Komisijos jam atsiųstą pranešimą apie kaltinimus, jau administracinės procedūros stadijoje suformuluoti visus kaltinimus, kuriais remdamasis jis norėtų pateikti ieškinį dėl panaikinimo.

Komisija taip pat prašė pripažinti nepriimtinais kaltinimus, kuriais ginčijamos faktinės ar teisinės aplinkybės, ieškovės aiškiai pripažintos per administracinę procedūrą. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kai asmuo savanoriškai nusprendžia bendradarbiauti ir vykstant administracinei procedūrai tiesiogiai ar netiesiogiai pripažįsta aplinkybes, kurios leidžia jam priskirti pažeidimą, jo teisė pareikšti ieškinį, kurią jis turi pagal Sutartį, neribojama. Nesant šiuo tikslu aiškiai įtvirtinto teisinio pagrindo, toks apribojimas prieštarautų pagrindiniams teisėtumo ir teisės į gynybą užtikrinimo principams.

– Parodymai

2011 m. liepos 12 d. Sprendime *Hitachi ir kt. prieš Komisiją* (T-112/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas visų pirma priminė, kad dalyvavimu kartelyje kaltinamos įmonės pareiškimai, kurių teisingumą ginčija daugelis kitų kaltinamų įmonių, negali būti laikomi pakankamu tų kitų įmonių padaryto pažeidimo įrodymu, jeigu jie nėra pagrįsti kitais įrodymais. Toliau jis pažymėjo, kad rašytiniai bendrovės darbuotojų parodymai, parengti kontroliuojant šiai bendrovei ir jos pačios pateikti per Komisijos vykdomą administracinę procedūrą ginantis nuo kaltinimų, iš principo negali būti laikomi skirtingais ir nepriklausomais nuo tos bendrovės pareiškimų. Jie tik papildo bendrovės pareiškimus, kurių turinį jie gali patikslinti ir sukonkretinti. Taigi jie taip pat turi būti patvirtinti kitais įrodymais.

– Su aplinkybėmis susiję elementai

Minėtame 2011 m. liepos 12 d. Sprendime *Hitachi ir kt. prieš Komisiją, Toshiba prieš Komisiją* (T-113/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ir 2011 m. liepos 12 d. Sprendime *Mitsubishi Electric prieš Komisiją* (T-133/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas priminė, kad kai remdamasi tik atitinkamų įmonių elgesiu rinkoje Komisija nusprendžia, kad pažeidimas buvo padarytas, įmonėms pakanka įrodyti, jog egzistuoja aplinkybės, kitaip nušviečiančios Komisijos nustatytus faktus ir leidžiančios pateikti kitą tikėtiną Komisijos faktinių aplinkybių paaiškinimą. Tačiau nors rašytinių įrodymų nebuvimas gali būti reikšmingas bendrai vertinant visus Komisijos pateiktus įrodymus, vien dėl to atitinkama įmonė negali ginčyti Komisijos tvirtinimų ir pateikti alternatyvų faktinių aplinkybių paaiškinimo. Tai daryti įmonė gali tik tuomet, kai Komisijos pateikti įrodymai neleidžia be abejonių ir be papildomo aiškinimo patvirtinti pažeidimo.

– Bendrojo Teismo kontrolė

Minėtoje byloje *Mitsubishi Electric prieš Komisiją* ieškovė ginčijo teismo praktiką, pagal kurią atsižvelgiant į sunkumus, su kuriais susiduria Komisija siekdama įrodyti pažeidimą, galima taikyti švelnesnes normas įrodinėjimo srityje. Grįsdama savo argumentus ji pažymėjo, kad pastaraisiais metais kartelių bylose skiriamos baudos nuolat didėjo, o tai turi turėti įtakos Komisijos sprendimų kontrolės intensyvumui. Bendrasis Teismas atmetė šį argumentą ir pabrėžė, kad nors baudų didėjimo pasekmės neabejotinai gali būti neigiamesnės šalims, kurioms jos skirtos, dėl jų didėjimo, kadangi Komisijos iniciatyva šiuo atžvilgiu yra visiems žinoma, įmonės, padariusios pažeidimą, dar labiau stengiasi, kad būtų rasta kuo mažiau tinkamų įrodymų, taip padarydamos Komisijos užduotį sunkesnę.

Be to, 2011 m. spalio 25 d. Sprendime *Aragonesas Industrias y Energía prieš Komisiją* (T-348/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas taip pat priminė, kad jis turi vertinti, ar ginčijamame sprendime Komisijos nurodytų įrodymų ir kitos informacijos pakanka pažeidimui įrodyti, todėl turi nustatyti ir tai, kokiais įrodymais Komisija rėmėsi, kad įrodytų ieškovės dalyvavimą darant pažeidimą. Tuo tikslu jų galima ieškoti tik ginčijamo sprendimo motyvuose, kuriuose Komisija aprašo administracinės procedūros ginčo etapą.

b) Dalyvavimas atliekant vieną tęstinį pažeidimą

2011 m. birželio 16 d. Sprendime *Verhuizingen Coppens prieš Komisiją* (T-210/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas priminė, kad įmonę galima laikyti atsakinga už vieną tęstinį pažeidimą, jei ji žino apie kitų pažeidėjų neteisėtus veiksmus. Visų pirma jis pažymėjo, kad nors nagrinėtu atveju ieškovė iš tiesų dalyvavo teikiant netikras perkraustymo sąmatas, tačiau ji nežinojo apie kitų įmonių antikoncepcinius veiksmus, susijusius su susitarimais dėl finansinių kompensacijų už atmestus arba nepateiktus pasiūlymus. Kadangi iš Komisijos sprendimo motyvų, neatsižvelgiant į jo rezoliucinę dalį, aiškiai matyti, kad Komisija manė, jog tokie veiksmai sudarė vieną tęstinį pažeidimą, Bendrasis Teismas panaikino išvadą, kuria pripažįstamas pažeidimo buvimas, ir skirtą baudą.

c) Baudos dydžio apskaičiavimas

2011 m. ypatingi tuo, kad daugelyje kartelių bylų iškilo įvairių problemų, susijusių su baudos dydžio apskaičiavimu, ir tuo, kad Bendrasis Teismas pirmą kartą aiškino 2006 m. gaires⁷.

– Pardavimų vertė

2011 m. birželio 16 d. Sprendime *Team Relocations ir kt. prieš Komisiją* (T-204/08 ir T-212/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas turėjo patikslinti sąvokos „pardavimas“, į kurią reikia atsižvelgti taikant 2006 m. gaires, aiškinimą. Bendrasis Teismas atmetė ieškovės nuomonę, kad reikia atsižvelgti tik į neteisėtų veiksmų realiai paveiktų perkraustymo paslaugų pardavimų vertę. Jis nusprendė, kad pardavimų, kaip tai suprantama pagal šias gaires, vertė yra pardavimų atitinkamoje rinkoje vertė.

⁷ 2006 m. rugsėjo 1 d. priimtos pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės (OL C 210, 2006, p. 2).

– Pažeidimo sunkumas

Byloje *Ziegler prieš Komisiją* (2011 m. birželio 16 d. sprendimas, T-199/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ieškovė teigė, kad nenurodyti bazinio baudos dydžio apskaičiavimo motyvai. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad 2006 m. gairėmis buvo „iš esmės pakeistas baudų apskaičiavimo metodas“. Visų pirma buvo panaikintas pažeidimų skirstymas į tris kategorijas („lengvi“, „sunkūs“ ir „labai sunkūs“) ir įvesta nuo 0 iki 30 % skalė, kad būtų galima tiksliau diferencijuoti baudas. Be to, nuo šiol bazinis baudos dydis „priklauso nuo pardavimų vertės dalies, apskaičiuotos remiantis pažeidimo sunkumu, padaugintu iš pažeidimo metų skaičiaus“. Paprastai „pardavimų vertės dalis, į kurią atsižvelgiama, turi siekti daugiausia 30 %“. Kalbant apie horizontalius kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo susitarimus, kurie „dėl savo pobūdžio laikomi vienu iš didžiausių konkurencijos apribojimų“, pardavimų vertės dalis, į kurią atsižvelgiama, paprastai bus „skalės viršuje“. Tokiomis aplinkybėmis iš Komisijos diskrecijos šioje srityje kyla jos pareiga motyvuoti pasirinktą pardavimų vertės, į kurią atsižvelgė, procentinę dalį, ir ji negali pasitenkinti vien tuo, kad motyvuoja, kodėl pažeidimą kvalifikavo kaip „labai sunkų“. Nors Bendrasis Teismas apskritai pripažįsta, kad, atsižvelgiant į esamą teismo praktiką, šiuo klausimu Komisijos sprendimas yra pakankamai motyvuotas, jis atkreipia dėmesį į tai, kad ši teismo praktika buvo suformuota, be kita ko, atsižvelgiant į ankstesnes gaires, ir siūlo Komisijai taikant 2006 m. gaires labiau motyvuoti baudų apskaičiavimą, kad, pavyzdžiui, įmonės gerai žinotų, kaip apskaičiuota joms skirta bauda.

Minėtame Sprendime *Team Relocations ir kt. prieš Komisiją* konstatavęs, kad 2006 m. gairėmis buvo panaikintas pažeidimų skirstymas į kategorijas ir fiksuotos sumos, taip pat sukurta sistema, leidžianti tiksliau diferencijuoti baudas pagal pažeidimų sunkumą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija gali laisvai individualizuoti kiekvienos įmonės vaidmens sunkumą nustatydama pardavimų, į kuriuos atsižvelgiama, vertės procentinę dalį arba vertindama lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes. Tačiau pastaruoju atveju šių aplinkybių vertinimas turi leisti adekvačiai atsižvelgti į dalyvavimo darant vieną ir tą patį pažeidimą santykinį sunkumą ir į galimą šio sunkumo kaitą bėgant laikui.

– Trukmė

Minėtose sujungtose bylose *Team Relocations ir kt. prieš Komisiją* buvo ginčijama 2006 m. gairėse numatyta sistema, pagal kurią pagal pardavimo sandorių vertę nustatyta suma visada dauginama iš įmonės dalyvavimo darant pažeidimą metų skaičiaus, nes ja nurodytai pažeidimo trukmei esą suteikiama neproporcinga svarba, palyginti su kitais svarbiais veiksniais, pavyzdžiui, su pažeidimo sunkumu. Nors, kaip teigiama skyriuje dėl pažeidimo sunkumo, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad naujasis Komisijos požiūris šiuo atžvilgiu taip pat atspindi esminį metodo pasikeitimą, nes dauginimas iš dalyvavimo darant pažeidimą metų skaičiaus prilygsta baudos padidinimui 100 % už metus, tačiau jis pabrėžia, kad toks pasikeitimas neprieštarauja Reglamento (EB) Nr. 1/2003⁸ 23 straipsnio 3 daliai.

Tačiau minėtame tos pačios dienos Sprendime *Gosselin Group ir Stichting Administratiekantoor Portielje prieš Komisiją* Bendrasis Teismas atsižvelgė į šio pasikeitimo įtaką Komisijos darbui. Jis pažymėjo, kad nors pagal nusistovėjusią teismo praktiką [SESV 101] straipsnio 1 dalies pažeidimų įrodinėjimo pareiga tenka Komisijai ir ji turi pateikti tikslų ir neprieštarinčių įrodymų, pagrindžiančių tvirtą įsitikinimą, kad nurodytas pažeidimas padarytas, tas pats taikytina ir įrodymams dėl pažeidimo trukmės – kriterijaus, kurio svarba labai padidėjo pagal 2006 m. gaires.

⁸ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

– Vienodas požiūris – Apyvarta, į kurią atsižvelgiama

Minėtuose sprendimuose *Toshiba prieš Komisiją* ir *Mitsubishi Electric prieš Komisiją* Bendrasis Teismas pažymėjo, kad apskaičiuodama *Toshiba* ir *Mitsubishi Electric*, kurių veiklą skirstomųjų įrenginių su dujų izoliacija srityje 2002 m. perėmė jų bendroji įmonė TM T & D, pasaulinę pardavimų vertę ir pradinę baudą Komisija rėmėsi 2001 m. kaip referenciniais metais, o Europos gamintojų atveju ji atsižvelgė į 2003 m. – paskutinius ištikus pažeidimo metus. Pasak Komisijos, tokia diferenciacija atspindėjo norą atsižvelgti į tai, kad didžiąją pažeidimo laikotarpio dalį *Toshiba* turėjo daug mažesnę šio produkto pasaulinės rinkos dalį nei *Mitsubishi*. Nors Bendrasis Teismas šį tikslą laiko teisėtu, mano, kad jam pasiekti galėjo būti naudojami kiti diskriminacijos nesukeliantys metodai, kaip antai pradinės baudos, apskaičiuotos pagal 2003 m. apyvartą, padalijimas pagal atitinkamo produkto pardavimų proporciją paskutiniais metais iki bendros įmonės įkūrimo. Kadangi Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą ir nėra duomenų, leidžiančių naujai apskaičiuoti baudos dydį, Bendrasis Teismas panaikino šioms dviem įmonėms skirtas baudas.

– Atgrasymas

Byloje *Arkema France ir kt. prieš Komisiją* (2011 m. birželio 7 d. sprendimas, T-217/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Komisija taikė 200 % padidinimą, kad užtikrintų pakankamą piniginės baudos atgrasomąjį poveikį pagal atitinkamos įmonės dydį ir ekonominę galią. Toks padidininimas buvo grindžiamas ieškovės patronuojančiosios bendrovės *Total* pasauline apyvarta. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kelios dienos prieš Komisijai priimant sprendimą *Total* nustojo kontroliuoti ieškovę, ir nusprendė, kad baudos padidininimas siekiant atgrasomojo poveikio nepagrįstas. Bendrasis Teismas priminė, kad būtinybė užtikrinti pakankamą baudos atgrasomąjį poveikį reikalauja, be kita ko, kad jos dydis būtų adaptuotas, kad būtų atsižvelgta į įmonei, kuriai skiriama bauda, norimą padaryti poveikį, todėl bauda neturi būti per maža arba, atvirkščiai, – per didelė, ypač atsižvelgiant į įmonės finansinį pajėgumą. Todėl šį atgrasymo tikslą galima tinkamai pasiekti tik atsižvelgus į įmonės situaciją tą dieną, kai bauda skiriama. Kadangi ekonominis ryšys, kuris siejo *Arkema* su *Total*, buvo nutrauktas iki Komisijos sprendimo priėmimo, į pastarosios bendrovės išteklius nebuvo galima atsižvelgti nustatant, kiek padidinti *Arkema* ir jos dukterinėms bendrovėms skirtą baudą. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad 200 % padidininimas joms yra per didelis, o norint užtikrinti pakankamą joms skirtos baudos atgrasomąjį poveikį tinkamas yra 25 % padidininimas. Dėl šios priežasties Bendrasis Teismas nusprendė sumažinti *Arkema* skirtos baudos dydį nuo 219,1 mln. iki 113,3 mln. eurų.

– Bendradarbiavimas

Minėtame Sprendime *Fuji Electric prieš Komisiją* Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors įrodymų pateikimo Komisijai data turi reikšmės jų kvalifikavimui kaip turinčių svarbią papildomą vertę, nes toks kvalifikavimas priklauso nuo to, kokius įrodymus savo bylos medžiagoje tokių įrodymų pateikimo metu jau turi Komisija, tai, kad šie įrodymai buvo pateikti po pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo, dar nereiškia, kad jie, nors ir pateikti vėlesnėje administracinės procedūros stadijoje, negali turėti svarbios pridėamosios vertės. Konkrečiai kalbant, prašyme, kuriuo siekiama pasinaudoti pranešimu dėl bendradarbiavimo, pateiktu po pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo, įmonė gali nurodyti faktines aplinkybes, kurios, jos nuomone, nebuvo pakankamai įrodytos, kad suteiktų svarbią pridėtinę vertę, palyginti su Komisijos jau turimais įrodymais.

Byloje *Deltafina prieš Komisiją* (2011 m. rugsėjo 9 d. sprendimas, T-12/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Komisija pirmą kartą nusprendė suteikti sąlyginį atleidimą nuo baudos pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad atsižvelgiant į tai, jog visiškas atleidimas nuo baudos yra asmeninės atsakomybės už konkurencijos taisyklių

pažeidimą principo išimtis, logiška, kad už tai Komisija gali reikalauti, kad įmonė ją informuotų apie jai žinomus reikšmingus faktus, kurie galėtų turėti įtakos administracinės procedūros eigai ir tyrimo veiksmingumui. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad per susitikimą su savo konkurentais ieškovė savanoriškai, nepranešusi Komisijai, atskleidė faktą, kad ji Komisijos tarnyboms padavė prašymą atleisti nuo baudos, nors Komisija dar nebuvo atlikusi su nagrinėtu karteliu susijusių patikrinimų. Kadangi toks elgesys nerodo tikro noro bendradarbiauti, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija nepadarė klaidos neatleidusi *Deltafina* nuo visos baudos.

– Atsakomybę sunkinančios aplinkybės

2011 m. gegužės 17 d. Sprendime *Arkema France prieš Komisiją* (T-343/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors nėra senaties terminų, kurie neleistų Komisijai konstatuoti pakartotinio pažeidimo, pagal proporcingumo principą Komisija negali atsižvelgti į vieną ar kelis ankstesnius sprendimus, kuriais numatomos sankcijos įmonei, be jokio apribojimo laiko atžvilgiu. Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad ieškovė pažeidinėjo konkurencijos taisyklės nepertraukiamai nuo 1961 m. iki 1984 m. gegužės mėn. dalyvaudama karteliuose, už kuriuos ji buvo nubausta 1984 m., vėliau 1986 m. ir galiausiai 1994 m., ir kad, nepaisydama šių sprendimų, ji vėl pažeidė konkurencijos taisyklės nuo 1995 m. gegužės 17 d. iki 2000 m. vasario 9 d. dalyvaudama naujame kartelyje, už kurį ginčijamu sprendimu ji buvo nubausta. Todėl Komisija ieškovei skirtos bazinės baudos dydį padidino 90 %. Bendrasis Teismas patvirtino Komisijos požiūrį ir pažymėjo, kad šie sprendimai, priimti per trumpą laikotarpį, – o praėjus metams po paskutinio sprendimo priėmimo ji vėl pradėjo dalyvauti darant naują pažeidimą, už kurį ginčijamame sprendime skirta sankcija, – rodo, kad ieškovė nėra linkusi laikytis konkurencijos taisyklių, todėl Komisija, atsižvelgdama į šiuos sprendimus, kai vertino ieškovės pakartotinį pažeidimą, nepažeidė proporcingumo principo.

Sprendime, kuris buvo ginčijamas bylose *ENI prieš Komisiją* ir *Polimeri Europa prieš Komisiją* (2011 m. liepos 13 d. sprendimai, T-39/07 ir T-59/07, dar nepaskelbti Rinkinyje, paduoti apeliaciniai skundai), Komisija, pažymėjusi, kad įmonei *EniChem* jau skirtos sankcijos dėl dalyvavimo ankstesniuose dviejuose karteliuose, nusprendė, kad ieškovėms *Eni* ir jos dukterinei bendrovei *Polimeri* skirta bazinė bauda turi būti padidinta 50 % dėl su pakartotiniu pažeidimu susijusios sunkinančios aplinkybės. Komisija manė, kad nors juridiniai asmenys, dalyvavę darant nagrinėtus pažeidimus, nebuvo tapatūs, ta pati įmonė pakartojo veiksmus, kuriais padarytas pažeidimas. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nagrinėtų bendrovių struktūros ir kontrolės kitimas buvo sudėtingas, todėl Komisija turėjo būti ypač konkreti ir pateikti visus išsamius įrodymus, kad įrodytų, jog ginčijamame sprendime minimos bendrovės ir ankstesniuose sprendimuose minimos bendrovės sudarė tą pačią „įmonę“, kaip tai suprantama pagal [SESV 101] straipsnį. Bendrasis Teismas manė, kad taip nebuvo aptariamoje byloje, o tai reiškia, jog pakartotinis pažeidimas nebuvo įrodytas. Todėl jis sumažino baudą nuo 272,25 iki 181,5 mln. eurų.

Tą pačią dieną priimtame sprendime sujungtose bylose *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs ir kt. prieš Komisiją* (T-144/07, T-147/07–T-150/07 ir T-154/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, paduoti apeliaciniai skundai) Bendrasis Teismas priminė, kad Komisija patronuojančiai bendrovei *ThyssenKrupp AG*, jos dukterinei bendrovei *ThyssenKrupp Elevator AG* ir kai kurioms nacionalinėms dukterinėms bendrovėms skirtas baudas padidino 50 % dėl pakartotinio pažeidimo, nes kai kurios *ThyssenKrupp* grupei priklausančios bendrovės buvo nubaustos 1998 m. dėl dalyvavimo kartelyje papildomo lydinio mokesčio rinkoje. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija tame sprendime konstatavo, jog pažeidimą padarė tik tos grupės bendrovės, o ne bendrovės, kurios tuo metu buvo jų patronuojančiosios bendrovės, kurių ekonominės veiklos ir teisių perėmėja buvo *ThyssenKrupp AG*. Be to, tuo metu Komisija nemanė, kad dukterinės bendrovės ir jų patronuojančiosios bendrovės sudarė ekonominį vienetą. Bendrasis Teismas taip pat konstatavo,

kad dukterinės bendrovės, kurioms dėl kartelio papildomo lydinio mokesčio srityje buvo skirtos baudos, nepriklausė įmonėms, kurioms ginčijamame sprendime skirtos sankcijos. Taigi konstatuotų pažeidimų negalima laikyti tų įmonių padarytu pakartotiniu pažeidimu.

– Atsakomybę lengvinančios aplinkybės

Byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Ziegler prieš Komisiją*, ieškovė kaip lengvinančią aplinkybę nurodė pažeidimo nutraukimą. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad 2006 m. gairėse numatyta, jog nors bazinis baudos dydis gali būti dėl to sumažintas, tai „[netaikoma] slaptiems susitarimams ar veiksams (ypač karteliniams)“. Be to, pasinaudoti šia lengvinančia aplinkybe galima tik tais atvejais, kai pažeidimas nutraukiamas po pirmo Komisijos įsikišimo. Konstatavęs, kad ieškovė dalyvavo vykdamas pažeidimą iki 2003 m. rugsėjo 8 d., o patikrinimai buvo atlikti po šios datos, t. y. 2003 m. rugsėjo 16 d., Bendrasis Teismas atmetė šį ieškovės argumentą.

Toje pačioje byloje ieškovė teigė, jog dėl to, kad Komisija žinojo apie veiksmus, kurie sudarė pažeidimą, ir juos toleravo ne vienus metus, ji pradėjo, nors ir klaidingai, bet pagrįstai, manyti, kad šie veiksmai yra teisėti. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vien žinojimas apie antikonkurencinius veiksmus nereiškia, kad šie veiksmai buvo netiesiogiai Komisijos „leidžiami ar skatinami“, kaip tai suprantama pagal 2006 m. gaires. Iš tikrųjų tariamas neveikimas negali būti prilyginamas tokiam pozityviam veiksmui, kaip leidimas ar skatinimas, dėl kurio galima pripažinti lengvinančios aplinkybės buvimą.

Byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Arkema France prieš Komisiją*, ieškovė teigė, kad Komisija padarė klaidą atsisakydama sumažinti baudos dydį dėl jos bendradarbiavimo, nepatenkančio į pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo sritį. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, norėdama užtikrinti tokio pobūdžio pranešimų veiksmingumą, tik išimtiniais atvejais Komisija baudas įmonėms turi sumažinti kitu pagrindu. Jis manė, kad taip yra, pavyzdžiui, tuomet, kai įmonės bendradarbiavimas, platesnis, nei reikalauja jos teisiniai įsipareigojimai bendradarbiauti, tačiau neleidžiantis baudos sumažinti pagal šį pranešimą, yra objektyviai naudingas Komisijai. Tokia nauda yra tada, kai Komisija savo galutiniame sprendime remiasi įrodymais, be kurių ji nebūtų galėjusi įmonių visiškai ar iš dalies nubausti už pažeidimą.

– Išimtinės aplinkybės

Minėtame Sprendime *Ziegler prieš Komisiją* Bendrasis Teismas nagrinėjo 2006 m. gairių taikymą, kiek tai susiję su atsižvelgimu į įmonės pajėgumą sumokėti baudą. Šiuo klausimu jis pažymėjo, jog norint, kad pagal šias gaires dėl ekonominių sunkumų išimties tvarka būtų sumažinta bauda, turi būti pateiktas prašymas ir tenkinamos dvi kumuliacinės sąlygos, t. y. turi būti, pirma, neįveikiama kliūtis sumokėti baudą ir, antra, „ypatinga socialinė ir ekonominė padėtis“. Dėl pirmosios sąlygos Bendrasis Teismas konstatavo, jog Komisija tik pažymėjo, kad bauda sudaro tik 3,76 % įmonės 2006 m. pasaulinės apyvartos, ir padarė išvadą, kad ji negali negrįžtamai pakenkti jos ekonominiam gyvybingumui. Bendrasis Teismas nusprendė, kad, pirma, šis vertinimas yra abstraktus ir jame visiškai neatsižvelgiama į konkrečią ieškovės situaciją ir kad, antra, paprasčiausio procentinės dalies, kurią sudaro bauda, palyginti su įmonės pasauline apyvarta, apskaičiavimo savaime nepakanka išvadai, kad ši bauda negali negrįžtamai pakenkti jos ekonominiam gyvybingumui, pagrįsti. Vis dėlto, kadangi antroji sąlyga nebuvo tenkinama, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Komisija turėjo teisę atmesti ieškovės argumentus.

– Dėl 10 % apyvartos ribos

2011 m. birželio 16 d. Sprendime *Putters International prieš Komisiją* (T-211/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vien tai, jog galutinė bauda siekia 10 % ieškovės apyvartos, nors kitoms kartelio dalyvėms nustatyta mažesnė procentinė išraiška, nepažeidžia vienodo požiūrio ar proporcingumo principų. Iš tikrųjų tai susiję su 10 % viršutinės ribos aiškinimu kaip paprastos maksimalios ribos, kuri taikoma po galimo baudos sumažinimo dėl lengvinančių aplinkybių ar proporcingumo principo. Tačiau jis teigė, kad pagal pardavimų vertę nustatytos sumos dauginimas iš dalyvavimo darant pažeidimą metų skaičiaus gali lemti, jog remiantis 2006 m. gairėmis taikoma 10 % viršutinė riba nuo šiol yra veikiau taisyklė nei išimtis kiekvienai įmonei, veikiančiai iš esmės vienoje rinkoje ir dalyvavusiai kartelyje ilgiau nei vienus metus. Tokiu atveju bet koks diferencijavimas atsižvelgiant į sunkumą ar lengvinančias aplinkybes nebegali daryti poveikio baudai, kuri buvo sumažinta, kad atitiktų 10 % ribą. Taip manydamas Bendrasis Teismas akcentavo tai, kad dėl galutinės baudos diferencijavimo nebuvimo naujasis metodas kelia problemų, susijusių su bausmių ir sankcijų individualizavimo principu.

d) Neteisėto elgesio priskirtinumas ir solidari atsakomybė

– Patronuojančiosios bendrovės atsakomybės už dukterinės bendrovės veiksmus prezumpcijos taikymas

2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Koninklijke Grolsch prieš Komisiją* (T-234/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija nepateikė tiesioginio ieškovės dalyvavimo kartelyje įrodymo. Komisija ieškovę prilygino jos dukterinei bendrovei, kurios visas akcijas ji turėjo, nedarė skirtumo tarp juridinių asmenų ir nepateikė motyvų, kodėl pažeidimas turi būti priskirtas jai. Bendrasis Teismas nusprendė, kad, neužsimindama apie ekonominius, organizacinius ar teisinius ieškovės ir jos dukterinės bendrovės ryšius, Komisija atėmė iš ieškovės galimybę ginčyti tokio atsakomybės priskyrimo pagrįstumą Bendrajame Teisme, paneigiant faktinio lemiamos įtakos dukterinei bendrovei darymo prezumpciją, ir nesudarė Bendrajam Teismui galimybės vykdyti savo kontrolės funkcijos šiuo klausimu. Bendrojo Teismo nuomone, tai yra pagrindas panaikinti Komisijos sprendimą.

– Prezumpcijos panaikinimas

2011 m. birželio 16 d. sprendimuose *L'Air liquide prieš Komisiją* ir *Edison prieš Komisiją* (T-185/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, ir T-196/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas visų pirma konstatavo, kad Komisija, atsižvelgusi į neginčijamą šias bendroves siejantį visiškos kontrolės ryšį, galėjo teisėtai preziumuoti, jog ieškovės faktiškai daro lemiamą įtaką savo atitinkamoms dukterinėms bendrovėms. Paskui jis pažymėjo, kad ieškovės rėmėsi specifiniu argumentu šiai prezumpcijai paneigti ir bandė įrodyti, jog jų dukterinės bendrovės yra savarankiškos. Atsakydama į šiuos argumentus Komisija tik nurodė kai kuriuos papildomus aplinkybės, kad ieškovės darė lemiamą įtaką savo dukterinėms bendrovėms, įrodymus. Bendrasis Teismas mano, kad taip pasielgusi Komisija ginčijamame sprendime nenurodė motyvų, kodėl ji nusprendė, jog ieškovių pateiktų įrodymų nepakanka, kad ši prezumpcija būtų paneigta. Komisijos pareiga motyvuoti savo sprendimą šiuo klausimu aiškiai kyla iš šios prezumpcijos, kurią norėdamos paneigti ieškovės turi pateikti įrodymų dėl visų jų ir jų atitinkamų dukterinių bendrovių ekonominių, organizacinių ir teisinių ryšių, nuginčijamumo. Kadangi Komisija nepateikė išsamios nuomonės tuo klausimu, Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą sprendimą dėl pareigos motyvuoti pažeidimo.

Minėtose sujungtose bylose *Gosselin prieš Komisiją* ir *Stichting Administratiekantoor Portielje prieš Komisiją* Komisija taikė faktinės lemiamos *Portielje* įtakos *Gosselin* prezumpciją, nes patronuojančioji bendrovė valdė beveik visą savo dukterinės bendrovės kapitalą. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad *Portielje* pateikti įrodymai leido paneigti šią prezumpciją. Kaip vieną iš įrodymų Bendrasis Teismas konkrečiai nurodė faktą, kad vienintelė patronuojančiosios bendrovės galimybė daryti įtaką dukterinei bendrovei buvo naudojimasis balsavimo teise, susijusia su jos turimomis akcijomis, per pastarosios visuotinius akcininkų susirinkimus. Tačiau jis konstatavo, kad per pažeidimo laikotarpį nebuvo surengtas nė vienas visuotinis akcininkų susirinkimas. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė panaikinti Komisijos sprendimą, kiek jis susijęs su *Portielje*.

– Atsakomybės apimtis

Byloje *Tomkins prieš Komisiją* (2011 m. kovo 24 d. sprendimas, T-382/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ieškovei inkriminuotas jos dukterinės bendrovės *Pegler* padarytas pažeidimas dėl to, kad ji valdė visą šios bendrovės kapitalą. Vienu iš savo teisinių pagrindų ieškovė ginčijo dukterinės bendrovės dalyvavimą kartelyje dalies pažeidimo laikotarpio atžvilgiu. Tos pačios dienos Sprendime *Pegler prieš Komisiją* (T-386/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas panaikino Komisijos sprendimą, susijusį su *Pegler* dalyvavimu vario jungčių kartelyje dalį pažeidimo laikotarpio, ilgesnio nei nurodytas patronuojančiosios bendrovės *Tomkins* teisiniame pagrindu. Bendrasis Teismas šiuo atžvilgiu priminė, kad Sąjungos teismas negali priimti sprendimo *ultra petita*, todėl jo sprendimas dėl panaikinimo negali viršyti ieškovės reikalavimų. Vis dėlto konkurencijos teisės požiūriu ieškovė ir jos dukterinė bendrovė yra vienas subjektas, kurio reikalavimai iš dalies patenkinti pareiškus ieškinį dėl panaikinimo minėtoje byloje *Pegler prieš Komisiją*. Todėl Komisijos ieškovei priskirta atsakomybė reiškia, jog ji gali pasinaudoti ginčijamo sprendimo panaikinimu iš dalies toje byloje. Ieškovė nurodė vienintelį ieškinio pagrindą, kuriuo ginčijo *Pegler* dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, ir prašė panaikinti ginčijamą sprendimą šiuo pagrindu. Bendrasis Teismas, nagrinėjantis atskirai patronuojančiosios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės pareikštus ieškinius dėl panaikinimo, mano, kad jis nepriima sprendimo *ultra petita*, jei atsižvelgia į dukterinės bendrovės pareikšto ieškinio baigtį, nes patronuojančiosios bendrovės pareikšto ieškinio reikalavimai yra tie patys.

Tačiau byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, *Tomkins* aiškiai atsisakė kaltinimo, susijusio su baudos padidinio siekiant atgrasyti vertinimo klaida. Remdamasis tuo Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad jis negali priimti sprendimo šiuo klausimu, nes būtų peržengtos ginčo ribos, kurias šalys apibrėžė šioje byloje, nors byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Pegler prieš Komisiją*, jis nusprendė, jog Komisija klaidingai pritaikė šį dauginimo koeficientą.

– Solidarus mokėjimas

2011 m. spalio 12 d. Sprendime *Alliance One International prieš Komisiją* (T-41/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovė negali būti pripažinta atsakinga už *Agroexpansión* darytą pažeidimą laikotarpiu iki 1997 m. lapkričio 18 d., nes tik nuo šios datos ieškovė ir *Agroexpansión* sudarė vieną ūkio subjektą, t. y. įmonę pagal [SESV 101] straipsnį. Kadangi solidarūs baudos mokėjimas gali būti taikomas tik tam pažeidimo laikotarpiui, kuriuo patronuojančioji bendrovė ir dukterinė bendrovė sudarė tokią įmonę, Komisija nepagrįstai nusprendė, kad ieškovė kartu su *Agroexpansión* turi solidariai sumokėti pastarajai skirtą baudą, t. y. 2 592 000 eurų, nustatytą už visą pažeidimo laikotarpį. Todėl Bendrasis Teismas didinimo koeficientą sumažino nuo 50 iki 35 %.

e) Neribota jurisdikcija

Pagal SESV 261 straipsnį ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį Bendrasis Teismas turi neribotą jurisdikciją, kuri jam leidžia be paprastos sankcijos teisėtumo kontrolės, kai jis gali tik atmesti ieškinį dėl panaikinimo ar panaikinti ginčijamą aktą, pakeisti ginčijamą aktą net jo paties nepanaikinant, pavyzdžiui, pakeisti skirtos baudos dydį⁹.

Minėtame Sprendime *Arkema France ir kt. prieš Komisiją* Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija neginčijo ieškovių teiginių, jog nuo 2006 m. gegužės 18 d. *Total* ir *Elf Aquitaine* jų nebekontroliavo – ši faktinė aplinkybė buvo nurodyta jau ieškinyje, – teisingumo. Ieškovių paprašytas įgyvendinti savo neribotą jurisdikciją sumažinti baudos dydį atsižvelgiant į šį faktą, Bendrasis Teismas nuo 200 iki 25 % sumažino padidinimo koeficientą, taikytą siekiant užtikrinti pakankamą baudos atgrasomąjį poveikį, nes padidėjimas, apskaičiuotas remiantis patronuojančiosios bendrovės pasauline apyvarta, pripažintas per dideliu. Todėl *Arkema* skirta bauda sumažinta 105,8 mln. eurų.

Minėtuose sprendimuose *Ziegler prieš Komisiją* ir *Team Relocations ir kt. prieš Komisiją* Bendrasis Teismas pažymėjo, kad geresniu baudos dydžio apskaičiavimo motyvavimu, kuris tapo būtinas dėl 2006 m. gairių taikymo nulemtą kardinalaus metodo pasikeitimo, siekiama palengvinti Bendrojo Teismo neribotos jurisdikcijos, kuri jam turi leisti vertinti ne tik ginčijamo sprendimo teisėtumą, bet ir skirtos baudos tinkamumą, įgyvendinimą.

Minėtame Sprendime *Putters International prieš Komisiją* jis nusprendė, kad dėl galutinės baudos nediferencijavimo, kurį kartais lemia 2006 m. gairių metodo taikymas, jam gali reikėti visiškai įgyvendinti savo neribotą jurisdikciją tam tikrais atvejais, kai taikant vien gaires negalima tinkamai diferencijuoti baudų.

2011 m. spalio 5 d. Sprendime *Romana Tabacchi prieš Komisiją* (T-11/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) konstatavęs, kad Komisija, pirma, padarė faktinių aplinkybių vertinimo klaidų, susijusių su ieškovės dalyvavimo kartelyje trukme, ir, antra, pažeidė vienodo požiūrio principą vertindama tokio dalyvavimo jame specifinį poveikį, šiuos trūkumus Bendrasis Teismas ištaisė pasinaudojęs savo neribota jurisdikcija. Taigi jis manė, kad atsižvelgiant, pavyzdžiui, į anksčiau konstatuotų pažeidimų kumuliacinį poveikį bei nedidelį ieškovės finansinį pajėgumą, visos bylos aplinkybės bus teisingai įvertintos, jei ieškovei skirtos galutinės baudos dydis bus ne 2,05 mln. eurų, o 1 mln. eurų. Šiuo atžvilgiu jis pažymi, kad, pirma, tokio dydžio bauda leidžia gana veiksmingai užkirsti kelią ieškovės neteisėtam elgesiui ir atgrasyti nuo jo ir, antra, bet kokia didesnė bauda būtų neproporcinga visapusiškai vertinamo ieškovei inkriminuojamo pažeidimo atžvilgiu.

3. Teismo praktikos įnašas koncentracijų srityje

2011 m. spalio 12 d. Sprendime *Association belge des consommateurs test-achats prieš Komisiją* (T-224/10, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas patikslino trečiojo asmens ieškinio, pirma, dėl Komisijos sprendimo, kuriuo koncentracija (toje byloje tarp EDF ir *Segebel*) pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, ir, antra, dėl nacionalinės valdžios institucijų prašymo perduoti joms nagrinėti dalį koncentracijos bylos atmetimo (sprendimo atsisakyti perduoti bylą) priimtimumo sąlygas.

⁹ Žr., be kita ko, 2002 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 692 punktą.

a) Trečiųjų asmenų teisė pareikšti ieškinį

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas priminė, jog iš teismo praktikos matyti, kad Komisijos sprendimų dėl koncentracijos suderinamumo su bendrąja rinka atveju trečiųjų koncentracija suinteresuotų asmenų teisė pareikšti ieškinį turi būti vertinama skirtingai, atsižvelgiant į tai, ar jie nurodo su sprendimo esme susijusius trūkumus (pirmoji trečiųjų suinteresuotųjų asmenų kategorija), ar teigia, kad Komisija pažeidė procesines teises, kurias jiems suteikia koncentracijų kontrolę reglamentuojantys Sąjungos teisės aktai (antroji trečiųjų suinteresuotųjų asmenų kategorija).

Kalbant apie pirmąją asmenų kategoriją, pažymėtina, kad ginčijamas sprendimas juos turi paveikti dėl tam tikrų jų ypatingų savybių arba faktinės situacijos, kuri juos išskiria iš kitų asmenų ir individualizuoja taip pat kaip ir asmenį, kuriam šis sprendimas skirtas. Tačiau šiuo atveju ieškovė nepriklauso pirmajai asmenų kategorijai, nes Komisijos sprendimas nėra su ja konkrečiai susijęs. Svarstydamas, ar ieškovė priklauso antrajai kategorijai, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad per koncentracijai nagrinėti skirtą administracinę procedūrą vartotojų asociacijos turi procesinę teisę – teisę būti išklaustytos, jei laikomasi dviejų sąlygų: pirma, koncentracija turi būti susijusi su prekėmis ar paslaugomis, kurias vartotų ar kuriomis naudotųsi galutiniai vartotojai, ir, antra, asociacija turi iš tikrųjų pateikti prašymą raštu, kad Komisija ją išklaustytų per šią tyrimo procedūrą.

Bendrasis Teismas konstatavo, kad ieškovė tenkina pirmąją sąlygą – nagrinėjama koncentracija gali daryti bent jau šalutinį poveikį vartotojams, bet netenkina antrosios. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pabrėžė, kad veiksmai, kurių tretieji asmenys turi imtis, kad būtų įtraukti į koncentracijos kontrolės procedūrą, turi būti pradėti tada, kai oficialiai pranešama apie koncentraciją. Siekiant užtikrinti trečiųjų asmenų interesus, tai leidžia išvengti to, kad jie pateiktų prašymus, kol dar nenustatytas Komisijos atliekamos kontrolės procedūros tikslas, kuris nustatomas, kai pranešama apie konkretų ekonominį sandorį. Be to, tai leidžia Komisijai išvengti pareigos iš visų gautų prašymų sistemaiškai išskirti tuos prašymus, kurie pateikti dėl ekonominių sandorių, susijusių tik su abstrakčiomis hipotezėmis ar tiesiog nuogirdomis, ir prašymus, susijusius su sandoriais, apie kuriuos vėliau pranešama. Šiuo atveju ieškovė paprašė Komisijos, kad būtų išklaustyta per koncentracijos nagrinėjimo procedūrą, prieš du mėnesius iki pranešimo apie ją. Vis dėlto, Bendrojo Teismo teigimu, ši aplinkybė negali atstoti prašymo atnaujinimo ar kokios nors kitos ieškovės iniciatyvos po to, kai EDF ir *Segebel* numatytas ekonominis sandoris faktiškai tapo koncentracija, apie kurią tinkamai pranešta.

b) Galimybė ginčyti sprendimą atsisakyti perduoti bylą

Pagal nusistovėjusią teismo praktiką koncentracija suinteresuotas trečiasis asmuo turi teisę Bendrajame Teisme ginčyti sprendimą, kuriuo Komisija patenkino nacionalinės konkurencijos institucijos prašymą perduoti bylą. Tačiau Bendrasis Teismas mano, kad tretieji suinteresuotieji asmenys neturi teisės ginčyti sprendimo atsisakyti perduoti bylą, kuriuo Komisija atmeta nacionalinės valdžios institucijos pateiktą prašymą perduoti bylą. Iš tikrųjų sprendimas atsisakyti perduoti bylą nekelia pavojaus Sąjungos teisėje tokiems tretiesiems asmenims pripažįstamoms procesinėms teisėms ir teisminei apsaugai. Atvirkščiai, toks sprendimas garantuoja tretiesiems Bendrijos masto koncentracija suinteresuotiems asmenims, kad, pirma, Komisija ją išnagrinės pagal Sąjungos teisę ir, antra, Bendrasis Teismas bus kompetentingas teismas nagrinėti galimą ieškinį dėl Komisijos sprendimo, kuriuo užbaigiama procedūra.

Valstybės pagalba

1. Priimtinumas

Šių metų teismo praktikoje yra patikslintos akto, sukeliančio privalomų teisinių pasekmių, ir suinteresuotumo pareikšti ieškinį sąvokos.

2011 m. gruodžio 8 d. Sprendime *Deutsche Post prieš Komisiją* (T-421/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas *Deutsche Post* ieškinį dėl Komisijos sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą dėl Vokietijos Federacinės Respublikos šiai bendrovei suteiktos pagalbos pripažino nepriimtinu. Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamas sprendimas, prieš kurį 1999 m. buvo priimtas pirmas sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą, nėra aktas, kurį galima ginčyti.

Pasak Bendrojo Teismo, Komisijos sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą, kuris yra parengiamojo pobūdžio aktas galutinio sprendimo atžvilgiu, sukelia savarankiškų teisinių pasekmių, todėl yra aktas, kurį galima ginčyti ne tik tuo atveju, kai ieškovas ginčija pagalbos pripažinimą nauja, bet taip pat kai jis ginčija ir priemonės, dėl kurios kilo ginčas, kvalifikavimą kaip valstybės pagalbos, kaip tai suprantama pagal EB 87 straipsnio 1 dalį.

Tačiau šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamas aktas – antras sprendimas pradėti formalią procedūrą – nėra aktas, kurį galima ginčyti, nes jis nesukelia savarankiškų teisinių pasekmių, palyginti su pirmuoju sprendimu pradėti procedūrą. Ginčijamame akte buvo kalbama apie tas pačias priemones kaip tos, kurios buvo ankstesnio sprendimo pradėti procedūrą dalykas. Be to, Komisija jau buvo nurodžiusi, kad ginčijamos priemonės gali patekti į EB 87 straipsnio 1 dalyje numatyto draudimo taikymo sritį, todėl su ginčijamu sprendimu susijusios savarankiškos teisinės pasekmės jau buvo kilusios priėmus pirmąjį sprendimą pradėti procedūrą. Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad priimant ginčijamą sprendimą 1999 m. pradėta formali tyrimo procedūra ginčijamų priemonių atžvilgiu dar nebuvo užbaigta, todėl ginčijamas aktas nepakeitė nei ginčijamų priemonių teisinės reikšmės, nei ieškovės teisinės padėties.

Sujungtose bylose *Freistaat Sachsen, Land Sachsen-Anhalt, Mitteldeutsche Flughafen ir Flughafen Leipzig-Halle prieš Komisiją* (2011 m. kovo 24 d. sprendimas, sujungtos bylos T-443/08 ir T-455/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) kapitalo įnašo kvalifikavimas kaip valstybės pagalbos buvo ginčijamas Bendrajame Teisme dviem ieškiniais, kuriuos dėl Komisijos sprendimo Vokietijos Federacinės Respublikos Leipzigo-Halės oro uostui suteiktą pagalbą pripažinti suderinama su bendrąja rinka pareiškė oro uosto valdytojų viešieji akcininkai (byla T-443/08) ir dvi oro uosto įmonės valdytojos (byla T-445/08).

Byloje T-443/08 viešųjų akcininkų ieškinį Bendrasis Teismas pripažino nepriimtinu dėl suinteresuotumo pareikšti ieškinį nebuvimo. Pirmiausia Bendrasis Teismas priminė, kad fizinio ar juridinio asmens pareikštas ieškinys dėl panaikinimo yra priimtinas tik tuo atveju, jei ieškovas yra suinteresuotas, kad ginčijamas aktas būtų panaikintas. Šis suinteresuotumas turi būti atsiradęs ir neišnykęs, o tai vertinama ieškinio pareiškimo dieną. Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad vien tai, jog Komisijos sprendime pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka ir iš esmės jis nesukelia įmonėms pagalbos gavėjoms neigiamų pasekmių, Sąjungos teismo neatleidžia nuo pareigos nagrinėti, ar Komisijos vertinimas sukelia privalomų teisinių pasekmių, kurios gali daryti poveikį šių įmonių interesams.

Pirma, Bendrasis Teismas nusprendė, kad tai, jog sprendimas neatitinka per administracinę procedūrą ieškovių išreikštos pozicijos, savaime nesukelia jokių privalomų teisinių pasekmių, galinčių paveikti jų interesus, ir negali pagrįsti jų intereso pareikšti ieškinį. Iš tikrųjų pagal savo

bendrą struktūrą valstybės pagalbos kontrolės procedūra yra procedūra, vykdoma už pagalbos suteikimą atsakingos valstybės narės atžvilgiu. Pagalbą gavusios įmonės ir pagalbą teikiantys ne centrinės valdžios vienetai, taip pat pagalbos gavėjų konkurentai laikomi tik šia procedūra „suinteresuotais asmenimis“. Bendrasis Teismas pridūrė, kad iš tokių ieškovių tikrai neatimta kokia nors veiksminga teisminė apsauga Komisijos sprendimo, kvalifikuojančio įnašą kapitalu kaip valstybės pagalbą, atžvilgiu. Net ieškinį dėl panaikinimo pripažinus nepriimtiniu, niekas joms netrukdytų nagrinėjant bylą nacionaliniame teisme, į kurį jos galbūt būtų patrauktos, kad atsakytų už jų nurodomo tariamo kapitalo įnašo negaliojimo pasekmes, siūlyti nacionaliniam teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 234 straipsnį, siekiant iškelti klausimą dėl Komisijos sprendimo galiojimo, kiek jame konstatuojama, kad nagrinėjama priemonė yra pagalba.

Antra, dėl tariamai neigiamų pasekmių, susijusių su kapitalo įnašo kvalifikavimu kaip valstybės pagalbos, Bendrasis Teismas nusprendė, kad, siekdamas pateisinti savo suinteresuotumą reikalauti panaikinti ginčijamą teisės aktą, ieškovas negali remtis būsimomis ir nebūtinai susiklostysiančiomis situacijomis. Taigi, to, kad ieškovas nurodo „galimas“, o ne tikrai atsirasiančias tariamo kapitalo įnašo neteisėtumo *ab initio* pasekmes įmonių ir bankroto teisės srityse, nepakanka tokiam interesui pripažinti. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ieškovės, pagalbos gavėjos viešosios akcininkės, neįrodė, kad jos pačios turi interesą, kuris skirtųsi nuo pagalbos gavėjo intereso, prašyti panaikinti sprendimą. Jeigu asmuo negali pasiremti suinteresuotumu pareikšti ieškinį, kuris skirtųsi nuo įmonės, su kuria susijęs Sąjungos teisės aktas ir kurios kapitalo dalį jis turi, jis gali ginti savo interesus šio akto atžvilgiu tik įgyvendindamas savo, kaip įmonės, turinčios teisę pareikšti ieškinį, dalininko, teises.

2011 m. rugsėjo 20 d. Sprendime *Regione autonoma della Sardegna ir kt. prieš Komisiją* (sujungtos bylos T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas atmetė Komisijos nurodytą nepriimtino pagrindą ir nusprendė, kad tai, jog ieškovai ir į bylą įstojusios šalys per nustatytą terminą nepateikė ieškinio dėl sprendimo ištaisyti klaidas panaikinimo, kurio dalykas ir tikslas toks pat kaip ir sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą, netrukdo jiems remtis pagrindais, susijusiais su pastarojo sprendimo neteisėtumu, siekiant panaikinti galutinį Komisijos sprendimą.

Iš tikrųjų sprendimas užbaigti formalią tyrimo stadiją turi privalomų teisinių pasekmių, galinčių paveikti suinteresuotųjų šalių interesus, nes juo užbaigiama aptariama procedūra ir galutinai nusprendžiama dėl nagrinėtos priemonės atitikimo valstybės pagalbai taikomoms taisyklėms. Taigi suinteresuotosios šalys visada gali pareikšti ieškinį dėl tokio sprendimo ir, tai darydamos, turi turėti galimybę ginčyti įvairias aplinkybes, kuriomis grindžiama galutinė Komisijos užimta pozicija. Bendrasis Teismas pridūrė, kad ši galimybė nepriklauso nuo to, ar dėl sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą galima pareikšti ieškinį dėl panaikinimo. Iš tiesų dėl sprendimo pradėti procedūrą gali būti pareikštas ieškinys, jei toks sprendimas sukelia galutinių teisinių padarinių, o taip yra tuo atveju, kai Komisija pradeda formalią tyrimo procedūrą dėl priemonės, kurią ji laikinai kvalifikuoja kaip naują pagalbą. Vis dėlto ši galimybė ginčyti sprendimą pradėti tyrimo procedūrą negali apriboti suinteresuotųjų šalių procesinių teisių ir neleisti joms ginčyti galutinio sprendimo bei savo ieškiniui pagrįsti remtis trūkumais, susijusiais su bet kuriuo procedūros, kurios pabaigoje priimamas šis sprendimas, etapu.

2. Materialinės normos

a) Valstybės pagalbos sąvoka

2011 m. gegužės 12 d. Sprendime *Région Nord-Pas-de-Calais ir Communauté d'Agglomération du Douaisis prieš Komisiją* (sujungtos bylos T-267/08 ir T-279/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas svarstė klausimą dėl valstybės išteklių sąvokos ir ypač dėl atitinkamų priemonių priskyrimo valstybei sąlygos.

Bendrasis Teismas šiuo klausimu priminė, kad tai, jog avansus suteikė regionas ir aglomeracijos bendruomenės, t. y. teritoriniai subjektai, o ne centrinė valdžia, savaime nereiškia, kad šioms priemonėms netaikoma SESV 107 straipsnio 1 dalis. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad galimas ginčijamų priemonių finansavimas nuosavais regiono ir aglomeracijos bendruomenės ištekliais, kuris nėra mokestinio ar paramokestinio pobūdžio, juo labiau neturėtų lemti šių priemonių kvalifikavimo kaip ne valstybės pagalbos. Iš tiesų esminis kriterijus valstybės išteklių srityje yra viešoji kontrolė, o SESV 107 straipsnio 1 dalis apima visas pinigines priemones, kurias viešasis sektorius gali veiksmingai naudoti teikdamas paramą įmonėms, nepaisant to, ar jos sudarytos iš privalomų įmokų.

Minėtame 2011 m. rugsėjo 20 d. Sprendime *Regione autonoma della Sardegna ir kt. prieš Komisiją* Komisija buvo kaltinama, kad ginčijamas priemonės, kaip priemonės, apie kurias nepranešta, klaidingai kvalifikavo kaip neteisėtą naują pagalbą, o ne kaip netinkamai naudojamą esamą pagalbą.

Bendrasis Teismas priminė, kad kai pakeitimas daro poveikį pirminės schemos esmei, ši schema tampa nauja pagalba. Tačiau jei pakeitimas nėra esminis, tik jis pats gali būti laikomas nauja pagalba. Šiuo atveju patvirtinamajame sprendime buvo aiškiai nurodyta sąlyga, kad pagalbos paraiška turi būti pateikta prieš pradedant vykdyti investicinius projektus. Manydamas, kad remdamasis priemone, apie kurią nepranešta, Sardinijos regionas galėjo suteikti pagalbą projektams, kurie buvo pradėti vykdyti prieš pateikiant pagalbos paraiškas, Bendrasis Teismas nusprendė, kad taikyta schema buvo pakeista, palyginti su patvirtinta schema. Pasak Bendrojo Teismo, šis pakeitimas negali būti laikomas mažareikšmiu ar nežalingu. Iš tikrųjų, kadangi, kaip matyti iš 1998 m. gairių¹⁰, Komisija, tvirtindama regionui skirtos pagalbos schemą, visada nustato sąlygą, kad pagalbos paraiškos būtų pateiktos prieš vykdant projektus, šios sąlygos panaikinimas galėjo turėti įtakos pagalbos priemonės suderinamumo su bendrąja rinka vertinimui. Remdamasis tuo Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad ginčijama pagalba yra nauja, o ne esama pagalba. Ši nauja pagalba buvo neteisėta, nes apie patvirtintos schemos pakeitimą nebuvo pranešta Komisijai.

Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginčijama pagalba negali būti laikoma netinkamai naudojama pagalba, nes pagalba laikoma tokia, kai jos gavėjas naudoja pagalbą pažeisdamas sprendimą, kuriuo ji buvo patvirtinta. Tačiau šiuo atveju patvirtinamojo sprendimo pažeidimas priskirtinas ne pagalbos gavėjams, o Sardinijos regionui.

b) Komisijos diskrecija – Pagalbos schemos tyrimas – Bendrosios išimties reglamentas

2011 m. liepos 14 d. Sprendime *Freistaat Sachsen prieš Komisiją* (T-357/02 RENV, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas atmetė ieškovės ieškinio pagrindą, kad Komisija nepasinaudojo savo diskrecija tirdama pagalbos schemą, o tik taikė MVĮ bendrosios išimties reglamentą¹¹.

Bendrasis Teismas konstatavo, kad MVĮ bendrosios išimties reglamento tikslas yra pripažinti suderinama su bendrąja rinka tam tikrą mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) teikiamą pagalbą ir atleisti valstybes nuo pareigos pranešti apie tokią pagalbą. Tačiau tai nereiškia, kad jokia pagalba MVĮ negali būti pripažinta suderinama su bendrąja rinka po to, kai, valstybei narei apie

¹⁰ 1998 m. kovo 10 d. Nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairės (OL C 74, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 226).

¹¹ 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 70/2001 dėl [EB] 87 ir 88 straipsnių taikymo valstybės pagalbai mažoms ir vidutinėms įmonėms (OL L 10, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 141).

ją pranešus, Komisija šią pagalbą išnagrinėja atsižvelgdama į EB 87 straipsnio 3 dalyje nurodytus kriterijus. Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad nors Komisija gali nustatyti bendrąsias naudojimosi EB 87 straipsnio 3 dalimi suteikta diskrecija taisykles, vertindama konkretų atvejį ir ypač atvejus, kurių ji aiškiai nenumatė ar kuriuos net pamiršo reglamentuoti tose bendrosiose naudojimosi taisyklėse, ji negali visiškai atsisakyti savo diskrecijos. Ši diskrecija neišnyksta priėmus tokias bendrąsias taisykles, ir iš principo nėra jokių kliūčių galimam individualiam vertinimui nesilaikant minėtų taisyklių, tačiau su sąlyga, kad Komisija laikosi viršesnių teisės normų, kaip antai Sutarties normų ir bendrųjų Bendrijos teisės principų. Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad, išnagrinėjusi priemonės atitiktį ne tik pagal MVĮ bendrosios išimties reglamente nustatytus kriterijus, bet ir remdamasi EB 87 straipsnio 3 dalimi, Komisija tinkamai įgyvendino šią diskreciją.

c) Rimtų sunkumų sąvoka

2011 m. rugsėjo 27 d. Sprendime *3F prieš Komisiją* (T-30/03 RENV, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ieškovė prašė panaikinti Komisijos sprendimą nepateikti prieštaravimų dėl byloje nagrinėtos Danijos mokesčių sistemos. Bendrasis Teismas atmetė ieškinį, nes ieškovė neįrodė, jog Komisija susidūrė su rimtais sunkumais ir turėjo pradėti formalią tyrimo procedūrą.

Pasak Bendrojo Teismo, formali tyrimo procedūra yra privaloma, jei Komisija susiduria su rimtais sunkumais vertindama, ar pagalba suderinama su bendrąja rinka. Rimtų sunkumų sąvoka yra objektyvaus pobūdžio, o tokių sunkumų buvimas turi būti nustatytas tiek iš ginčijamo akto priėmimo aplinkybių, tiek iš jo turinio, objektyviai susiejant sprendimo motyvus su įrodymais, kurių turi Komisija priimdama sprendimą dėl ginčijamos pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka. Remiantis tuo darytina išvada, kad Bendrojo Teismo atliekama teisėtumo kontrolė, susijusi su rimtų sunkumų buvimu, dėl savo pobūdžio apima daugiau nei vien patikrinimą, ar nepadaryta akivaizdi vertinimo klaida. Ieškovė turi įrodyti, jog yra rimtų sunkumų, o tai ji gali padaryti nurodydama nuoseklius to požymius, susijusius, pirma, su preliminarą tyrimo procedūros aplinkybėmis bei trukme ir, antra, su ginčijamo sprendimo turiniu.

Bandant įrodyti rimtų sunkumų egzistavimą pirmiausia buvo nurodyta preliminarą tyrimo procedūros trukmė. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors Komisija neprivalo pradėti preliminarą tyrimo per tam tikrą laiką, jei, kaip šiuo atveju, apie valstybės priemones nebuvo pranešta, ji privalo kruopščiai ir nešališkai išnagrinėti dėl valstybės priemonių, apie kurias nepranešta, gautus skundus ir negali neribotai tęsti preliminarą tyrimo. Procedūros trukmės pagrįstumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes.

Šioje byloje Bendrasis Teismas nusprendė, kad nors daugiau nei ketverius metus trukęs preliminarą tyrimas vertinant apskritai viršija įprastą pirminio patikrinimo trukmę, tokią jo trukmę iš esmės pateisina procedūros aplinkybės ir kontekstas. Be kita ko, buvo atsižvelgta į tai, kad nagrinėta mokesčių sistema buvo teisės aktais keista ir dėl to kilo daug diskusijų ir buvo pasikeista daug laišků tarp valstybės narės ir Komisijos. Be to, nors preliminarą tyrimo trukmė gali rodyti, kad kilo rimtų sunkumų, vien jos nepakanka tokių sunkumų buvimui įrodyti. Tik jei tai patvirtinama kitomis aplinkybėmis, dėl gerokai ilgesnės nei įprasta pirminio preliminarą tyrimo trukmės gali būti pripažinta, kad Komisija turėjo rimtų vertinimo sunkumų, reikalaujančių pradėti formalią tyrimo procedūrą.

d) Ekonominės veiklos sąvoka

Minėtose bylose *Freistaat Sachsen, Land Sachsen-Anhalt, Mitteldeutsche Flughafen ir Flughafen Leipzig-Halle prieš Komisiją* Bendrasis Teismas turėjo atsakyti į klausimą, ar oro uosto infrastruktūros, kai ji perduodama infrastruktūros valdytojams, statyba yra ekonominė veikla.

Konkurencijos teisėje įmonės sąvoka apima bet kokią ūkinę veiklą vykdančią subjektą, nepaisant jo teisinio statuso ir finansavimo būdo. Ekonominę veiklą sudaro bet kokia veikla, kai konkrečioje rinkoje siūlomos prekės ar paslaugos. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas konstatavo, pirma, kad oro uosto infrastruktūros valdymas yra ekonominė veikla, kai įmonė oro uosto paslaugas siūlo už atlygį, kurį sudaro oro uosto mokesčiai, o šie mokesčiai laikytini atlygiu už oro uosto koncesijos turėtojo paslaugas. Jis taip pat pažymėjo, kad tai, jog įmonė valdo regioninį, o ne tarptautinį oro uostą, negali sukelti abejonių dėl ekonominio jos veiklos pobūdžio, nes šią veiklą sudaro paslaugų pasiūla už atlygį regioninių oro uostų paslaugų rinkoje. Tako eksploatavimas yra įmonės valdytojos ekonominės veiklos dalis, jei jis eksploatuojamas komerciniais tikslais. Antra, Bendrasis Teismas nusprendė, kad vertinant ekonominę įmonės veiklos pobūdį, kiek tai susiję su tako ilginimo finansavimu iš viešųjų lėšų, infrastruktūros statymo ar plėtimo veiksmų nereikia atskirti nuo vėlesnio jos naudojimo, nes ekonominis ar neekonominis vėlesnio pastatytos infrastruktūros naudojimo pobūdis neišvengiamai lemia ir plėtros veiksmų pobūdį. Taigi kilimo ir tępimo takai yra esminiai oro uosto valdytojo ekonominės veiklos elementai. Kilimo ir tępimo takų statyba leidžia oro uostui vykdyti pagrindinę ūkinę veiklą arba, kai statomas papildomas arba ilginamas jau veikiantis takas, ją vystyti.

e) Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio privataus investuotojo kriterijus

Minėtame Sprendime *Région Nord-Pas-de-Calais ir Communauté d'Agglomération du Douaisis prieš Komisiją* Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija, kaip ir privalėjo, atliko analizę siekdama įsitikinti, kad pagalbos gavėja negalėjo gauti paskolos kreditų rinkoje panašiomis sąlygomis. Jis priminė, kad siekiant įvertinti, ar valstybės priemonė yra pagalba, reikia išsiaiškinti, ar įmonė, kuriai ji skirta, gavo ekonominės naudos, kurios ji nebūtų gavusi įprastomis rinkos sąlygomis. Šiuo tikslu reikia taikyti kriterijų, grindžiamą pagalbą gavusios įmonės galimybėmis gauti nagrinėjamas sumas panašiomis į kapitalo rinkos sąlygomis. Konkrečiai kyla klausimas, ar privatus investuotojas būtų vykdęs tokią operaciją tomis pačiomis sąlygomis. Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad Komisija rėmėsi teiginiu, jog bendrovė *Arbel Fauvet Rail*, atsižvelgiant į jos finansinę situaciją, negalėjo kreditų rinkoje gauti lėšų tokiomis pačiomis palankiomis sąlygomis, kokiomis jų gavo ieškovės, nes ginčijami avansai buvo suteikti be jokios garantijos, užtikrinančios jų grąžinimą, nors taikytos palūkanų normos atitiko paskolas su įprastinėmis garantijomis. Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad tai, jog skolininkas gali gauti trumpalaikį kreditą, neleidžia spręsti apie jo galimybę ilgesniam laikotarpiui gauti paskolą, kurios mokėjimas priklausys nuo skolininko sugebėjimo išsilaikyti.

2011 m. gegužės 17 d. Sprendime *Buczek Automotive prieš Komisiją* (T-1/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijos pasirinktas hipotetinio privataus kreditoriaus kriterijaus taikymas prieštarauja EB 87 straipsnio 1 daliai, todėl Komisija tinkamai neįrodė valstybės pagalbos buvimo.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jei įmonė, kurios finansinė padėtis labai pablogėjo, siūlo savo kreditoriams vieną ar kelis susitarimus dėl jos skolos pertvarkymo, kad būtų pagerinta jos padėtis ir išvengta likvidavimo, kiekvienas kreditorius turi pasirinkti arba jam pagal susitarimą siūlomą sumą, arba sumą, kurią jis tikisi susigrąžinti po įmonės likvidavimo. Jo pasirinkimui įtakos turi daugelis veiksnių, pavyzdžiui, tai, ar jo skola užtikrinta hipoteka, ar jis yra privilegijuotas, ar

paprastas kreditorius, jo turimų galimų skolos užtikrinimo priemonių pobūdis ir apimtis, kaip jis vertina įmonės atsigavimo galimybes ir kokią naudą jis gautų iš likvidavimo. Vadinasi, Komisija, atsižvelgdama į šiuos veiksnius, kiekvienos viešosios institucijos atveju turi nustatyti, ar buvo atsisakyta akivaizdžiai didesnės skolos, nei būtų atsisakęs hipotetinis privatus kreditorius, šios įmonės atžvilgiu esantis panašioje padėtyje kaip ir viešoji institucija ir siekiantis susigrąžinti jam priklausančias sumas.

Taigi šiuo atveju Komisija turėjo nustatyti, ar atsižvelgęs į šiuos veiksnius privatus kreditorius, kaip ir viešosios institucijos, būtų pasirinkęs teisinę skolų išieškojimo, o ne bankroto procedūrą. Bendrasis Teismas konstatavo, kad priimdama ginčijamą sprendimą Komisija neturėjo faktinių įrodymų, leidžiančių jai teigti, kad privatus kreditorius būtų pasirinkęs bankroto procedūrą ir nebūtų pradėjęs teisinės skolos išieškojimo procedūros. Jis pažymėjo, kad dėl naudos, kurią hipotetinis privatus kreditorius galėjo tikėtis gauti per bankroto procedūrą, Komisija tik nurodė, jog „kruopštus naudos, kurią suteiktų skolų mokėjimo perskirstymas, nagrinėjimas būtų parodęs, kad galimas išieškojimas nebūtų didesnis už sumą, kuri būtų atgauta likviduojant bendrovę“, tačiau ginčijamame sprendime nenurodė, kokiais faktiniais įrodymais grindžiamas šis teiginys. Konkrečiai kalbant, ginčijamame sprendime Komisija nenurodo, ar šiam teiginiui pagrįsti buvo atlikti tyrimai, kuriais būtų palyginta nauda, kurią hipotetinis privatus kreditorius gautų po bankroto procedūros, ypač atsižvelgiant į galimas šios procedūros išlaidas, ir nauda, kurią jis gautų per teisinę skolų išieškojimo procedūrą. Be to, ginčijamame sprendime nenurodyta, ar Komisija turėjo tyrimų ar analizių, kuriuose lyginama, kiek laiko tęsiasi bankroto procedūra ir kiek – teisinę skolų išieškojimo procedūra.

3. Procedūrinės normos

a) Pareiga motyvuoti

Minėtame Sprendime *Buczek Automotive prieš Komisiją* Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija nepakankamai pagrindė savo sprendimą, kiek tai susiję su sąlygų, susijusių su poveikiu prekybai tarp valstybių narių ir konkurencijos iškraipymu ar galimu iškraipymu, tenkinimu.

Bendrasis Teismas priminė, kad Komisija neprivalo atlikti realios padėties atitinkamuose sektoriuose, ieškovės rinkos dalies, konkuruojančių įmonių pozicijos ir prekybos aptariamomis prekėmis ir paslaugomis valstybėse narėse srautų ekonominės analizės, kai ji nurodo, kodėl ginčijama pagalba iškraipo konkurenciją ir daro poveikį valstybių narių prekybai. Tačiau net tais atvejais, kai iš aplinkybių, kuriomis pagalba buvo suteikta, aišku, kad ji gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją, Komisija turi bent jau nurodyti šias aplinkybes savo sprendimo motyvuose.

Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad ginčijamame sprendime Komisija tik paprasčiausiai pakartojo EB 87 straipsnio 1 dalies tekstą ir nenurodė, bent trumpai, jokių faktinių aplinkybių ir teisinių argumentų, į kuriuos buvo atsižvelgta vertinant šias sąlygas. Be to, ginčijamame sprendime, net toje vietoje, kur apibūdinamos aplinkybės, kuriomis nagrinėjama pagalba buvo suteikta, nėra nieko, kuo remiantis būtų galima įrodyti, jog ji galėjo turėti įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją ar kelti pavojų, kad konkurencija bus iškraipyta.

Minėtame Sprendime *Freistaat Sachsen, Land Sachsen-Anhalt, Mitteldeutsche Flughafen ir Flughafen Leipzig-Halle prieš Komisiją* Bendrasis Teismas dėl pareigos motyvuoti pažeidimo panaikino Komisijos sprendimo 1 straipsnį ta dalimi, kiek jame nustatyta, jog valstybės pagalbos, kurią Vokietijos Federacinė Respublika ketino suteikti Leipziger-Halės oro uostui, dydis yra 350 mln. eurų.

Bendrasis Teismas nusprendė, kad pripažinusi, jog tam tikros išlaidos, kurioms buvo suteiktas kapitalo įnašas, priskirtinos viešųjų paslaugų sričiai, todėl negali būti kvalifikuojamos kaip valstybės pagalba, nagrinėjamo sprendimo 1 straipsnyje Komisija nusprendė, kad valstybės pagalbą sudaro visas kapitalo įnašas.

Nors nė vienoje Sąjungos teisės nuostatoje nėra reikalaujama, kad kai Komisija nusprendžia nurodyti valstybės pagalbos dydį, įskaitant atvejus, kai pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, ji nustatyti tikslų grąžintinos pagalbos dydį, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad Komisija turi nurodyti tikslų jos dydį. Šioje byloje jis pažymėjo, kad šio sprendimo 1 straipsnyje nurodytas pagalbos dydis yra neteisingas, nes viešųjų paslaugų užduotims tenkančios sumos nėra valstybės pagalba, todėl jos turi būti atimtos iš bendros kapitalo įnašo sumos.

b) Teisė į gynybą

Minėtame Sprendime *Région Nord-Pas-de-Calais ir Communauté d'Agglomération du Douaisis prieš Komisiją* Bendrasis Teismas priminė nusistovėjusią teismo praktiką, pagal kurią suinteresuotieji asmenys negali naudotis teise į gynybą, tačiau turi tik teisę būti išklausti ir dalyvauti procedūroje tiek, kiek tinkama atsižvelgiant į nagrinėjamo atvejo aplinkybes. Nors negalima atmesti galimybės, jog valstybės teritorinis vienetas gali turėti statusą, leidžiantį jam būti pakankamai autonomiškam valstybės narės centrinės vyriausybės atžvilgiu ir atlikti pagrindinį vaidmenį apibrėžiant politinę ir ekonominę įmonių veiklos aplinką, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad per valstybės pagalbos kontrolės procedūrą kitų nei atitinkama valstybė narė suinteresuotųjų asmenų vaidmuo apsiriboja Komisijos informacijos šaltinio vaidmeniu. Todėl jie negali patys tiesiogiai dalyvauti ginčiuose su Komisija.

c) Teisėtų lūkesčių apsauga

Minėtame Sprendime *Regione autonoma della Sardegna ir kt. prieš Komisiją* Bendrasis Teismas atmetė teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu pagrįstą kaltinimą ir priminė, kad asmuo, kuris padarė akivaizdų galiojančių teisės aktų pažeidimą, negali remtis teisėtų lūkesčių apsauga. Taip buvo šioje byloje, nes Sardinijos regiono nustatyta pagalbos schema, apie kurią nebuvo pranešta Komisijai, buvo neteisėta. Pažeidimas buvo pripažintas akivaizdžiu, nes tiek 1998 m. gairėse, tiek patvirtinamajame sprendime¹² buvo aiškiai nurodyta sąlyga dėl paraiškos pateikimo prieš pradėdant darbus.

Dėl pagalbos gavėjų iš ankstesnio patvirtinamojo sprendimo kildinamų teisėtų lūkesčių Bendrasis Teismas pažymėjo, kad teisėtais lūkesčiais valstybės pagalbos teisėtumo atžvilgiu iš principo galima remtis, išskyrus ypatingas aplinkybes, tik jei pagalba buvo suteikta laikantis EB 88 straipsnyje numatytos procedūros, o tuo rūpestingas ūkio subjektas paprastai turi galėti įsitikinti. Šioje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, kad patvirtinamajame sprendime buvo aiškiai nurodyta, jog Komisijos patvirtinimas susijęs tik su pagalba po paraiškos pateikimo pradėtiems įgyvendinti projektams. Todėl ginčijamos pagalbos gavėjai, nesilaikę šios sąlygos, iš principo negalėjo remtis teisėtais lūkesčiais dėl jos teisėtumo. Nors teismo praktikoje neatmetama galimybė, kad neteisėtos pagalbos gavėjai per pagalbos grąžinimo procedūrą gali remtis ypatingomis aplinkybėmis ir nesutikti jos grąžinti, tai galima daryti remiantis atitinkamomis nacionalinės teisės nuostatomis tik procese dėl pagalbos grąžinimo nacionaliniuose teismuose, kurie vieninteliai, prireikus pirma pateikę Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus dėl išaiškinimo, gali įvertinti tokias aplinkybes.

¹² 1998 m. lapkričio 12 d. Komisijos sprendimas SG (98) D/9547, kuriuo patvirtinama pagalbos schema „N 272/98 – Italija – Pagalba viešbučių pramonei“.

Bendrijos prekių ženklas

Sprendimai, susiję su Reglamento (EB) Nr. 40/94, pakeisto Reglamentu (EB) Nr. 207/2009¹³, taikymu, ir 2011 m. sudarė didelę Bendrajam Teismui tekusių bylų dalį (išnagrinėta 240 bylų, gauta 219 bylų). Todėl galima pateikti tik trumpą šių sprendimų apžvalgą.

1. Absoliutūs atsisakymo registruoti pagrindai

2011 m. pirmą kartą dviem atvejais taikytas Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies f punktas. Bendrasis Teismas atmetė du ieškinius dėl atsisakymo registruoti Bendrijos prekių ženklus, prieštaraujančius viešajai tvarkai ir nusistovėjusiems moralės principams. Pirmiausia 2011 m. rugsėjo 20 d. Sprendime *Couture Tech prieš VRDT (Sovietinio herbo vaizdavimas)* (T-232/10, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nurodė, kad žymenys, kuriuos atitinkama visuomenė gali suprasti kaip prieštaraujančius viešajai tvarkai arba nusistovėjusiems moralės principams, nėra tokie patys visose valstybėse narėse būtent dėl kalbinių, istorinių, socialinių ar kultūrinių priežasčių. Tuo remdamasis jis padarė išvadą, kad reikia atsižvelgti ne tik į visoms Sąjungos valstybėms narėms bendras aplinkybes, bet ir į atskirų valstybių narių ypatingas aplinkybes, galinčias daryti įtaką tokių valstybių teritorijoje esančios atitinkamos visuomenės suvokimui. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nacionaline teise, nagrinėtu atveju – Vengrijos teise, paremta informacija dėl savo norminės reikšmės nenaudotina, tad ji nėra taisyklės, kurių Vidaus rinkos derinimo tarnyba (prekių ženklams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) privalo laikytis. Tačiau ši informacija sudaro faktinius įrodymus, leidžiančius įvertinti, kaip atitinkama konkrečios valstybės narės visuomenė suvokia tam tikrų rūšių žymenis.

Konstatavęs, kad pagal Vengrijos baudžiamąjį kodeksą draudžiami kai kurie „despotizmo simbolių“, tarp kurių – pjautuvas ir kūjis bei penkiakampė raudona žvaigždė, naudojimo būdai ir kad šis draudimas apima atvejį, kai šie žymenys naudojami kaip prekių ženklai, Bendrasis Teismas nurodė, kad buvusios Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos (SSRS) herbo semantinė reikšmė nebuvo susilpninta ir nepasikeitė taip, kad šis herbas nebebūtų suprantamas kaip politinis simbolis. Jis nusprendė, kad Apeliacinė taryba teisingai konstatavo, jog didelė Vengrijos atitinkamos visuomenės dalis suvoks, kad prašomo įregistruoti prekių ženklo naudojimas kaip prekių ženklo prieštarauja viešajai tvarka arba nusistovėjusiems moralės principams, kaip suprantama pagal Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies f punktą.

Byloje *PAKI Logistics prieš VRDT (PAKI)* (2011 m. spalio 5 d. sprendimas, T-526/09, neskelbiamas Rinkinyje) nagrinėtas žymuo PAKI, kurį Apeliacinė taryba atsisakė registruoti dėl to, kad anglakalbė Europos Sąjungos visuomenė jį suvoks kaip rasistinę sąvoką, t. y. žeminamąjį ir įžeidžiamąjį pakistaniečio arba bendresne prasme – iš Indijos subkontinento kilusio asmens, gyvenančio Jungtinėje Karalystėje, pavadinimą. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nors Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies f punktas pirmiausia taikomas žymenims, kuriuos naudoti draudžiama pagal Sąjungos arba nacionalinės teisės nuostatas, net ir nesant tokio draudimo, žymuo neregistruojamas kaip Bendrijos prekių ženklas, remiantis šioje nuostatoje numatytu absoliutaus atsisakymo registruoti pagrindu, jei jis iš esmės yra įžeidžiamasis. Vertinant, ar esama tokio atsisakymo registruoti pagrindo, reikia remtis protingo asmens, kurio jautrumo ir tolerancijos slenkstis yra vidutinis, kriterijais. Be to, atitinkama visuomenė negali apimti vien tos visuomenės, kuriai tiesiogiai skirtos prekės ir paslaugos, dėl kurių prašoma registruoti prekių

¹³ 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 146), kurį pakeitė 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 78, p. 1).

ženklą. Reikia atsižvelgti į tai, kad žymenys, kuriems taikomas šis atsisakymo registruoti pagrindas, papiktins ne tik visuomenę, kuriai žymeniu pažymėtos prekės ir paslaugos skirtos, bet ir kitus asmenis, kurie, nors nėra susiję su minėtomis prekėmis ir paslaugomis, atsitiktinai susidurs su šiuo žymeniu kasdieniame gyvenime. Atmetęs įvairius ieškovės argumentus, kuriais ji siekė įrodyti, kad žodis „paki“ nėra visais atvejais vienareikšmis ir diskriminacinis, Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog Apeliacinė taryba teisingai nusprendė, kad Sąjungos anglakalbė visuomenė šį žodį suvoks kaip rasistinį įžeidimą ir kad todėl jo registravimas prieštarautų viešajai tvarkai ir nusistovėjusiems moralės principams.

2011 m. liepos 6 d. Sprendime *i-content prieš VRDT (BETWIN)* (T-258/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą sprendimą, nes Apeliacinė taryba nepateikė pakankamai įrodymų, kad prašomas įregistruoti prekių ženklas, kurį registracijos paraiškoje nurodytų paslaugų atžvilgiu yra apibūdinamojo pobūdžio ir neturi skiriamojo požymio. Jis priminė, kad Apeliacinės tarybos galimybė pateikti bendrus motyvus dėl grupės prekių ar paslaugų turėtų apimti tik tas prekes ir paslaugas, kurios tarpusavyje taip pakankamai tiesiogiai ir konkrečiai susijusios, kad sudaro vieną kategoriją, kuri yra pakankamai homogeniška, kad visi nagrinėjamo sprendimo motyvus sudarantys faktiniai ir teisiniai paaiškinimai aiškiai atspindėtų Apeliacinės tarybos argumentus dėl kiekvienos iš šiai kategorijai priklausančių prekių ir paslaugų ir galėtų būti neišskiriant taikomi kiekvienai iš atitinkamų prekių ir paslaugų. Tačiau šiuo atveju ginčijamame sprendime pateikta tik keletas nuorodų, dėl kurių galima įvairius atsisakymo registruoti pagrindus susieti su labai daug prašomu įregistruoti prekių ženklu žymimų paslaugų. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad įrodinėjant prašomo įregistruoti prekių ženklo skiriamojo požymio nebuvimą tik nurodyta, kad prašomas įregistruoti prekių ženklas, kaip apibūdinamoji nuoroda, „kurios reikšmę gali suprasti bet kas, net neturintis specialių žinių, ir be jokių analizės pastangų“, neturi ir skiriamojo požymio, todėl negali būti įregistruotas pagal Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies b punktą. Bendrasis Teismas taip pat pabrėžė, kad Apeliacinė taryba tiesiog pažymėjo, jog žodis „betwin“ reiškia tik apskritai skatinimą dalyvauti tam tikrose lažybose ar lošimuose arba gauti ekonominę naudą laimint ir nenurodo galimo ryšio su konkrečiu paslaugų teikėju, o dėl šios priežasties nagrinėjamas žymuo neleidžia atitinkamam vartotojui jo suprasti kaip konkrečios paslaugų, susijusių su lažybų ir laimėjimo galimybėmis, komercinės kilmės nuorodos ir jo suvokti kaip atskiros konkretaus šio sektoriaus paslaugų teikėjo žymens. Bendrojo Teismo manymu, tokiomis aplinkybėmis kitų paslaugų nei tos, kurios tiesiogiai susijusios su lažybų ir žaidimų-konkursų sektoriais, atžvilgiu reikia savo iniciatyva iškelti motyvavimo trūkumo klausimą. Iš tikrųjų neįmanoma suprasti, kaip šie bendri motyvai galėtų būti taikomi visoms kitoms prekių ženklo paraiškoje nurodytoms skirtingo pobūdžio paslaugoms, iš kurių kai kurios neturi jokio ryšio su lažybotomis ir siekiu laimėti.

Kiek tai susiję su žymeniu TDI, Bendrasis Teismas 2011 m. liepos 6 d. Sprendimu *Audi ir Volkswagen prieš VRDT (TDI)* (T-318/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) taip pat atmetė ieškinį dėl Apeliacinės tarybos sprendimo, pagal kurį žymuo TDI, kurį sudaro junginyje „turbo diesel injection“ arba „turbo direct injection“ esančių žodžių pirmosios raidės, visoje Sąjungoje yra apibūdinamojo pobūdžio.

Pirma, Bendrasis Teismas nurodė, kad žodinis žymuo TDI, kurį kaip „transporto priemonių ir jų konstrukcinių elementų“ Bendrijos prekių ženklą prašyta įregistruoti, gali žymėti esmines prekių ženklo paraiškoje nurodytų prekių ir paslaugų savybes. Kiek tai susiję su transporto priemonėmis, šis žodinis žymuo žymi jų kokybę, nes variklis su „turbo diesel injection“ arba „turbo direct injection“ yra esminė transporto priemonės savybė. Kalbant apie transporto priemonių konstrukcinius elementus, žodinis žymuo TDI žymi jų rūšį. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad žymuo TDI apibūdina nagrinėjamas prekes visoje Sąjungoje. Antra, Bendrasis Teismas atmetė argumentą, jog, siekiant įrodyti skiriamojo požymio įgijimą dėl naudojimo, nereikia įrodyti, kad

prekės ženklas įsitvirtino visose valstybėse narėse ir kad reikia taikyti prekių ženklo geram vardui taikomus principus, pagal kuriuos pakaktų įrodyti, jog prekių ženklas įsitvirtino didelėje Sąjungos teritorijos dalyje. Bendrasis Teismas nusprendė, kad prašomas įregistruoti prekių ženklas turi įgyti skiriamąjį požymį dėl naudojimo visose Sąjungos valstybėse narėse, kuriose jis tokio požymio iš pradžių neturėjo. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas patikslino, kad, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 207/2009 9 straipsnio 1 dalies c punkto dalyką (šiuo punktu siekiama apsaugoti savininkų, kurių prekių ženklas dėl jų prekybos ir reklamos pastangų įgijo gerą vardą, teisėtus interesus), metodas, kuriuo taikant šią nuostatą apibrėžiama reikšminga teritorija, netaikytinas, kai kalbama apie skiriamąjo požymio įgijimą dėl naudojimo.

Be to, 2011 m. gegužės 17 d. Sprendimu *Consejo Regulador de la Denominación de Origen Txakoli de Álava ir kt. prieš VRDT (TXAKOLI)* (T-341/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas išaiškino su Bendrijos kolektyviniais ženklais susijusią Reglamento Nr. 207/2009 66 straipsnio 2 dalį, kurioje išdėstyta Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punkto išimtis. Pagal pirmąją iš šių nuostatų Bendrijos kolektyviniai ženklai gali būti žymenys arba nuorodos, kuriais, net jei jie aprašomieji, galima nurodyti geografinę prekių ar paslaugų kilmės vietą. Šiuo atveju ieškovės tvirtino, kad žodis „txakoli“ yra nuoroda, kuria gali būti žymima geografinė prekės ir paslaugų, kurių prekių ženklą prašyta įregistruoti, kilmės vieta, nes šis žodis yra vynuogininkystės srities teisės aktais saugomas papildomas tradicinis terminas, išimtinai skirtas žymėti vynams, paženklinantiems jų kilmės vietos nuorodomis, kurių reguliavimo tarybos jos yra.

Bendrasis Teismas šiuo atžvilgiu nusprendė, kad pagal taikomus teisės aktus šis žodis laikomas tik vynu savybės nuoroda, o ne jų geografinės kilmės nuoroda, nepaisant tariamai egzistuojančio ryšio tarp žodžio „txakoli“ ir Baskų krašto. Reglamento Nr. 207/2009 66 straipsnio negalima aiškinti plačiai. Plačiu aiškinimu būtų kėsiamasi į valdžios institucijų, dalyvaujančių procedūrose dėl kilmės vietos nuorodų ar geografinių nuorodų, kompetenciją. Be to, kitomis Sąjungos teisės nuostatomis suteikta išimtinė teisė vartoti žodį „txakoli“ negali savaime reikšti, kad nagrinėjamas žymuo turi būti įregistruotas kaip Bendrijos prekių ženklas. Tokia registracija prekių ženklo savininkui suteikiamos specialios teisės, kurios nekyla iš kitų teisės normų, pavyzdžiui, susijusių su žemės ūkio politika.

Bendrasis Teismas galiausiai patikslino, kad atsisakymas registruoti prašomą prekių ženklą neturi poveikio išimtinėi teisei vartoti nagrinėjamus žodžius, kurių pagal vynuogininkystės teisės aktus šiuo metu turi ieškovės, todėl nesuteikia teisės šio žodžio vartoti kitiems ūkio subjektams, neturintiems tokios teisės pagal šiuos teisės aktus, ir netrukdo ieškovėms reikalauti, kad būtų laikomasi šių teisės aktų.

Galiamai 2011 m. spalio 6 d. Sprendime *Bang & Olufsen prieš VRDT (Garsiakalbio vaizdavimas)* (T-508/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas atmetė ieškinį dėl Apeliacinės tarybos (į ją kreiptasi po to, kai Bendrasis Teismas panaikino ankstesnį sprendimą¹⁴) sprendimo atsisakyti įregistruoti Bendrijos prekių ženklą, kurį sudarė garsiakalbio formos erdvinis žymuo, nes žymenį sudaro tik forma, suteikianti prekei esminę vertę, kaip suprantama pagal Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punkto iii papunktį.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas nagrinėjo klausimą, ar Apeliacinė taryba padarė teisės klaidą, nustatydamą, kad šioje byloje gali būti taikomas naujas absoliutus atsisakymo registruoti pagrindas, ir nagrinėdamą žymenį pagal Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punkto iii papunktyje nurodytą absoliutų atsisakymo registruoti pagrindą (pirmasis sprendimas, kurį

¹⁴ 2007 m. spalio 10 d. Sprendimas *Bang & Olufsen prieš VRDT (Garsiakalbio forma)*, T-460/05, Rink. p. II-4207.

Teismas panaikino, buvo pagrįstas nagrinėjimu tik pagal to paties reglamento 7 straipsnio 1 dalies b punktą, t. y. remiantis skiriamojo požymio reikalavimu).

Bendrasis Teismas į šį klausimą atsakė neigiamai, pabrėžęs, kad jeigu Teismas, priešingai nei Vidaus rinkos derinimo tarnyba (prekių ženkams ir pramoniniam dizainui) (toliau – VRDT), nuspręstų, jog žymeniui, kurį įregistruoti kaip Bendrijos prekių ženklą pateikta paraiška, netaikomas kuris nors iš Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalyje numatytų absoliučių atsisakymo registruoti pagrindų, jam panaikinus VRDT sprendimą atsisakyti minėtą prekių ženklą įregistruoti, VRDT, privalančiai padaryti išvadas iš Teismo sprendimo rezoliucinės dalies bei motyvų, neišvengiamai tektų iš naujo pradėti aptariamo prekių ženklo paraiškos nagrinėjimo procedūrą ir atmesti paraišką tuo atveju, jeigu manytų, kad atitinkamam žymeniui taikomas toje pačioje nuostatoje nurodytas kitas absoliutus atsisakymo registruoti pagrindas. Iš tikrųjų pagal Reglamento Nr. 40/94 74 straipsnio 1 dalį tikrindama absoliučius atsisakymo registruoti pagrindus VRDT privalo savo iniciatyva išnagrinėti svarbius faktus, dėl kurių toks pagrindas galėtų būti taikomas. Be to, kai žymeniui taikomas Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punktas, jis negali įgyti skiriamojo požymio dėl naudojimo, kaip suprantama pagal to paties reglamento 7 straipsnio 3 dalį, nors pagal šią nuostatą tokią galimybę turi žymenys, kuriems taikomi Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies b–d punktuose numatyti atsisakymo registruoti pagrindai.

Todėl jeigu nagrinėjant žymenį pagal Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punktą konstatuojama, kad tenkinamas vienas iš šioje nuostatoje minimų kriterijų, šio žymens nereikia nagrinėti pagal minėto reglamento 7 straipsnio 3 dalį, nes aišku, kad tokiu atveju žymens negalima įregistruoti. Šio poreikio nagrinėti nebuvimas paaiškina suinteresuotumą, kad kai gali būti taikomi keli iš minėtoje 1 dalyje numatytų absoliučių atsisakymo registruoti pagrindų, pirmiausia žymuo būtų išnagrinėtas atsižvelgiant į Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punktą, tačiau negalima aiškinti, kad tai reiškia pareigą tą patį žymenį pirmiausia išnagrinėti atsižvelgiant į Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies e punktą.

2. Santykiniai atsisakymo registruoti pagrindai

2011 m. vasario 17 d. Sprendime *Formula One Licensing prieš VRDT – Global Sports Media (F1-LIVE)* (T-10/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nusprendė, kad nėra galimybės supainioti prekių ženklo F1-LIVE, žyminčio prekes arba paslaugas, susijusias su sritimi „Formulė 1“ (t. y. žurnalai, knygos ir straipsniai, vietų į renginius rezervavimas ir konkursų internete organizavimas), su bendrovės *Formula One Licensing BV* prekių ženklais F1 ir „F1 Formula 1“, nes, pirma, visuomenė elementui „f1“ priskiria apibūdinamąjį pobūdį ir, antra, nagrinėjami žymenys mažai panašūs.

Iš tiesų atitinkama visuomenė raidės „f“ ir skaitmens „1“ derinį laikytų žodžių junginio „Formulė 1“ santrumpa, kuria bendrai apibūdinama lenktyninių automobilių kategorija ir, aiškinant plačiau, lenktynės, kuriose lenktyniaujama tokiais automobiliais. Be to, atitinkama visuomenė gali manyti, jog elementas „f 1“ ankstesniame vaizdiniame Bendrijos prekių ženkle „F1 Formula 1“ yra prekių ženklas, šio ženklo savininkės naudojamas vykdant komercinę veiklą automobilių lenktynių „Formulė 1“ srityje. Taigi atitinkama visuomenė prašomą įregistruoti prekių ženklo elementą „f 1“ suvoktų ne kaip skiriamąjį elementą, bet kaip apibūdinti skirtą elementą. Todėl elementas „f 1“, kurio tipografija įprasta, turi tik silpną skiriamąjį požymį nurodytų prekių ir paslaugų atžvilgiu, o galimas vaizdinio Bendrijos prekių ženklo, naudojamo Sąjungoje, geras vardas iš esmės susijęs tik su pačiu prekių ženklo „F1 Formula 1“ logotipu F1.

Konkrečiau kalbant apie žodinius prekių ženklus F1, pažymėtina, kad vartotojai nesusietų prašomame įregistruoti prekių ženkle esančio elemento „f 1“ su ankstesnių prekių ženklų savininke

dėl to, kad vienintelis žymuo, kurį jie įprato sieti su šia savininke, yra prekių ženklo „F1 Formula 1“ logotipas, o ne toks žymuo, parašytas standartinė tipografija. Įprastos tipografijos žymenį F1 jie laikytų „Formulės 1“ santrumpa, t. y. apibūdinamąja nuoroda.

Dėl vaizdinio prekių ženklo „F1 Formula 1“ pažymėtina, kad nėra vizualaus panašumo, o fonetinis bei konceptualus panašumas tik labai nedideli, todėl atitinkama visuomenė nesupainios prašomo įregistruoti prekių ženklo su šiuo prekių ženklu. Šiuo atžvilgiu bendrinė reikšmė, kurią visuomenė suteikia žymeniui F1, užtikrina, kad ši visuomenė suvoks, jog prašomas įregistruoti prekių ženklas susijęs su sritimi „Formulė 1“, bet dėl visiškai skirtingo išdėstymo jo nesusies su ankstesnio prekių ženklo savininkės veikla.

3. Procedūros klausimai

2011 m. vasario 9 d. Sprendime *Ineos Healthcare prieš VRDT – Teva Pharmaceutical Industries (ALPHAREN)* (T-222/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas patikslino savo praktiką, susijusią su VRDT apeliacinės tarybos atliekamu visuotinai žinomų faktų nagrinėjimu, kai į ją kreipiamasi dėl ginčo.

Pagal Reglamento Nr. 40/94 74 straipsnį vykdydama procedūrą, susijusią su atsisakymo registruoti paraiškas santykiniais pagrindais, VRDT nagrinėja tiksliai šalių nurodytus pagrindus ir pateiktus prašymus. Bendrojo Teismo teigimu, šioje nuostatoje numatytas VRDT priimamų sprendimų faktinis pagrindas, t. y. faktai bei įrodymai, kuriais sprendimai gali būti tinkamai grindžiami. Taigi nagrinėdama apeliaciją dėl sprendimo, kuriuo užbaigta protesto procedūra, Apeliacinė taryba savo nuomonę gali grįsti tik šalių nurodytais faktais ir pateiktais įrodymais. Tačiau apribojant Apeliacinės tarybos atliekamo tyrimo faktinį pagrindą iš jos neatimama teisė atsižvelgti ne tik į protesto procedūroje dalyvaujančių šalių aiškiai nurodytus faktus, bet ir į visuotinai žinomus faktus, tai yra tuos, kuriuos bet kuris asmuo gali žinoti arba sužinoti iš viešai prieinamų šaltinių.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nors farmacijos produktų ir jų terapinių indikacijų aprašymą, kuriuo Apeliacinė taryba grindė tam tikrų produktų panašumo vertinimą, ji rado interneto svetainėse, atsižvelgiant į minėtų produktų sudėtingumo lygį, šios informacijos negalima laikyti visuotinai žinomais faktais. Kadangi nesiremiant šia informacija ginčijamas sprendimas būtų buvęs visiškai kitoks, Bendrasis Teismas jį iš dalies panaikino.

2011 m. gegužės 16 d. Sprendime *Atlas Transport prieš VRDT – Atlas Air (ATLAS)* (T-145/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas galėjo patikslinti, kokie reikalavimai taikomi pareigai išdėstyti Apeliacinei tarybai pateiktos apeliacijos pagrindus ir kokia yra teismo kontrolė, vykdoma dėl Apeliacinės tarybos sprendimo, susijusio su registracijos pripažinimo negaliojančia procedūros sustabdymu.

Pirma, Bendrasis Teismas priminė, kad apeliaciją dėl sprendimo VRDT reikia pateikti raštu per du mėnesius nuo pranešimo apie sprendimą dienos ir kad pareiškimą, kuriame nurodomi apeliacijos pagrindai, reikia pateikti raštu per keturis mėnesius nuo pranešimo apie sprendimą dienos. Tuo remdamasis Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad norėdamas pateikti apeliaciją Apeliacinėje taryboje apeliantas privalo per numatytą terminą pateikti VRDT pareiškimą, kuriame nurodyti apeliacijos pagrindai, antraip jo apeliacija bus atmesta kaip nepriimtina, ir kad pateikiant šiuos pagrindus nepakanka tik nurodyti skundžiamo sprendimo ir apelianto noro, kad Apeliacinė taryba jį pakeistų arba panaikintų. Be to, pažodžiui aiškinant sąvoką „pagrindai“, matyti, kad apeliantas Apeliacinėje taryboje turi raštu išdėstyti priežastis, lemiančias jo apeliaciją. Apeliacinė taryba neturi dedukcijos būdu nustatyti pagrindų, kuriais grindžiama jai pateikta apeliacija. Todėl apeliantas, pateikdamas pareiškimą, turi raštu ir pakankamai aiškiai išdėstyti faktines ir (arba) teises

aplinkybes, kuriomis jo prašymas grindžiamas. Šiuo atveju, atsižvelgdamas į tai, kad apeliantės raštuose nepateikta aiškių ir suprantamų pagrindų, nors apeliacijos Apeliacinėje taryboje pagrindai turi būti išdėstyti taip, kad potenciali įstojusi į bylą šalis galėtų be advokato pagalbos įvertinti galimybę atsakyti į apeliacijoje pateiktus argumentus, Teismas nusprendė, kad apeliacija Apeliacinėje taryboje neatitiko Reglamento Nr. 40/94 59 straipsnio reikalavimų.

Antra, Bendrasis Teismas priminė, kad galimybė sustabdyti procedūrą Apeliacinėje taryboje, kai vykdoma protesto procedūra, yra valstybės narėse visuotinai pripažinto principo, susijusio su galimybe sprendimus priimančiai instancijai sustabdyti joje vykstančią procedūrą, kai tai pateisina nagrinėjamo atvejo aplinkybės, išraiška. Šios galimybės taikymas pagal analogiją vykdant registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrą yra pateisinamas, nes ir protesto procedūra, ir procedūra dėl santykinio negaliojimo pagrindo siekiama išnagrinėti galimybę supainioti du prekių ženklus, o galimybė sustabdyti procedūrą prisidedama prie minėtų procedūrų veiksmingumo. Todėl Apeliacinė taryba turi teisę sustabdyti registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrą, kai tai pateisina aplinkybės. Be to, Teismas nurodė, kad Apeliacinė taryba sprendžia, ar sustabdyti procedūrą, naudojasi didele diskrecija. Tačiau dėl šios diskrecijos Apeliacinės tarybos vertinimas negali išvengti teismo kontrolės, kuri apima tik klausimus, ar nebuvo padaryta akivaizdžios vertinimo klaidos ir ar neviršyti įgaliojimai. Konkrečiai tariant, Bendrasis Teismas patikslino, kad šiomis aplinkybėmis Apeliacinė taryba turi laikytis bendrųjų principų, reglamentuojančių teisingą procedūrą teisinėje visuomenėje, atsižvelgdama ne tik į šalies, kurios prekių ženklas ginčijamas, bet ir į kitų šalių interesus.

Be to, 2011 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *dm-droguerie markt prieš VRDT – Distribuciones Mylar (dm)* (T-36/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje)¹⁵ Bendrasis Teismas nusprendė, kad kai VRDT nustato, jog sprendime yra kalbos klaida, perrašymo netikslumas ar akivaizdi klaida, ji gali taisyti tik rašybos arba gramatinės klaidas, perrašymo netikslumus arba klaidas, kurios tokios akivaizdžios, kad galima įsivaizduoti tik ištaisytą tekstą. Be to, protestų skyrių įgaliojimai priimti naują sprendimą vykdant procedūrą, kurią jie jau užbaigė priimdami sprendimą ir apie jį pranešdami, negali viršyti to, kas numatyta Reglamento Nr. 207/2009 42 straipsnyje (atšaukimo, korektūros klaidų ištaisymo ir peržiūros procedūros). Šiuo atveju padarytais pakeitimais buvo ne tik papildytas neužbaigtas sakinyss, kurio prasmės nebuvo galima suprasti, bet ir pašalintas motyvų tarpusavio bei motyvų ir rezoliucinės dalies prieštaravimas, todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad pirminės Protestų skyriaus sprendimo redakcijos klaidų ištaisyimas buvo susijęs su pačia šio sprendimo esme ir kad todėl tai nėra korektūros klaidų ištaisyimas. Atsižvelgdamas į šio pažeidimo sunkumą ir akivaizdumą, Bendrasis Teismas panaikino Apeliacinės tarybos sprendimą, nes ji nepripažino iš dalies pakeistos Protestų skyriaus sprendimo redakcijos neegzistuojančia ir atitinkamai nepripažino to akto niekiniu.

Galiausiai 2011 m. gruodžio 14 d. Sprendime *Völkl prieš VRDT – Marker Völkl (VÖLKL)* (T-504/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad kai Apeliacinės tarybos nagrinėjama apeliacija susijusi tik su dalimi prekių ženklo registracijos paraiškoje arba proteste nurodytų prekių ar paslaugų, šia apeliacija Apeliacinei tarybai leidžiama iš naujo iš esmės išnagrinėti protestą, bet tik dėl minėtų prekių ar paslaugų, nes prekių ženklo registracijos paraiška ir protestas jai

¹⁵ Taip pat žr., kiek tai susiję su Bendrijos dizainu, 2011 m. spalio 18 d. Sprendimą *Reisensthal prieš VRDT – Dynamic Promotion (Dengtos pintinės, pakavimo dėžės, krepšiai)* (T-53/10, dar nepaskelbtas Rinkinyje), kuriame nuspręsta, jog teisės į gynybą pažeidimas dėl to, kad sprendimas buvo priimtas nepasibaigus ieškovui nustatytam pastabų pateikimo terminui, nėra akivaizdi klaida pagal 2002 m. spalio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2245/2002, įgyvendinančio Reglamentą Nr. 6/2002 (OL L 341, p. 28; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 31 t., p. 14), 39 straipsnį. Toks pažeidimas yra klaida, turinti įtakos procedūrai, per kurią priimtas sprendimas, todėl galinti daryti šį sprendimą negaliojantį iš esmės.

nepateikiami dėl likusios nurodytų prekių ar paslaugų dalies. Todėl panaikinusi Protestų skyriaus sprendimo rezoliucinės dalies 2 punktą, susijusį su kitomis prekėmis, Apeliacinė taryba viršijo savo kompetencijos, nustatytos Reglamento Nr. 207/2009¹⁶ 64 straipsnio 1 dalyje, ribas.

4. Prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų įrodymas

Byloje *Zino Davidoff prieš VRDT – Kleinakis kai SIA (GOOD LIFE)* (2011 m. liepos 15 d. sprendimas, T-108/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) protesto pateikėja grindė ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų įrodymą Graikijos prekių ženklų administracinio komiteto sprendimu. Bendrasis Teismas šiomis aplinkybėmis patikslino, kad VRDT iš principo gali remtis nacionaliniu sprendimu kaip įrodymu, tačiau ji turi labai atidžiai ir kruopščiai išnagrinėti, ar tai yra įrodymas, kad ankstesnis prekių ženklas buvo naudojamas iš tikrųjų. Tačiau šiuo atveju kruopščiai išnagrinėjęs Graikijos sprendimą paaiškėjo, kad jame trumpai minimi šalių per procedūrą, per kurią jis buvo priimtas, pateikti dokumentai ir iškelti argumentai. Be to, šie dokumentai nebuvo pridėti prie VRDT bylos, taigi Apeliacinė taryba jų neturėjo. Todėl Apeliacinė taryba negalėjo nei suprasti motyvų, įskaitant įrodymų vertinimą, nei identifikuoti įrodymų, kuriais grįstas Graikijos sprendimas pripažinti, kad ankstesnis prekių ženklas buvo naudojamas iš tikrųjų. Taigi, pritarusi Graikijos valdžios institucijų išvadai ir papildomai nenagrinėjusi, ar Graikijos sprendimas pagrįstas įtikinamais įrodymais, Apeliacinė taryba pažeidė Reglamento Nr. 40/94 74 straipsnio 1 dalį ir rūpestingumo pareigą.

5. Bendrijos dizainas

2011 m. birželio 14 d. Sprendime *Sphere Time prieš VRDT – Punch (Prie dirželio pritvirtintas laikrodis)* (T-68/10, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 6/2002 7 straipsnio 2 dalis, pagal kurią leidžiama neatsižvelgti į dizaino atskleidimą, jeigu dizainą, kurio apsaugos prašoma, atskleidė visuomenei pats dizaineris, jo teisių perėmėjas arba trečiasis asmuo dėl dizainerio ar jo teisių perėmėjo pateiktos informacijos ar atliktų veiksmų per 12 mėnesių laikotarpį iki registracijos paraiškos padavimo datos arba, jei prašoma prioriteto, iki prioriteto datos, gali būti taikoma dizaino pripažinimo negaliojančiu procedūroje tada, kai dizaino, nurodyto prašyme pripažinti jį negaliojančiu, savininkas įrodo, kad jis yra dizaino, kuriuo remiamasi pagrindžiant tokį prašymą, kūrėjas arba jo teisių perėmėjas.

Tame pačiame sprendime Bendrasis Teismas paaiškino sąvoką „informuotas vartotojas“, patikslindamas savo ankstesnę praktiką¹⁷ ir pabrėždamas, kad, kiek tai susiję su reklaminiais gaminiais, ši sąvoka apima specialistą, kuris jų įsigyja siekdamas išplatinti galutiniams vartotojams, ir pačius galutinius vartotojus. Jis padarė išvadą, jog aplinkybės, kad viena iš minėtų informuotų vartotojų grupių suvokia, jog aptariamai dizainui sudaro tokį patį bendrą įspūdį, užtenka konstatuoti, kad ginčijamas dizainas neturi individualių savybių. Galiausiai Bendrasis Teismas patikslino, kad, konkrečiai vertinant bendrą įspūdį, reikia ne atskirai ir išimtinai lyginti ankstesnių dizainų grafinių

¹⁶ Reikia pažymėti, kad šiame sprendime Bendrasis Teismas taip pat patikslino, jog siekiant nustatyti, ar ieškovas turėjo teisę ginčyti Apeliacinės tarybos sprendimą Bendrajame Teisme, reikėjo manyti, kad VRDT apeliacinės tarybos sprendimas turi šaliai neigiamų padarinių, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 207/2009 65 straipsnio 4 dalį, kai Apeliacinė taryba, atmetusi prašymą, kurį patenkinus procedūros VRDT baigtis būtų palanki jį pateikusiai šaliai, grąžina bylą žemesnei instancijai, kad ši ją išnagrinėtų iš naujo, ir tai daro nepaisydama to, kad išnagrinėjęs iš naujo gali būti priimtas šiai šaliai palankus sprendimas. Tokios galimybės nepakanka, kad toks atvejis būtų prilygintas atvejui, kai Apeliacinė taryba patenkina prašymą remdamasi kai kuriais jį grindžiant nurodytais pagrindais ar argumentais ir atmeta ar nenagrinėja likusių prašyme nurodytų pagrindų ar argumentų.

¹⁷ 2010 m. birželio 22 d. Sprendimas *Shenzhen Taiden prieš VRDT Bosch Security Systems (Komunikacijų įranga)*, T-153/08, Rink. p. II-2517.

pavaizdavimą, o bendrai vertinti visus pateiktus elementus, iš kurių būtų galima pakankamai tiksliai ir užtikrintai nustatyti aptariamo dizaino daromą bendrą įspūdį. Kalbant apie naudojamą neįregistruotą dizainą, neatmestina, kad gali nebūti tokio jo grafinio pavaizdavimo, kuriame būtų matyti visi jo svarbūs elementai ir kuris būtų panašus į registracijos paraiškoje esantį pavaizdavimą. Bendrojo Teismo manymu, netinkama reikalauti, kad prašymą pripažinti dizainą negaliojančiu pateikęs asmuo tokį pavaizdavimą pateiktų visais atvejais.

Galimybė susipažinti su institucijų dokumentais

Teismo praktika galimybės susipažinti su institucijų dokumentais srityje 2011 m. buvo ypač gausi – išnagrinėtos 23 bylos, apėmusios įvairius šios srities aspektus.

1. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį

2011 m. kovo 22 d. Sprendime *Access Info Europe prieš Tarybą* (T-233/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nusprendė, jog aplinkybė, kad visas dokumentas buvo atskleistas trečiojo asmens, kuris nesilaikė taisyklių, susijusių su galimybe visuomenei susipažinti su Tarybos dokumentais, interneto puslapyje, negali reikšti, kad ieškovas nėra arba nebėra suinteresuotas prašyti panaikinti Tarybos sprendimą atsisakyti leisti susipažinti su visu minėtu dokumentu. Ieškovas išsaugo suinteresuotumą prašyti panaikinti institucijos priimtą aktą, kad tariamas šio akto neteisėtumas nepasikartotų ateityje. Tačiau toks suinteresuotumas egzistuoja tik tada, jeigu tariamas neteisėtumas galėtų pasikartoti ateityje, nesvarbu, kokios yra bylos aplinkybės, kuriomis pareikštas ieškinys. Taip yra ieškinio, kuriuo prašoma panaikinti Tarybos sprendimą atsisakyti leisti susipažinti su visu dokumentu, atveju, kai, pirma, ieškovo nurodytas neteisėtumas grindžiamas vienos iš Reglamente (EB) Nr. 1049/2001¹⁸ nustatytos išimties aiškinimu, kurį Taryba gali pakartoti gavusi naują prašymą, ir, antra, ieškovas, kaip asociacija, kurios tikslas skatinti skaidrumą Sąjungoje, ateityje gali pateikti panašių paraiškų dėl galimybės susipažinti su tokios pat rūšies dokumentais.

2. Dokumentų apibrėžtis

2011 m. spalio 26 d. Sprendime *Dufour prieš ECB* (T-436/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas patikslino dokumento apibrėžtį, nurodytą Europos centrinio banko (ECB) sprendimo 2004/258/EB¹⁹ dėl visuomenės galimybės susipažinti su jo dokumentais 3 straipsnio a punkte, nagrinėdamas prašymą suteikti prieigą prie duomenų bazės.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas iš Sprendimo 2004/258 3 straipsnio a punkte vartojamų žodžių padarė išvadą, kad dokumentas suprantamas kaip išsaugotas turinys, kurį galima atkurti ar su kuriuo galima susipažinti po jo sukūrimo, ir kad nesvarbu, kokia forma tas turinys saugomas. Be to, Bendrasis Teismas patikslino, kad duomenų bazė apibūdinama kaip bet kokio pobūdžio turinys ir konkreti laikmena, kurioje šis turinys kaupiamas. Vadinasi, bazėje esanti duomenų visuma yra dokumentas pagal Sprendimo 2004/258 3 straipsnio a punktą. Teismas pridūrė, kad jei duomenys tarpusavyje nesusiję, ECB turėjo atlikti konkretų ir individualų nagrinėjimą ir leisti susipažinti su dalimi duomenų, kuriuos buvo galima atrinkti, naudojantis turimomis šiai

¹⁸ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

¹⁹ 2004 m. kovo 4 d. Europos centrinio banko sprendimas 2004/258/EB dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos centrinio banko dokumentais (OL L 80, p. 42; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 5 t., p. 51).

duomenų bazei taikomomis paieškos priemonėmis, su sąlyga, kad šiems duomenims netaikomos Sprendimo 2004/258 4 straipsnyje numatytos išimtys.

3. Išimtis, susijusi su sprendimų priėmimo proceso apsauga

Minėtame Sprendime *Access Info Europe prieš Tarybą* Bendrasis Teismas panaikino Tarybos sprendimą nusprendęs, kad ji neįrodė, jog pasiūlymų, pateiktų dokumente, susijusiame su reglamento dėl visuomenės galimybės susipažinti su dokumentais pasiūlymu, rengėjų tapatybės atskleidimas rimtai pakenktų vykstančiam teisės aktų leidybos procesui. Patikslinęs, kad visuomenė turi teisę susipažinti su visais prašytais atskleisti dokumentais, Bendrasis Teismas priminė, jog kai Taryba veikia kaip teisės aktų leidėja, ši galimybė turi būti dar didesnė, kad piliečiai galėtų patikrinti visą informaciją, kuria pagrįstas teisės aktas. Galimybė susipažinti su teisės aktų pagrindais yra piliečių veiksmingo naudojimosi savo demokratinėmis teisėmis sąlyga. Šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad pavojus, jog atskleidus nagrinėjamame dokumente pateiktą pasiūlymų rengėjų tapatybę sumažėtų valstybių narių delegacijų diskrecija vykstant teisės aktų leidybos procesui pakeisti savo poziciją ir tai rimtai pakenktų galimybėms pasiekti kompromisą, nėra pakankamai rimtas ir pagrįstai numatomas.

2011 m. birželio 7 d. Sprendime *Toland prieš Parlamentą* (T-471/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas panaikino Europos Parlamento sprendimą atsisakyti leisti susipažinti su Vidaus audito tarnybos pateikta išmokų Parlamento narių padėjėjams audito ataskaita, motyvuotą tuo, kad ją atskleidus būtų rimtai pakenkta šios tarnybos sprendimų priėmimo procesui. Nors nagrinėjama audito ataskaita iš tiesų yra institucijos parengtas dokumentas, skirtas naudoti jos viduje, ir susijusi su klausimu, dėl kurio institucija dar nepriėmė sprendimo, Bendrasis Teismas nusprendė, kad institucija neįrodė, jog atskleidus šį dokumentą bus konkrečiai ir realiai pakenkta jos sprendimų priėmimo procesui ir jam bus padarytas esminis poveikis. Iš tiesų ginčijamame sprendime nėra jokios konkrečios informacijos, iš kurios būtų galima daryti išvadą, kad ši grėsmė sprendimų priėmimo procesui šio sprendimo priėmimo momentu buvo pagrįstai numanoma, o ne vien hipotetinė. Bendrasis Teismas šiuo atžvilgiu pridūrė, kad nei aplinkybė, kad Parlamento nariams skirtų išmokų naudojimas yra opus klausimas, kuriuo labai domisi žiniasklaida, nei tariamas sprendimų priėmimo proceso sudėtingumas savaime dar nėra pakankama objektyvi priežastis būgštauti dėl rimto pavojaus sprendimų priėmimo procesui.

4. Išimtis, susijusi su inspekcijų, tyrimų ir audito tikslų apsauga

2011 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *LPN prieš Komisiją* (T-29/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas priminė, kad institucija iš principo privalo atlikti konkretų ir individualų kiekvieno prašomo dokumento turinio nagrinėjimą, kad galėtų įvertinti, kiek turi būti taikoma teisės susipažinti su dokumentais išimtis ir ar galima suteikti galimybę susipažinti su dokumentais iš dalies, tačiau tokio nagrinėjimo galima ir neatlikti, jei dėl ypatingų konkretaus atvejo aplinkybių akivaizdu, kad reikia atsisakyti leisti susipažinti su dokumentais arba kad, atvirkščiai, reikia leisti su jais susipažinti. Tokiu atveju institucija gali savo neigiamą sprendimą pagrįsti bendromis prezumpcijomis, kurios taikomos tam tikroms dokumentų kategorijoms.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas nusprendė, jog ieškovė neturėjo teisės per procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo susipažinti su Komisijos administracinės bylos dokumentais, todėl, atsižvelgiant į analogišką suinteresuotųjų asmenų padėtį vykdant valstybės pagalbos kontrolės procedūrą, reikia pripažinti bendrą prezumpciją, kad atskleidus administracinės bylos dokumentus iš principo nukentėtų tyrimo tikslų apsauga. Todėl Komisijai užtenka patikrinti, ar ši bendroji prezumpcija turi būti taikoma visiems atitinkamiems dokumentams, – ji neprivalo atlikti išankstinio konkretaus ir individualaus kiekvieno iš šių dokumentų turinio nagrinėjimo. Tačiau

jei procedūra dėl įsipareigojimų neįvykdymo vis dar vyksta, Komisija būtinai turi remtis principu, kad ši bendra prezumpcija taikoma visiems susijusiems dokumentams. Vis dėlto ši prezumpcija nereiškia, jog suinteresuotieji asmenys neturi teisės įrodyti, kad konkrečiam dokumentui, kurį prašoma atskleisti, minėta prezumpcija netaikoma arba kad esama svarbesnio visuomenės intereso atskleisti dokumentą, kaip numatyta Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalyje.

Be to, byloje, kurioje priimtas 2011 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *CDC Hydrogene Peroxide prieš Komisiją* (T-437/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje), ieškovė ginčijo Komisijos sprendimą atsisakyti leisti susipažinti su procedūros dėl devynių įmonių dalyvavimo vandenilio peroksido rinkos kartelyje bylos turiniu. Komisija motyvavo atsisakymą tuo, kad būtina apsaugoti jos politikos kartelių srityje ir visų pirma baudų sumažinimo programos veiksmingumą. Bendrasis Teismas panaikino Komisijos sprendimą, nes ji neįrodė, kad nagrinėjamo dokumento atskleidimas galėjo konkrečiai ir realiai paveikti saugomus interesus.

Dėl su komercinių interesų apsauga susijusios išimties Bendrasis Teismas nusprendė, kad kartelyje dalyvavusios bendrovės suinteresuotumas išvengti ieškinių dėl žalos atlyginimo negali būti vertinamas kaip komercinis interesas ir bet kuriuo atveju tai nėra interesas, vertas apsaugos nuo naudojimosi kiekvieno asmens teise reikalauti atlyginti žalą, patirtą dėl konkurenciją galinčių apriboti arba iškraipyti veiksmų.

Dėl su Komisijos tyrimo tikslų apsauga susijusios išimties Bendrasis Teismas nusprendė, kad konkrečioje byloje atliktą tyrimą reikia laikyti baigtu nuo galutinio sprendimo priėmimo momento, nesvarbu, ar teismas jį vėliau panaikins, nes būtent nuo šio momento pati institucija laiko, kad procedūra yra baigta. Be to, Bendrasis Teismas atmetė Komisijos argumentą, kad tyrimo tikslų sąvoka grindžiama išimtis nesiejama su konkrečia procedūra ir ja galima bendrai remtis pagrindžiant atsisakymą atskleisti bet kokį dokumentą, galintį kelti pavojų Komisijos politikai, vykdomai kartelių srityje, visų pirma jos baudų sumažinimo programai. Iš tiesų, toks platus tyrimo sąvokos aiškinimas nesuderinamas su principu, pagal kurį Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnyje numatytas išimtis reikia aiškinti ir taikyti griežtai. Bendrasis Teismas pabrėžė, kad Reglamente Nr. 1049/2001 nėra nieko, kas leistų manyti, jog taikant šį reglamentą Sąjungos konkurencijos politika turėtų būti vertinama kitaip nei kitos Sąjungos politikos sritys, todėl nėra jokios priežasties konkurencijos politikos srityje aiškinti tyrimo tikslų sąvokos kitaip nei kitose Sąjungos politikos srityse. Galiausiai Bendrasis Teismas primena, kad baudų sumažinimo ir bendradarbiavimo programos yra ne vienintelės priemonės užtikrinti, kad būtų paisoma Sąjungos konkurencijos teisės normų. Iš tiesų, nacionaliniuose teismuose nagrinėjami ieškiniai dėl žalos atlyginimo gali labai prisidėti prie veiksmingos konkurencijos Sąjungoje palaikymo.

5. Aktą parengusios valstybės narės prašymas taikyti išimtį

2011 m. sausio 13 d. Sprendime *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds prieš Komisiją* (T-362/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) nagrinėjamas klausimas, susijęs su Sąjungos teismo kontrole, kurią jis vykdo pagal Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 5 dalį dėl valstybės narės prašomos išimties taikymo. Pagal šią nuostatą valstybė narė gali prašyti, kad institucija,

kuriai pateiktas prašymas atskleisti iš tos valstybės narės kilusį dokumentą, jo neatskleistų be jos išankstinio sutikimo²⁰.

Bendrasis Teismas patikslino, kad kai institucijos sprendimas dėl iš valstybės narės kilusio dokumento atskleidimo atitinka šios valstybės prašymą pagal Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 5 dalį, suinteresuotajam asmeniui, kuriam prašoma institucija atsisakė suteikti galimybę susipažinti su dokumentu, paprašius, Sąjungos teismas turi patikrinti, ar šis atsisakymas galėjo būti teisėtai grindžiamas Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 1–3 dalyse nurodytomis išimtimis ir ar jį lėmė pačios institucijos, ar atitinkamos valstybės narės atliktas šių išimčių vertinimas. Vadinas, dėl Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 5 dalies taikymo Sąjungos teismo kontrolė neapsiriboja kontrole *prima facie*. Taikant šią nuostatą jam netrukdoma visapusiškai patikrinti institucijos sprendimo nesuteikti galimybės susipažinti su dokumentu, kuriame turi būti paisoma pareigos motyvuoti ir kuris turi būti grindžiamas atitinkamos valstybės narės atliktu esminiu Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 1–3 dalyse nurodytų išimčių taikymo vertinimu. Tačiau taikydama Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 5 dalį valstybė narė turi didelę diskreciją nustatyti, ar dokumentų, priklausančių sritims, kurioms taikomas to paties reglamento 4 straipsnio 1 dalies a punktas, atskleidimas gali pakenkti visuomenės interesui. Iš tiesų, atsakymas į klausimą, ar atskleidus dokumentą pakenkiama tokiomis esminėmis išimtimis saugomiems interesams, gali būti šios valstybės narės politinės atsakomybės dalis. Tokiu atveju ši valstybė narė, kaip ir institucija, turi turėti didelę diskreciją. Taigi Sąjungos teismo kontrolė turi apsiriboti patikrinimu, ar laikytasi procesinių ir motyvavimo taisyklių, ar tikslios turinio požiūriu faktinės aplinkybės, taip pat ar nėra akivaizdžios vertinimo klaidos ir piktnaudžiavimo įgaliojimais.

Bendra užsienio ir saugumo politika – Ribojamosios priemonės

2011 m. kaip niekada daug kartų kreiptasi dėl ginčų, susijusių su ribojamosiomis priemonėmis, – gauta daugiau nei 90 bylų. Pažymėtina, kad Bendrasis Teismas šios srities sprendimus priėmė itin greitai ir kad juose patvirtino reikalavimus, susijusius su pareiga nurodyti sprendimų, kuriais nustatomos tokios priemonės, motyvus.

Byloje *Bamba prieš Tarybą* (2011 m. birželio 8 d. sprendimas, T-86/11, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas), kurią išplėstinė kolegija nagrinėjo pagal pagreintą procedūrą ir išnagrinėjo per trumpesnę nei keturių mėnesių nuo ieškinio pareiškimo terminą, Bendrasis Teismas sprendė, ar teisėtai ribojamosios priemonės, kurių imtasi Nadiany Bamba, buvusio Dramblio Kaulo Kranto Respublikos Prezidento Laurent Gbagbo antrosios žmonos, atžvilgiu dėl to, kad ji buvo „viena iš svarbiausių Laurent Gbagbo bendrininkų“. Šios priemonės nustatytos, atsižvelgiant į 2010 m. rudenį Dramblio Kaulo Kranto Respublikoje vykusius prezidento rinkimus, po kurių Jungtinių Tautų Organizacija (JTO) patvirtino Alassane Ouattara pergalę. Sąjunga taip pat pripažino A. Ouattara pergalę ir paragino visus civilius ir karinius Dramblio Kaulo Kranto lyderius paklusti demokratiškai išrinkto prezidento valdžiai bei patvirtino savo sprendimą imtis sankcijų prieš tuos, kurie ir toliau negerbs Dramblio Kaulo Kranto gyventojų valios, išreikštos naudojantis savo aukščiausiomis teisėmis.

²⁰ Gana panaši problematika nagrinėta 2011 m. gegužės 24 d. Sprendime *Batchelor prieš Komisiją* (T-250/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje). Šiame sprendime Bendrasis Teismas priminė, kad Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje numatyta išimtimi siekiama apsaugoti tam tikrų rūšių dokumentus, kurie parengti vykdant procedūrą ir kurių atskleidimas, net ir po to, kai ši procedūra baigta, pakenktų atitinkamos institucijos sprendimų priėmimo procesui. Šiuose dokumentuose turi būti pateikta „vidaus reikmėms skirta nuomonė, esanti svarstymų ir preliminarinių konsultacijų minimos institucijos viduje dalimi“. Prie šios kategorijos nepriskiriami dokumentai, kuriuos institucijai atsiuntė asmuo ar kitas išorės subjektas, norėdamas su institucija pasidalyti nuomonėmis.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas priminė, kad teisminės apsaugos veiksmingumas reiškia, jog atitinkama Sąjungos institucija privalo pranešti, kokie yra ribojamųjų priemonių taikymo motyvai, jei įmanoma, arba priemonių priėmimo momentu, arba bent jau kuo greičiau po to, kad asmenys, kuriems jos skirtos, galėtų laiku pasinaudoti teise kreiptis į teismą. Kadangi suinteresuotasis asmuo neturi teisės būti išklausytas iki pradinės priemonės, kuria nustatomos tokios priemonės, priėmimo, pareigos motyvuoti laikymasis yra dar svarbesnis, nes tai yra vienintelė garantija, leidžianti suinteresuotajam asmeniui bent priėmus šią priemonę veiksmingai pasinaudoti turimomis teisių gynimo priemonėmis, kad užginčytų minėtos priemonės teisėtumą. Iš principo, Tarybos akto, kuriuo nustatomos tokios priemonės, motyvuose reikia nurodyti ne tik šio akto teisinės taikymo sąlygas, bet ir specifines bei konkrečias priežastis, dėl kurių Taryba, savo diskrecija atlikdama vertinimą, mano, kad suinteresuotajam asmeniui reikia šias priemones taikyti. Kadangi Taryba turi tokią diskreciją dėl informacijos, į kurią reikia atsižvelgti priimant arba paliekant galioti lėšų įšaldymo priemonę, negalima reikalauti, kad ji tiksliau nurodytų, kaip asmens lėšų įšaldymas konkrečiai prisideda prie kovos su trukdymu taikos ir nacionalinio sutaukinimo procesams, ar pateiktų įrodymų, kurie leistų teigti, jog suinteresuotasis asmuo šias lėšas gali naudoti, kad trukdytų šiems procesams ateityje.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas konstatavo, kad Taryba pateikė tik neaiškius ir abstrakčius argumentus, motyvuodama N. Bamba įrašymą į ginčijamą sąrašą. Konkrečiai kalbant, informacija, kad ieškovė yra grupės *Cyclone* direktorė, laikraščio *Le temps* redaktorė, nėra tokia aplinkybė, kuri galėtų ypatingai ir konkrečiai pagrįsti ginčijamų aktų taikymą jos atžvilgiu. Iš tikrųjų, kadangi ši informacija nėra konkreti, iš jos negalima suprasti, kaip N. Bamba trukdo taikos ir sutaukinimo procesams viešai skatindama neapykantą bei smurtą ir dalyvaudama dezinformacijos kampanijose, susijusiose su 2010 m. prezidento rinkimais.

Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamų aktų motyvai neleido N. Bamba šiame teisme ginčyti jų galiojimo. Jis patikslino, kad negalėjo atlikti jų pagrįstumo kontrolės, todėl panaikino ginčijamus aktus; vis dėlto jų pasekmės liko galioti iki termino pateikti apeliacinį skundą Teisingumo Teisme pabaigos dienos, t. y. du mėnesius ir dešimt dienų nuo pranešimo apie šį sprendimą, arba, jei pateiktas apeliacinis skundas, – iki jo atmetimo dienos, kaip numatyta SESV 280 straipsnyje ir SESV 264 straipsnio antroje pastraipoje.

Dėl kovos su branduolinių ginklų platinimu srities reikia taip pat pažymėti, kad 2011 m. gruodžio 7 d. Sprendimu *HTTS prieš Tarybą* (T-562/10, dar nepaskelbtas Rinkinyje, priimtas už akių) Bendrasis Teismas panaikino reglamentą, kuriuo ieškovės atžvilgiu nustatytos ribojamosios priemonės, konstatavęs, kad Tarybos pateikti duomenys visų pirma yra prieštaringi ir iš jų negalima suprasti, ar ieškovės pavadinimas į sąrašą įtrauktas dėl ankstesniame reglamente nurodytų aplinkybių, t. y. ryšių tarp ieškovės ir bendrovės HDSL, ar dėl naujų aplinkybių, t. y. tiesioginių ryšių tarp ieškovės ir bendrovės IRISL. Bet kuriuo atveju nei iš reglamento, nei iš Tarybos atsakymo į ieškovės prašymą peržiūrėti sprendimą negalima suprasti priežasčių, dėl kurių Taryba nusprendė, kad ieškovės nurodyti duomenys, susiję su jos veiklos pobūdžiu ir nepriklausomumu nuo HDSL ir IRISL, negali pakeisti jos nuomonės dėl tolesnio ribojamųjų priemonių taikymo ieškovei. Be to, Taryba nepatikslino, kokio pobūdžio kontrolę IRISL tariamai vykdo ieškovės atžvilgiu ar kokią veiklą ieškovė vykdo IRISL vardu. Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą reglamentą, kiek jis susijęs su ieškove, dėl pareigos motyvuoti neįvykdymo. Siekdamas nesukelti rimtos ir nepataisomos žalos ginčijamam reglamentu nustatytų ribojamųjų priemonių veiksmingumui ir užkirsti kelią tokiam ieškovės elgesio pasikeitimui, kuriuo ji siektų išvengti vėlesnių ribojamųjų priemonių poveikio, Bendrasis Teismas vis dėlto nusprendė palikti minėto reglamento pasekmes laikotarpiui, ne ilgesniam nei du mėnesiai nuo šio sprendimo paskelbimo dienos.

Aplinka – Šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų sistema

Byloje *Latvija prieš Komisiją* (2011 m. kovo 22 d. sprendimas, T-369/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) nagrinėtas Komisijos sprendimas, kuriuo Latvijos Respublikos pasiūlyto jos 2008–2012 m. nacionalinio šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plano (toliau – NPP) pakeitimo aspektas pripažintas nesuderinamu su šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų sistema, įvesta Direktyva 2003/87/EB²¹. Šis iš dalies pakeistas NPP, apie kurį pranešė Latvijos Respublika, pateiktas po pirmo Komisijos sprendimo, kuriuo ji pripažino nesuderinamą su Direktyva 2003/87 pirminio NPP aspektą ir nurodė, kad neprieštaraus NPP, jei jis bus pakeistas, sumažinant bendrą paskirstytinų leidimų kiekį. Tačiau sprendimas dėl iš dalies pakeisto NPP priimtas pasibaigus terminui, numatytam Direktyvos 2003/87 9 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią Komisija per tris mėnesius nuo valstybės narės NPP pateikimo gali atmesti šį planą arba bet kokį jo aspektą, jei jis neatitinka šios direktyvos III priede išvardytų kriterijų.

Svarstydamas, ar Komisija galėjo teisėtai priimti ginčijamą sprendimą pasibaigus šiam terminui, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jei Komisija per tris mėnesius nuo tada, kai valstybė narė pateikė savo NPP, nepasinaudoja šia teise, valstybė narė iš principo gali įgyvendinti minėtą NPP ir jai nebūtina gauti Komisijos pritarimą. Taigi NPP svarstymo procedūra nebūtinai turi būti užbaigta formaliu sprendimu. Tačiau Bendrasis Teismas pabrėžė, kad Komisija taip pat gali būti priversta pasinaudoti įgaliojimu priimti sprendimą, kai valstybė narė prieš pasibaigiant trijų mėnesių terminui, nepaisydama pateiktų prieštaravimų, nepakeičia savo NPP arba atsisako jį pakeisti. Iš tikrųjų, jei Komisija nepriima tokio sprendimo atmesti pateiktą NPP, šis NPP tampa galutinis ir jam taikoma teisėtumo prezumpcija, leidžianti valstybei narei jį įgyvendinti.

Kiek tai susiję su pakeitimais, kurie, kaip šiuo atveju, daromi vėlesnėje svarstymo procedūros stadijoje, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jais siekiama pašalinti iš pradžių Komisijos išreikštus prieštaravimus. Todėl Komisijos pritarimas šiems pakeitimams yra tik iš pradžių pateiktų prieštaravimų pasekmė, o ne bendrojo įgaliojimo patvirtinti išraiška. Be to, Komisija padarytiems NPP pakeitimams neturi pritarti formaliu sprendimu.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal Direktyvos 2003/87 9 straipsnio 3 dalį pradėta procedūra siekiama užtikrinti valstybių narių teisinį saugumą ir pirmiausia leisti joms greitai, per trumpą laiką, sužinoti, kaip jos gali paskirstyti apyvartinius taršos leidimus ir savo NPP pagrindu valdyti leidimų sistemą atitinkamu laikotarpiu. Žinoma, esama teisinio suinteresuotumo, kad per visą šio NPP galiojimo laiką nekiltų rizika, jog Komisija jį užginčys. Šis aiškinimas taikomas bet kokiam NPP, nesvarbu, ar tai būtų iš pradžių pateikta, ar peržiūrėta ir vėliau pateikta versija, juo labiau kad prieš Komisijos kontrolę jau buvo pirmoji pirminio NPP svarstymo stadija.

Todėl pateikimo sąvoka pagal Direktyvos 2003/87 9 straipsnio 3 dalį apima tiek pirminės, tiek vėlesnių skirtingų NPP versijų pateikimą, vadinasi, nuo kiekvieno pateikimo pradedamas skaičiuoti naujas trijų mėnesių terminas. Šiuo atveju Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą sprendimą, nes jis priimtas pasibaigus minėtam terminui, nuo kurio peržiūrėtas NPP tapo galutinis.

²¹ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 631), iš dalies pakeista 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/101/EB (OL L 338, p. 18).

Visuomenės sveikata

Byloje *Prancūzija prieš Komisiją* (2011 m. rugsėjo 9 d. sprendimas, T-257/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ieškovė prašė panaikinti reglamentą, kuriuo Komisija iš dalies pakeitė Reglamentą (EB) Nr. 999/2001²², kiek juo leidžiama taikyti mažiau ribojančias priežiūros ir likvidavimo priemones nei tos, kurios avių ir ožkų bandų atžvilgiu numatytos anksčiau. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas patikslino, kad apibrėžti visuomenei nepriimtina pavojaus lygį turi institucijos, atsakingos už politinį pasirinkimą nustatyti tinkamą apsaugos lygį. Būtent šios institucijos turi nustatyti neigiamo poveikio visuomenės sveikatai, saugumui ir aplinkai tikimybės kritinį slenkstį ir šio galimo poveikio sunkumą, kuris joms nebeatrodo priimtinas šiai visuomenei ir kurį peržengus būtina imtis prevencinių priemonių, nepaisant esamo mokslinio netikrumo. Nustatydamos visuomenei nepriimtina pavojaus lygį, institucijos saistomos pareigos užtikrinti aukštą apsaugos lygį, bet negali laikytis vien hipotetinio požiūrio į pavojų ir priimdamos sprendimus vadovautis požiūriu, kad turi nebūti „jokio pavojaus“. Bendrasis Teismas taip pat nurodė, kad pavojaus valdymas apima visus veiksmus, kurių imasi institucija, turinti sumažinti pavojų iki visuomenei priimtino lygio, vykdydama savo pareigą užtikrinti aukštą visuomenės sveikatos, saugumo ir aplinkos apsaugos lygį.

Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad kompetentinga valdžios institucija turi per protingą terminą iš naujo išnagrinėti priimtas laikinas priemones, nes jei dėl naujos informacijos pasikeičia pavojaus suvokimas arba paaiškėja, kad pavojų galima įveikti mažiau ribojančiomis priemonėmis nei esamos, institucijos turi užtikrinti, kad teisės aktai būtų suderinti su naujais duomenimis. Taigi naujos žinios ar moksliniai atradimai, kuriais pateisinamas prevencinės priemonės sušvelninimas, pakeičia viešosios valdžios institucijų pareigos nuolat išlaikyti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį konkretų turinį. Jei tokie veiksniai pakeičia pradinį pavojaus vertinimą, mažiau ribojančių prevencinių priemonių priėmimo teisėtumą reikia įvertinti atsižvelgiant į šiuos veiksnius, o ne į veiksnius, lėmusius pavojaus įvertinimą, priimant pirmines prevencines priemones. Tik kai šis naujas pavojaus lygis peržengia visuomenei priimtina pavojaus lygį, teismas turi pripažinti, kad pažeistas atsargumo principas.

Televizijos programų transliacija

Bylose *FIFA prieš Komisiją* (2011 m. vasario 17 d. sprendimas, T-385/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ir *UEFA prieš Komisiją* (2011 m. vasario 17 d. sprendimas, T-55/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nagrinėjo vykdomosios pasaulio futbolo institucijos ir Europos futbolui vadovaujančios institucijos ieškinius dėl panaikinimo, kuriais prašyta panaikinti Komisijos sprendimus, kuriais ji pripažino, kad Belgijos Karalystės ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės sudaryti visuomenei itin reikšmingų įvykių, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 89/552/EEB²³ 3a straipsnio 1 dalį, sąrašai yra suderinami su Sąjungos teise. Belgijos atveju į šiuos sąrašus buvo įtrauktos visos Pasaulio futbolo taurės finalinės rungtynės, o Jungtinės Karalystės atveju – visos Europos futbolo čempionato finalinės rungtynės (EURO). Šie sąrašai pateikti Komisijai, taikant Direktyvą 89/552, pagal kurią valstybė narė gali uždrausti įvykių, kuriuos ji laiko itin reikšmingais visuomenei,

²² 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 999/2001, nustatantis tam tikrų užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų prevencijos, kontrolės ir likvidavimo taisykles (OL L 147, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 32 t. p. 289).

²³ 1989 m. spalio 3 d. Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo (OL L 298, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 224).

išskirtinę transliaciją, jei dėl šios transliacijos didelė tam tikros valstybės narės visuomenės dalis neturės galimybės pamatyti šių įvykių per nemokamą televiziją.

Bendrasis Teismas pirmiausia mano, kad Direktyvos 97/36/EB²⁴ 18 konstatuojamojoje dalyje pateikta nuoroda į Pasaulio taurę arba EURO reiškia, kad jeigu tam tikra valstybė narė įrašo šių čempionatų rungtynes į savo sudarytą sąrašą, pranešime Komisijai ji neprivalo pateikti atskiro pagrindimo dėl jų, kaip itin reikšmingo visuomenei įvykio. Tačiau galimą Komisijos išvadą, jog visų Pasaulio taurės ir EURO rungtynių įrašymas į itin reikšmingų valstybės narės visuomenei įvykių sąrašą suderinamas su Sąjungos teise dėl to, kad šie čempionatai dėl savo požymių gali būti pagrįstai laikomi nedalomu įvykiu, galima ginčyti remiantis specifiniais argumentais. Konkrečiai kalbant, ieškovės turi įrodyti, kad „normalios“ Pasaulio taurės rungtynės (t. y. ne pusfinalio, finalo ir atitinkamos valstybės nacionalinės (-ių) komandos (-ų) rungtynės) ir (arba) „normalios“ EURO rungtynės (t. y. ne atidarymo ir finalinės rungtynės) nėra tokios reikšmingos šios valstybės visuomenei.

Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas patikslino, kad „svarbios“ rungtynės ir rungtynės, kuriose dalyvauja atitinkama nacionalinė komanda, yra itin reikšmingos nagrinėjamos valstybės narės visuomenei, todėl gali būti įtrauktos į nacionalinį sąrašą, į kurį atrenkami įvykiai, kuriuos ši visuomenė turi turėti galimybę matyti per nemokamą televiziją. Kiek tai susiję su kitomis Pasaulio taurės ir EURO rungtynėmis, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šie čempionatai gali būti laikomi nedalomais įvykiais, o ne atskirų įvykių, suskirstytų į rungtynes, seka. Jis patikslino, kad rungtynės, kurios nėra „svarbios“ ar kuriose nedalyvauja atitinkama nacionalinė komanda, gali turėti įtakos minėtų komandų dalyvavimui „svarbiose“ rungtynėse, o tai gali sukelti didelį visuomenės suinteresuotumą jas pamatyti. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad negalima iš anksto, t. y. rengiant nacionalinius sąrašus ar įsigyjant teisę transliuoti, apibrėžti, kurios rungtynės bus iš tiesų lemiamos šių čempionatų vėlesniems etapams arba kurios turės įtakos nagrinėjamos nacionalinės komandos pasirodymui. Dėl šios priežasties Bendrasis Teismas nusprendė, kad aplinkybė, jog tam tikros „normalios“ rungtynės gali turėti įtakos dalyvavimui „svarbiose“ rungtynėse, gali pateisinti valstybės narės sprendimą laikyti visas šių čempionatų rungtynes itin reikšmingomis visuomenei. Be to, Bendrasis Teismas konstatavo, kad įvykiai, kuriuos galima laikyti itin reikšmingais visuomenei, nėra suderinti, ir pažymėjo, kad paskutinių čempionatų „normalių“ rungtynių žiūrovų skaičius patvirtina, jog šios rungtynės pritraukė labai daug televizijos žiūrovų, kurių didelė dalis paprastai nesidomi futbolu.

Bendrasis Teismas galiausiai pažymėjo, kad nors Pasaulio taurės ir EURO pripažinimas itin reikšmingu visuomenei įvykiu gali daryti įtakos kainai, kurios FIFA ir UEFA gali reikalauti už teisių transliuoti šiuos čempionatus suteikimą, toks pripažinimas nepanaikina šių teisių komercinės vertės, nes neįpareigoja šių dviejų organizacijų jų perleisti bet kokiomis sąlygomis. Be to, nors toks pripažinimas apriboja laisvę teikti paslaugas ir įsisteigimo laisvę, šis apribojimas pateisinamas, jeigu juo siekiama apsaugoti teisę į informaciją ir užtikrinti visuomenei plačias galimybes sužinoti apie televizijos nušviečiamus itin reikšmingus įvykius.

Viešasis pirkimas – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą

2011 m. rugsėjo 20 d. Sprendime *Evropaiki Dynamiki prieš EIB* (T-461/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas, pirmiausia konstatavęs, kad turi kompetenciją nagrinėti pašalintos iš konkurso dalyvės pareikštą ieškinį dėl Europos investicijų banko (EIB) valdymo komiteto sprendimo sudaryti

²⁴ 1997 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/36/EB, iš dalies keičianti Direktyvą [89/552] (OL L 202, p. 60; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 321).

viešojo pirkimo sutartį dėl informatikos paslaugų teikimo, panaikino šį sprendimą, motyvuodamas tuo, kad viešojo pirkimo procedūra neatitiko visapusiškos teisinės apsaugos reikalavimų. Iš tiesų, pirma, ieškovei nebuvo pranešta apie ginčijamą sprendimą – apie šį sprendimą ji sužinojo iš esmės po to, kai jo pagrindu buvo pasirašyta ir įsigaliojo sutartis. Todėl šiuo atveju būtinai reikėjo, kad ieškovė galėtų pateikti prašymą sustabdyti sprendimo sudaryti sutartį vykdymą dar prieš pasirašant sutartį ir prieš jai įsigaliojant, kad jos ieškinys pagrindinėje byloje, kuriuo siekta patikrinti viešojo pirkimo procedūros nešališkumą ir apsaugoti jos galimybę po šios procedūros sudaryti sutartį su EIB, būtų veiksmingas.

Antra, EIB nepateikė ieškovei pakankamų sprendimo sudaryti sutartį motyvų prieš jai pareiškiant ieškinį dėl pagrindinės procedūros, kuriuo, be kita ko, prašoma panaikinti šį sprendimą. Sudarant viešojo pirkimo sutartį pašalinto iš konkurso dalyvio teisė į veiksmingą teisminę gynybą dėl sprendimo sudaryti sutartį su kitu konkurso dalyviu ir su tuo susijusi perkančiosios organizacijos pareiga jo prašymu pranešti sprendimo motyvus turi būti laikomos esminiais procedūriniais reikalavimais, kaip tai suprantama teismo praktikoje, nes šiais reikalavimais priimant sprendimą sudaryti sutartį užtikrinamos garantijos, sudarančios sąlygas veiksmingai kontroliuoti viešojo pirkimo procedūros, per kurią priimtas šis sprendimas, nešališkumą.

II. Ginčai dėl žalos atlyginimo

2011 m. lapkričio 8 d. Sprendime *Idromacchine ir kt. prieš Komisiją* (T-88/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nagrinėjo Bendrijos deliktinės atsakomybės atsiradimo klausimą tuo atveju, kai institucija neįvykdo pareigos saugoti profesinę paslaptį, *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbdama informaciją apie ieškovę.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, kiek tai susiję su informacijos atskleidimu Komisijos sprendime dėl valstybės pagalbos, informacija, kad įmonė, kuri nėra nagrinėjamos valstybės pagalbos gavėja, nesugebėjo įmonei, su kuria sudarė sutartį, pristatyti galiojančius standartus ir sutartinius įsipareigojimus atitinkančių prekių, kurių atitinkama valstybė narė pateikė Komisijai vien dėl administracinės nagrinėjamos pagalbos tyrimo procedūros poreikių ir kuri susijusi vien su komercinių santykių tarp šių dviejų bendrovių raida, yra konfidenciali. Tokia informacija, ypač jei ji atitinkamai įmonei nepalanki, gali jai padaryti didelę žalą. Be to, kadangi informacijos atskleidimas gali daryti neigiamą įtaką įmonės geram vardui ir reputacijai, jos suinteresuotumas, kad tokia informacija nebūtų atskleista, yra objektyviai vertas apsaugos.

Bendrasis Teismas patikslino, kad vertinant, ar informacija yra konfidenciali, būtina nustatyti teisėtų individualių interesų, kurie neleidžia jos atskleisti, ir bendro intereso, kuris reikalauja, kad Sąjungos institucijos veiktų kuo labiau laikydamosi atvirumo principo, pusiausvyrą. Šiuo atveju pripažinta, kad informacijos atskleidimas buvo neproporcingas Komisijos sprendimo tikslui, nes užteko abstrakčiai arba prireikus kiek konkrečiau konstatuoti sutartinių įsipareigojimų neįvykdymą, nei vienu, nei kitu iš šių atvejų nesant reikalo minėti tiekėjo pavadinimo.

Remdamasis tuo, kad Komisija neturi didelės diskrecijos dėl klausimo, ar konkrečiu atveju reikia nukrypti nuo konfidencialumo taisyklės, Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog konfidencialios informacijos atskleidimas, kuriuo padaryta žala bendrovės reputacijai, yra EB 287 straipsnyje numatytos pareigos saugoti profesinę paslaptį neįvykdymas, kurio užtenka, kad būtų konstatuotas pakankamai akivaizdus pažeidimas. Todėl Komisija įpareigota sumokėti 20 000 eurų kompensaciją už ieškovės patirtą žalą geram vardui ir reputacijai.

2011 m. lapkričio 23 d. Sprendime *Sison prieš Tarybą* (T-341/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, priimtas išplėstinės kolegijos) Bendrasis Teismas patikslino Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygas, ypač susijusias su pakankamai akivaizdžiu teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimu, kai neteisėtą sprendimą, kuriuo padaryta žala, šis teismas panaikino dėl to, kad nacionaliniai sprendimai, kuriais Taryba rėmėsi įšaldydama ieškovo lėšas, nėra nei sprendimai pradėti tyrimus ar baudžiamąjį persekiojimą dėl teroro akto, nei sprendimai už jį nubausti, priešingai, nei reikalaujama pagal Sąjungos teisės aktus.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas primena, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo neskirtas užtikrinti, kad bus atlyginta bet koku neteisėtumu padaryta žala. Tik pakankamai rimtas teisės normos, kuria suteikiama teisių privatiems asmenims, pažeidimas gali lemti Sąjungos atsakomybę. Lemiamas kriterijus, pagal kurį galima nustatyti, kad šis reikalavimas įvykdytas, yra akivaizdus ir rimtas atitinkamos institucijos diskrecijos ribų nepaisymas. Vis dėlto, nors nagrinėjamos institucijos diskrecijos apimtis yra lemiamą, ji nėra išimtinis kriterijus. Taigi deliktinės atsakomybės sistema atsižvelgiama į spęstinių situacijų sudėtingumą ir teisės aktų taikymo ar aiškinimo sunkumus.

Taigi Bendrasis Teismas nusprendė, kad nors Taryba neturi jokios diskrecijos, vertindama, ar yra faktinių ir teisinių aplinkybių, dėl kurių galima taikyti lėšų įšaldymo priemonę, Sąjungos teisės aiškinimas ir taikymas šiuo atveju yra itin sudėtingas. Jis konstatavo, kad pati atitinkamų nuostatų formuluotė yra itin paini, kaip tai patvirtina gausi Bendrojo Teismo praktika šiuo klausimu. Tik per kelerius metus išnagrinėjęs dešimtį bylų Bendrasis Teismas laipsniškai suformulavo racionalias ir nuoseklias aptariamų nuostatų aiškinimo gaires. Tik sprendime panaikinti Tarybos sprendimą, kuriuo padaryta žala, Bendrasis Teismas nusprendė, jog nacionalinis sprendimas, kad Taryba pagrįstai galėtų juo remtis, turi būti priimtas pagal nacionalinę procedūrą, kurioje tiesiogiai ir pirmiausia siekiama nustatyti prevencinio ar represinio pobūdžio priemonę suinteresuotajam asmeniui, siekiant kovoti su terorizmu. Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė teisinio ir faktinio vertinimo, reikalingo šiai situacijai išspręsti, sudėtingumą. Galiausiai jis pažymėjo, kad esminė bendrojo intereso tikslo, t. y. kovos su grėsme tarptautinei taikai ir saugumui, svarba ir ypatingi suvaržymai, kurie, kai Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos skubiu prašymu šio tikslo siekiama „panaudojant visas priemones“, įpareigoja atitinkamas Sąjungos institucijas, taip pat yra veiksniai, į kuriuos svarbu atsižvelgti.

Taigi šiuo atveju, anot Bendrojo Teismo, Tarybos padarytas taikomų teisės aktų pažeidimas, kad ir aiškiai įrodytas, paaiškinamas suvaržymais ir ypatinga atsakomybe, tekusiais šiai institucijai, ir yra toks pažeidimas, kurį analogiškais aplinkybėmis būtų galėjusi padaryti įprastai apdairi ir rūpestinga administracija, todėl jis negali būti laikomas pakankamai akivaizdžiu pažeidimu, dėl kurio atsirastų teisė į žalos atlyginimą.

III. Apeliaciniai skundai

2011 m. gauti 44 apeliaciniai skundai dėl Tarnautojų teismo sprendimų, 29 bylas Bendrojo Teismo apeliacinių skundų kolegija išnagrinėjo. Keturios iš jų vertos ypatingo dėmesio.

2011 m. liepos 12 d. Sprendime *Komisija prieš Q* (T-80/09 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pabrėžė, jog užtenka vien konstatuoti pažeidimą, kad būtų laikoma, jog tenkinama pirmoji iš trijų sąlygų, būtinų, kad kiltų Bendrijos atsakomybė už žalą, jos pareigūnams ir buvusiems pareigūnams padarytą pažeidus Europos viešosios tarnybos teisę, ir nereikia įrodyti pakankamai

akivaizdaus teisės normos, kuria suteikiama teisių privatiems asmenims, pažeidimo²⁵. Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo, kurį pareigūnas pareiškia remdamasis Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų 24 straipsnio antra pastraipa, priimtinas, tik jei išnaudotos nacionalinės teisių gynimo priemonės, kuriomis užtikrinama veiksminga suinteresuotųjų asmenų gynyba ir kuriomis pasinaudojus galima gauti nurodytos žalos atlyginimą. Šiuo atžvilgiu minėta nuostata įvestas specialus atsakomybės režimas, atsakomybės be kaltės režimas, yra pagrįstas administracijos pareiga apsaugoti savo pareigūnų ir tarnautojų sveikatą ir užtikrinti jų saugą trečiųjų asmenų ar kitų pareigūnų puolimo ar blogo elgesio, kurio aukos jie gali būti vykdydami savo funkcijas, būtent psichologinio priekabiavimo, kaip tai suprantama pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 12a straipsnio 3 dalį, atveju. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad Tarnautojų teismas pažeidė Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsnius ir priėmė sprendimą *ultra petita*, įpareigodamas Komisiją atlyginti neturtinę žalą, padarytą dėl tarnybos klaidos, prisidėjusios prie ieškovo atskirties skyriuje. Galiausiai Bendrasis Teismas nusprendė, kad Tarnautojų teismas taip pat pažeidė Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsnius ir viršijo teisminės kontrolės ribas, praktiškai veikdamas vietoj administracijos, nes priėmė sprendimą dėl ieškovo pateikto kaltinimo psichologiniu priekabiavimu.

Be to, 2011 m. gruodžio 14 d. sprendimuose *Komisija prieš Pachtitis* (T-361/10 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje) ir *Komisija prieš Vicente Carbajosa ir kt.* (T-6/11 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje), šiuo klausimu patvirtindamas Tarnautojų teismo priimtus sprendimus, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Europos personalo atrankos tarnyba (EPSO) neturėjo kompetencijos nustatyti konkurso pirminės atrankos testų turinio. Bendrasis Teismas nagrinėjo kompetencijos pasidalijimą tarp EPSO ir konkurso atrankos komisijos pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų III priedą ir padarė išvadą, kad nors kompetencija nustatyti atrankos testų turinį nebuvo aiškiai priskirta nei EPSO, nei atrankos komisijai, pagal nusistovėjusią teismo praktiką prieš įsteigiant EPSO pirminės atrankos testų rengimas buvo patikėtas konkurso atrankos komisijai. Taigi, kadangi, pirma, nėra teisės aktų pakeitimo, kuriuo ši kompetencija būtų aiškiai pavesta EPSO, ir, antra, to paties priedo 7 straipsniu EPSO skirtos užduotys yra daugiausia organizacinės, Bendrasis Teismas nusprendė, kad EPSO neturėjo kompetencijos nustatyti konkurso pirminės atrankos testų turinio. Dėl Sprendimo, kuriuo įsteigta EPSO²⁶, ir Sprendimo dėl šio biuro organizavimo ir veiklos²⁷ Bendrasis Teismas nusprendė, kad šie sprendimai hierarchiniu požiūriu yra žemesnio rango nei Pareigūnų tarnybos nuostatų nuostatos. Todėl pagal teisėtumo principą, nors šiuose sprendimuose yra formuluočių, iš kurių galima klaidingai spręsti, kad EPSO yra kompetentinga nustatyti atrankos testų turinį, jų negalima aiškinti taip, kad jos prieštarautų Pareigūnų tarnybos nuostatams.

Galiausiai 2011 m. rugsėjo 21 d. Sprendime *Adjemian ir kt. prieš Komisiją* (T-325/09 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad draudimo piktnaudžiauti teise principas, pagal kurį niekas negali piktnaudžiaudamas remtis teisės normomis, yra vienas iš bendrųjų teisės principų. Vadinasi, teisės aktų leidėjas ir sudaryti darbo sutartis įgaliota tarnyba (toliau – SDS(T) priimdami ar įgyvendindami taisykles, kuriomis reglamentuojami Europos Bendrijų ir jų tarnautojų santykiai, privalo neleisti piktnaudžiauti paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis, remdamiesi

²⁵ Taip patvirtinamas 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Komisija prieš Petrilli* (T-143/09 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje), kurį pasiūlyta peržiūrėti; byla užbaigta 2011 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimu C-17/11 RX.

²⁶ 2002 m. liepos 25 d. Europos Parlamento, Tarybos, Komisijos, Teisingumo Teismo, Audito Rūmų, Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, Regionų komiteto ir Europos ombudsmeno sprendimas, įsteigiantis EPSO (OL L 197, p. 53; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 46).

²⁷ 2002 m. liepos 25 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos generalinių sekretorių, Teisingumo Teismo sekretoriaus, Audito Rūmų, Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto bei Regionų komiteto generalinių sekretorių ir Europos ombudsmeno atstovo sprendimas dėl EPSO organizavimo ir veiklos (OL L 197, p. 56; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 48).

darbuotojų gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo bei deramos jų socialinės apsaugos tikslais, nustatytais EB 136 straipsnyje. Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad sutartininkų darbo sutarčių pagrindinis požymis yra laikinumas, atitinkantis šių sutarčių tikslą pagal pobūdį laikinas užduotis ar kai nėra nuolatinio darbuotojo, skirti laikiniams darbuotojams. Taigi SDSJT negali taikyti šios tvarkos ilgam laikui patikėdama atlikti užduotis, kurios yra „nuolatinis darbas“, šiems darbuotojams, nes jais būtų naudojamosi netinkamai ir jų padėtis ilgą laiką būtų nestabili. Iš tiesų toks naudojimas prieštarautų draudimo piktnaudžiauti teise principui, kuris taikomas SDSJT paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis viešojoje tarnyboje. Vis dėlto tokį piktnaudžiavimą ištaisyti ir panaikinti neigiamas suinteresuotojo asmens patirtas pasekmes galima pakeičiant darbo sutartį – dėl to paeiliui sudarytos terminuotos darbo sutartys galėtų būti pakeistos neterminuota darbo sutartimi.

IV. Prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones

Bendrojo Teismo pirmininkui šiais metais pateikti 44 prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones, t. y. truputį daugiau nei 2010 m. (41 prašymas). 2011 m. laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas išsprendė 52 bylas, 2010 m. – 38. Jis patenkino du prašymus sustabdyti vykdymą, pateiktus dėl baudų, skirtų ieškovėms už dalyvavimą konkurenciją pažeidžiančiuose karteliuose, būtent 2011 m. kovo 2 d. Nutartimi *1. garantovaną prieš Komisiją* (T-392/09 R, neskelbiama Rinkinyje) ir 2011 m. balandžio 13 d. Nutartimi *Westfälische Drahtindustrie ir kt. prieš Komisiją* (T-393/10 R, dar nepaskelbta Rinkinyje). Šiose dviejose nutartyse Bendrojo Teismo pirmininkas patikslino su grupėmis susijusią teismo praktiką, pagal kurią skubos atveju atsižvelgiama į bendrovių grupės, kuriai priklauso bendrovė, prašanti taikyti laikinąsias apsaugos priemones, finansinius išteklius.

Minėtoje byloje *1. garantovaną prieš Komisiją* ieškovė, finansų srityje veikianti bendrovė, siekė būti atleista nuo Komisijos nustatytos pareigos pateikti banko garantiją, kaip sąlygą, kad nebūtų nedelsiant išieškota bauda, jai skirta už lemiamos įtakos darymą kitos įmonės, dalyvavusios reagentų kalcio karbido ir magnio pagrindu, skirtų plieno ir dujų pramonei, sektoriaus kartelyje, komercinei politikai. Bendrojo Teismo pirmininkas konstatavo, kad šiuo atveju buvo išskirtinių aplinkybių, kurios pateisino atleidimą nuo pareigos pateikti tokią garantiją. Iš tiesų ieškovė įrodė ne tik *fumus boni juris*, bet ir tai, kad dėl nepatikimos jos finansinės situacijos daug bankų atsisakė suteikti nagrinėjamą banko garantiją. Be to, Komisijos pateikti įrodymai nekėlė abejonių ieškovės teiginiais, kad ji nepriklauso didesnei grupei ir neturi stambiojo akcininko. Ieškovė taip pat nepriklausė tinklui, kurio kiti nariai galėtų turėti su ja bendrų interesų. Be to, negalima apkaltinti ieškovės savo pačios elgesiu išprovokavus savo blogą finansinę padėtį. Aplinkybė, kad vos prieš jai paskiriant baudą didžiąją dalį savo likusių aktyvų ji investavo į ilgalaikes paskolas ir taip juos užblokavo, pagrįstai paaiškinama jos, kaip didelio kapitalo investuotojos, veikla. Šiuo atžvilgiu negalima reikalauti, kad ieškovė per Komisijos vykdomą administracinę procedūrą įšaldytų savo investicijas ir nutrauktų savo ekonominę veiklą. Siekdamas nustatyti esamų interesų pusiausvyrą, Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad finansiniai Sąjungos interesai nebus geriau apsaugoti priverstinai nedelsiant išieškant baudą, nes neįtikėtina, kad Komisija būtų galėjusi gauti visą baudos sumą. Todėl Bendrojo Teismo pirmininkas patenkino prašymą atleisti nuo pareigos pateikti banko garantiją, tačiau su sąlyga, kad ieškovė negalės perleisti tam tikrų aktyvų be išankstinio Komisijos leidimo, kad ji sumokės Komisijai sukaupto atidėjinio dydžio sumą ir kad ji reguliariai informuos Komisiją apie savo aktyvų ir investicijų pokyčius.

Minėtoje byloje *Westfälische Drahtindustrie ir kt. prieš Komisiją* trys bendrovės, priklausančios plieno pramonės sektoriuje veikiančiai grupei, kurioms skirtos baudos už dalyvavimą kartelyje įtempiamosios armatūros rinkoje, pateikė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekdamas būti atleistas nuo pareigos pateikti banko garantijas. Šiuo atžvilgiu Bendrojo Teismo

pirmininkas priminė, kad atleisti nuo pareigos pateikti banko garantiją galima, tik jei prašymą pateikęs asmuo įrodo, kad jis objektyviai negali šios garantijos pateikti arba kad ją pateikęs iškiltų pavojus bendrovės egzistavimui. Konstatuota, kad ieškovės laiku, daug kartų ir rimtai bandė gauti joms skirtų baudų dydžio banko garantiją, bet šios pastangos buvo bergždžios, nes keturiolika jų įprastų bankų, į kuriuos kreipėsi kelis kartus, išsamiai išnagrinėję jų finansinę situaciją, atsisakė tokią garantiją suteikti. Pirmininkas neatsižvelgė į akcininkės *ArcelorMittal*, turinčios trečdalį vienos iš bendrovių ieškovių akcijų, finansines priemones. Priminęs, jog teismo praktika dėl bendrovių grupių buvo išplėsta taip, kad taikoma ir tais atvejais, kai kapitalo turima mažiau nei kontrolinis akcijų paketas (30 %), atsižvelgdamas į atitinkamos bendrovės kapitalo struktūrą, jis vis dėlto konstatavo, kad *ArcelorMittal* grupė ir grupė, kuriai priklauso ieškovės, yra konkurentės plieno rinkoje ir siekia skirtingų strateginių tikslų. Atmestas Komisijos argumentas, pagrįstas įprastų bankų, ieškovių kreditorių, suinteresuotumu padengti savo skolinius įsipareigojimus. Anot pirmininko, Komisijos interesai nėra viršesni už banko, kaip kredito įstaigos, atsisakiusios suteikti banko garantiją, interesus, nebent būtų taikoma teismo praktika dėl įmonių grupių, tačiau šiuo atveju taip nėra. Iš tiesų keturiolika įprastų ieškovių bankų nepriklausė pastarųjų grupei. Jų verslo santykiai su šia grupe apsiribojo kreditavimu, kreditų susigrąžinimu ir palūkanų gavimu. Šiuo atžvilgiu šių kredito įstaigų ir ieškovių strateginiai interesai visiškai objektyviai nesutampa. Nustatęs, kad neįmanoma gauti banko garantijos, pirmininkas nusprendė, kad argumentai, kuriuos Komisija nurodė remdamasi finansinio ir ekonominio pobūdžio duomenimis, siekdama įrodyti, kad atmetus prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones bet koks „protingas bankas“ būtų suteikęs ieškovėms nagrinėjamą garantiją, yra nepagrįsti.

Be to, pripažinta esant *fumus boni juris* papildomo prašymo sumažinti baudas, pagrįsto tuo, kad neatsižvelgta į ieškovių negalėjimą sumokėti baudą, atžvilgiu, pirmininkui nusprendus, jog šiuo atveju neatmestina galimybė, kad Bendrasis Teismas pasinaudos savo neribota kompetencija baudų srityje ir sumažins ieškovėms skirtas baudas. Taigi Bendrojo Teismo pirmininkas patenkino prašymą atleisti nuo pareigos pateikti banko garantiją, tačiau su sąlyga, kad ieškovės sumokės Komisijai sukaupto atidėjinio dydžio sumą ir mėnesines įmokas pagal pateiktą mokėjimo planą.

Kiti prašymai taikyti laikinąsias priemones buvo atmesti dažniausiai dėl to, kad nebuvo skubos. Aptartinos šios toliau pateikiamos bylos.

Valstybės pagalbos srityje dėl procedūros ypatumų reikia paminėti vadinamąsias „Ispanijos akmens anglių“ bylas (2011 m. vasario 17 d. nutartys *Gas Natural Fenosa SDG prieš Komisiją*, T-484/10 R, *Iberdrola prieš Komisiją*, T-486/10 R, ir *Endesa et Endesa Generación prieš Komisiją*, T-490/10 R, neskelbiamos Rinkinyje). Šios bylos kilo dėl Ispanijos Karalystės sprendimo nustatyti finansinės pagalbos elektros energijos gamybai iš savo šalyje išgaunamų akmens anglių sistemą. Šiuo atžvilgiu pagal nagrinėjamą sistemą kelios elektrinės buvo įpareigosios apsirūpinti nacionalinės kilmės akmens anglimis ir iš šių akmens anglių pagaminti tam tikrą kiekį elektros; valstybė įsipareigojo kompensuoti papildomas gamybos sąnaudas, patirtas perkant nacionalinės kilmės akmens anglias. Komisijai patvirtinus šią sistemą, trys bendrovės ieškovės pareiškė ieškinius dėl šio sprendimo patvirtinti sistemą panaikinimo ir pateikė prašymus sustabdyti jo vykdymą. Atsižvelgdamas į skubą Ispanijos kompetentingos valdžios institucijos sprendimą paskatinti ieškoves per tris dienas įsipareigoti įsigyti tam tikrą kiekį nacionalinės kilmės akmens anglių, 2010 m. lapkričio 3 d. Bendrojo Teismo pirmininkas, remdamasis Procedūros reglamento 105 straipsnio 2 dalimi, t. y. kitoms šalims dar nepateikus pastabų, nutarė sustabdyti ginčijamo sprendimo vykdymą, kol bus priimtos nutartys, kuriomis užbaigiamos procedūros dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Ispanijos Respublikai paprašius panaikinti šį laikiną sustabdymą, o ieškovėms ypač vėlyvame procedūros etape išreiškus savo ketinimą atsisakyti ieškinių, Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad kol ieškiny bus galutinai išbrauktas iš registro, atsižvelgiant į gero teisingumo vykdymo interesą, reikia priimti sprendimą dėl to, ar Komisijos sprendimo

laikino sustabdymo pasekmės paliekamos, ar jų atsisakoma. Patvirtinęs esant *fumus boni juris*, jis nusprendė, kad nėra jokių skubos aplinkybių, dėl kurių būtų pateisinama taikyti prašytas laikinas priemones. Dėl interesų pusiausvyros, priminęs bendrojo ekonominio intereso paslaugų svarbą Sąjungoje ir didelę diskreciją, kurią turi nacionalinės valdžios institucijos, kad galėtų šias paslaugas teikti, įgyvendinti ir organizuoti, Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad interesai, tenkinami kuo skubiau įgyvendinant Ispanijos bendrojo ekonominio intereso paslaugą ir su ja susijusį kompensavimą, yra viršesni už priešingus interesus, kuriais remiasi įmonės ieškovės. Todėl 2010 m. lapkričio 3 d. nutartys, kuriomis laikinai sustabdytas ginčijamo sprendimo vykdymas, panaikintos. Galiausiai, kadangi įmonės ieškovės atsiėmė prašymus taikyti laikinas apsaugos priemones, 2011 m. balandžio 12 d. Bendrojo Teismo pirmininkas, vykdydamas procedūrą dėl laikinųjų apsaugos priemonių, priėmė tris nutartis išbraukti bylą iš registro, išimtinai nurodydamas ieškovėms padengti bylinėjimosi išlaidas.

Galima 2011 m. birželio 9 d. Nutartyje *Eurallumina prieš Komisiją* (T-62/06 RENV-R, neskelbiama Rinkinyje, 29–56 punktai) ir 2011 m. birželio 10 d. Nutartyje *Eurallumina prieš Komisiją* (T-207/07 R, neskelbiama Rinkinyje, 32–59 punktai) pirmininkas, išsamiai aptaręs įvairius su grupėmis susijusios teismo praktikos elementus, pripažino šią teismo praktiką suderinama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos²⁸ 47 straipsniu, 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 straipsniu ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika ir pažymėjo, kad grupės sąvoka nenustatoma neįgyvendinama sąlyga, nes ji netrukdo nė vienai grupei priklausančiai bendrovei įrodyti, kad jos objektyvūs interesai nesutampa su jos grupės ar patronuojančiosios bendrovės interesais, kad patronuojančioji bendrovė pagal įstatymą negali jai suteikti finansinės paramos arba kad visa grupė buvo finansiškai nepajėgi jai padėti.

²⁸ OL C 83, 2010, p. 392.

B – Bendrojo Teismo sudėtis

(2011 m. lapkričio 16 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

Kolegijų pirmininkai L. Truchot, S. Papasavvas, O. Czúcz ir J. Azizi; Bendrojo Teismo pirmininkas M. Jaeger; kolegijos pirmininkas N. J. Forwood; kolegijos pirmininkė I. Pelikánová; kolegijos pirmininkas A. Dittich; teisėjas H. Kanninen.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjas N. Wahl; teisėjos K. Jürimäe ir I. Wiszniewska-Białecka; teisėjas F. Dehousse; teisėjos M. E. Martins Ribeiro ir E. Cremona; teisėjas V. Vadapalas; teisėja I. Labucka; teisėjas M. Prek.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėja M. Kancheva; teisėjai D. Gratsias, J. Schwarcz, S. Frimodt Nielsen, S. Soldevila Fragoso, K. O'Higgins, M. Van der Woude ir A. Popescu; kancleris E. Coulon.

1. Bendrojo Teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Marc Jaeger

gimė 1954 m.; Strasbūro Roberto Šumano universiteto teisės diplomas; studijos Europos koledže; priimtas į Liuksemburgo advokatūrą (1981 m.); *attaché de justice* prie Liuksemburgo generalinio prokuroro (1983 m.); Liuksemburgo apygardos teismo teisėjas (1984 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1986–1996 m.); Liuksemburgo tarptautinio universitetinio instituto pirmininkas (IUIL); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1996 m. liepos 11 d.; Bendrojo Teismo pirmininkas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Josef Azizi

gimė 1948 m.; Vienos universiteto teisės mokslų daktaras, socialinių ir ekonomikos mokslų diplomas; Vienos ekonomikos mokslų universiteto ir Vienos universiteto Teisės fakulteto bei kelių kitų universitetų dėstytojas; Vienos universiteto Teisės fakulteto garbės profesorius; Federalinės kanceliarijos *ministerialrat* ir skyriaus vedėjas; Europos Tarybos Teisinio bendradarbiavimo (CDCJ) koordinacinio komiteto narys; atstovas *ad litem* Konstitucinio Teismo teisinėse procedūrose dėl federalinių įstatymų konstitucingumo kontrolės; koordinatorium, atsakingas už Austrijos federalinės teisės derinimą su Bendrijos teise; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1995 m. sausio 18 d.

Nicholas James Forwood

gimė 1948 m.; Kembridžo universiteto bakalauro diplomas (1969 m.), magistro diplomas (1973 m.) (mechanikos mokslai ir teisė); 1970 m. priimtas į Anglijos advokatūrą; advokato praktika Londone (1971–1999 m.) ir Briuselyje (1979–1999 m.); 1981 m. priimtas į Airijos advokatūrą; 1987 m. paskirtas *Queen's Counsel*; 1998 m. paskirtas *Middle Temple bencher*; Anglijos ir Velso advokatūrų atstovas Europos Sąjungos advokatūrų taryboje (CCBE) bei CCBE nuolatinės delegacijos prie Teisingumo Teismo pirmininkas (1995–1999 m.); *World Trade Law Association* ir *European Maritime Law Organisation* biuro narys (1993–2002 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1999 m. gruodžio 15 d.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

gimė 1956 m.; studijos Lisabonoje, Briuselyje ir Strasbūre; advokatė Portugalijoje ir Briuselyje; nepriklausoma tyrinėtoja Briuselio laisvojo universiteto Europos studijų institute; teisės referentė Teisingumo Teismo teisėjo iš Portugalijos J. C. Moitinho de Almeida kabinete (1986–2000 m.), vėliau – teisės referentė Pirmosios instancijos teismo pirmininko B. Vesterdorf kabinete (2000–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2003 m. kovo 31 d.

Franklin Dehousse

gimė 1959 m.; teisės diplomas (Lježo universitetas, 1981 m.); aspirantas (*Fonds national de la recherche scientifique*, 1985–1989 m.); Atstovų Rūmų patarėjas teisės klausimais (1981–1990 m.); teisės mokslų daktaras (Strasbūro universitetas, 1990 m.); profesorius (Lježo ir Strasbūro universitetai, Europos koledžas, Aukštesnysis karališkasis gynybos institutas, Bordo Monteskjė universitetas; Paryžiaus universitetų Michelio Servet koledžas; *Notre-Dame de la Paix* fakultetai Namiūre); užsienio reikalų ministro specialusis atstovas (1995–1999 m.); Karališkojo tarptautinių santykių instituto Europos studijų direktorius (1998–2003 m.); Valstybės tarybos *assesseur* (2001–2003 m.); Europos Komisijos konsultantas (1990–2003 m.); *Observatoire Internet* narys (2001–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Ena Cremona

gimė 1936 m.; Maltos karališkojo universiteto kalbų studijų diplomas (1955 m.); Maltos karališkojo universiteto teisės mokslų daktarė (1958 m.); Maltos advokatūros narė nuo 1959 m.; Nacionalinės moterų tarybos patarėja teisės klausimais (1964–1979 m.); Viešosios tarnybos komisijos narė (1987–1989 m.); *Lombard Bank Ltd* (Malta) valdybos narė, valstybės, kaip akcininkės, atstovė (1987–1993 m.); Rinkimų komisijos narė nuo 1993 m.; Maltos karališkojo universiteto Teisės fakulteto daktaro disertacijų gynimo tarybos narė; Europos Komisijos prieš rasizmą ir netoleranciją (ECRI) narė (2003–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Ottó Czúcz

gimė 1946 m.; Segedo universiteto teisės mokslų daktaras (1971 m.); Darbo ministerijos administratorius (1971–1974 m.); Segedo universiteto dėstytojas ir profesorius (1974–1989 m.), Teisės fakulteto dekanas (1989–1990 m.), prorektorius (1992–1997 m.); advokatas; Nacionalinio pensijų draudimo prezidiumo narys; Europos socialinės apsaugos instituto pirmininko pavaduotojas (1998–2002 m.); Tarptautinės socialinės apsaugos asociacijos Mokslo tarybos narys; Konstitucinio Teismo teisėjas (1998–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Irena Wiszniewska-Bialecka

gimė 1947 m.; Varšuvos universiteto teisės studijų diplomas (1965–1969 m.); Lenkijos mokslų akademijos Teisės mokslų instituto tyrinėtoja (asistentė, docentė, profesorė) (1969–2004 m.); Makso Planko užsienio ir tarptautinės patentų teisės, autorių teisių ir konkurencijos teisės instituto Miunchene tyrinėtoja (Alexanderio von Humboldto fondo stipendija, 1985–1986 m.); advokatė (1992–2000 m.); Vyriausiojo administracinio teismo teisėja (2001–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Irena Pelikánová

gimė 1949 m.; teisės mokslų daktarė, Prahos Karolio universiteto Teisės fakulteto ekonomikos teisės asistentė (iki 1989 m.), vėliau – mokslų daktarė, verslo teisės profesorė (nuo 1993 m.); Vertybinių popierių komisijos valdybos narė (1999–2002 m.); advokatė; Čekijos vyriausybės Teisės aktų leidybos tarybos narė (1998–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Vilenas Vadapalas

gimė 1954 m.; teisės mokslų daktaras (Maskvos M. Lomonosovo universitetas); habilituotas teisės mokslų daktaras (Varšuvos universitetas); Vilniaus universiteto tarptautinės teisės (nuo 1981 m.), žmogaus teisių (nuo 1991 m.) ir Europos Sąjungos teisės (nuo 2000 m.) dėstytojas; Vyriausybės patarėjas tarptautinių santykių klausimais (1991–1993 m.); Derybų dėl stojimo į Europos Sąjungą delegacijos koordinacinės grupės narys; Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius (1997–2004 m.); Vilniaus universiteto profesorius, Jeano Monnet Europos Sąjungos teisės katedros vedėjas; Lietuvos Europos Sąjungos studijų asociacijos pirmininkas; Seimo darbo grupės dėl Konstitucijos pataisų, reikalingų stojant į ES, pranešėjas; Tarptautinės teisininkų komisijos narys (nuo 2003 m. balandžio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Küllike Jürimäe

gimė 1962 m.; Tartu universiteto teisės studijų diplomas (1981–1986 m.); Respublikos prokuroro padėjėja Taline (1986–1991 m.); baigė Estijos diplomatijos mokyklą (1991–1992 m.); Prekybos ir pramonės rūmų patarėja teisės klausimais (1991–1993 m.) ir generalinė patarėja (1992–1993 m.); Talino apeliacinio teismo teisėja (1993–2004 m.); žmogaus teisių ir demokratizacijos studijų Europos magistro diplomas, Padujos ir Notingemo universitetai (2002–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Ingrida Labucka

gimė 1963 m.; Latvijos universiteto teisės mokslų diplomas (1986 m.); Vidaus reikalų ministerijos inspektorė Kirovo regionui ir Rygos miestui (1986–1989 m.); Rygos apylinkės teismo teisėja (1990–1994 m.); advokatė (1994–1998 m. ir 1999 m. liepos mėn.–2000 m. gegužės mėn.); teisingumo ministrė (1998 m. lapkričio mėn.–1999 m. liepos mėn. ir 2000 m. gegužės mėn.–2002 m. spalio mėn.); Hagos tarptautinio arbitražo narė (2001–2004 m.); Seimo narė (2002–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Savvas S. Papasavvas

gimė 1969 m.; studijos Atėnų universitete (diplomas 1991 m.); doktorantūros studijos Paryžiaus II universitete (1992 m. viešosios teisės DEA) ir Ekso-Marselio III universitete (1995 m. teisės mokslų daktaro diplomas); priimtas į Kipro advokatūrą, Nikosijos advokatūros narys nuo 1993 m.; Kipro universiteto dėstytojas (1997–2002 m.), konstitucinės teisės docentas nuo 2002 m. rugsėjo mėn.; Europos viešosios teisės centro tyrinėtojas (2001–2002 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Enzo Moavero Milanesi

gimė 1954 m.; teisės daktaras (Romos *La Sapienza* universitetas); Bendrijos teisės studijos (Europos koledžas, Briugė); priimtas į advokatūrą, advokato praktika (1978–1983 m.); Romos *La Sapienza* universiteto (1993–1996 m.), Romos tarptautinio laisvojo socialinių mokslų universiteto (LUISS) (1993–1996 m. ir 2002–2006 m.) ir Milano Luigi Bocconi ekonomikos universiteto (1996–2000 m.) Bendrijos teisės dėstytojas; Italijos Ministro Pirmininko patarėjas Bendrijos klausimais (1993–1995 m.); Europos Komisijos pareigūnas: patarėjas teisės klausimais, vėliau – Pirmininko pavaduotojo kabineto vadovas (1989–1992 m.), Komisijos nario, atsakingo už vidaus rinką (1995–1999 m.) ir konkurenciją (1999 m.), kabineto vadovas; Konkurencijos generalinio direktorato direktorius (2000–2002 m.), Europos Komisijos generalinio sekretoriaus pavaduotojas (2002–2005 m.), Europos politikos patarėjų biuro (BEPA) prie Europos Komisijos generalinis direktorius (2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. gegužės 3 d. iki 2011 m. lapkričio 15 d.

Nils Wahl

gimė 1961 m.; Stokholmo universiteto teisės aukštojo mokslo diplomas (1987 m.); Stokholmo universiteto teisės mokslų daktaras (1995 m.); Jeano Monnet Europos teisės katedros asocijuotasis dėstytojas (docentas) ir vedėjas (1995 m.); Stokholmo universiteto Europos teisės dėstytojas (2001 m.); advokato padėjėjas (1987–1989 m.); Mokymo fondo generalinis direktorius (1993–2004 m.); Švedijos *Nätverket för europarättslig forskning* (Bendrijos teisės studijų asociacija) pirmininkas (2001–2006 m.); Konkurencijos teisės tarybos narys (2001–2006 m.); Apeliacinio teismo pavaduojantis teisėjas (2005 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Miro Prek

gimė 1965 m.; teisės diplomas (1989 m.); priimtas į advokatūrą (1994 m.); įvairios užduotys ir pareigos valstybės tarnyboje, didžiąją laiko dalį – Vyriausybės teisės aktų leidimo biure (valstybės sekretoriaus pavaduotojas ir direktoriaus pavaduotojas, Europos teisės ir lyginamosios teisės departamento vadovas) bei Europos reikalų biure (valstybės sekretoriaus pavaduotojas); Derybų dėl asociacijos sutarties sudarymo grupės narys (1994–1996 m.) bei Derybų dėl stojimo į Europos Sąjungą grupės narys, atsakingas už teisės klausimus (1998–2003 m.); advokatas; atsakingas už teisės derinimo su Europos teisės aktais ir Europos integracijos projektus daugiausia Vakarų Balkanuose; Europos Bendrijų Teisingumo Teismo skyriaus vadovas (2004–2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Alfred Dittrich

gimė 1950 m.; teisės studijos Erlangen-Niurnbergo universitete (1970–1975 m.); *Rechtsreferendar* Niurnbergo aukštesniajame apygardos teisme (1975–1978 m.); Federalinės ekonomikos ministerijos administratorius (1978–1982 m.); Vokietijos Federacinės Respublikos nuolatinės atstovybės prie Europos Bendrijų administratorius (1982 m.); Federalinės ekonomikos ministerijos administratorius, atsakingas už Bendrijos ir konkurencijos teisės klausimus (1983–1992 m.); Teisingumo ministerijos departamento „Europos Sąjungos teisė“ vadovas (1992–2007 m.); Vokietijos delegacijos Tarybos darbo grupėje „Teisingumo Teismas“ vadovas; Federalinės vyriausybės atstovas daugelyje Europos Bendrijų Teisingumo Teismo nagrinėjamų bylų; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Santiago Soldevila Frago

gimė 1960 m.; Barcelonos autonominio universiteto teisės diplomas (1983 m.); teisėjas (1985 m.); nuo 1992 m. teisėjas (specializacija – administraciniai ginčai) Kanarų salų Aukščiausiąjame Teisme, Tenerifės Santa Kruse (1992 m. ir 1993 m.) ir *Audiencia Nacional* (Madridas, 1998 m. gegužės mėn.–2007 m. rugpjūčio mėn.), kur nagrinėjo bylas, susijusias su mokesčiais (PVM), Ūkio ministerijos bendraisiais norminiais teisės aktais ir sprendimais dėl valstybės pagalbos ar valdžios institucijų finansinės atsakomybės, taip pat bylas, susijusias su bet koku centrinių ekonomikos reguliavimo institucijų susitarimu bankininkystės, biržų, energetikos, draudimo ir konkurencijos srityse; Konstitucinio Teismo teisėjas (1993–1998 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Laurent Truchot

gimė 1962 m.; Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas (1984 m.); Nacionalinės teisėjų mokyklos absolventas (1986–1988 m.); Marselio apygardos teismo teisėjas (1988 m. sausio mėn.–1990 m. sausio mėn.); teisėjas, deleguotas į Teisingumo ministerijos Civilinių bylų ir kanceliarijos direktoratą (1990 m. sausio mėn.–1992 m. birželio mėn.); Ekonomikos, finansų ir pramonės ministerijos Generalinio konkurencijos, vartotojų ir sukčiavimo prevencijos direktorato skyriaus vadovo pavaduotojas, vėliau – skyriaus vadovas (1992 m. birželio mėn.–1994 m. rugsėjo mėn.); teisingumo ministro patarėjas techniniais klausimais (1994 m. rugsėjo mėn.–1995 m. gegužės mėn.); Nimo apygardos teismo teisėjas (1995 m. gegužės mėn.–1996 m. gegužės mėn.); teisės referentas Teisingumo Teismo generalinio advokato P. Léger kabinete (1996 m. gegužės mėn.–2001 m. gruodžio mėn.); Kasacinio teismo *conseiller référendaire* (2001 m. gruodžio mėn.–2007 m. rugpjūčio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Sten Frimodt Nielsen

gimė 1963 m.; Kopenhagos universiteto teisės diplomas (1988 m.); Užsienio reikalų ministerijos pareigūnas (1988–1991 m.); Kopenhagos universiteto tarptautinės ir Europos teisės dėstytojas (1988–1991 m.); Danijos nuolatinės atstovybės prie Jungtinių Tautų ambasados Niujorke sekretorius (1991–1994 m.); Užsienio reikalų ministerijos Teisės skyriaus pareigūnas (1994–1995 m.); Kopenhagos universiteto asocijuotasis profesorius (1995 m.); Ministro Pirmininko patarėjas, vėliau – pagrindinis patarėjas (1995–1998 m.); Danijos nuolatinės atstovybės prie Europos Sąjungos ministras patarėjas (1998–2001 m.); Ministro Pirmininko specialusis patarėjas teisės klausimais (2001–2002 m.); Ministro Pirmininko patarėjas teisės klausimais ir skyriaus vadovas (2002 m. kovo mėn.–2004 m. liepos mėn.); valstybės sekretoriaus pavaduotojas ir Ministro Pirmininko patarėjas teisės klausimais (2004 m. rugpjūčio mėn.–2007 m. rugpjūčio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Kevin O'Higgins

gimė 1946 m.; Limeriko *Crescent* koledžo ir *Clongowes Wood* koledžo auklėtinis; studijos Dublino universitetiniame koledže (bakalauro laipsnis ir Europos Bendrijų teisės diplomas) ir *Kings Inns*; 1968 m. priimtas į Airijos advokatūrą; baristeris (1968–1982 m.); *Senior Counsel* (Airijos *Inner Bar*, 1982–1986 m.); Apygardos teismo teisėjas (1986–1997 m.); Airijos Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1997–2008 m.); *Kings Inns bencher*; Airijos atstovas Europos teisėjų konsultacinėje taryboje (2000–2008 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2008 m. rugsėjo 15 d.

Heikki Kanninen

gimė 1952 m.; Helsinkio aukštųjų komercijos studijų mokyklos diplomas ir Helsinkio universiteto Teisės fakulteto diplomas; teisės referentas Suomijos aukščiausiąjame administraciniame teisme; Teisinės apsaugos reformos viešosios administracijos srityje komiteto generalinis sekretorius; Aukščiausiojo administracinio teismo vyriausiasis administratorius; Administracinės teisenos reformos komiteto generalinis sekretorius, Teisingumo ministerijos Teisės aktų leidybos direktorato patarėjas; ELPA teismo kanclerio pavaduotojas; teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme; Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas (1998–2005 m.); Pabėgėlių skundų komisijos narys; Suomijos teisminių institucijų tobulinimo komiteto pirmininko pavaduotojas; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d. iki 2009 m. spalio 6 d.; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Juraj Schwarcz

gimė 1952 m.; teisės mokslų daktaras (Bratislavos J. Komenskio universitetas, 1979 m.); įmonės patarėjas teisės klausimais (1975–1990 m.); kancleris, atsakingas už prekybos registrą prie Košicės miesto teismo (1991 m.); Košicės miesto teismo teisėjas (1992 m. sausio mėn.– spalio mėn.); Košicės apygardos teismo teisėjas ir kolegijos pirmininkas (1992 m. lapkričio mėn.–2009 m.); Slovakijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo komercinių bylų deleguotasis teisėjas (2004 m. spalio mėn.– 2005 m. rugsėjo mėn.); Košicės apygardos teismo komercinių bylų kolegijos pirmininkas (2005 m. spalio mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); Košicės P. J. Šafariko universiteto Komercinės ir ekonominės teisės departamento nepriklausomas narys (1997–2009 m.); Teismų akademijos dėstytojų korpuso nepriklausomas narys (2005–2009 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Marc van der Woude

gimė 1960 m.; teisės diplomas (Groningeno universitetas, 1983 m.); studijos Europos koledže (1983–1984 m.); asistentas Europos koledže (1984–1986 m.); Leideno universiteto dėstytojas (1986–1987 m.); pranešėjas Europos Bendrijų Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (1987–1989 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1989–1992 m.); politikos koordinavimas Europos Bendrijų Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (1992–1993 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos narys (1993–1995 m.); Briuselio advokatūros advokatas nuo 1995 m.; Roterdamo Erazmo universiteto profesorius nuo 2000 m.; daugelio publikacijų autorius; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. rugsėjo 13 d.

Dimitrios Gratsias

gimė 1957 m.; Atėnų universiteto teisės diplomas (1980 m.); Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto viešosios teisės magistro diplomas (1981 m.); Bendrijos ir Europos studijų universitetinio centro (Paryžiaus I universitetas) sertifikatas (1982 m.); Valstybės tarybos jaunesnysis pareigūnas (1985–1992 m.); Valstybės tarybos vyresnysis pareigūnas (1992–2005 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisės referentas (1994–1996 m.); Graikijos aukščiausiojo specializuoto teismo asocijuotasis narys (1998 m. ir 1999 m.); Valstybės tarybos patarėjas (2005 m.); Specializuoto teisėjų patraukimo atsakomybėn teismo narys (2006 m.); Aukščiausiosios administracinių teismų tarybos narys (2008 m.); administracinių teismų inspektorius (2009–2010 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. spalio 25 d.

Andrei Popescu

gimė 1948 m.; Bukarešto universiteto teisės diplomas (1971 m.); pouniversitetinės tarptautinės darbo teisės ir Europos socialinės teisės studijos, Ženevos universitetas (1973–1974 m.); Bukarešto universiteto teisės mokslų daktaras (1980 m.); Bukarešto universiteto darbo teisės asistentas praktikantas (1971–1973 m.), asistentas (1974–1985 m.), vėliau – dėstytojas (1985–1990 m.); Mokslo tyrimų instituto pagrindinis tyrinėtojas darbo ir socialinės politikos srityje (1990–1991 m.); Darbo ir socialinės apsaugos ministerijos generalinio direktoriaus pavaduotojas (1991–1992 m.), vėliau – direktorius (1992–1996 m.); Nacionalinio politikos ir administravimo mokslų instituto (Bukareštas) docentas (1997 m.), vėliau – profesorius (2000 m.); Europos integracijos reikalų ministerijos valstybės sekretorius (2001–2005 m.); Rumunijos įstatymų leidybos tarybos departamento vadovas (1996–2001 m. ir 2005–2009 m.); *Revistei Române de Drept European* (Rumunijos Europos teisės žurnalas) įkūrėjas ir direktorius; Rumunijos Europos teisės draugijos pirmininkas (2009–2010 m.); Rumunijos vyriausybės atstovas Europos Sąjungos teismuose (2009–2010 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. lapkričio 26 d.

Mariyana Kancheva

gimė 1958 m.; Sofijos universiteto teisės studijų diplomas (1979–1984); papildomos Europos teisės magistro studijos Briuselio laisvojo universiteto Europos studijų institute (2008–2009); ekonominės teisės ir intelektinės nuosavybės teisės specializacija; Sofijos apygardos teismo teisėja stažuotoja (1985–1986); teisės patarėja (1986–1988); Sofijos advokatūros advokatė (1988–1992); Paslaugų diplomatiniam korpusui biuro prie Užsienio reikalų ministerijos generalinė direktorė (1992–1994); advokatės praktika Sofijoje (1994–2011) ir Briuselyje (2007–2011); komercinių ginčų arbitrė Sofijoje; dalyvavimas teisės patarėjos statusu rengiant įvairius teisės aktus Bulgarijos Parlamente; Bendrojo Teismo teisėja nuo 2011 m. rugsėjo 19 d.

Emmanuel Coulon

gimė 1968 m.; teisės studijos (Paryžiaus Panteono-Aso universitetas); administravimo studijos (Paryžiaus Dofinės universitetas); Europos koledžas (1992 m.); išlaikė stojamąjį egzaminą į Regioninį Paryžiaus advokatų rengimo centrą; Briuselio advokatūros teisės verstis advokato veikla liudijimas; advokato praktika Briuselyje; atviro Europos Bendrijų Komisijos konkurso laimėtojas; teisės referentas Pirmosios instancijos teisme (pirmininko A. Saggio kabinetas, 1996–1998 m.; pirmininko B. Vesterdorf kabinetas, 1998–2002 m.); Pirmosios instancijos teismo pirmininko kabineto vadovas (2003–2005 m.); Bendrojo Teismo kancleris nuo 2005 m. spalio 6 d.

2. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2011 m.

Emmanuel Coulon, Bendrojo Teismo kancleris nuo 2005 m. spalio 6 d., kurio kadencija turėjo baigtis 2011 m. spalio 5 d., 2011 m. balandžio 13 d. paskirtas naujai kadencijai nuo 2011 m. spalio 6 d. iki 2017 m. spalio 5 d.

2011 m. rugsėjo 19 d. iškilmingas posėdis

Atsistatydinus teisėjui Teodor Tchipev Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai 2011 m. rugsėjo 8 d. sprendimu Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėja laikotarpiui nuo 2011 m. rugsėjo 12 d. iki 2013 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė Mariyaną Kanchevą.

3. Vyresniškumo tvarka

Nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. rugsėjo 18 d.

Bendrojo Teismo pirmininkas M. JAEGER
Kolegijos pirmininkas J. AZIZI
Kolegijos pirmininkas N. J. FORWOOD
Kolegijos pirmininkas O. CZÚCZ
Kolegijos pirmininkė I. PELIKÁNOVÁ
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas E. MOAVERO MILANESI
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas L. TRUCHOT
Teisėja M. E. MARTINS RIBEIRO
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėja E. CREMONA
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėjas V. VADAPALAS
Teisėja K. JÜRIMÄE
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas N. WAHL
Teisėjas M. PREK
Teisėjas S. SOLDEVILA FRAGOSO
Teisėjas S. FRIMODT NIELSEN
Teisėjas K. O'HIGGINS
Teisėjas H. KANNINEN
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas M. VAN DER WOUDE
Teisėjas D. GRATSIAS
Teisėjas A. POPESCU

Kancleris E. COULON

Nuo 2011 m. rugsėjo 19 d. iki 2011 m. lapkričio 15 d.

Bendrojo Teismo pirmininkas M. JAEGER
Kolegijos pirmininkas J. AZIZI
Kolegijos pirmininkas N. J. FORWOOD
Kolegijos pirmininkas O. CZÚCZ
Kolegijos pirmininkė I. PELIKÁNOVÁ
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas E. MOAVERO MILANESI
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas L. TRUCHOT
Teisėja M. E. MARTINS RIBEIRO
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėja E. CREMONA
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėjas V. VADAPALAS
Teisėja K. JÜRIMÄE
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas N. WAHL
Teisėjas M. PREK
Teisėjas S. SOLDEVILA FRAGOSO
Teisėjas S. FRIMODT NIELSEN
Teisėjas K. O'HIGGINS
Teisėjas H. KANNINEN
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas M. VAN DER WOUDE
Teisėjas D. GRATSIAS
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA

Kancleris E. COULON

**Nuo 2011 m. lapkričio 16 d. iki
2011 m. lapkričio 22 d.**

Bendrojo Teismo pirmininkas M. JAEGER
Kolegijos pirmininkas J. AZIZI
Kolegijos pirmininkas N. J. FORWOOD
Kolegijos pirmininkas O. CZÚCZ
Kolegijos pirmininkė I. PELIKÁNOVÁ
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas L. TRUCHOT
Teisėja M. E. MARTINS RIBEIRO
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėja E. CREMONA
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėjas V. VADAPALAS
Teisėja K. JÜRIMÄE
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas N. WAHL
Teisėjas M. PREK
Teisėjas S. SOLDEVILA FRAGOSO
Teisėjas S. FRIMODT NIELSEN
Teisėjas K. O'HIGGINS
Teisėjas H. KANNINEN
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas M. VAN DER WOUDE
Teisėjas D. GRATSIAS
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA

Kancleris E. COULON

**Nuo 2011 m. lapkričio 23 d.
iki 2011 m. gruodžio 31 d.**

Bendrojo Teismo pirmininkas M. JAEGER
Kolegijos pirmininkas J. AZIZI
Kolegijos pirmininkas N. J. FORWOOD
Kolegijos pirmininkas O. CZÚCZ
Kolegijos pirmininkė I. PELIKÁNOVÁ
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas L. TRUCHOT
Kolegijos pirmininkas H. KANNINEN
Teisėja M. E. MARTINS RIBEIRO
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėja E. CREMONA
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėjas V. VADAPALAS
Teisėja K. JÜRIMÄE
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas N. WAHL
Teisėjas M. PREK
Teisėjas S. SOLDEVILA FRAGOSO
Teisėjas S. FRIMODT NIELSEN
Teisėjas K. O'HIGGINS
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas M. VAN DER WOUDE
Teisėjas D. GRATSIAS
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA

Kancleris E. COULON

4. Buvę Bendrojo Teismo nariai

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), pirmininkas (1989–1995)
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), pirmininkas (1995–1998)
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), pirmininkas (1998–2007)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozi Paolo (1998–2006)
Meij Arjen W. H. (1998–2010)
Vilaras Mihalís (1998–2010)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011)
Tchipev Teodor (2007–2010)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010)

Pirmininkai

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)
Vesterdorf Bo (1998–2007)

Kancleris

Jung Hans (1989–2005)

C – Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Bendrojo Teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2007–2011)

Gautos bylos

2. Procedūrų pobūdis (2007–2011)
3. Ieškinių rūšys (2007–2011)
4. Ieškinio dalykas (2007–2011)

Baigtos bylos

5. Procedūrų pobūdis (2007–2011)
6. Ieškinio dalykas (2011)
7. Ieškinio dalykas (2007–2011) (sprendimai ir nutartys)
8. Teismo sudėtys (2007–2011)
9. Proceso trukmė mėnesiais (2007–2011) (sprendimai ir nutartys)

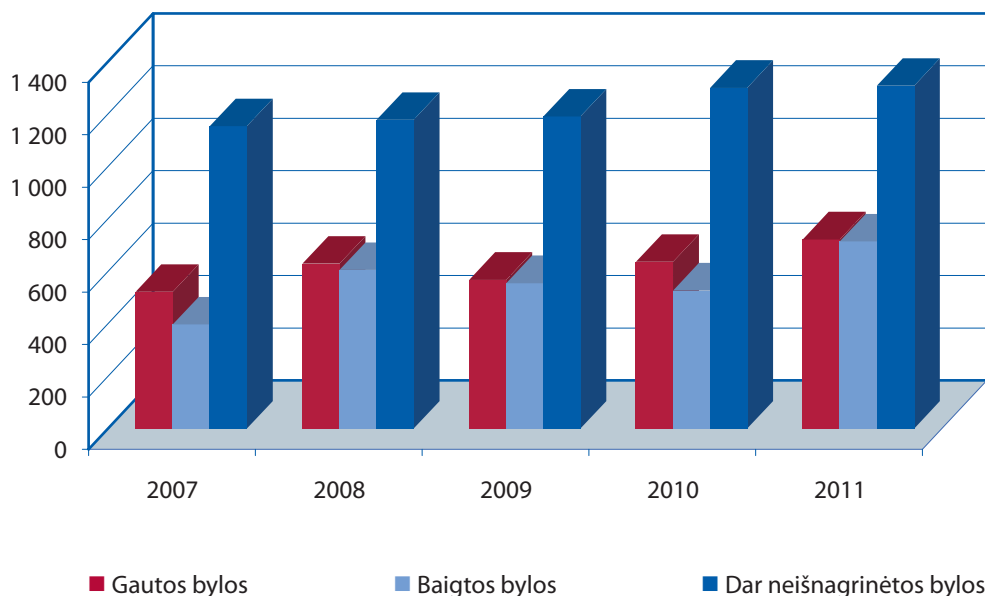
Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

10. Procedūrų pobūdis (2007–2011)
11. Ieškinio dalykas (2007–2011)
12. Teismo sudėtys (2007–2011)

Kita

13. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2007–2011)
14. Pagreitintos procedūros (2007–2011)
15. Teisingumo Teismui apskūsti Bendrojo Teismo sprendimai (1989–2011)
16. Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2007–2011)
17. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2011) (sprendimai ir nutartys)
18. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2007–2011) (sprendimai ir nutartys)
19. Raida (1989–2011) (gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos)

1. *Bendrieji Bendrojo Teismo veiklos duomenys – Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2007–2011)*^{1 2}

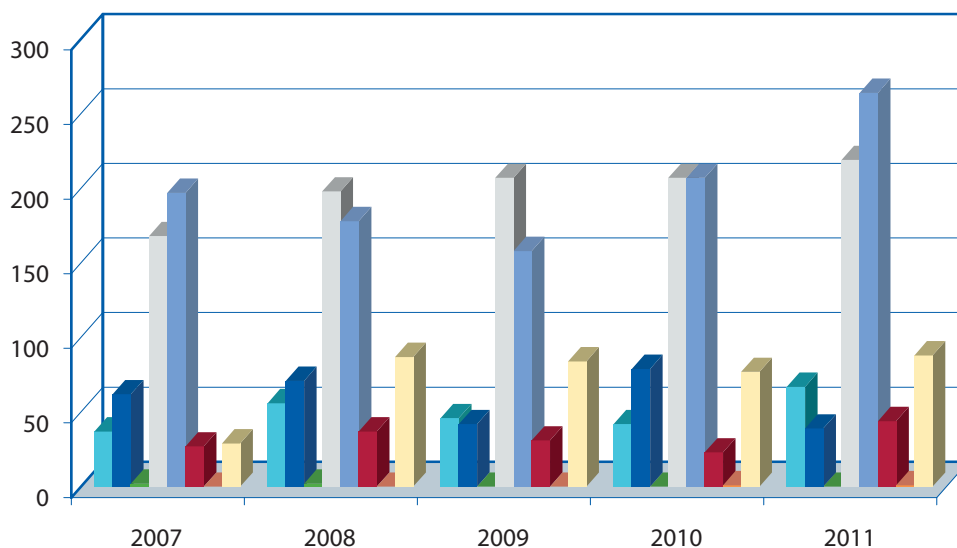
	2007	2008	2009	2010	2011
Gautos bylos	522	629	568	636	722
Baigtos bylos	397	605	555	527	714
Dar neišnagrinėtos bylos	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

¹ Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse atsižvelgta ir į specialias procedūras.

Specialiomis procedūromis laikomi: procesas dėl sprendimo už akių panaikinimo (Teisingumo Teismo statuto 41 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Teisingumo Teismo statuto 42 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 123 straipsnis), sprendimo peržiūrėjimas (Teisingumo Teismo statuto 44 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 125 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Teisingumo Teismo statuto 43 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 129 straipsnis), atlygintinių išlaidų nustatymas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 92 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 96 straipsnis), sprendimo ištaisymas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 84 straipsnis).

² Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje bei kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse neatsižvelgta ir į specialias procedūras.

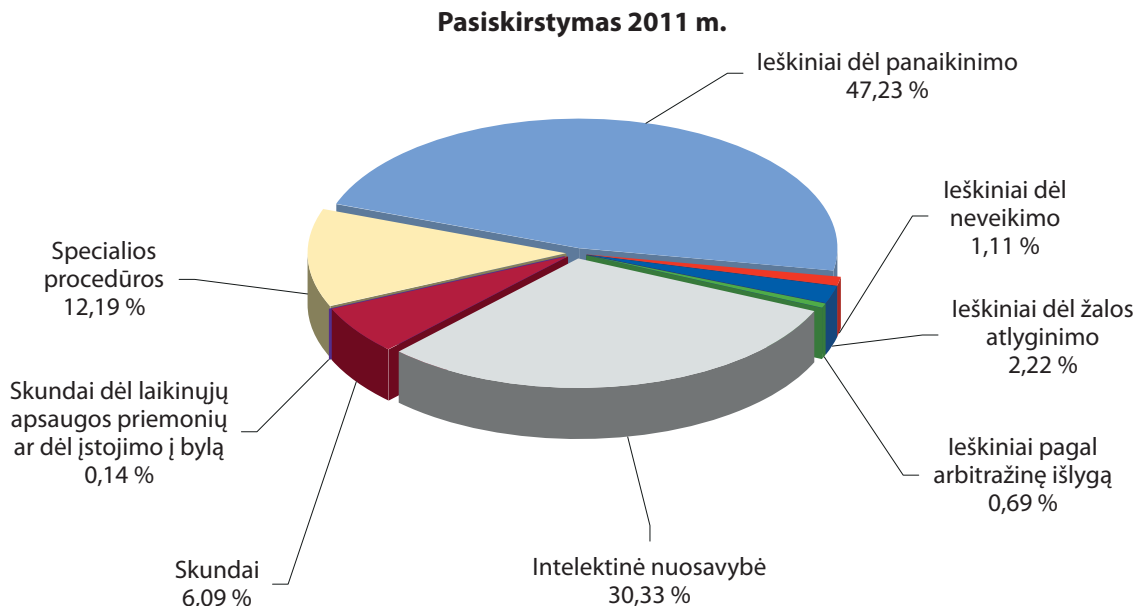
2. *Gautos bylos – Procedūrų pobūdis (2007–2011)*

Valstybės pagalba Konkurencija Viešoji tarnyba Intelektinė nuosavybė
 Kiti tiesioginiai ieškiniai Skundai Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą Specialios procedūros

	2007	2008	2009	2010	2011
Valstybės pagalba	37	56	46	42	67
Konkurencija	62	71	42	79	39
Viešoji tarnyba	2	2			
Intelektinė nuosavybė	168	198	207	207	219
Kiti tiesioginiai ieškiniai	197	178	158	207	264
Skundai	27	37	31	23	44
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą				1	1
Specialios procedūros	29	87	84	77	88
Iš viso	522	629	568	636	722

3. *Gautos bylos – ieškinių pobūdis (2007–2011)*

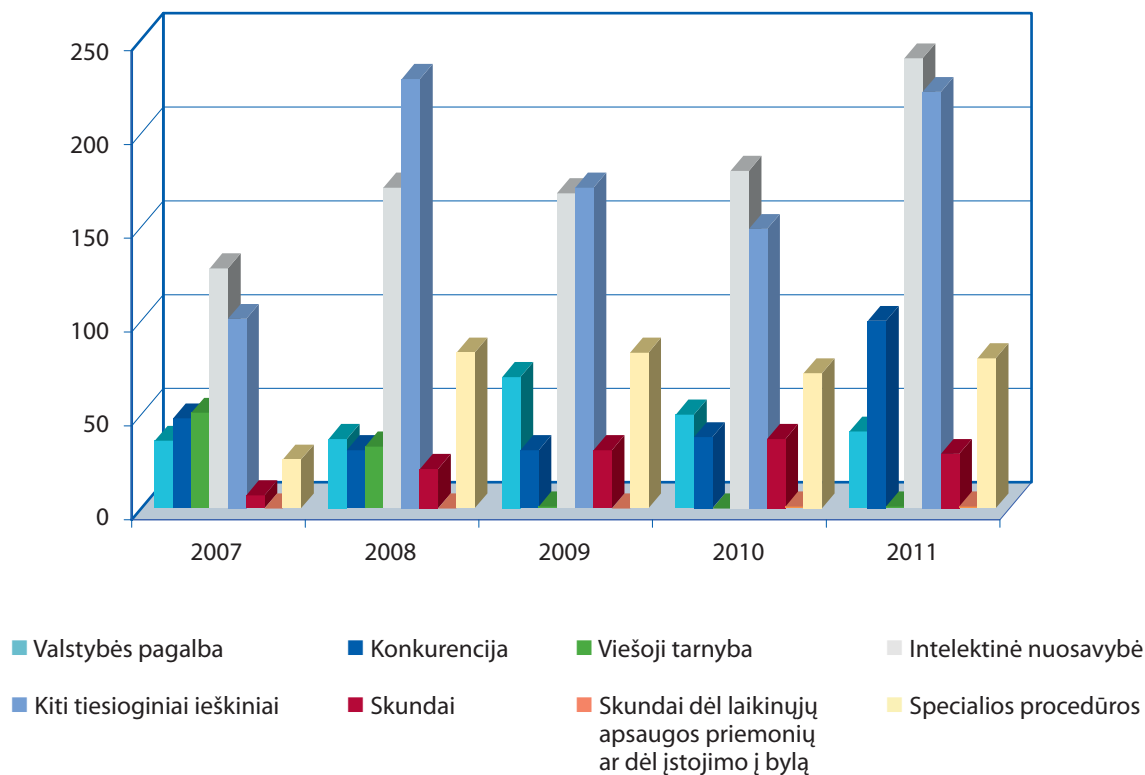
	2007	2008	2009	2010	2011
ieškiniai dėl panaikinimo	251	269	214	304	341
ieškiniai dėl neveikimo	12	9	7	7	8
ieškiniai dėl žalos atlyginimo	27	15	13	8	16
ieškiniai pagal arbitražinę išlygą	6	12	12	9	5
Intelektinė nuosavybė	168	198	207	207	219
Viešoji tarnyba	2	2			
Skundai	27	37	31	23	44
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą				1	1
Specialios procedūros	29	87	84	77	88
Iš viso	522	629	568	636	722

4. *Gautos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2007–2011)*¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Aplinka	27	7	4	15	6
Arbitražinė išlyga	6	12	12	9	5
Bendra užsienio ir saugumo politika				1	
Bendroji žuvininkystės politika	5	23	1	19	3
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)				8	3
Ekonominė ir pinigų politika				4	4
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	17	6	6	24	3
Energetika			2		1
Europos Sąjungos išorės veiksmas	1	2	5	1	2
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	1		1		
Įmonių teisė			1		
Institucinė teisė	19	23	32	17	44
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	168	198	207	207	219
Įsisteigimo laisvė		1			
Konkurencija	62	71	42	79	39
Kultūra	1		1		
Laisvas asmenų judėjimas	4	1	1	1	
Laisvas prekių judėjimas	1	1	1		
Laisvė teikti paslaugas		3	4	1	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	3	3	2		1
Mokesčiai	2			1	1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	4		6	3	4
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	5	1	5	4	10
Naujų valstybių įstojimas			1		
Prekybos politika	9	10	8	9	11
Ribojančios priemonės (išorės veiksmai)	12	7	7	21	93
Socialinė politika	5	6	2	4	5
Susipažinimas su dokumentais	11	22	15	19	21
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1				2
Teisės aktų derinimas	1				
Transportas	4	1		1	1
Valstybės pagalba	37	55	46	42	67
Vartotojų apsauga		2			
Viešieji pirkimai	11	31	19	15	18
Visuomenės sveikata	1	2	2	4	2
Žemės ūkis	46	14	19	24	22
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	464	502	452	533	587
Iš viso pagal AP sutartį		1			
Iš viso pagal AE sutartį				1	
Pareigūnų tarnybos nuostatai	29	39	32	25	47
Specialios procedūros	29	87	84	77	88
IŠ VISO BENDRAI	522	629	568	636	722

¹ Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2007–2009 m. laikotarpį.

5. Baigtos bylos – Procedūrų pobūdis (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Valstybės pagalba	36	37	70	50	41
Konkurencija	48	31	31	38	100
Viešoji tarnyba	51	33	1		1
Intelektinė nuosavybė	128	171	168	180	240
Kiti tiesioginiai ieškiniai	101	229	171	149	222
Skundai	7	21	31	37	29
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą				1	1
Specialios procedūros	26	83	83	72	80
Iš viso	397	605	555	527	714

6. Baigtos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2011)

	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Aplinka	11	11	22
Arbitražinė išlyga	2	4	6
Bendroji žuvininkystės politika		5	5
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)		4	4
Ekonominė ir pinigų politika		3	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	6	3	9
Europos Sąjungos išorės veiksmai		5	5
Institucinė teisė	8	28	36
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	178	62	240
Konkurencija	91	9	100
Laisvas asmenų judėjimas	2		2
Laisvė teikti paslaugas	2	1	3
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	4	5
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	1		1
Prekybos politika	8	2	10
Ribojančios priemonės (išorės veiksmai)	4	28	32
Socialinė politika	2	3	5
Susipažinimas su dokumentais	11	12	23
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1	1
Transportas		1	1
Valstybės pagalba	21	20	41
Vartotojų apsauga	1		1
Viešieji pirkimai	13	2	15
Visuomenės sveikata	2	1	3
Žemės ūkis	13	13	26
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	377	222	599
Iš viso pagal AE sutartį		1	1
Pareigūnų tarnybos nuostatai	16	18	34
Specialios procedūros		80	80
IŠ VISO BENDRAI	393	321	714

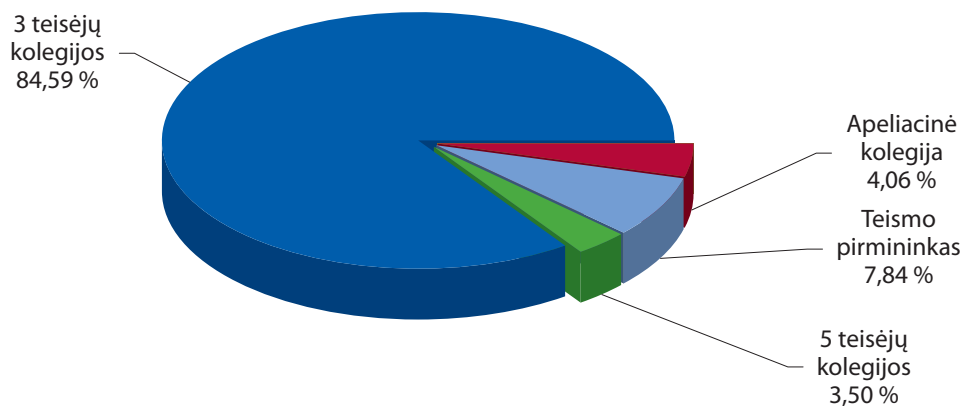
7. **Baigtos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2007–2011)¹** (sprendimai ir nutartys)

	2007	2008	2009	2010	2011
Aplinka	10	17	9	6	22
Arbitražinė išlyga	10	9	10	12	6
Bendroji žuvininkystės politika	4	4	17		5
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)					4
Ekonominė ir pinigų politika	1	1		2	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	5	42	3	2	9
Energetika				2	
Europos Sąjungos išorės veiksmas	4	2		4	5
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)		2	2		
Įmonių teisė	1			1	
Institucinė teisė	10	22	20	26	36
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	129	171	169	180	240
Įsisteigimo laisvė		1			
Konkurencija	38	31	31	38	100
Kultūra		1	2		
Laisvas asmenų judėjimas	4	2	1		2
Laisvas prekių judėjimas		2	3		
Laisvė teikti paslaugas	1		2	2	3
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	2	1	3		
Mokesčiai		2		1	
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	1	1	3	5
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	3	6	10	4	1
Naujų valstybių įstojimas			1		
Pramonės politika	1				
Prekybos politika	4	12	6	8	10
Ribojančios priemonės (išorės veiksmai)	3	6	8	10	32
Socialinė politika	4	2	6	6	5
Susipažinimas su dokumentais	7	15	6	21	23
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas				1	1
Teisės aktų derinimas	1	1			
Transportas	1	3		2	1
Valstybės pagalba	36	37	70	50	41
Vartotojų apsauga				2	1
Viešieji pirkimai	7	26	12	16	15
Visuomenės sveikata	2	1	1	2	3
Žemės ūkis	13	48	46	16	26
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	302	468	439	417	599
Iš viso pagal AP sutartį	10				
Iš viso pagal AE sutartį	1		1		1
Pareigūnų tarnybos nuostatai	58	54	32	38	34
Specialios procedūros	26	83	83	72	80
IŠ VISO BENDRAI	397	605	555	527	714

¹ Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2007–2009 m. laikotarpį.

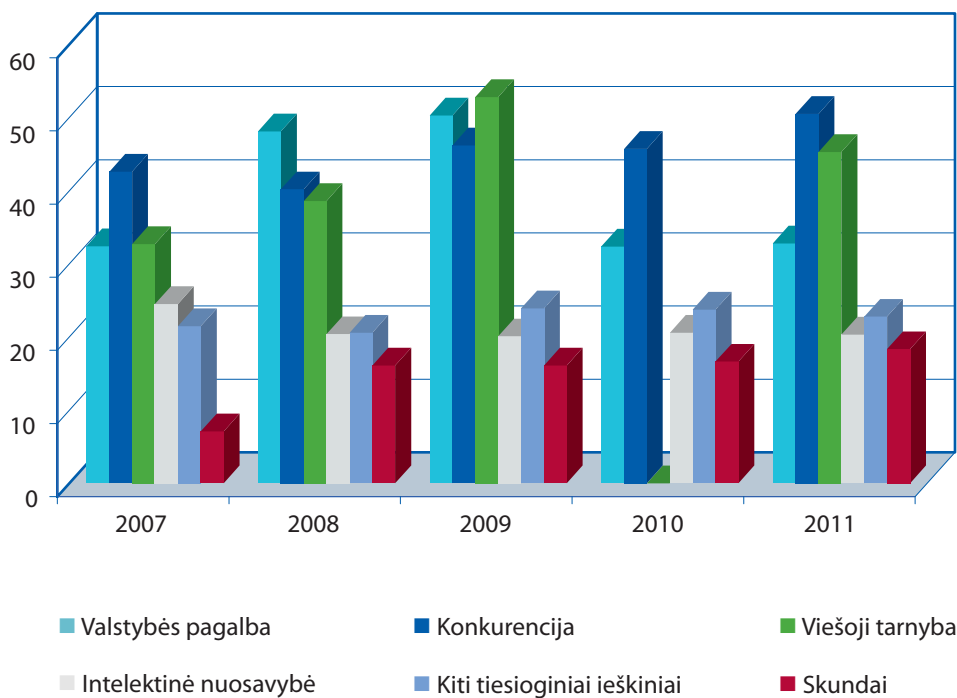
8. Baigtos bylos – Teismo sudėtys (2007–2011)

Pasiskirstymas 2011 m.

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Didžioji kolegija	2		2								2	2			
Apeliacinė kolegija	3	4	7	16	10	26	20	11	31	22	15	37	15	14	29
Teismo pirmininkas		16	16		52	52		50	50		54	54		56	56
5 teisėjų kolegijos	44	8	52	15	2	17	27	2	29	8		8	19	6	25
3 teisėjų kolegijos	196	122	318	228	282	510	245	200	445	255	168	423	359	245	604
Vienas teisėjas	2		2							3		3			
Iš viso	247	150	397	259	346	605	292	263	555	288	239	527	393	321	714

9. *Baigtos bylos – Proceso trukmė mėnesiais (2007–2011)¹* (sprendimai ir nutartys)

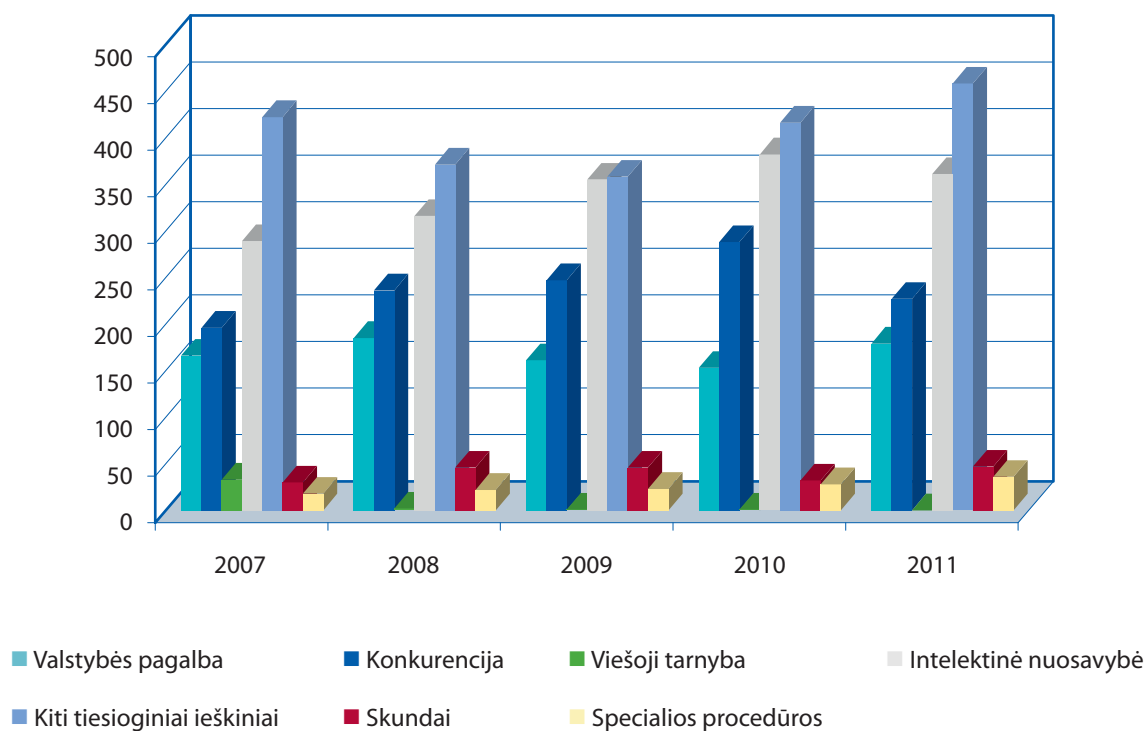

	2007	2008	2009	2010	2011
Valstybės pagalba	32,4	48,1	50,3	32,4	32,8
Konkurencija	42,6	40,2	46,2	45,7	50,5
Viešojo tarnyba	32,7	38,6	52,8		45,3
Intelektinė nuosavybė	24,5	20,4	20,1	20,6	20,3
Kiti tiesioginiai ieškiniai	21,5	20,6	23,9	23,7	22,8
Skundai	7,1	16,1	16,1	16,6	18,3

¹ Apskaičiuojant vidutinę proceso trukmę neatsižvelgta į bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas, specialias procedūras, skundų dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą procedūras, Teisingumo Teismo perduotas bylas persikirsčius kompetenciją tarp jo ir Bendrojo Teismo ir į pastarojo teismo perduotas bylas pradėjus veikti Tarnautojų teismui.

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

10. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Procedūrų pobūdis (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Valstybės pagalba	166	185	161	153	179
Konkurencija	196	236	247	288	227
Viešoji tarnyba	33	2	1	1	
Intelektinė nuosavybė	289	316	355	382	361
Kiti tiesioginiai ieškiniai	422	371	358	416	458
Skundai	30	46	46	32	47
Specialios procedūros	18	22	23	28	36
Iš viso	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

11. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – ieškinio dalykinė sritis (2007–2011)¹

	2007	2008	2009	2010	2011
Aplinka	40	30	25	34	18
Arbitražinė išlyga	17	20	22	19	18
Bendra užsienio ir saugumo politika				1	1
Bendroji žuvininkystės politika	5	24	8	27	25
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)				8	7
Ekonominė ir pinigų politika	1			2	3
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	49	13	16	38	32
Energetika			2		1
Europos Sąjungos išorės veiksmas	3	3	8	5	2
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	5	3	2	2	2
Įmonių teisė			1		
Institucinė teisė	28	29	41	32	40
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	290	317	355	382	361
Konkurencija	196	236	247	288	227
Kultūra	2	1			
Laisvas asmenų judėjimas	3	2	2	3	1
Laisvas prekių judėjimas	3	2			
Laisvė teikti paslaugas		3	5	4	1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	1	3	2	2	3
Mokesčiai	2				1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	4	3	8	8	7
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	16	11	6	6	15
Prekybos politika	33	31	33	34	35
Ribojančios priemonės (išorės veiksmai)	18	19	18	29	90
Socialinė politika	6	10	6	4	4
Susipažinimas su dokumentais	28	35	44	42	40
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	1	1		1
Teisės aktų derinimas	1				
Transportas	4	2	2	1	1
Valstybės pagalba	166	184	160	152	178
Vartotojų apsauga	1	3	3	1	
Viešieji pirkimai	29	34	41	40	43
Visuomenės sveikata	2	3	4	6	5
Žemės ūkis	118	84	57	65	61
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	1 072	1 106	1 119	1 235	1 223
Iš viso pagal AP sutartį		1	1	1	1
Iš viso pagal AE sutartį	1	1		1	
Pareigūnų tarnybos nuostatai	63	48	48	35	48
Specialios procedūros	18	22	23	28	36
IŠ VISO BENDRAI	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

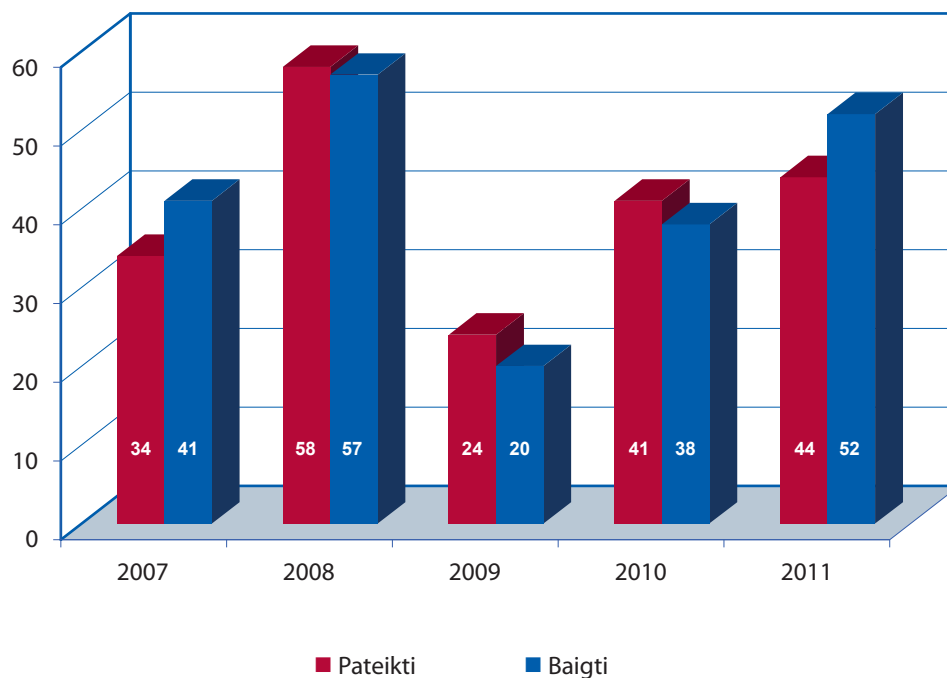
¹ Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2007–2009 m. laikotarpį.

12. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Teismo sudėtys (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Apeliacinė kolegija	30	46	46	32	51
Teismo pirmininkas				3	3
5 teisėjų kolegijos	75	67	49	58	16
3 teisėjų kolegijos	971	975	1 019	1 132	1 134
Vienas teisėjas			2		
Nepaskirta	78	90	75	75	104
Iš viso	1 154	1 178	1 191	1 300	1 308

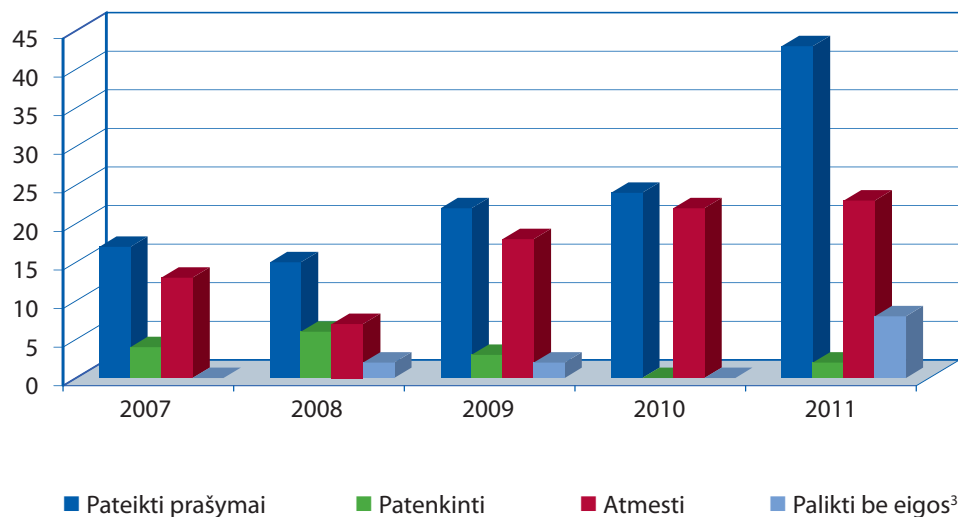
13. Kita – Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2007–2011)

Pasiskirstymas 2011 m.

	Pateikti prašymai	Išnagrinėti prašymai	Sprendimo esmė		
			Tenkinti	Išbraukti iš registro / Nereikia priimti sprendimo	Netenkinti
Aplinka	2	2			2
Arbitražinė išlyga	1	1			1
Institucinė teisė	4	5		1	4
Konkurencija	5	12	2		10
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	1			1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	1	1			1
Pareigūnų tarnybos nuostatai	1	1			1
Ribojančios priemonės (Išorės veiksmai)	11	9		3	6
Susipažinimas su dokumentais	1				
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	1		1	
Valstybės pagalba	9	13		3	10
Viešieji pirkimai	5	4			4
Žemės ūkis	2	2			2
Iš viso	44	52	2	8	42

14. Kita – Pagreitinios procedūros (2007–2011)^{1 2}

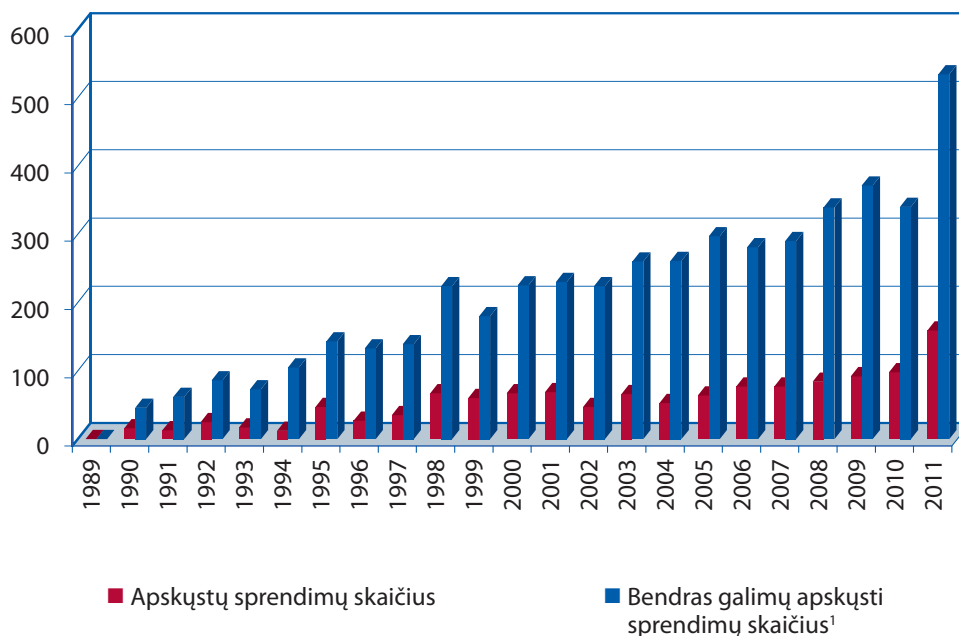
	2007				2008				2009				2010				2011			
	Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Pateikti prašymai	Sprendimo esmė		
		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos³		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos³		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos³		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos³		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos³
Aplinka	7	1	6						1			1					2		2	
Arbitražinė išlyga					1			1												
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda													1		1					
Europos Sąjungos išorės veiksmai													1		1					
Institucinė teisė					1		1	1	1		1						1			1
Konkurencija	1		1		1		1		2		2		3		3		4		4	
Laisvė teikti paslaugas									1	1										
Pareigūnų tarnybos nuostatai					1				1											
Prekybos politika	2	1				1			2		2						3		2	
Procedūra									1		1									
Ribojančios priemonės (Išorės veiksmai)	3	2	1		4	4			5	1	2	1	10		10		30	2	12	7
Socialinė politika																	1			
Susipažinimas su dokumentais	1		1		2		2		4		4						2		1	
Valstybės pagalba	1		2		1		1						7		5				2	
Viešieji pirkimai	2		1		3	1	3		2		2		2		2					
Visuomenės sveikata									1		1									
Žemės ūkis			1		1				2		3									
Iš viso	17	4	13		15	6	7	2	22	3	18	2	24		22		43	2	23	8

¹ Byla Bendrajame Teisme gali būti sprendžiama taikant pagreintą procedūrą pagal Procedūros reglamento 76a straipsnį. Ši nuostata galioja nuo 2001 m. vasario 1 d.

² Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2007–2009 m. laikotarpį.

³ „Palikti be eigos“ kategorijai priskiriami atvejai, kai atsiimtas prašymas, atsisakyta ieškinio arba kai ieškinys išspręstas nutartimi dar prieš prašymo dėl pagreitinios procedūros nagrinėjimą.

15. Kita – Teisingumo Teismui apskūsti Bendrojo Teismo sprendimai (1989–2011)

	Apskūstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskūsti sprendimų skaičius ¹	Apskūstų sprendimų procentinė išraiška
1989			
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	224	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	77	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	340	29 %
2011	159	534	30 %

¹ Galimi apskūsti sprendimai – teismo sprendimai, kurių apskundimo terminas pasibaigė arba kurie buvo apskūsti, ir nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo ir proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro ar perdavimo kitam teismui pagrindais, kurių apskundimo terminas pasibaigė arba kurios buvo apskūstos.

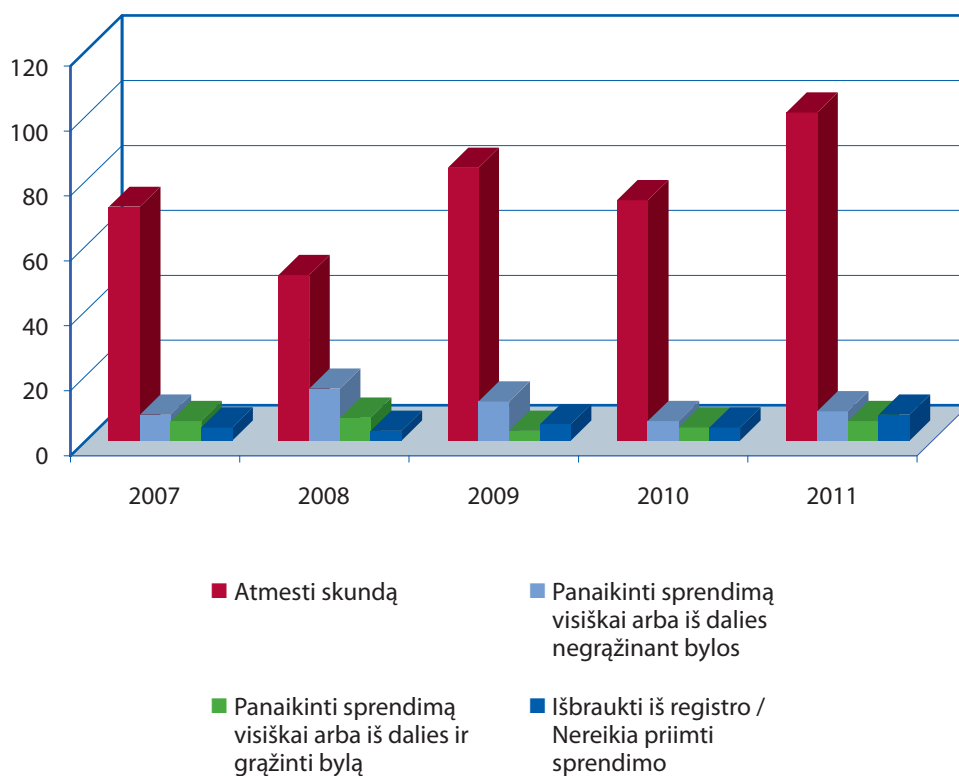
16. Kita – Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2007–2011)

	2007			2008			2009			2010			2011		
	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundai %	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundai %	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundai %	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundai %	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	Skundai %
Valstybės pagalba	11	30	37 %	4	19	21 %	23	51	45 %	17	35	49 %	10	37	27 %
Konkurencija	13	33	39 %	7	26	27 %	11	45	24 %	15	33	45 %	50	90	56 %
Viešoji tarnyba	10	53	19 %	9	31	29 %	1	3	33 %				1	1	100 %
Intelektinė nuosavybė	14	64	22 %	24	105	23 %	25	153	16 %	32	140	23 %	39	201	19 %
Kiti tiesioginiai ieškiniai	29	110	26 %	40	158	25 %	32	119	27 %	34	132	26 %	59	205	29 %
Iš viso	77	290	27 %	84	339	25 %	92	371	25 %	98	340	29 %	159	534	30 %

17. Kita – Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2011) (sprendimai ir nutartys)

	Atmesti skundą	Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	Išbraukti iš registro / Nereikia priimti sprendimo	Iš viso
Aplinka				1	1
Bendra užsienio ir saugumo politika	2				2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1				1
Įmonių teisė	1				1
Institucinė teisė	15		2	1	18
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	27	2	2	3	34
Konkurencija	10	4		2	16
Prekybos politika	1				1
Sąjungos teisės principai	1				1
Socialinė politika	1				1
Susipažinimas su dokumentais	2				2
Valstybės pagalba	34	3	2	1	40
Viešieji pirkimai	4				4
Žemės ūkis	2				2
Iš viso	101	9	6	8	124

18. Kita – Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2007–2011) (sprendimai ir nutartys)

	2007	2008	2009	2010	2011
Atmesti skundą	72	51	84	74	101
Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	8	16	12	6	9
Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	6	7	3	4	6
Išbraukti iš registro / Nereikia priimti sprendimo	4	3	5	4	8
Iš viso	90	77	104	88	124

19. Kita – Raida (1989–2011)**Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos**

	Gautos bylos¹	Baigtos bylos²	Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
Iš viso	9 333	8 025	

¹ 1989 m. naujai sukurtam Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) Teisingumo Teismas perdavė 153 bylas.

1993 m. pirmą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 451 bylą.

1994 m. antrą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 14 bylą.

2004–2005 m. trečią kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 25 bylas.

² 2005–2006 m. Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) perdavė 118 bylą naujai sukurtam Tarnautojų teismui.

III skyrius

Tarnautojų teismas

A – Tarnautojų teismo veikla 2011 m.

Parengė teismo pirmininkas Sean Van Raepenbusch

1. 2011 m. pasibaigus trijų teisėjų kadencijai į Tarnautojų teismą paskirti trys nauji teisėjai. Tai pirmas esminis Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimas po jo įsteigimo¹.

2. Iš Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad 2011 m. vėl gerokai padidėjo gautų bylų skaičius (159), palyginti su praėjusiais metais (139), kurie išsiskyrė kur kas didesniu gautų ieškinių skaičiumi (2008 m. gauta 111, o 2009 m. – 113 ieškinių).

Baigtų bylų skaičius (166) labai viršijo praėjusiais metais baigtų bylų skaičių (129). Tai yra geriausias Tarnautojų teismo kiekybinis rezultatas po jo įsteigimo².

Dar neišnagrinėtų bylų skaičius, palyginti su praėjusiais metais, šiek tiek sumažėjo (2011 m. gruodžio 31 d. buvo 178 neišnagrinėtos bylos, o 2010 m. gruodžio 31 d. – 185). Taip pat pažymėtina, kad dėl didesnio baigtų bylų skaičiaus, pirmiausia priimant nutartis (2011 m. – 90, o 2010 m. – 40), labai sutrumpėjo vidutinė proceso trukmė (2011 m. – 14,2 mėn., o 2010 m. – 18,1 mėn.)³.

2011 m. 44 Tarnautojų teismo sprendimai apeliacine tvarka apskūsti Europos Sąjungos Bendrajam Teismui. Per šiuos metus 23 apeliaciniai skundai dėl šių sprendimų atmesti, 7 visiškai arba iš dalies panaikinti, o keturios bylos, kuriose prašyta panaikinti teismo sprendimą, grąžintos nagrinėti Tarnautojų teismui.

Aštuoniose bylose ginčai išspręsti draugiškai, t. y. mažiau nei praėjusiais metais (12), ir tai reiškia grįžimą prie 2007 ir 2008 m. rodiklių (7).

3. Toliau pristatomi svarbiausi Tarnautojų teismo sprendimai. Nesant didelių naujienų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo⁴ ir teisinės pagalbos srityse, šioms temoms skirti skyriai šiemet į Metinį pranešimą neįtraukti.

I. Procesiniai klausimai

Tarnautojų teismo jurisdikcija

2011 m. sausio 20 d. Sprendime *Strack prieš Komisiją* (F-121/07, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nusprendė, kad jo jurisdikcijai priklauso nagrinėti pagal EB 236 straipsnį pareikštą ieškinį dėl panaikinimo, susijusį su Sąjungos

¹ Vienas teisėjas dėl jo paskyrimo Pirmosios instancijos teismo teisėju pakeistas 2009 m.

² Po to, kai 2010 m. lapkričio 24 d. buvo priimtas Sprendimas *Komisija prieš Tarybą*, C-40/10, Tarnautojų teismas galėjo nutartimi užbaigti 15 bylų dėl atlyginimo lapelių, pradėtų priėmus 2009 m. gruodžio 23 d. Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1296/2009, kuriuo nuo 2009 m. liepos 1 d. tikslinamas Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų Europos Sąjungos tarnautojų darbo užmokestis ir pensijos bei jiems taikytini korekciniai koeficientai.

³ Neskaičiuojant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo trukmės.

⁴ Šiais metais Tarnautojų teismo pirmininkas priėmė septynias nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Trijose jų nutarta išbraukti bylą iš registro arba kad nėra reikalo priimti sprendimo.

institucijos atsisakymu patenkinti pareigūno remiantis Reglamentu Nr. 1049/2001⁵ pateiktą prašymą leisti susipažinti su dokumentais, kai šis prašymas grindžiamas jį su nagrinėjama institucija siejančiais darbo santykiais.

Priimtino sūlygos

1. Terminai

EIB aktuose nesant konkrečių nuostatų dėl jo darbuotojams taikomų procesinių terminų Tarnautojų teismas keliuose sprendimuose pagal analogiją taikė Pareigūnų tarnybos nuostatuose nustatytus terminus (2011 m. birželio 28 d. Sprendimas *De Nicola prieš EIB*, F-49/10 ir 2011 m. rugsėjo 28 d. Sprendimas *De Nicola prieš EIB*, F-13/10; 2011 m. vasario 4 d. Nutartis *Arango Jaramillo ir kt. prieš EIB*, F-34/10, dėl kurios Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas).

2. Iškiteisminės procedūros laikymasis

2011 m. gegužės 12 d. Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano prieš Komisiją* (F-50/09, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nusprendė, kad reikalavimų atlyginti žalą, pagrįstų skirtingais žalos pagrindais, priimtino klausimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į kiekvieną nurodytą žalos pagrindą. Taigi tam, kad su žalos pagrindu susiję reikalavimai būtų priimtini, būtina, kad šis žalos pagrindas būtų nurodytas administracijai pateikto prašyme atlyginti žalą ir dėl šio prašymo atmetimo būtų paduotas skundas.

3. Kompleksinė procedūra, kurios pagrindas – darbo sutartis

Vidaus rinkos derinimo tarnyba (prekių ženkams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) pasiūlė savo tarnautojams sudaryti neterminuotą darbo sutartį, kuriose įtvirtinta sutarties nutraukimo sąlyga, taikoma tuo atveju, jei šie tarnautojai nebūtų įtraukti į pasibaigus atviram konkursui sudarytą rezervo sąrašą. 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Bennett ir kt. prieš VRDT* (F-102/09) Tarnautojų teismas nusprendė, kad tokie veiksmai patenka į kompleksinę procedūrą, apimančią kelis tarpusavyje glaudžiai susijusius sprendimus, kuri prasideda į sutartį įterpus nutraukimo sąlygą ir baigiasi priėmus sprendimus nutraukti sutartį po rezervo sąrašo sudarymo. Todėl jis padarė išvadą, kad pateikiant prieštaravimą galima remtis ginčijamos sąlygos neteisėtumu grindžiant reikalavimus panaikinti vykstant minėtai procedūrai priimtus sprendimus nutraukti sutartį.

Teismo procesas

1. Konfidencialūs dokumentai

Minėtame Sprendime *Missir Mamachi di Lusignano prieš Komisiją* Tarnautojų teismas įtvirtino taisyklę, pagal kurią tik dėl privalomų pagrindų, susijusių būtent su pagrindinių teisių apsauga, išimties tvarka galima pateisinti tai, kad slapto dokumentas būtų pridėtas prie bylos medžiagos ir pateiktas visoms šalims be administracijos sutikimo. Pripažinęs, kad tokių aplinkybių nėra ir pritaikęs savo Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalį, Tarnautojų teismas paprašė institucijos parengti nekonfidencialią šio dokumento santrauką. Tačiau nurodęs, kad ši santrauka neleidžia ieškovui įgyvendinti savo teisių į veiksmingą teisminę gynybą ir kad neįmanoma suteikti

⁵ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

teisės susipažinti su šiuo dokumentu net tik ieškovo advokatui teismo kanceliarijos patalpose, Tarnautojų teismas nukrypo nuo nurodytos nuostatos ir rėmėsi bylai svarbiomis atitinkamo dokumento ištraukomis, kad galėtų priimti sprendimą žinodamas visas bylos aplinkybes, net jei suinteresuotajam asmeniui su šiuo dokumentu susipažinti nebuvo leista.

2. Įstojimas į bylą

Dviem 2011 m. liepos 19 d. nutartimis *Bömcke prieš EIB* (F-105/10 ir F-127/10) Tarnautojų teismas EIB darbuotojų atstovų kolegiją prilygino institucijai, kurioms taikomi Pareigūnų tarnybos nuostatai, personalo komitetams ir priminė, kad pastarieji yra institucijų vidaus tarnybos, dėl to negali būti ieškovai ar atsakovai teisme. Todėl jis atmetė kaip nepriimtina šios kolegijos pateiktą prašymą įstoti į bylą.

Nutartyje *Bömcke prieš EIB* (F-105/10) remdamasis teismų praktika, pagal kurią ginčiuose dėl personalo atstovavimo organų rinkimų kiekvienas tarnautojas kaip rinkėjas pakankamai suinteresuotas pareikšti ieškinį, kuriuo siekiama, kad personalo atstovai būtų renkami taikant Pareigūnų tarnybos nuostatų normas atitinkančią rinkimų sistemą, Tarnautojų teismas nusprendė, kad darbuotojai, kaip rinkėjai, taip pat turi tiesioginį ir aktualų interesą, kad būtų išspręstas ginčas dėl išrinkto personalo atstovo atstatydinimo, ir jų prašymą įstoti į bylą pripažino priimtinu.

3. Bylinėjimosi išlaidos

Kai Europos Sąjungos institucija, įstaiga ar organas kreipiasi į advokatą, kyla klausimas, ar ir kokiomis sąlygomis jam sumokėti honorarai yra „atlygintinos bylinėjimosi išlaidos“, kaip tai suprantama pagal Procedūros reglamento 91 straipsnio b punktą.

Šiuo klausimu 2011 m. rugsėjo 27 d Nutartyje *De Nicola prieš EIB* (F-55/08 DEP) Tarnautojų teismas nurodė, jog sistemingai atsisakant laikyti honorarus būtinomis ir todėl atlygintinomis bylinėjimosi išlaidomis dėl to, kad institucijai neprivalo atstovauti advokatas, būtų prieštaraujama prerogatyvai, neatskiriamai nuo naudojimosi teise į gynybą. Vis dėlto jis taip pat nurodė, kad visiems Sąjungos tarnautojams turi būti suteikta galimybė kreiptis į teismą vienodomis sąlygomis ir jų teisės kreiptis į teismą veiksmingumas negali skirtis tik dėl darbdavio su biudžetu susijusio ar organizacinio pasirinkimo. Be to, jis nusprendė, jog institucija, norinti, kad būtų padengti honorarai, kuriuos ji sumokėjo savo advokatui, remdamasi objektyviais pagrindais turi įrodyti, kad šie honorarai buvo dėl proceso „būtinų išlaidos“. Tai padaryti ji galėtų būtent pateikusi susiklosčiusių trumpalaikių aplinkybių, susijusių, pavyzdžiui, su laikinai itin dideliu darbo krūviu ar teisės tarnybos darbuotojų nebuvimu darbe dėl nenumatytų priežasčių, įrodymų, ar įrodžiusi, kad dėl ieškovo pateiktų ilgų ieškinių ir (arba) didelio ieškinių skaičiaus nesikreipus į advokatą nagrinėjant šiuos ieškinius būtų tekę neproporcingai naudoti savo tarnybų išteklius.

Galiausiai Tarnautojų teismas patikslino, kad objektyviai būtinų šio advokato darbo valandų bendras skaičius iš principo sudaro trečdalį valandų, kurių šiam advokatui būtų prirėkę tuo atveju, jeigu jis neturėtų galimybės remtis anksčiau atliktu institucijos teisės tarnybos darbu.

4. Peržiūrėjimas

Šiais metais Tarnautojų teismas pirmą kartą sprendė klausimą dėl prašymų peržiūrėti sprendimą ar nutartį, pateiktą pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 44 straipsnį ir Procedūros reglamento 119 straipsnį.

Vienoje atitinkamų bylų sprendimą, kurį prašyta peržiūrėti, apeliacine tvarka iš dalies panaikino Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. Tačiau ieškovas paprašė peržiūrėti visą Tarnautojų teismo priimtą sprendimą. Tarnautojų teismas nusprendė, kad tie reikalavimai dėl peržiūrėjimo, dėl kurių apeliaciniame teisme priimtas sprendimas, yra nepriimtini, nes pastaruoju sprendimu buvo pakeistas sprendimas, priimtas pirmojoje instancijoje. Be to, kadangi peržiūrėti sprendimą prašęs asmuo neginčijo apeliacine tvarka priimto sprendimo, jo prašymas nebuvo pagrindas perduoti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui taikant Teisingumo Teismo statuto I priedo 8 straipsnio 2 dalį (2011 m. birželio 15 d. Sprendimas *de Brito Sequeira Carvalho prieš Komisiją*, F-17/05 REV).

Taip pat keliuose 2011 m. rugsėjo 20 d. sprendimuose (*De Buggenoms ir kt. prieš Komisiją*, F-45/06 REV, *Fouwels ir kt. prieš Komisiją*, F-8/05 REV ir F-10/05 REV ir *Saintraint prieš Komisiją*, F-103/06 REV) Tarnautojų teismas nusprendė, kad nutartyje išbraukti bylą iš registro pagal Procedūros reglamento 74 straipsnį atsižvelgiama tik į ieškovo norą atsisakyti ieškinio ir į tai, kad atsakovas nepateikė pastabų, todėl kadangi Sąjungos teismas nepateikia savo pozicijos dėl byloje iškeltų klausimų, šiuo atveju nėra sprendimo, kurį būtų galima peržiūrėti taikant Procedūros reglamento 119 straipsnį.

Be to, remdamasis aplinkybe, kad vienai šaliai atstovaujantis advokatas iš esmės nepateikė šios šalies įgaliojimo, Tarnautojų teismas nusprendė, kad taikant peržiūrėjimo procedūrą negalėtų būti nuspręsta, kad ieškinio atsisakymas negalioja kai kurių ieškovų atžvilgiu dėl to, kad jų atstovas veikė be jų sutikimo.

II. Dėl bylų esmės

Pagrindiniai principai

1. Galimybė remtis direktyvomis

Laikydamasis ankstesnės teismų praktikos, pagal kurią tam tikra dalimi pripažįstama galimybė remtis direktyvomis prieš institucijas, priėmusias šias valstybėms narėms skirtas direktyvas, 2011 m. kovo 15 d. Sprendime *Strack prieš Komisiją* (F-120/07, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nurodė, kad Direktyva 2003/88⁶ skirta minimaliems saugos ir sveikatos reikalavimams dėl darbo laiko organizavimo nustatyti, todėl pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 1e straipsnio 2 dalį Komisija privalėjo užtikrinti, kad jų būtų laikomasi taikant ir aiškinant Pareigūnų tarnybos nuostatų normas, susijusias būtent su kasmetinėmis atostogomis.

2. Teisė į gynybą

Manydamas, kad administracijai tektų nepagrįsta našta, jeigu prieš priimdama bet kurį aktą asmens nenaudai ji privalėtų išklausti kiekvieną suinteresuotąjį pareigūną, 2011 m. rugsėjo 28 d. Sprendime *AZ prieš Komisiją* (F-26/10) Tarnautojų teismas nusprendė, kad teisės į gynybą pažeidimu grindžiamu pagrindu veiksmingai galima remtis tik tuo atveju, kai, pirma, ginčijamas sprendimas priimtas pasibaigus prieš asmenį pradėtai procedūrai ir, antra, nustatyta, kad šis sprendimas gali turėti rimtų pasekmių minėto asmens padėčiai. Kadangi pareigūno pareigų paaukštinimo procedūra nebuvo pradėta, Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad administracija neturėjo jo išklausti prieš nuspręsdama netaikyti jam šios procedūros.

⁶ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381).

3. Diskriminacija

Byloje, kurioje 2011 m. vasario 15 d. priimtas Sprendimas *Barbin prieš Parlamentą* (F-68/09, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas), Tarnautojų teismas pirmą kartą taikė įrodinėjimo pareigos perkėlimo mechanizmą, numatytą Pareigūnų tarnybos nuostatų 1 d straipsnyje; pagal jį, kai asmuo, manantis kad jo teisės buvo pažeistos, nes nebuvo laikomasi vienodo požiūrio principo, nurodo faktus, kuriais remiantis galima daryti prielaidą, kad jis buvo diskriminuojamas, pareiga įrodyti, kad šis principas nebuvo pažeistas, tenka institucijai.

Tame pačiame sprendime Tarnautojų teismas nusprendė, kad vertinant, ar pagrįstas diskriminacijos buvimu grindžiamas ieškinio pagrindas, reikia atsižvelgti į visas svarbias faktines aplinkybes, įskaitant ankstesniuose sprendimuose, kurie tapo galutiniai, pateiktus vertinimus. Tarnautojų teismo teigimu, taikant principą, kad teismas negali peržiūrėti galutinio sprendimo, iš jo neatimama galimybė atsižvelgti į šį sprendimą kaip į informaciją, kuria remiantis, be kita ko, galima būtų nustatyti administracijos diskriminacinį elgesį, nes diskriminacija gali išaiškėti ir po to, kai praėjo terminas pareikšti ieškinį dėl sprendimo, kuris buvo tik šios diskriminacijos išraiška.

Be to, minėtame Sprendime *Barbin prieš Parlamentą* Tarnautojų teismas pripažino, kad kai pareigūnas įgyvendina jam Pareigūnų tarnybos nuostatais pripažintą teisę, pavyzdžiui, teisę į vaiko priežiūros atostogas, administracija negali laikyti, jog šio pareigūno situacija skiriasi nuo šia teise nepasinaudojusio pareigūno situacijos, priešingu atveju ši teisė taptų neveiksminga. Todėl administracija negali jo vertinti kitaip, nebent šis skirtingas požiūris būtų, pirma, objektyviai pagrįstas, būtent, kad ji tik atsižvelgia į pasekmes, kurios kyla dėl to, jog aptariamam laikotarpiu atitinkamas tarnautojas nevykdė pareigų, ir antra, griežtai proporcingas nurodytam pateisinimo pagrindui.

2011 m. rugsėjo 27 d. Sprendime *Whitehead prieš ECB* (F-98/09) Tarnautojų teismas taip pat priminė, kad laikinojo nedarbingumo atostogose esantis asmuo nėra toje pačioje situacijoje kaip dirbantis asmuo, todėl joks bendrasis principas nenustato institucijai pareigos, kai ji skirdama premijas sprendžia, kiek šis asmuo padėjo atlikti administracijos užduotis, neatsižvelgti į jo laikinojo nedarbingumo atostogų laikotarpį dėl to, kad jis turėjo mažiau laiko prisidėti prie savo tarnybos darbų atlikimo.

Galiausiai 2011 m. birželio 29 d. Sprendime *Angioi prieš Komisiją* (F-7/07) Tarnautojų teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai administracija turi priimti vieną iš dviejų sprendimų, kurie abu sukeltų skirtingą požiūrį į dvi asmenų grupes, ji pagrįstai gali pasirinkti tą sprendimą, dėl kurio atsirandantis nevienodas požiūris būtų ne toks svarbus.

4. Akivaizdi vertinimo klaida

2011 m. kovo 24 d. Sprendime *Canga Fano prieš Tarybą* (F-104/09, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas) ir 2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendime *AJ prieš Komisiją* (F-80/10), priimtuose dėl paaukštinimo, taip pat 2011 m. rugsėjo 29 d. Sprendime *Kimman prieš Komisiją* (F-74/10), susijusiame su tarnybinės veiklos vertinimo ataskaita, Tarnautojų teismas nusprendė, kad vertinimo klaida gali būti pripažinta akivaizdžia tik tuomet, kai ją lengvai galima atskleisti remiantis kriterijais, kuriuos teisės aktų leidėjas numatė taikyti administracijai, kai ji naudojasi sprendimų priėmimo galia.

Be to, minėtuose sprendimuose *Kimman prieš Komisiją* ir *AJ prieš Komisiją* Tarnautojų teismas nusprendė, jog siekdamas, kad būtų pripažinta vertinant faktines aplinkybes administracijos padaryta akivaizdi klaida, kuria gali būti pagrįstas sprendimo paaukštinti pareigas ar tarnybinės

veiklos vertinimo ataskaitos panaikinimas, ieškovas turi pateikti pakankamai įrodymų, kad paneigtų administracijos vertinimų įtikimumą. Todėl reikia atmesti akivaizdžią klaidą grindžiamą ieškinio pagrindą, jeigu, nepaisant ieškovo pateiktų įrodymų, ginčijamas vertinimas gali būti pripažintas teisingu ar priimtinu.

2011 m. rugsėjo 28 d. Sprendime *AC prieš Tarybą* (F-9/10) Tarnautojų teismas nusprendė, jog tam, kad diskrecija, kurią teisės aktų leidėjas nusprendė suteikti Paskyrimų tarnybai pareigų paaugstinimo srityje, būtų įgyvendinama veiksmingai, teismas negali panaikinti sprendimo vien dėl to, kad mano, jog yra faktinių aplinkybių, sukeliančių įtikinamų abejonių dėl Paskyrimų tarnybos vertinimo. Šioje byloje jis padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į akivaizdžius ieškovo nuopelnus, reikia nuspręsti, jog Paskyrimų tarnyba nebūtų padariusi akivaizdžios vertinimo klaidos, jeigu būtų nusprendusi įtraukti jį į pareigūnų, kurių pareigos paaugštintos, grupę, tačiau tai nereiškia, kad priešingo sprendimo, t. y. sprendimo nepaaukštinti jo pareigų, priėmimo atveju būtų padaryta akivaizdi vertinimo klaida.

Iš viso to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad kai teismo kontrolė apsiriboja akivaizdžios vertinimo klaidos nagrinėjimu, „abejonės vertinamos administracijos naudai“.

5. Teisėti lūkesčiai

2011 m. kovo 15 d. Sprendime *Mioni prieš Komisiją* (F-28/10, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas priminė, kad administracijos pareigūnui mokama piniginė išmoka (netgi kelerius metus) savaime negali būti laikoma konkrečia, besąlygine ir nuoseklia garantija, nes, jeigu taip būtų, priėmusi bet kurį sprendimą, kuriuo atsisakoma toliau – ir galbūt atgaline data – mokėti tokias pinigines išmokas, nepagrįstai mokėtas suinteresuotajam asmeniui, administracija sistemingai pažeistų teisėtų lūkesčių principą, dėl to Pareigūnų tarnybos nuostatų 85 straipsnis, susijęs su nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimu, netektų didelės dalies veiksmingumo.

6. Rūpinimosi pareiga

2011 m. vasario 17 d. Sprendime *Strack prieš Komisiją* (F-119/07) ir 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Esders prieš Komisiją* (F-62/10) Tarnautojų teismas nusprendė, kad iš rūpinimosi pareigos kylančios administracijos pareigos yra daug didesnės tuo atveju, kai ji nagrinėja fizinių ar psichinių sveikatos sutrikimų turinčio pareigūno situaciją. Panašiomis aplinkybėmis tokio pareigūno prašymus administracija turi nagrinėti ypač išsamiai.

Pareigūnų ir tarnautojų karjera

1. Konkursas

Byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Angioi prieš Komisiją*, Tarnautojų teismas nusprendė, kad vadovaudamasi tarnybos ar darbo poreikiais administracija, vykstant įdarbinimo procedūrai, gali teisėtai nurodyti, kurią kalbą ar kalbas reikia nuodugnai arba patenkinamai mokėti. Iš tiesų, nors ši sąlyga *a priori* yra diskriminacija dėl kalbos, iš esmės draudžiama Pareigūnų tarnybos nuostatais, ji gali būti objektyviai ir pagrįstai pateisinta teisėtu bendrojo intereso įgyvendinant personalo politiką tikslu. Būtinybė įsitikinti, kad darbuotojai moka institucijos vidaus komunikacijos kalbas, atitinka šį tikslą. Be to, tarp šio reikalavimo ir siekiamo tikslo egzistuoja pagrįstas proporcingumo ryšys, nes nereikalaujama mokėti daugiau nei vieną iš vidaus komunikacijos kalbų.

2. Pranešimas apie laisvą darbo vietą

Byloje, kurioje priimtas 2011 m. birželio 28 d. Sprendimas *AS prieš Komisiją* (F-55/10, dėl kurio Europos Sąjungos Bendrajam Teismui pateiktas apeliacinis skundas), Tarnautojų teismas konstatavo, kad Pareigūnų tarnybos nuostatų XIII priedo pereinamojo laikotarpio nuostatomis, kuriomis tam tikriems ankstesnių C ir D kategorijų pareigūnams taikomi karjeros apribojimai, Komisijai neleidžiama vien dėl šios priežasties išsaugoti šiems pareigūnams tam tikras darbo vietas ir atitinkamai neleisti jų užimti kitiems tą patį lygį turintiems pareigūnams. Komisijos ir toliau taikomas esminis skirtumas tarp to paties lygio ir tai pačiai pareigų grupei priklausančių pareigūnų užimant tam tikras darbo vietas nesuderinamas su vienu iš 2004 m. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma siekiamų tikslų – sujungti ankstesnes B, C ir D kategorijas į vieną AST pareigų grupę.

3. Pareigų paaukštinimas

a) Nuopelnų palyginimas

Nurodęs, kad Pareigūnų tarnybos nuostatų 43 straipsniu reikalaujama rengti vertinimo ataskaitą tik kartą per dvejus metus ir kad šiuose nuostatuose nenumatyta, jog pareigų paaukštinimo procedūra turi būti vykdoma laikantis tokio pat periodiškumo, 2011 m. lapkričio 10 d. Sprendime *Merhzaoui prieš Tarybą* (F-18/09) Tarnautojų teismas nusprendė, kad Pareigūnų tarnybos nuostatais Paskyrimų tarnybai nedraudžiama paaukštinti pareigų, net jei ši neturi naujausios vertinimo ataskaitos.

Be to, minėtame Sprendime *AC prieš Tarybą* Tarnautojų teismas nusprendė, kad nors Pareigūnų tarnybos nuostatų 45 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog vertinimo ataskaitos, kalbų mokėjimas ir atliekamų pareigų lygis yra trys pagrindiniai kriterijai, į kuriuos turi būti atsižvelgta lyginant nuopelnus, juo nedraudžiama atsižvelgti į kitus veiksnius, galinčius suteikti informacijos apie pareigūnų, kurių pareigos gali būti paaukštintos, nuopelnus.

Šiame sprendime Tarnautojų teismas pripažino, jog administracija turi tam tikrą diskreciją kiekvienam iš trijų nurodytų kriterijų priskirti atitinkamą svarbą, nes Pareigūnų tarnybos nuostatų 45 straipsnio 1 dalimi nedraudžiama suteikti šiems kriterijams lyginamojo svorio, jei tai pagrįsta.

Galiausiai tame pačiame sprendime Tarnautojų teismas nusprendė, kad Pareigūnų tarnybos nuostatų 45 straipsniui neprieštarauja sprendimas vertinant pareigūnų nuopelnus atsižvelgti tik į tas kalbas, kurių vartojimas, vertinant tikrus tarnybos poreikius, turi pakankamai didelę pridėtinę vertę, reikalingą geram tarnybos darbui.

b) Perkėlimas į kitas institucijas vykstant pareigų paaukštinimo procedūrai

Bylose, išspręstose atitinkamai 2011 m. birželio 28 d. Sprendimu *Mora Carrasco ir kt. prieš Parlamentą* (F-128/10) ir 2011 m. liepos 5 d. Nutartimi *Alari prieš Parlamentą* (F-38/11), Tarnautojų teismas nusprendė, kad kai pareigūno pareigos gali būti paaukštintos tais metais, kuriais jis buvo perkeltas dirbti iš vienos Sąjungos institucijos į kitą, kompetenciją priimti sprendimą paaukštinti jo pareigas turi jo pirminės darbo vietos institucija. Pareigūnų tarnybos nuostatų 45 straipsnyje numatyta, kad sprendimas paaukštinti priimamas „apsvarsčius pareigūnų, kurių pareigos gali būti paaukštintos, nuopelnus“, todėl Paskyrimų tarnyba realiai gali vertinti tik įgytus pareigūnų nuopelnus, t. y. būtina lyginti perkeltų pareigūnų nuopelnus su pareigūnų, su kuriais jie kartu dirbo metus prieš jų perkėlimą į kitą instituciją, nuopelnais, o šį vertinimą tinkamai atlikti gali tik pirminės darbo vietos institucija.

Pareigūno tarnybinės pajamos ir socialinės garantijos

1. Kasmietinės atostogos

Pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų V priedo 4 straipsnio pirmą pastraipą teise į kasmetines atostogas, įgyta už einamuosius metus, iš esmės turi būti pasinaudota tais pačiais metais. Iš šios nuostatos taip pat matyti, jog pareigūnas turi teisę perkelti į kitus metus visas kasmetinių atostogų dienas, kurių dėl su tarnyba susijusių priežasčių neišnaudojo iki einamųjų metų pabaigos.

Remdamasis Direktyvos 2003/88⁷, kuri pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 1e straipsnio 2 dalį taikoma institucijoms, 7 straipsnio 1 dalimi, Tarnautojų teismas pripažino, kad visų neišnaudotų atostogų dienų perkėlimą taip pat galima pateisinti kitomis, net su tarnybiniu būtinumu nesusijusiomis priežastimis. Jis nusprendė, kad tai taikoma būtent tuo atveju, kai pareigūnas negalėjo pasinaudoti teise į atostogas dėl to, kad visus einamuosius metus ar jų dalį buvo laikinojo nedarbingumo atostogose (2011 m. gegužės 25 d. Sprendimas *Bombín Bombín prieš Komisiją*, F-22/10).

Tuo pačiu klausimu Tarnautojų teismas nusprendė, kad iš pareigūno, kuris dėl nedarbingumo negalėjo išnaudoti kasmetinių atostogų, į kurias turėjo teisę, negalima atimti galimybės išeinant iš tarnybos gauti piniginę kompensaciją už neišnaudotas kasmetines atostogas (minėtas 2011 m. kovo 15 d. Sprendimas *Strack prieš Komisiją*).

2. Socialinė apsauga

2011 m. rugsėjo 28 d. Sprendime *Allen prieš Komisiją* (F-23/10) Tarnautojų teismas priminė, jog pagal bendrąsias įgyvendinimo nuostatas dėl medicinos išlaidų kompensavimo tam, kad liga būtų pripažinta rimta, reikalaujama keturių kumuliacinių kriterijų buvimo. Kadangi šiomis nuostatomis įtvirtinama šių kriterijų tarpusavio priklausomybė, vieno iš jų vertinimas vykdant sveikatos patikrinimą gali pakeisti kitų kriterijų vertinimą. Todėl jei vertinant atskirai vienas iš kriterijų gali pasirodyti neįvykdytas, jį vertinant kartu su kitais kriterijais galima prieiti prie priešingos išvados, t. y. kad jis įvykdytas. Taigi medicinos tarnybos gydytojas ar medicinos tarnyba negali vertinti tik vieno kriterijaus, o turi konkrečiai ir detalai patikrinti suinteresuotojo asmens sveikatos būklę, atsižvelgdami į visus šiuos keturis kriterijus. Toks vertinimas juo labiau būtinas, nes numatytoje rimtos ligos pripažinimo procedūroje nesuteikiama tokia pati šalių lygiateisiškumo garantija, kuri suteikiama Pareigūnų tarnybos nuostatų 73 straipsnyje (dėl profesinės ligos ir nelaimingų atsitikimų) ir 78 straipsnyje (dėl invalidumo) numatytų procedūrų atveju.

Pareigūno teisės ir pareigos

Minėtame Sprendime *AS prieš Komisiją* Tarnautojų teismas nusprendė, kad dokumentų, kuriems taikoma medicininė paslaptis, panaudojimas grindžiant reikalavimą dėl nepriimtino, susijusį su suinteresuotumo pareikšti ieškinį nebuvimu, reiškia, kad viešosios valdžios institucija riboja ieškovės teisę į privataus gyvenimo gerbimą ir kad tokiu apribojimu nesiekama jokių Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsnio 2 dalyje išsamiai išvardytų tikslų, nes konkreti byla nesusijusi su medicininio sprendimo teisėtumu.

Be to, byloje, kurioje 2011 m. liepos 5 d. priimtas Sprendimas *V prieš Parlamentą* (F-46/09), Tarnautojų teismas nusprendė, kad institucijos surinktų duomenų apie asmens sveikatą

⁷ Žr. 6 išnašą.

perdavimas trečiajam asmeniui, įskaitant kitą instituciją, savaime yra kišimasis į suinteresuotojo asmens privatų gyvenimą, neatsižvelgiant į vėlesnį taip perduotos informacijos panaudojimą. Vis dėlto Tarnautojų teismas priminė, kad galima nustatyti pagrindinių teisių apribojimus, jeigu jie faktiškai atitinka bendrojo intereso tikslus ir siekiamo tikslo atžvilgiu nėra neproporcingas bei netoleruotinas kišimasis, pažeidžiantis pačią saugomos teisės esmę. Šiuo aspektu Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad reikia vadovautis EŽTK 8 straipsnio 2 dalyje numatytais sąlygomis.

Palyginęs Parlamento interesą įsitikinti, kad jis įdarbina asmenį, gebėsiantį vykdyti jam patikėtas funkcijas, ir suinteresuotojo asmens teisės į jo privataus gyvenimo gerbimą pažeidimo sunkumą, Tarnautojų teismas nusprendė, kad nors patikrinimas prieš įdarbinant atitinka Sąjungos institucijų, turinčių sugebėti vykdyti savo užduotis, teisėtą interesą, šiuo interesu nepateisinamas labai „jautrių“ duomenų, kaip antai medicininiai duomenys, perdavimas iš vienos institucijos į kitą be suinteresuotojo asmens sutikimo.

Tame pačiame sprendime Tarnautojų teismas pripažino, kad buvo pažeistas Reglamentas Nr. 45/2001⁸. Iš esmės jis nusprendė, kad nagrinėjami asmens duomenys buvo tvarkomi kitais tikslais nei tais, kuriais jie buvo surinkti, nors Komisijos ar Parlamento vidaus taisyklėse nebuvo aiškaus leidimo pakeisti tikslą. Jis taip pat padarė išvadą, kad nebuvo nustatyta, jog perduoti duomenis buvo būtina tam, kad Parlamentas galėtų įgyvendinti darbo teisėje numatytas specifines teises ir įvykdyti numatytas pareigas, nes jis galėtų paprašyti pačios ieškovės pateikti informacijos apie ankstesnes ligas arba nurodyti savo tarnyboms atlikti būtinus sveikatos patikrinimus.

Iš sutartinių santykių kylantys ginčai

1. Terminuotos darbo sutarties, numatytos Kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygų (toliau – KTJS) 2 straipsnio a punkte, antrasis pakeitimas

Iš bylos, kurioje 2011 m. balandžio 13 d. Tarnautojų teismas priėmė Sprendimą *Scheefer prieš Parlamentą* (F-105/09), matyti, kad ieškovė buvo terminuotai įdarbinta kaip laikinoji tarnautoja pagal KTJS 2 straipsnio a punktą. Ši darbo sutartis buvo pratęsta pirmuoju sutarties pakeitimu, o vėliau – antruoju sutarties pakeitimu, kuris „panaikino ir pakeitė“ pirmąjį, kad suinteresuotosios darbo sutartis būtų dar kartą pratęsta nustatytam terminui. Tačiau, remiantis KTJS 8 straipsnio pirma pastraipa, laikinojo tarnautojo pagal KTJS 2 straipsnio a punktą darbo sutartis gali būti pratęsta terminuotam laikotarpiui tik vieną kartą, o „visi kiti pratęsimai yra neapibrėžtos trukmės laikotarpiai“.

Atsižvelgęs į Direktyvą 1999/70⁹ ir jos priede esančio Bendrojo susitarimo nuostatas, Tarnautojų teismas pirmiausia nusprendė, kad minėtą KTJS 8 straipsnio pirmą pastraipą reikia aiškinti taip, kad būtų užtikrinta plati jos taikymo sritis, ir taikyti griežtai. Remdamasis šiais samprotavimais Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad ieškovės darbo sutartis laikytina pratęsta du kartus, nepaisant antrajame pakeitime pavartotos formulės. Todėl jis konstatavo, kad šį pakeitimą

⁸ 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 8, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 26 t., p. 102).

⁹ 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotą sutartį (OL L 175, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 368).

reikėjo teisėtai perkvalifikuoti į neterminuotą darbo sutartį vien dėl teisės aktų leidėjo valios ir kad jame nustatyto termino pabaiga negalėjo lemti ieškovės darbo sutarties galiojimo pabaigos.

Galiausiai Tarnautojų teismas nusprendė, kad sprendimas, kuriuo „patvirtinama“, kad sutartis nustoja galioti pasibaigus antrajame pakeitime nustatytam terminui, iš esmės pakeitė suinteresuotosios šalies teisinę padėtį, kylančią iš KTJS 8 straipsnio pirmos pastraipos, todėl jis yra asmens nenaudai pažeidžiant šią nuostatą priimtas aktas.

2. Neterminuotos darbo sutarties, kurioje įtvirtinta sutarties nutraukimo sąlyga nelaimėjus konkurso, sudarymas

Minėtame Sprendime *Bennett ir kt. prieš VRDT* Tarnautojų teismas pripažino, kad remiantis darbo sutarties sąlyga, pagal kurią leidžiama nutraukti darbo sutartį, jei atitinkamas tarnautojas nebus įtrauktas į rezervo sąrašą, sudarytą pasibaigus atviram konkursui, šios sutarties negalima kvalifikuoti kaip neterminuotos darbo sutarties, nes, kaip matyti iš Direktyva 1999/70 įgyvendinamo Bendrojo susitarimo 3 punkto 1 dalies, darbo sutarties pabaiga gali būti nustatoma ne tik pagal „konkrečią dieną“, bet ir pagal „konkrečios užduoties įvykdymą ar konkretų įvykį“, kaip antai konkurso rezervo sąrašo sudarymas.

3. Darbo sutarties nepratęsimas

2011 m. balandžio 15 d. Nutartyje *Daake prieš VRDT* (F-72/09 ir F-17/10) Tarnautojų teismas pripažino, kad laiškas, kuriame tik primenamos darbo sutarties nuostatos dėl jos pabaigos ir nėra jokios, palyginti su šiomis nuostatomis, naujos informacijos, nėra asmens nenaudai priimtas aktas, tačiau sprendimas nepratęsti darbo sutarties, kuri galėtų būti pratęsta, yra asmens nenaudai priimtas aktas, atskiriamas nuo nagrinėjamos darbo sutarties, ir dėl jo galima pareikšti ieškinį. Iš tiesų tokiam sprendimui, kuris priimamas iš naujo įvertinus tarnybos interesą ir suinteresuotojo asmens situaciją, yra naujos informacijos, palyginti su pirmine darbo sutartimi, ir jo negalima vertinti tik kaip patvirtinančio šią sutartį.

Deliktinė institucijų atsakomybė

Tarnautojų teismas papildė teismų praktiką, pagal kurią reikia paskirstyti atsakomybę už žalą, kai ji patiriama dėl institucijos ir nukentėjusiojo kaltės, atvejais, kai pažeidimą kartu padaro institucija ir trečiasis asmuo (minėtas Sprendimas *Missir Mamachi di Lusignano prieš Komisiją*).

B – Tarnautojų teismo sudėtis

(2011 m. spalio 7 d. vyresniškumo tvarka)

Iš kairės į dešinę:

Teisėjai R. Barents, I. Boruta; kolegijos pirmininkas H. Kreppel; teismo pirmininkas S. Van Raepenbusch; kolegijos pirmininkė M. I. Rofes i Pujol; teisėjai E. Perillo ir K. Bradley; kanclerė W. Hakenberg.

1. Tarnautojų teismo nariai

(pagal pareigų užėmimo datą)

Paul J. Mahoney

gimė 1946 m.; studijavo teisę (*Master of Arts*, Oksfordo universitetas, 1967 m.); *Master of Laws*, *University College London* (1969 m.); *University College London* dėstytojas (1967–1973 m.); baristeris (Londonas, 1972–1974 m.); administratorius, vyriausiasis administratorius Europos Žmogaus Teisių Teisme (1974–1990 m.); kviestinis teisės dėstytojas Saskačevano universitete, Saskatūnas, Kanada (1988 m.); Europos Tarybos personalo tarnybos vedėjas (1990–1993 m.); skyriaus vedėjas (1993–1995 m.), Europos Žmogaus Teisių Teismo kanclerio pavaduotojas (1995–2001 m.), Europos Žmogaus Teisių Teismo kancleris (2001 m.–2005 m. rugsėjo mėn.); Tarnautojų teismo pirmininkas nuo 2005 m. spalio 6 d. iki 2011 m. spalio 6 d.

Sean Van Raepenbusch

gimė 1956 m.; teisės diplomą (*Université libre de Bruxelles*, 1979 m.); tarptautinės teisės specializacijos diplomą (Briuselis, 1980 m.); teisės mokslų daktaras (1989 m.); Bendrovės *Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles* teisės tarnybos vadovas (1979–1984 m.); Europos Bendrijų Komisijos pareigūnas (Socialinių reikalų generalinis direktoratas, 1984–1988 m.); Europos Bendrijų Komisijos teisės tarnybos darbuotojas (1988–1994 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1994–2005 m.); tarptautinės ir Europos socialinės teisės dėstytojas Šarlerua universitetiniame centre (*Centre universitaire de Charleroi*, 1989–1991 m.); Europos teisės dėstytojas Mons-Heno universitete (1991–1997 m.) ir Europos viešosios tarnybos teisės (1989–1991 m.), Europos Sąjungos institucinės teisės (1995–2005 m.), Europos socialinės teisės (2004–2005 m.) dėstytojas Lježo universitete; daugelio publikacijų apie Europos socialinę teisę ir Europos Sąjungos konstitucinę teisę autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.; Tarnautojų teismo pirmininkas nuo 2011 m. spalio 7 d.

Horstpeter Kreppel

gimė 1945 m.; mokėsi Berlyno, Miuncheno ir Frankfurto prie Maino universitetuose (1966–1972 m.); pirmasis valstybinis egzaminas (1972 m.); teisėjas stažuotojas Frankfurte prie Maino (1972–1973 m. ir 1974–1975 m.); studijos Europos koledže Briugėje (*Collège d'Europe à Bruges*) (1973–1974 m.); antrasis valstybinis egzaminas (Frankfurtas prie Maino, 1976 m.); Federalinio darbo biuro tarnautojas ir advokatas (1976 m.); Darbo teismo teisėjas (Heseno žemė, 1977–1993 m.); dėstytojas Frankfurto prie Maino *Fachhochschule für Sozialarbeit* ir Visbadeno *Verwaltungsfachhochschule* (1979–1990 m.); nacionalinis ekspertas Europos Bendrijų Komisijos teisės tarnyboje (1993–1996 m. ir 2001–2005 m.); Vokietijos Federacinės Respublikos ambasados Madride socialinių reikalų atašė (1996–2001 m.); Frankfurto prie Maino darbo teismo teisėjas (2005 m. vasario–rugsėjo mėn.); Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Irena Boruta

gimė 1950 m.; Vroclavo universiteto teisės diplomas (1972 m.), teisės mokslų daktarė (Lodzė, 1982 m.); į Lenkijos Respublikos advokatų sąrašą įrašyta advokatė (nuo 1977 m.); kviestinė tyrinėtoja (Paryžiaus X universitetas, 1987–1988 m.; Nanto universitetas, 1993–1994 m.); „Solidarnosc“ ekspertė (1995–2000 m.); Lodzės universiteto darbo teisės ir Europos socialinės teisės dėstytoja (1997–1998 m. ir 2001–2005 m.); Varšuvos aukštosios prekybos mokyklos dėstytoja (2002 m.); *Cardinal Stefan Wyszyński* universiteto Varšuvoje darbo teisės ir socialinės apsaugos teisės dėstytoja (2002–2005 m.); darbo ir socialinių reikalų viceministrė (1998–2001 m.); Lenkijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą derybų grupės narė (1998–2001 m.); Lenkijos vyriausybės atstovė prie Tarptautinės darbo organizacijos (1998–2001 m.); daugelio straipsnių apie darbo teisę ir Europos socialinę teisę autorė; Tarnautojų teismo teisėja nuo 2005 m. spalio 6 d.

Haris Tagaras

gimė 1955 m.; teisės diplomas (Salonikų universitetas, 1977 m.); Europos teisės specializacijos diplomas (*Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles*, 1980 m.); teisės mokslų daktaras (Salonikų universitetas, 1984 m.); Europos Bendrijų Tarybos teisininkas lingvistas (1980–1982 m.); Salonikų tarptautinės ekonominės ir Europos teisės centro tyrinėtojas (1982–1984 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo ir Europos Bendrijų Komisijos administratorius (1986–1990 m.); Bendrijos teisės, tarptautinės privatinės teisės ir žmogaus teisių dėstytojas Atėnų *Panteion* universitete (nuo 1990 m.); nepriklausomas ekspertas Europos reikalams Teisingumo ministerijoje ir Lugano konvencijos nuolatinio komiteto narys (1991–2004 m.); Nacionalinės konkurencijos komisijos narys (1999–2005 m.); Nacionalinės telekomunikacijų ir pašto komisijos narys (2000–2002 m.); Salonikų advokatūros narys, advokatas, turintis teisę atstovauti Kasaciniame teisme; Europos advokatų sąjungos (EAS) narys steigėjas; Tarptautinės lyginamosios teisės akademijos asocijuotasis narys; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d. iki 2011 m. spalio 6 d.

Stéphane Gervasoni

gimė 1967 m.; Grenoblio politinių studijų instituto (*Institut d'études politiques de Grenoble*) diplomas (1988 m.) ir Nacionalinės administravimo mokyklos (*École nationale d'administration*) diplomas (1993 m.); *Conseil d'État* narys (*rapporteur à la section contentieux* 1993–1997 m., *rapporteur à la section sociale* 1996–1997 m.), *maître des requêtes* 1996–2008 m., *conseiller d'État* (nuo 2008 m.); Paryžiaus politinių studijų instituto (*Institut d'études politiques de Paris*) dėstytojas (1993–1995 m.); Vyriausybės komisaras prie Specialiosios kasacinės pensijų komisijos (*Commission spéciale de cassation des pensions*, 1994–1996 m.); Viešosios tarnybos ministerijos ir Paryžiaus miesto teisės patarėjas (1995–1997 m.); Jono departamento prefektūros generalinis sekretorius, Osero apygardos prefekto pavaduotojas (1997–1999 m.); Savojos departamento prefektūros generalinis sekretorius, Šamberi apygardos prefekto pavaduotojas (1999–2001 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (2001 m. rugsėjo mėn.–2005 m. rugsėjo mėn.); NATO skundų komisijos tikrasis narys (2001–2005 m.); Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d. iki 2011 m. spalio 6 d.

Maria Isabel Rofes i Pujol

gimė 1956 m.; teisės studijos (*licenciatura en derecho*, Barselonos universitetas, 1981 m.); tarptautinės prekybos specializacija (Meksika, 1983 m.); Europos integracijos (Barselonos prekybos rūmai, 1985 m.) ir Bendrijos teisės (*Escola d'Administració Pública de Catalunya*, 1986 m.) studijos; *Generalitat de Catalunya* pareigūnė (Industrijos ir energetikos ministerijos teisės skyriaus narė, 1984 m. balandžio mėn.–1986 m. rugpjūčio mėn.); Barselonos advokatūros narė (1985–1987 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo tyrimų ir dokumentacijos skyriaus administratorė, vėliau – vyriausioji administratorė (1986–1994 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer kabinete 1995 m. sausio mėn.–2004 m. balandžio mėn. ir teisėjo U. Lõhmus kabinete 2004 m. gegužės mėn.–2009 m. rugpjūčio mėn.); Bendrijos teismų proceso dėstytoja (*Universitat Autònoma de Barcelona*, teisės fakultetas, 1993–2000 m.); daugelio publikacijų apie Europos socialinę teisę autorė; Bendrijos augalų veislių apsaugos tarnybos apeliacinės tarybos narė (2006–2009 m.); Tarnautojų teismo teisėja nuo 2009 m. spalio 7 d.

Ezio Perillo

gimė 1950 m.; teisės mokslų daktaras ir Padujos advokatūros advokatas; Padujos universiteto Teisės fakulteto civilinės ir lyginamosios teisės asistentas, vėliau – patvirtintasis tyrinėtojas (1977–1982 m.); Parmos Europos koledžo Bendrijos teisės dėstytojas (1990–1998 m.), Padujos (1985–1987 m.), Maceratos (1991–1994 m.), Neapolio (1995 m.) universitetų teisės fakultetų Bendrijos teisės dėstytojas ir Milano mokslų universiteto Bendrijos teisės dėstytojas (2000–2001 m.); Padujos universiteto mokslinio komiteto „Master in European integration“ narys; Teisingumo Teismo Bibliotekos, tyrimų ir dokumentacijos direktorato pareigūnas (1982–1984 m.); Generalinio advokato G. Federico Mancini teisės referentas (1984–1988 m.); Europos Parlamento generalinio sekretoriaus Enrico Vinci patarėjas teisės klausimais (1988–1993 m.); tos pačios institucijos Teisės tarnybos skyriaus vadovas (1995–1999 m.); Teisės tarnybos teisėkūros reikalų, taikinimo, tarpinstitucinių santykių ir ryšių su nacionaliniais parlamentais direktorius (1999–2004 m.); Teisės tarnybos išorinių santykių direktorius (2004–2006 m.); Teisės tarnybos teisėkūros reikalų direktorius (2006–2011 m.); daugelio Italijos civilinės teisės ir Europos Sąjungos teisės publikacijų autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

René Barents

gimė 1951 m.; teisės diplomas, specializuotas ekonomikos diplomas (Roterdamo *Érasme* universitetas, 1973 m.); teisės mokslų daktaras (Utrechto universitetas, 1981 m.); Utrechto universiteto Europos instituto Europos teisės ir tarptautinės ekonomikos teisės tyrinėtojas (1973–1974 m.) bei Europos teisės ir tarptautinės ekonomikos teisės dėstytojas (1974–1979 m.); Leideno universiteto Europos teisės ir tarptautinės ekonomikos teisės dėstytojas (1979–1981 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisės referentas (1981–1986 m.); Teisingumo Teismo Statutinių teisių skyriaus vadovas (1986–1987 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos narys (1987–1991 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisės referentas (1991–2000 m.); Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Tyrimų ir dokumentacijos direktorato skyriaus vadovas (2000–2009 m.) ir direktorius (2009–2011 m.); Maastrichto universiteto Europos teisės tituluotasis profesorius (1988–2003 m.) ir garbės profesorius (nuo 2003 m.); patarėjas *'s-Hertogenbosch* apeliaciniame teisme (1993–2011 m.); Nyderlandų Karališkosios mokslų akademijos narys (nuo 1993 m.); daugelio Europos teisės srities publikacijų autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

Kieran Bradley

gimė 1957 m.; teisės diplomas (*Trinity College*, Dublinas, 1975–1979 m.); senatorei Mary Robinson talkininkaujantis tyrimų asistentas (1978–1979 m. ir 1980 m.); studijų Europos koledže stipendija „Pádraig Pearse“ (Briugė, 1979 m.); po universitetinės Europos teisės studijos Europos koledže (1979–1980 m.); Kembridžo universiteto teisės magistro diplomas (1980–1981 m.); stažuotojas Europos Parlamente (Liuksemburgas, 1981 m.); Europos Parlamento Teisės komisijos sekretoriato administratorius (Liuksemburgas, 1981–1988 m.); Europos Parlamento Teisės tarnybos narys (Briuselis, 1988–1995 m.); Teisingumo Teismo teisės referentas (1995–2000 m.); Harvardo teisės mokyklos (*Harvard Law School*) Europos teisės dėstytojas (2000 m.); Europos Parlamento Teisės tarnybos narys (2000–2003 m.), vėliau – skyriaus vadovas (2003–2011 m.) ir direktorius; daugelio publikacijų autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2011 m. spalio 6 d.

Waltraud Hakenberg

gimė 1955 m.; studijavo teisę Ratisbonne ir Ženevoje (1974–1979 m.); pirmasis valstybinis egzaminas (1979 m.); Europos Bendrijos teisės studijos Europos koledže Briugėje (1979–1980 m.); teisėja stažuotoja Ratisbonne (1980–1983 m.); teisės mokslų daktarė (1982 m.); antrasis valstybinis egzaminas (1983 m.); advokatė Miunchene ir Paryžiuje (1983–1989 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo pareigūnė (1990–2005 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (teisėjo P. Jann kabinete 1995–2005 m.); dėstė Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos ir Rusijos universitetuose; Saro universiteto garbės profesorė (nuo 1999 m.); įvairių teisės komitetų, asociacijų ir komisijų narė; įvairių publikacijų apie Bendrijos teisę ir teismo procesą autorė; Tarnautojų teismo kanclerė nuo 2005 m. lapkričio 30 d.

2. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2011 m.

Iš dalies atnaujinus Europos Sąjungos tarnautojų teismo sudėtį, Sean Van Raepenbusch, einantis Tarnautojų teismo teisėjo pareigas nuo 2005 m. spalio 6 d., išrinktas Europos Sąjungos tarnautojų teismo pirmininku laikotarpiu nuo 2011 m. spalio 7 d. iki 2014 m. rugsėjo 30 d.

2011 m. spalio 6 d. iškilmingas posėdis

Pasibaigus Stephane Gervastoni, Paul J. Mahoney ir Haris Tagaras kadencijai, 2011 m. liepos 18 d. Europos Sąjungos Tarybos sprendimu laikotarpiu nuo 2011 m. spalio 1 d. iki 2017 m. rugsėjo 30 d. Europos Sąjungos tarnautojų teismo teisėjais paskirti René Barents, Kieran Bradley ir Ezio Perillo.

2011 m. spalio 10 d. Waltraud Hakenberg, Europos Sąjungos tarnautojų teismo kanclerė nuo 2005 m. lapkričio 30 d., kurios kadencija baigėsi 2011 m. lapkričio 29 d., buvo paskirta kanclere naujai kadencijai laikotarpiu nuo 2011 m. lapkričio 30 d. iki 2017 m. lapkričio 29 d.

3. Vyresniškumo tvarka

**nuo 2011 m. sausio 1 d. iki
2011 m. spalio 6 d.**

P. MAHONEY, teismo pirmininkas
H. TAGARAS, kolegijos pirmininkas
S. GERVASONI, kolegijos pirmininkas
H. KREPPEL, teisėjas
I. BORUTA, teisėja
S. VAN RAEPENBUSCH, teisėjas
M. I. ROFES i PUJOL, teisėja

W. HAKENBERG, kanclerė

**nuo 2011 m. spalio 7 d. iki
2011 m. gruodžio 31 d.**

S. VAN RAEPENBUSCH, teismo pirmininkas
H. KREPPEL, kolegijos pirmininkas
M. I. ROFES i PUJOL, kolegijos pirmininkė
I. BORUTA, teisėja
E. PERILLO, teisėjas
R. BARENTS, teisėjas
K. BRADLEY, teisėjas

W. HAKENBERG, kanclerė

4. Buvę Tarnautojų teismo nariai

Heikki Kanninen (2005–2009 m.)

Haris Tagaras (2005–2011 m.)

Stéphane Gervasoni (2005–2011 m.)

Pirmininkas

Paul J. Mahoney (2005–2011 m.)

C – Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Tarnautojų teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2007–2011)

Gautos bylos

2. Bylų pasiskirstymo pagal tai, kuri institucija yra pagrindinė atsakovė, procentinė išraiška (2007–2011)
3. Proceso kalba (2007–2011)

Baigtos bylos

4. Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis (2011)
5. Sprendimų pobūdis (2011)
6. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymas (2007–2011)
7. Proceso trukmė mėnesiais (2011)

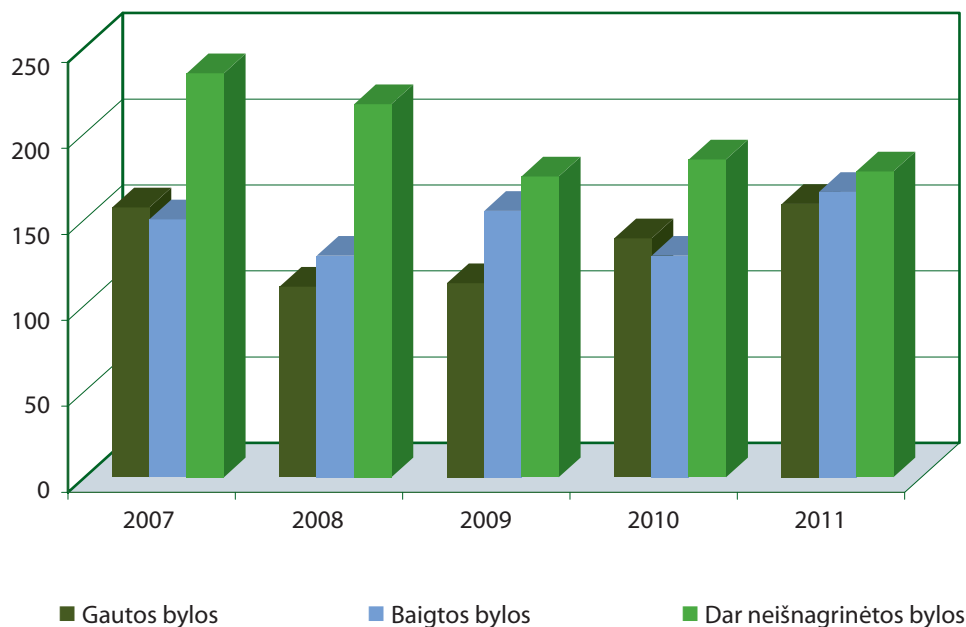
Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

8. Teismo sudėtis (2007–2011)
9. Ieškovų skaičius (2011)

Kita

10. Tarnautojų teismo sprendimai, apeliacine tvarka apskūsti Bendrajam Teismui (2007–2011)
11. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2007–2011)

1. *Bendrieji Tarnautojų teismo veiklos duomenys* **Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2007–2011)**

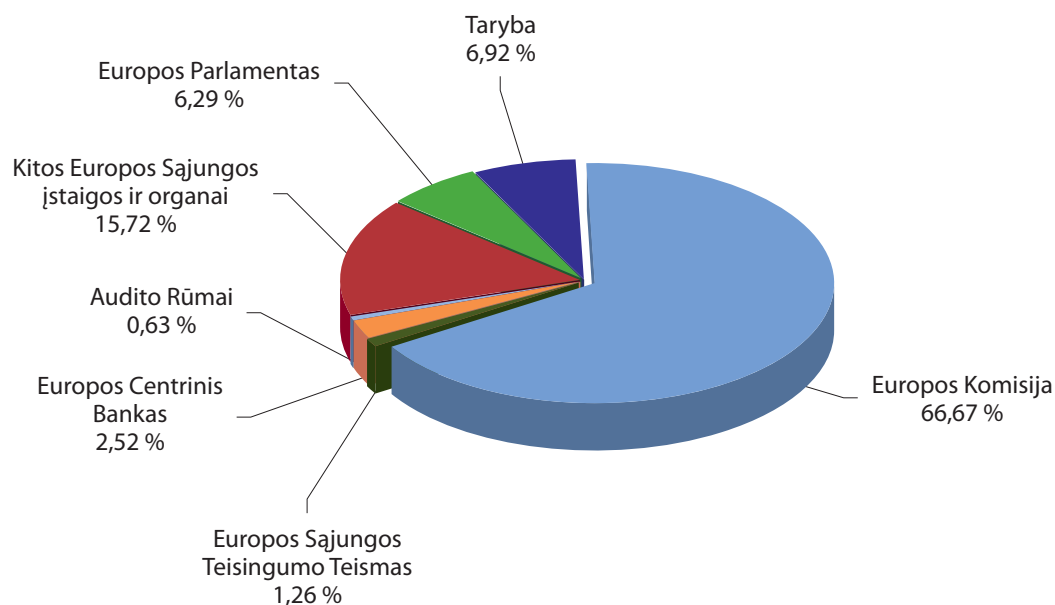
	2007	2008	2009	2010	2011
Gautos bylos	157	111	113	139	159
Baigtos bylos	150	129	155	129	166
Dar neišnagrinėtos bylos	235	217	175	185	178 ¹

Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

¹ Iš jų 6 bylose nagrinėjimas sustabdytas.

2. *Gautos bylos – Bylų pasiskirstymo pagal tai, kuri institucija yra pagrindinė atsakovė, procentinė išraiška (2007–2011)*

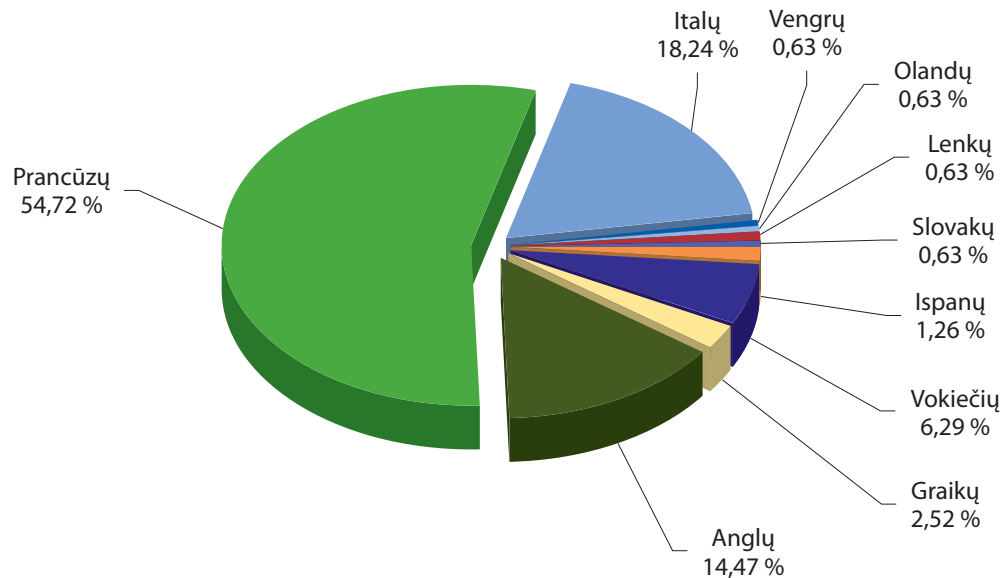
2011 m. gautų bylų pasiskirstymas

	2007	2008	2009	2010	2011
Europos Parlamentas	15,29 %	14,41 %	8,85 %	9,35 %	6,29 %
Taryba	4,46 %	4,50 %	11,50 %	6,47 %	6,92 %
Europos Komisija	63,69 %	54,95 %	47,79 %	58,99 %	66,67 %
Europos Sąjungos Teisingumo Teismas	3,82 %		2,65 %	5,04 %	1,26 %
Europos Centrinis Bankas	1,27 %	2,70 %	4,42 %	2,88 %	2,52 %
Audito Rūmai	2,55 %	5,41 %	0,88 %		0,63 %
Kitos Europos Sąjungos įstaigos ir organai	8,92 %	18,02 %	23,89 %	17,27 %	15,72 %
Iš viso	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. Gautos bylos – Proceso kalba (2007–2011)

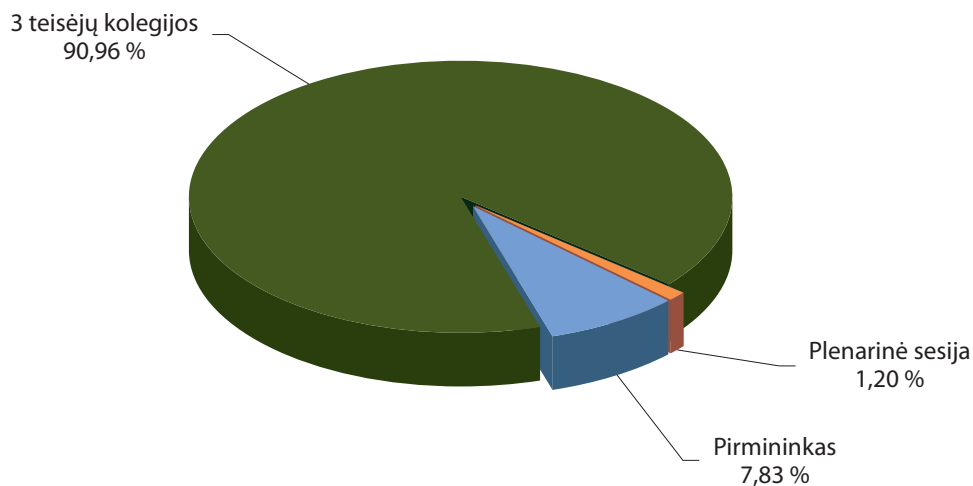
Pasiskirstymas 2011 m.

Proceso kalba	2007	2008	2009	2010	2011
Bulgarų	2				
Ispanų	2	1	1	2	2
Čekų			1		
Vokiečių	17	10	9	6	10
Graikų	2	3	3	2	4
Anglų	8	5	8	9	23
Prancūzų	101	73	63	105	87
Italų	17	6	13	13	29
Lietuvių	2	2			
Vengrų	1	1			1
Olandų	4	8	15	2	1
Lenkų		1			1
Portugalų		1			
Rumunų	1				
Slovakų					1
Iš viso	157	111	113	139	159

Proceso kalba yra ta, kuria surašytas ieškinys, o ne ieškovo gimtoji ar jo pilietybės valstybės oficialioji kalba.

4. *Baigtos bylos – Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis (2011)*

	Sprendimai	Nutartys dėl bylos išbraukimo iš registro draugiškai išsprendus ginčą ¹	Nutartys, kuriomis procesas užbaigtas kitais pagrindais	Iš viso
Plenarinė sesija	1		1	2
Pirmininkas			13	13
3 teisėjų kolegijos	75	8	68	151
Vienas teisėjas				
Iš viso	76	8	82	166

¹ 2011 m. Tarnautojų teismas bandė siūlyti draugiškai išspręsti ginčą dar 13 bylų, tačiau taip jų išspręsti nepavyko.

5. Baigtos bylos – Sprendimų pobūdis (2011)

	Sprendimai			Nutartys				Iš viso
	Visiškai patenkinti ieškinį	Iš dalies patenkinti ieškinį	Visiškai atmesti ieškinį, nereikia priimti sprendimo	Dėl (akivaizdžiai) nepriimtino arba nepagrįsto ieškinio / prašymo	Dėl draugiško ginčo išsprendimo Tarnautojų teismui pasiūlius	Dėl išbraukimo iš registro kitu pagrindu, nereikalingumo priimti sprendimą arba bylos perdavimo	Dėl prašymo patenkinimo visiškai arba iš dalies (specialios procedūros)	
Atlyginimas ir išmokos	1	1	6	5	1	17		31
Darbo sąlygos / Atostogos		1	3					4
Drausminės procedūros			1	2	1			4
Įdarbinimas / Paskyrimas / Pareigų lygio nustatymas	1	3	9	3		1		17
Invalidumo pensijos ir išmokos			2	1		1		4
Kita	1	1	10	20	1	4	6	43
Konkursas			1	1		2		4
Paskyrimas / Perskyrimas	1	1	2					4
Socialinė apsauga / Profesinė liga / Nelaimingi atsitikimai		3	5	5				13
Sutartininko sutarties nutraukimas arba neatnaujinimas	2	1		1				4
Vertinimas / Pareigų paaukštinimas	1	4	15	7	5	6		38
Iš viso	7	15	54	45	8	31	6	166

6. *Laikinosios apsaugos priemonės (2007–2011)*

Baigtos procedūros dėl laikinių apsaugos priemonių		Sprendimo esmė		
		Visiškai arba iš dalies patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Išbraukti iš registro
2007	4		4	
2008	4		4	
2009	1	1		
2010	6		4	2
2011	7		4	3
Iš viso	22	1	16	5

7. *Baigtos bylos – Proceso trukmė mėnesiais (2011)*

		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Sprendimai		Vidutinė trukmė	Vidutinė trukmė
Tarnautojų teismui pateiktose bylose	73	21,0	18,6
Iš pradžių Bendrajam Teismui pateiktose bylose ¹	3	73,7	57,7
Iš viso	76	23,1	20,1

		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Nutartys		Vidutinė trukmė	Vidutinė trukmė
Tarnautojų teismui pateiktose bylose	89	11,9	9,0
Iš pradžių Bendrajam Teismui pateiktose bylose ¹	1	18,5	18,5
Iš viso	90	12,0	9,1

IŠ VISO BENDRAI	166	17,1	14,2
-----------------	-----	------	------

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

¹ Pradėjus veikti Tarnautojų teismui, Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) jam perdavė 118 bylų.

8. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – Teismo sudėtis (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Plenarinė sesija	3	5	6	1	
Pirmininkas	3	2	1	1	1
3 teisėjų kolegijos	206	199	160	179	156
Vienas teisėjas					2
Dar nepaskirtos bylos	23	11	8	4	19
Iš viso	235	217	175	185	178

9. Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos – ieškovų skaičius

2011 m. dar neišnagrinėtos daugiausia ieškovų turinčios bylos

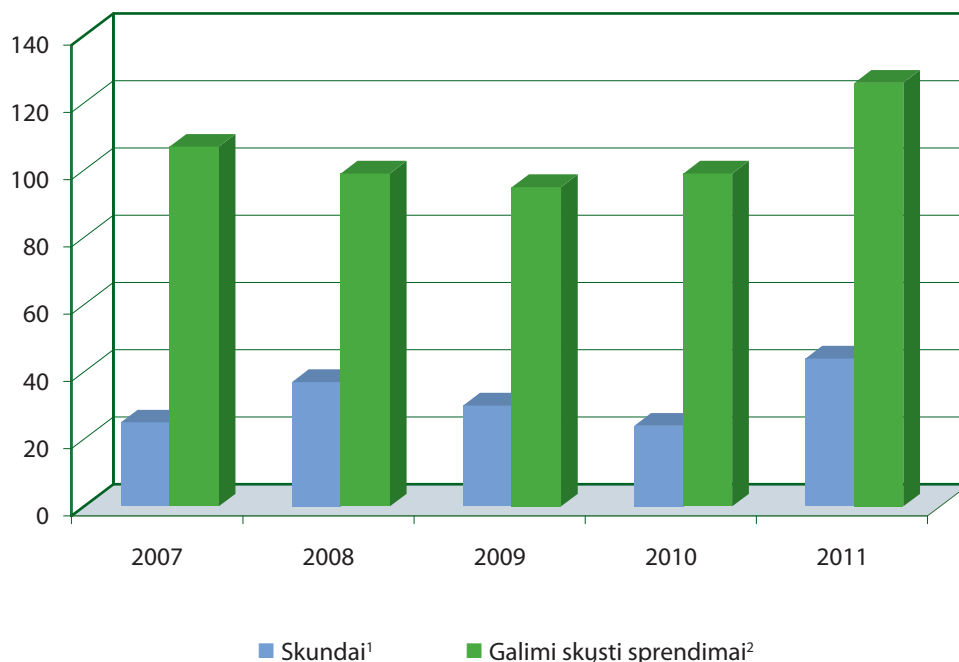
ieškovų skaičius	Sritis
535 (2 bylos)	Tarnybos nuostatai – Darbo užmokestis – Kasmetinis pareigūnų ir kitų tarnautojų darbo užmokesčio ir pensijų tikslinimas – Pareigūnų tarnybos nuostatų 64, 65, 65a straipsniai ir XI priedas – 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1239/2010 – Korekcinis koeficientas – Isproje dirbantys tarnautojai
169	Tarnybos nuostatai – ECB personalas – Pensijų sistemos reforma
34	Tarnybos nuostatai – ECB – Pensijos – Pensijų sistemos reforma
25	Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2010 m. ir 2011 m. pareigų paaukštinimo procedūros – Pareigų paaukštinimo ribų nustatymas
20 (6 bylos)	Tarnybos nuostatai – Darbo užmokestis – Šeimos pašalpos – Pašalpa mokymuisi – Skyrimo sąlygos
19	Tarnybos nuostatai – Parlamento personalo komitetas – Rinkimai – Rinkimų pažeidimai
13	Tarnybos nuostatai – Pagalbinis darbuotojas – Laikinis tarnautojas – Įdarbinimo sąlygos – Sutarties trukmė
10	Tarnybos nuostatai – Sutartininkas – Laikinis tarnautojas – Įdarbinimo sąlygos – Sutarties trukmė
6 (2 bylos)	Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2010 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Nuopelnų palyginimas – Sprendimas nepaaukštinti ieškovo pareigų
5 (5 bylos)	Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2008 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Sprendimas nepaaukštinti ieškovo pareigų

„Tarnybos nuostatai“ reiškia Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygas.

Iš viso ieškovų visose dar neišnagrinėtose bylose (2007–2011)

	Iš viso ieškovų	Iš viso dar neišnagrinėtų bylų
2007	1 267	235
2008	1 161	217
2009	461	175
2010	812	185
2011	1 006	178

10. Kita – Tarnautojų teismo sprendimai, apskūsti Bendrajam Teismui (2007–2011)

	Skundai ¹	Galimi skūsti sprendimai ²	Skundų procentinė išraiška ³	Procentinė išraiška nuo imties, apimančios ir draugiškai išspręstus ginčus ⁴
2007	25	107	23,36 %	21,93 %
2008	37	99	37,37 %	34,91 %
2009	30	95	31,58 %	30,93 %
2010	24	99	24,24 %	21,62 %
2011	44	126	34,92 %	32,84 %

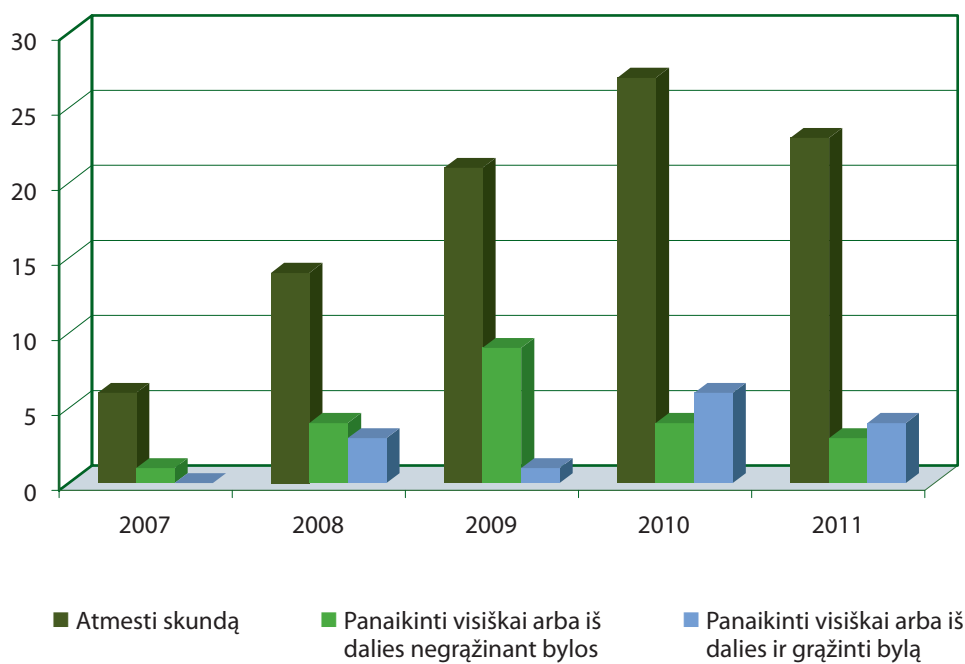
¹ Kelių bylos šalių apskūsti sprendimai skaičiuoti tik vieną kartą. 2007 m. dėl dviejų sprendimų pateikta po du skundus. 2011 m. dėl vieno sprendimo pateikti du skundai.

² Tai per ataskaitinį laikotarpį paskelbti arba priimti sprendimai ir nutartys, kuriais ieškinys pripažintas nepriimtiniu, akivaizdžiai nepriimtiniu arba akivaizdžiai nepagrįstu, nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, nereikalingumo priimti sprendimą arba prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo.

³ Ši procentinė išraiška nebūtinai atitinka per ataskaitinius metus priimtus apskūsti galimus sprendimus, nes vienais kalendoriniais metais prasidėjęs skundo pateikimo terminas gali baigtis kitais kalendoriniais metais.

⁴ Atsiliepdamas į teisės aktų leidėjo kvietimą Tarnautojų teismas deda pastangas sudaryti palankias sąlygas draugiškai išspręsti ginčus. Kiekvienais metais taip užbaigiama tam tikra dalis bylų. Šiose bylose priimti sprendimai nėra „galimi skūsti“ ir paprastai neįtraukiami į Metiniame pranešime, visų pirma jo dalyse, skirtose Teisingumo Teismui ir Bendrajam Teismui, nurodomos „skundų procentinės išraiškos“ imtį. Kadangi „skundų procentinė išraiška“ galima laikyti ir konkretaus teismo priimtų sprendimų „ginčytinumo rodikliu“, ši išraiška tiksliau atspindi tikrovę, kai jos imtį sudaro ne tik sprendimai, kuriuos galima skūsti, bet ir sprendimai, kurių negalima skūsti dėl to, kad jais užbaigtas draugiškai išspręstas ginčas. Šiame stulpelyje pateikiamas būtent tokio skaičiavimo rezultatas.

11. Kita – Skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2007–2011)

	2007	2008	2009	2010	2011
Atmesti skundą	6	14	21	27	23
Panaikinti visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	1	4	9	4	3
Panaikinti visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą		3	1	6	4
Iš viso	7	21	31	37	30

IV skyrius

Susitikimai ir vizitai

A – Oficialūs vizitai ir renginiai Teisingumo Teisme, Bendrajame Teisme ir Tarnautojų teisme 2011 m.

Teisingumo Teismas

sausio 16–17 d.	Europos Žmogaus Teisių Teismo delegacija
sausio 19 d.	Ispanijos Karalystės nuolatinis atstovas Europos Sąjungoje L. Planas Puchades
sausio 25 d.	<i>Association of Lawyers of Russia</i> delegacija
sausio 31 d.	Vengrijos Respublikos viešojo administravimo ir teisingumo ministerijos deleguotasis ministras teisingumo klausimais Vengrijos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai laikotarpiu R. Répássi
sausio 31 d.	<i>Unterausschuss Europarecht des Rechtsausschusses des Deutschen Bundestages</i> delegacija
vasario 7 d.	Prancūzijos Respublikos Konstitucinės Tarybos delegacija
vasario 7–8 d.	Turkijos Respublikos Kasacinio teismo delegacija
kovo 8 d.	Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) delegacija
kovo 10 d.	Lenkijos Respublikos užsienio reikalų viceministras M. Szpunar
kovo 14–15 d.	Rumunijos Konstitucinio teismo delegacija
kovo 18 d.	<i>Präsidenten der deutschsprachigen Zeitungsverlegerverbände</i>
kovo 22 d.	Švedijos Parlamento – <i>Committee on the Constitution</i> delegacija
kovo 27–29 d.	Europos Sąjungos Aukščiausiųjų teismų pirmininkų tinklo delegacija
balandžio 5 d.	Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadorius Europos Sąjungoje Jo ekselencija W. E. Kennard
balandžio 5 d.	<i>Niedersächsischer Staatsgerichtshof</i> delegacija
balandžio 11 d.	Švedijos Parlamento – <i>Committee on Taxation</i> delegacija
balandžio 11 d.	Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros direktorius M. Kjærum
balandžio 11 d.	Rumunijos teisingumo ministras C. Predoiu
balandžio 11–13 d.	Centrinės Afrikos ekonominės ir pinigų bendrijos (CAEPB) Teisingumo teismo, Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (VAVEB) Teisingumo teismo ir Vakarų Afrikos ekonominės ir pinigų sąjungos (VAEPS) Teisingumo teismo delegacijos
balandžio 12 d.	Lenkijos Respublikos užsienio reikalų ministras R. Sikorski
gegužės 1–3 d.	Danijos Karalystės Aukščiausiojo teismo delegacija
gegužės 5 d.	<i>Attorney General for England and Wales</i> D. Grieve ir <i>Solicitor General for England and Wales</i> E. Garnier
gegužės 5 d.	<i>Institute for European Affairs (INEA)</i> valdybos vizitas
gegužės 5 d.	Lietuvos Respublikos Parlamento pirmininkė I. Degutienė
gegužės 15–17 d.	Slovakijos Respublikos Konstitucinio teismo delegacija
birželio 20 d.	Mišrios ES-Meksikos parlamentinės komisijos delegacija
birželio 24 d.	Valstybių narių ir Europos Sąjungos institucijų atstovų susirinkimas
birželio 26–27 d.	<i>Bundesverfassungsgericht</i> delegacija

birželio 27 d.	Buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos Aukščiausiojo teismo delegacija
birželio 30 d.	Heseno žemės (Vokietijos Federacinė Respublika) federalinių reikalų ministras M. Boddenberg
birželio 30 d.	Europos Parlamento pirmininko pavaduotoja D. Wallis
rugsėjo 6 d.	Švedijos Parlamento teisės komisijos delegacija
rugsėjo 7 d.	Vokietijos Federacinės Respublikos nuolatinis atstovas Europos Sąjungoje P. Tempel
rugsėjo 21–22 d.	Estijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos delegacija
rugsėjo 22 d.	Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės (Vokietijos Federacinė Respublika) Parlamento pirmininkas E. Uhlenberg
rugsėjo 25–27 d.	Danijos Karalystės generalinis prokuroras ir prokurorai
rugsėjo 30 d.	Europos Parlamento Biudžeto komiteto pranešėjas J. M. Fernandes
spalio 4 d.	Austrijos Respublikos nuolatinis atstovas Europos Sąjungoje W. Grahammer
spalio 7 d.	Buvęs Maltos Respublikos prezidentas U. Mifsud Bonnici
spalio 10–11 d.	<i>5^e Luxemburger Expertenforum zur Entwicklung des Unionsrechts</i>
spalio 11 d.	Europos Sąjungos Tarybos generalinis sekretorius U. Corsepius
spalio 11 d.	Skulptūros įteikimas „Two Couplets“ per Švedijos Karalystės užsienio reikalų ministrę B. Ohlsson
spalio 12–14 d.	Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (VAVEB) Teisingumo teismo delegacija
spalio 17–18 d.	Prancūzijos Respublikos Kasacinio teismo teisėjų delegacija
spalio 17–18 d.	Pirmasis Ispanijos teisininkų seminaras „La Carta de los derechos fundamentales de la Unión europea“
spalio 27 d.	Austrijos Respublikos federalinė teisingumo ministrė B. Karl
spalio 27 d.	Prancūzijos Respublikos ambasadorius Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje Jo ekscelencija. J.-F. Terral
spalio 27 d.	Suomijos Respublikos teisingumo ministrė A.-M. Henriksson, Suomijos Respublikos nuolatinis atstovas Europos Sąjungoje J. Store ir Suomijos Respublikos ambasadorė Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje Jos ekscelencija M. Lehto
lapkričio 7 d.	Japonijos Aukščiausiojo Teismo teisėjas M. Sudo
lapkričio 11 d.	Jungtinių Amerikos Valstijų užsienio reikalų ministerijos patarėjas teisės klausimais H. Koh ir Jungtinių Amerikos Valstijų paskirtasis ambasadorius Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje Jo ekscelencija R. Mandell
lapkričio 21–23 d.	Teisėjų forumas
lapkričio 28–29 d.	Turkijos Respublikos Kasacinio teismo delegacija
lapkričio 29 d.	Kinijos Liaudies Respublikos Aukštųjų teismų teisėjų delegacija
gruodžio 13 d.	Vakarų Afrikos ekonominės ir pinigų sąjungos (VAEPS) komisijos delegacija
gruodžio 14 d.	Graikijos Respublikos paskirtasis ambasadorius Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje Jo ekscelencija I. Rizopoulos

Bendrasis Teismas

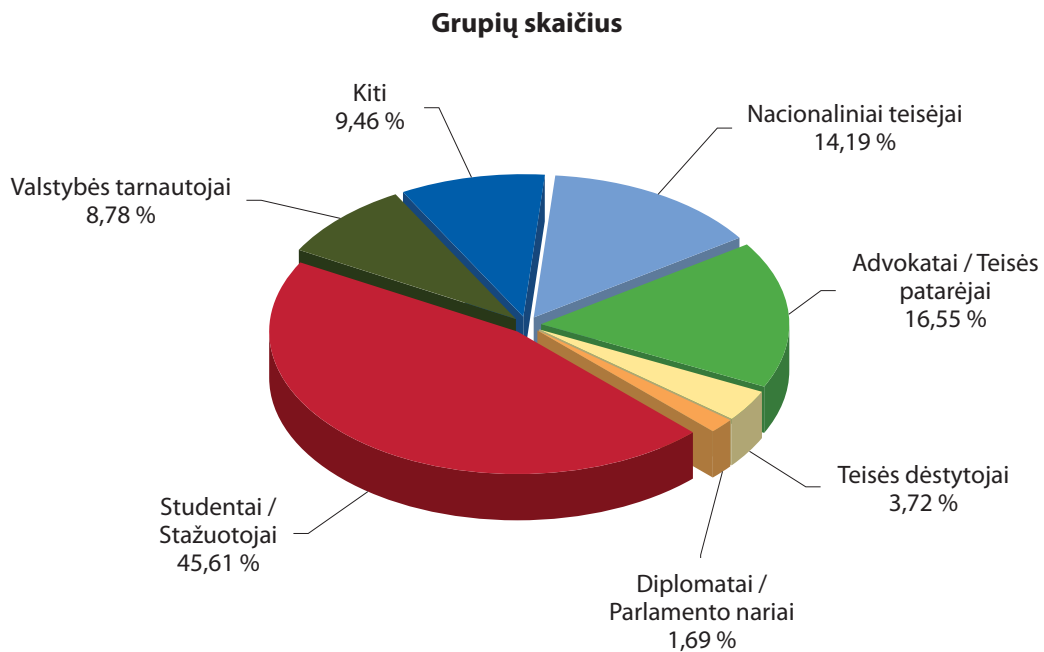
sausio 31 d. kovo 8 d.	Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujančios Vengrijos atstovų vizitas Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) delegacijos vizitas
kovo 10 d. gegužės 2–3 d. birželio 30 d. rugsėjo 22 d. rugsėjo 23 d.	Lenkijos Respublikos užsienio reikalų viceministro M. Szpunar vizitas Danijos Karalystės Aukščiausiojo teismo delegacijos vizitas Europos Parlamento pirmininko pavaduotojos D. Wallis vizitas Estijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos delegacijos vizitas Suomijos Respublikos ambasadorės Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje jos ekscelencijos M. Lehto vizitas
spalio 10 d.	Maltos Respublikos nuolatinio atstovo Europos Sąjungoje R. Cachia Caruana vizitas
spalio 27 d.	Graikijos Respublikos teisingumo ministerijos generalinio sekretoriaus G. F. Ioannidis vizitas
lapkričio 7 d. lapkričio 28 d. lapkričio 30 d. gruodžio 6 d.	Japonijos Aukščiausiojo teismo teisėjo M. Sudo vizitas Turkijos Respublikos Kasacinio teismo delegacijos vizitas Latvijos Respublikos delegacijos vizitas Europos ombudsmeno P. N. Diamandouros vizitas

Tarnautojų teismas

liepos 11–12 d.	Jungtinių Tautų (Niujorkas) administracinio teismo kanceliarijos administratorės K. M. Lueken vizitas
rugsėjo 20 d. gruodžio 6 d.	Europos Komisijos mediatorės M. de Sola Domingo vizitas Europos ombudsmeno P. N. Diamandouros vizitas

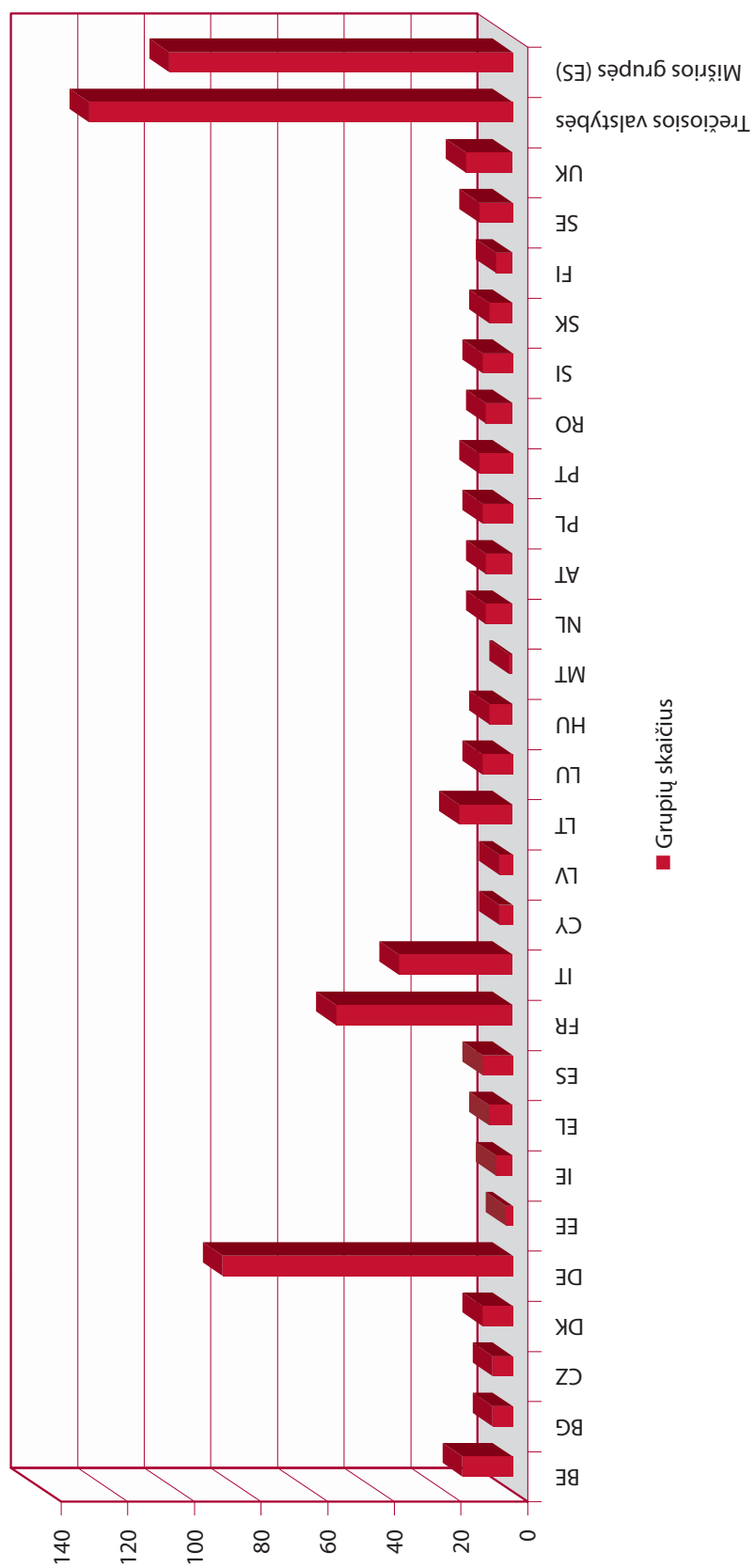
B – Pažintiniai vizitai (2011)

1. Skirstymas pagal grupių pobūdį

	Nacionaliniai teisėjai	Advokatai / Teisės patarėjai	Teisės dėstytojai	Diplomatai / Parlamento nariai	Studentai / Stažuotojai	Valstybės tarnautojai	Kiti	Iš viso
Grupių skaičius	84	98	22	10	270	52	56	592

2. Pažintiniai vizitai – Skirstymas pagal valstybes nares (2011)

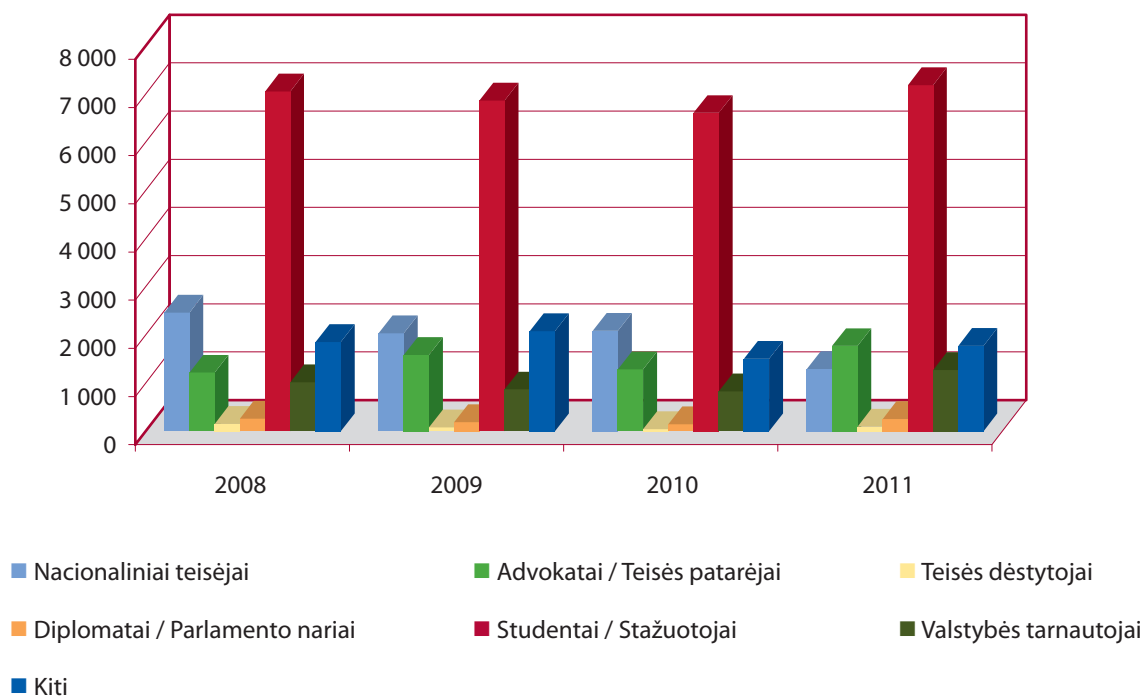
	Lankytojų skaičius								Grupių skaičius
	Nacionaliniai teisėjai	Advokatai / Teisės patarėjai	Teisės dėstytojai	Diplomatai / Parlamento nariai	Studentai / Stažuotojai	Valstybės tarnautojai	Kiti	Iš viso	
BE	31	15			352	26	47	471	15
BG	6	80		6				92	6
CZ	3				63			66	6
DK					164	15	91	270	9
DE	251	343		83	901	211	662	2 451	87
EE						14		14	2
IE			8		54			62	5
EL	8				64			72	7
ES	60				95		17	172	9
FR	163	59			823	46	239	1 330	53
IT	2	23	20		320	8	32	405	34
CY	10				18			28	4
LV		10			30			40	4
LT			4		28	33		73	16
LU	8	45		26	30	22	97	228	9
HU			8		160		47	215	7
MT					32			32	1
NL				54	140	14		208	8
AT					205		18	223	8
PL		79			7			86	9
PT		195			1			196	10
RO	25				42	18		85	8
SI		10	5		143			158	9
SK	40				104			144	7
FI		30			46	30	20	126	5
SE	118	4		8		6	11	147	10
UK	56	53	30		88			227	14
Trečiosios valstybės	400	156	24	57	1 443	80	168	2 328	127
Mišrios grupės (ES)	114	669		12	1 828	751	328	3 702	103
Iš viso	1 295	1 771	99	254	7 181	1 274	1 777	13 651	592

3. Teisėjų forumas (2011)

BE	5	DK	3	IE	2	FR	13	LV	2	HU	6	AT	5	RO	7	FI	3
BG	5	DE	10	EL	6	IT	13	LT	3	MT	1	PL	12	SI	2	SE	3
CZ	6	EE	2	ES	13	CY	2	LU	2	NL	6	PT	6	SK	3	UK	12

Iš viso | 153

4. Lankytojų skaičiaus ir rūšies raida (2008–2011)

Lankytojų skaičius

	Nacionaliniai teisėjai	Advokatai / Teisės patarėjai	Teisės dėstytojai	Diplomatai / Parlamento nariai	Studentai / Stazuotojai	Valstybės tarnautojai	Kiti	Iš viso
2008	2 463	1 219	156	262	7 053	1 016	1 854	14 023
2009	2 037	1 586	84	193	6 867	870	2 078	13 715
2010	2 087	1 288	47	146	6 607	830	1 507	12 512
2011	1 295	1 771	99	254	7 181	1 274	1 777	13 651

C – Iškilmingi teismo posėdžiai 2011 m.

sausio 24 d.	Iškilmingas posėdis dviejų naujų Europos Audito Rūmų narių iškilmingo pasižadėjimo proga
balandžio 11 d.	Iškilmingas posėdis (gedulingas minėjimas) Pierre Pescatore ir Antonio Saggio atminti
rugsėjo 19 d.	Iškilmingas posėdis M. Kancheva pradėjimo eiti Bendrojo Teismo teisėjos pareigas proga
rugsėjo 26 d.	Iškilmingas posėdis dviejų naujų Europos Audito Rūmų narių iškilmingo pasižadėjimo proga
spalio 6 d.	Iškilmingas posėdis teisėjos P. Lindh išvykimo baigus eiti pareigas ir C. G. Fernlund pradėjimo eiti Teisingumo Teismo teisėjo pareigas, taip pat pirmininko P. Mahoney ir teisėjų H. Tagaras ir S. Gervasoni išvykimo baigus eiti pareigas ir E. Perillo, R. Barents ir K. Bradley pradėjimo eiti teisėjų pareigas iš dalies atnaujinus Tarnautojų teismo sudėtį proga

D – Vizitai arba dalyvavimas oficialiuose renginiuose

Teisingumo Teismas

sausio 1 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui pasikeitimų palinkėjimais ceremonijoje Valetėje Maltos Respublikos Prezidento kvietimu
sausio 7 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Prancūzijos Respublikos Kasacinio teismo iškilmingame posėdyje, skirtame 2011 m. pradžiai paminėti, Paryžiuje
sausio 11 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Naujųjų metų proga Jo Prakilnybės Liuksemburgo Didžiojo Hercogo surengtame priėmime
sausio 13 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Vokietijos Federacinės Respublikos prezidento surengtame priėmime Naujųjų metų proga Berlyne
sausio 25 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2011“ Berlyne Vokietijos Federacinės Respublikos teisingumo ministrės kvietimu
sausio 28 d.	Teisingumo Teismo dalyvavimas iškilmingame Europos Žmogaus Teisių Teismo posėdyje ir seminare „Quelles sont les limites à l’interprétation évolutive de la Convention?“ Strasbūre
vasario 10 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Europos Komisijos ir Europos politinių patarėjų biuro Briuselyje surengtoje konferencijoje „Implementing the Lisbon Treaty“
vasario 14 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Danijos Karalystės Aukščiausiojo teismo 350-ųjų metinių iškilnėse Kopenhagoje
kovo 21 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Žmogaus Teisių Teismo surengtame seminare leidinio „Handbook on European Non-Discrimination Case-Law“ išleidimo proga Strasbūre
kovo 21–22 d.	Oficialus Teisingumo Teismo delegacijos vizitas <i>Judiciary of England and Wales</i> Londone
kovo 31 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui iškilmingame posėdyje, surengtame Federalinio finansų teismo pirmininko W. Spindler išvykimo proga Miunchene, Vokietijos Federacinės Respublikos teisingumo ministrės kvietimu
gegužės 8–9 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Sąjungos Valstybės Tarybų ir Aukščiausiųjų Administracinių Teismų Asociacijos administracinės tarybos susirinkime Madride
gegužės 19 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos administracinių teismų teisėjų asociacijos (EATTA) surengtame lyginamosios teisės kiliokviume Paryžiuje „Konstitucingumo kontrolė Europoje“
gegužės 19–21 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui „First St Petersburg International Legal Forum“ Sankt Peterburge
gegužės 23–27 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Konstitucinių Teismų Konferencijos XV-ajame kongrese Bukarešte
gegužės 25 d.	Teisingumo Teismo delegacijos susitikimas Berlyne su Vokietijos Federacinės Respublikos federalinės kanceliarijos vadovu ministru R. Pofalla ir teisingumo ministre S. Leutheusser-Schnarrenberger

gegužės 26 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Generalinių prokurorų tinklo prie Europos Sąjungos valstybių narių Aukščiausiųjų teismų plenarinės sesijos atidarymo posėdyje Romoje dalyvaujant Italijos Respublikos prezidentui
gegužės 31 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui nacionalinės šventės proga surengtoje ceremonijoje Romoje Italijos Respublikos Prezidento kvietimu
birželio 1 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Europos teisės instituto steigiamajame kongrese Paryžiuje
birželio 20 d.	Oficialus Teisingumo Teismo delegacijos vizitas Kroatijos Respublikos Aukščiausiojoje Teisme Zagrebe
birželio 20 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujančios Vengrijos ir Europos Komisijos Budapešte surengtoje konferencijoje „Practical application of Regulation (EC) Nr. 2201/2003 – on the eve of review“
birželio 23 d.	Teisingumo Teismo narių dalyvavimas Liuksemburgo nacionalinės šventės iškilmėse
birželio 24 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Slovėnijos nacionalinės šventės proga surengtose iškilmėse ir priėmime Liublianoje Slovėnijos Respublikos prezidento kvietimu
liepos 24 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Graikijos Respublikos Prezidento priėmime Atėnuose Respublikos atkūrimo metinių proga
liepos 29–30 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Bulgarijos Respublikos Konstitucinio Teismo 20-ųjų metinių proga surengtose iškilmėse Sofijoje Konstitucinio teismo pirmininko kvietimu
rugsėjo 4–6 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Švedijos Karalystės užsienio reikalų ministerijos teisėjos P. Lindh garbei surengtame seminare Stokholme
rugsėjo 28 d.	Teisingumo Teismo delegacijos dalyvavimas <i>Bundesverfassungsgericht</i> 60-ųjų metinių paminėjimo ceremonijoje Karlsruhėje
rugsėjo 30 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui <i>Verfassungstag</i> ceremonijoje Vienoje
spalio 3 d.	Oficialus Teisingumo Teismo delegacijos vizitas Europos Žmogaus Teisių Teisme Strasbūre
spalio 3 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui „Opening of the Legal Year“ iškilmėse Lord Chancellor kvietimu Londone
spalio 3 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Vokietijos Federacinės Respublikos nacionalinės šventės proga surengtose oficialiose iškilmėse
spalio 13–14 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos teisėjų 7-ajame simpoziume prekių ženklų ir pramoninio dizaino srityje Alikantėje
spalio 20 d.	Teisingumo Teismo delegacijos susitikimas su Lenkijos Respublikos ministru pirmininku D. Tusk Lenkijos Respublikos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai proga Briuselyje
spalio 25 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Lietuvos Respublikos Konstitucijos 19-ųjų metinių proga vykusiuose oficialiuose renginiuose Vilniuje
spalio 31 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Italijos Respublikos Valstybės Tarybos 180-ųjų metinių minėjime Romoje

spalio 31 d. – lapkričio 2 d.	Oficialus Teisingumo Teismo delegacijos vizitas Maltos Respublikos Konstituciniame teisme
lapkričio 10 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Parlamente Briuselyje vykusiuose klausymuose pagrindinių teisių klausimais „The implementation of the EU Charter of Fundamental Rights two years after the Lisbon Treaty’s entry into force“
lapkričio 16–17 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Vengrijos Respublikos viešųjų pirkimų tarybos surengtoje tarptautinėje konferencijoje „Actual Questions of Public Procurements in the European Union and in the Member States“ Budapešte
lapkričio 23–24 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Nyderlandų Karalystės Valstybės Tarybos surengtame ekspertų seminare dėl Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos taikymo valstybių narių teismuose Hagoje
lapkričio 25 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Italijos suvienijimo 150-ųjų metinių minėjimo proga Italijos Respublikos Konstitucinio teismo surengtame seminare „Dallo Statuto albertino alla Costituzione repubblicana“ Romoje
gruodžio 15 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Berlyne Heseno žemės surengtoje konferencijoje „Hessen und der EuGH im Dialog“
gruodžio 23 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui nepriklausomybės ir nacionalinės vienybės šventės proga surengtame priėmime Liublianoje Slovėnijos Respublikos prezidento kvietimu

Bendrasis Teismas

sausio 1 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Maltos Respublikos Prezidento surengtame priėmime Valetose tradicinės pasikeitimo Naujųjų metų palinkėjimais ceremonijos proga
sausio 19 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui oficialios Naujųjų metų ceremonijos proga Austrijos Respublikos federalinio kanclerio ir jo pavaduotojo surengtame priėmime
sausio 25 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Vokietijos Federacinės Respublikos teisingumo ministrės Berlyne surengtame priėmime „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2011“
vasario 14 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Danijos Karalystės Aukščiausiojo teismo pirmininko M. Torben Melchior surengtame Højesteret 350-ųjų įkūrimo metinių minėjime Kopenhagoje
balandžio 14–15 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Bundeskartellamt „XV. Internationale Kartellkonferenz“ Berlyne
gegužės 19–21 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui 6-ąjį kartą surengtose Europos teisininkų dienos
gegužės 30 d.– birželio 1 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui per oficialų vizitą Maltoje Aukščiausiojo Teismo pirmininko kvietimu
gegužės 31 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Italijos Respublikos Prezidento Romoje surengtame priėmime nacionalinės šventės proga
birželio 23 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Liuksemburgo nacionalinėje šventėje, iškilmingame <i>Te Deum</i> ir priėmime <i>Cour grand-ducale</i>

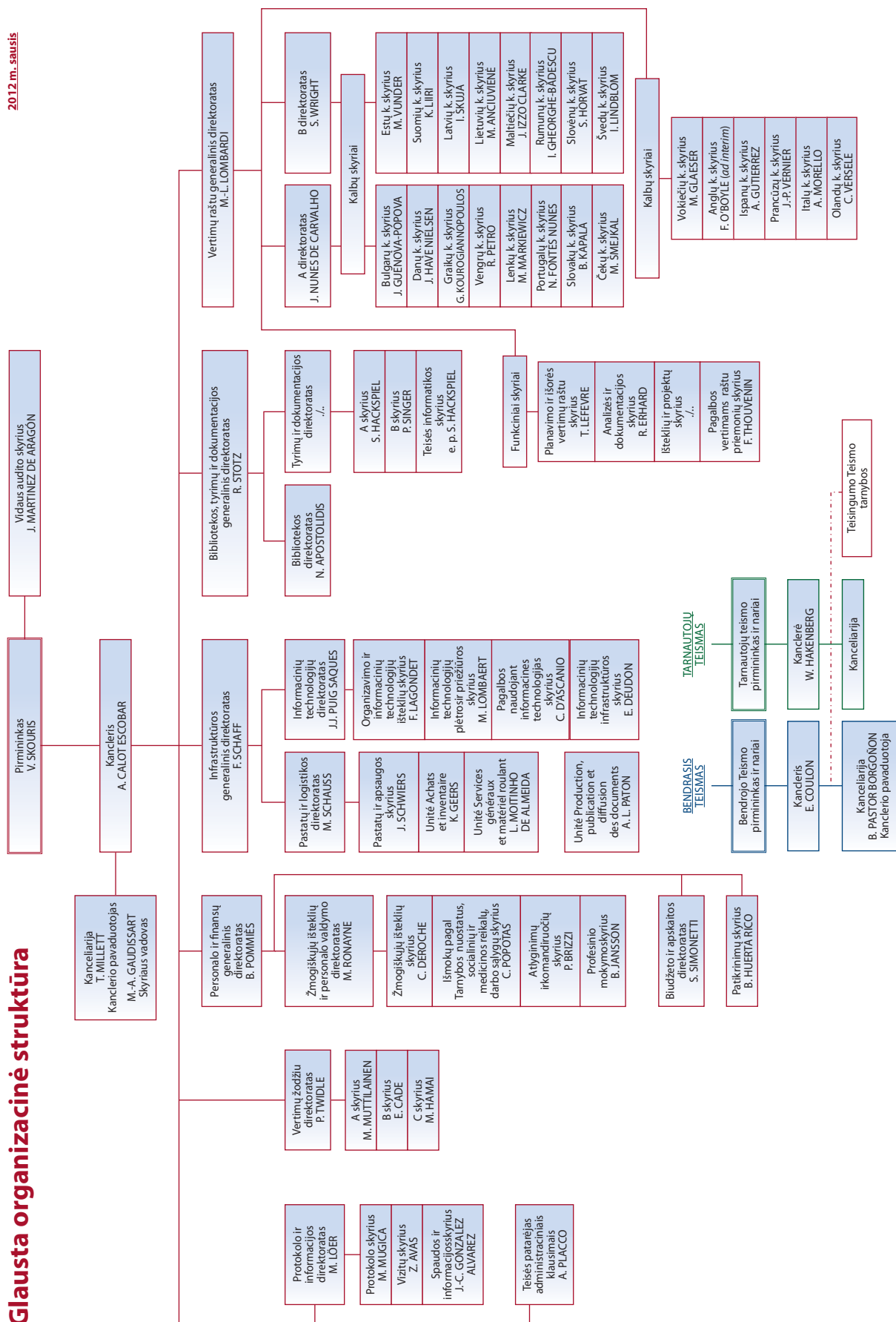
liepos 24 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Graikijos Respublikos Prezidento priėmimo Atėnuose Respublikos 37-ųjų atkūrimo metinių proga
rugsėjo 28 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Lenkijos Respublikos Prezidento atlikto ordinų už nuopelnus įteikimo teisėjams ir teisės dėstytojams ceremonijoje Varšuvoje
rugsėjo 30 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Austrijos Respublikos Konstitucijos 91-ųjų metinių iškilmingame minėjime Vienoje
spalio 2–3 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui teismo metų pradžios iškilmėse <i>Westminster Abbey</i> Londone
spalio 3 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Vokietijos Federacinės Respublikos Prezidento priėmimo Vokietijos nacionalinės šventės proga
spalio 12–15 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklams ir pramoniniam dizainui) surengtame Europos teisėjų 7-ajame simpoziume Alikantėje
lapkričio 14–15 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Ekonomikos ir technologijų ministerijos Berlyne surengtoje konferencijoje „Die freiheitliche Grundordnung der Europäische Union“
lapkričio 24 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Europos teisės akademijos Tryre surengtoje konferencijoje „Transnational Use of Video Conferencing in Court“
gruodžio 6 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui oficialiame Suomijos Respublikos Prezidentės priėmimo Nepriklausomybės dienos proga

Tarnautojų teismas

kovo 21–22 d.	Vizitas Salonikų nacionalinėje teisėjų mokykloje
gegužės 16–17 d.	Vizitas Vengrijos Respublikos Aukščiausiąjame teisme ir Konstituciniame teisme
rugsėjo 22–23 d.	Vizitas Ispanijos Karalystės Aukščiausiąjame teisme ir Konstituciniame teisme

Glausta organizacinē struktūra

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

Metinis pranešimas 2011 – Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo darbų apžvalga

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras

2012 — 260 p. — 21 x 29,7 cm

Katalogo Nr.: QD-AG-12-001-LT-C

ISBN 978-92-829-1162-4

doi:10.2862/81053

ISSN 1831-8495

■ Leidinių biuras

ISBN 978-92-829-1162-4

9 789282 911624

KAIP ĮSIGYTI ES LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Europos Komisijos atstovybėse arba delegacijose. Jų adresus rasite svetainėje: <http://ec.europa.eu> arba sužinosite kreipęsi faksu: +352 2929-42758.

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Prenumeruoti leidinius (pvz., metines *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* serijas, *Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos rinkinius*) galite:

- tiesiogiai iš Europos Sąjungos leidinių biuro platintojų (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm).

